

T.C

Nevşehir Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

**SOSYOLOJİK AÇIDAN KADINLARDA ERKEN YAŞTA EVLİLİK
(NEVŞEHİR İLİ DERİNKUYU İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

Tezi Hazırlayan

SABUHA BİNDİK

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. HASAN YAVUZER

Sosyoloji Anabilim Dalı

TEMMUZ 2012

NEVŞEHİR

T.C

Nevşehir Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

**SOSYOLOJİK AÇIDAN KADINLARDA ERKEN YAŞTA EVLİLİK
(NEVŞEHİR İLİ DERİNKUYU İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

Tezi Hazırlayan

SABUHA BİNDİK

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. HASAN YAVUZER

Sosyoloji Anabilim Dalı

TEMMUZ 2012

NEVŞEHİR

KABUL VE ONAY

Yrd. Doç. Dr. Hasan Yavuzer danışmanlığında **Sabuha Bindik** tarafından hazırlanan **Sosyolojik Açıdan Kadınlarda Erken Yaşta Evlilik (Nevşehir İli Derinkuyu İlçesi Örneği)** adlı bu çalışma jürimiz tarafından Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

16 /07 /2012

JÜRİ:

Danışman Jüri : Yrd. Doç. Dr. Hasan Yavuzer
Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Hulusi Yılmaz
Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. İbrahim Ethem Özkan

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun **17.07.2012** tarih ve **2012-12.6** sayılı kararı ile onaylanmıştır.

17 /07 /2012

Doç. Dr. Alper ASLAN
Müdür

ÖNSÖZ

Sosyoloji ile tanışlığım ilk günlere nazaran, bu bilimde öğrenci olarak kendimi artık daha yetkin hissettiğim yüksek lisans dönemini, bu çalışmayla sonlandırmaktayım. Master eğitimi amacıyla Nevşehir’de yaşadığım yaklaşık üç yıllık süre zarfında, elbette çeşitli mutluluk ve güçlüklerle karşılaştım. Fakat tecrübe ettiğim iyi kötü tüm durumlarda ilk olarak yine ailem özellikle de “annem” yanımdaydı; bundan ötürü hem şanslı hem de onlara minnettarım.

Diğer taraftan, gerek yüksek lisans öğrenciliğimin gerekse tez çalışmamın çeşitli aşamalarının geride bırakılmasında bana yardımcı olan; bilgisine, deneyimine ve kalitesine sonuna kadar inandığım Sayın Hocam Prof. Dr. Ahmet Cihan’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Aynı şekilde, çalışmama birlikte imza attığımız, benden iyi niyetini ve hoşgörüsünü esirgemeyen kıymetli ve Sayın Hocam Yrd. Doç Dr. Hasan Yavuzer’e de samimiyetle teşekkür ederim.

Aynı zamanda, Sosyal Bilimler Enstitüsü sekreteri Habib İdiz’e emeklerinden ve yardımlarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak bir isme daha değinmeliyim. 2004 yılından bu yana önce yıllarca Sivas’ta, bazen ikimizin de memleketlerimizin çok uzağında, kimi dönemse Nevşehir’de bana hep dost olan, insan olan bir sosyoloji doktoru adayı değerli arkadaşım Orhan Bingöl’e yürekten sevgi ve teşekkürler iletiyorum.

ÖZET

Milyonlarca yıldır süren insanlık macerası, belki çok basit ama mucize kabul edilebilecek bir şeyle, bir doğumla yani insan neslinin üremesiyle başlamıştır. Bu başlangıç aynı zamanda insanoğlunun kültürel ve medeni koşusunun düdüğünü de çalmıştır. Bu sesle harekete geçen her toplum, zaman içerisinde amansız bir soğuk mücadeleye, hep en önde olma gayretine doğru yol almıştır. Alınan yolda, neredeyse her bir insan icadına yeni kurallar ve kaideler getirildiği gibi başlangıca yani kadın – erkek ilişkisinin ilk aşamasına da bir düzenleme getirilmiş ve söz konusu birliktelik, artık evlilik adıyla anılır olmuştur. Evlilik kurumu farklı toplumlar için çeşitli anlamlardan ve uygulamalardan geçerek bugünkü modern devre kadar gelmiştir. Ama evliliğin, bu devirde bile hâlen sona ermemiş ‘erken yaşta’ olan cinsinden bazı uygulamaları son nefesini henüz vermemiştir. Dahası bu nefesin kesilmemesi, ziyadesiyle geleneksel değerler taşıyan erkek, aile ve toplumların diğer doğru ve modern sesleri duymamalarına ve en çok da kadınların seslerinin alçalmasına neden olmaktadır. Durum Türkiye toplumu için de geçerlilik taşımaktadır.

Demokrasiye, bireyselliğe, kadın erkek eşitliğine, modernliğe henüz tam anlamıyla geçememiş Türkiye’de erken yaşta evlilik olgusu mühimsenecek değerde bir sorundur. İşte bu araştırmada, söz konusu sorun masaya yatırılmıştır. Yani erken yaşta evliliğin farklı toplumsal temelleri, gerekçeleri, neticeleri ile Nevşehir-Derinkuyu örneği üzerinden çıkarılan gerçek yaşamdaki kesitleri, bu incelemenin belkemiğini oluşturur. Diğer bir deyişle, inceleme boyunca ulaşılan teorik ve pratik tüm bilgiler ve onların yorumları, “erken yaşta evlilik” olgusunun önemli ve ciddi boyutlarının çeşitli açılımlarına denk düşmektedir.

Bu tez çalışmasının konusu, içeriği ve sonuçları; “erken yaşta evliliğin ne olduğu”, “niçin devam ettiği”, “nasıl bitirilebileceği” ve “bunun için neler yapılabileceği” gibi sorulara aranan yanıtların toplamından meydana gelmektedir.

Anahtar Kelimeler

Kadın, Evlilik, Erken Yaşta Evlilik, Aile, Çocuk, Nevşehir, Derinkuyu

ABSTRACT

The adventure of humanity going on for millions of years started with birth ,a simple but a miraculous thing. This beginning also gave rise to the start of the culture and civilization of mankind. Thus each society found themselves in a relentless effort to lead the way in this cold struggle. In the course of time, while laying new rules and regulations to new inventions , people also regulated the beginning which is the relationship between man and woman, hence it became to be known as marriage. The institution of marriage gaining various meanings and having different applications in different cultures reached these days. However, even today “early-age” marriage , a type of marriage, still hasn't given its last breathe. This obsolete type of marriage causes the traditional male dominant family and societies not to heed to the right and modern voices and causes to lower the the voices of mostly women. This situation bears validity in Turkish society, too.

In Turkey, where democracy, individualism, male-female equality and modernism haven't been fully established, the fact of early-age marriage is a considerable problem. In this research, this problem has been studied. The social foundations, reasons and results of early-age marriage in realition to the real life stories in Nevşehir-Derinkuyu constitute the backbone of this study. In other words, all theoretical and practical information and its interpretations throughout this study explains the important and serious dimensions of the fact of early-age marriage.

The subject, content and results of this thesis is composed of all the answers to the questions such as “What is early-age marriage?”, “Why does it continue?”, “How can it be ended?” and “What can be done for this aim?”.

Key words: Woman, Marriage, Early-Age Marriage, Family, Children, Nevşehir, Derinkuyu

İÇİNDEKİLER

ERKEN YAŞTA EVLİLİK OLGUSU (NEVŞEHİR İLİ DERİNKUYU İLÇESİ ÖRNEĞİ)

ONAY.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM I

EVİLİK OLGUSUNA GENEL BİR BAKIŞ

1.1. FARKLI KÜLTÜR, İNANIŞ VE ZAMANLARDA ‘KADIN’.....	4
1.1.1. Kadın ve Bazı Din ile Kùltürler.....	6
1.1.1.1. Yunan Helen Uygarlığında Kadın.....	6
1.1.1.2. Hindistan'da Kadın.....	6
1.1.1.3. Roma'da Kadın.....	7
1.1.1.4. Avrupa'da ve Hıristiyanlıkta Kadın.....	7
1.1.1.5. Türklerde ve İslamiyet'te Kadın.....	8
1.1.2. Kadın ve Bugünün Toplumu.....	11
1.2. EVİLİK VE AİLE.....	12

1.3. DİNLERDE EVLİLİK.....	14
1.3.1. Yahudilik'te Evlilik.....	15
1.3.2. Hıristiyanlık'ta Evlilik.....	16
1.3.3. İslamiyet'te Evlilik.....	16
1.4. EVLENME BİÇİMLERİ.....	17
1.4.1. Görücü Usulü Evlenmeler.....	18
1.4.2. Kaçarak Evlenmeler.....	19
1.4.3. Anlaşarak Evlenmeler.....	20
1.5. TARİHİ SÜREÇTE EVLİLİK ÇEŞİTLERİ.....	21
1.5.1. Poligami.....	21
1.5.2. Monogami.....	22
1.6. AİLE KATEGORİLERİ.....	23
1.6.1. Hane Halkı Büyüklüğüne Göre Aile Türleri.....	23
1.6.2. İçinde Yaşadığı Çevreye Göre Aile Türleri.....	24

BÖLÜM II

ERKEN YAŞTA EVLİLİK OLGUSU

2.1. ERKEN YAŞTA EVLİLİK NEDİR?.....	27
2.2. ERKEN YAŞTA EVLİLİĞİN NEDENLERİ.....	29
2.2.1. Toplumsal Temeller; Ailevi Yapı - Sosyoekonomik Unsurlar – Din Kültür..	29
2.2.2. Bireysel Özellikler / Gerekçeler.....	33

2.3. CANLI SONUÇLAR OLARAK ERKEN YAŞTA EVLENMİŞ KADINLAR VE SORUNLARI.....	36
2.3.1. Sağlık Sorunları.....	36
2.3.2. Ekonomik Sorunlar.....	38
2.3.3. Psikososyal Sorunlar.....	40
2.4. ERKEN YAŞTA EVLİLİKLER İLE İLGİLİ YASAL MEVZUAT.....	43
2.4.1. ULUSAL MEVZUAT.....	43
2.4.1.1. Anayasa.....	43
2.4.1.2. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu.....	44
2.4.1.3. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu.....	46
2.4.1.4. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu.....	49
2.4.1.5. 4320 Ailenin Korunmasına Dair Kanun.....	49
2.4.2. ULUSLARARASI MEVZUAT.....	51
2.4.2.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi.....	51
2.4.2.2. Kadına karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAV).....	51
2.4.2.3. Çocuk Hakları Sözleşmesi.....	52
Derinkuyu 2009-2012 Yılları Arası Erken Evlilik Verileri.....	53

BÖLÜM III

UYGULAMA AŞAMASI VE ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. NEVŞEHİR DERİNKUYU'DA ERKEN YAŞTA EVLİLİK KONULU

MÜLAKAT SONUÇLARI VE BULGULARIN ANALİZİ.....	54
--	----

BÖLÜM IV

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	62
-----------------------------------	----

KAYNAKÇA.....	67
---------------	----

Ek 1: Mülakat Soruları.....	73
-----------------------------	----

Ek 2: Bazı Gazete Haberleri ve Köşe Yazılarında Erken Yaşta Evlilik.....	75
--	----

Ek 3: Uçan Süpürge, Erken Evlilikler\Çocuk Gelinler.....	96
--	----

Ek 4: Sıcak Bir Yuva.....	117
---------------------------	-----

Ek 5: Uçan Süpürge Kadın Derneği'nden Bazı Örnekler.....	119
--	-----

Tablo 1: Mart 2009 - İlköğretime Özürsüz Devamsız Öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri (20 Gün ve Üstü).....	131
--	-----

Tablo 2: Mart 2009 E-okul Verilerine Göre İllerde Erken Evlilik ve Nişanlanma Nedeniyle İlköğretime Devamsız Çocukların Dağılımı.....	132
---	-----

Tablo 3: Türkiye'de 15-19 Yaş Evlilikler.....	135
---	-----

Tablo 4- Türkiye'de Doğum Öncesi Bakım/Eğitim (2008).....	136
---	-----

Şekil 1- Türkiye'de Adölesan Dönemde Evlilik (2003, 2008).....	137
--	-----

Şekil 2- Türkiye’de 15-19 Yaş Grubu Evli Ergenlerde Çocuk Doğurmaya Başlayanların Yüzdesi (2008).....	138
Şekil 3- Türkiye’de Doğumdaki Anne Yaşına Göre Bebek ve 5 Yaş Altı Çocuk Ölüm Hızları (2008).....	139
Ek 6: Nevşehir Belediyesi 2005-2011 Yılları Arası Evlenme Verileri.....	141
Özgeçmiş.....	160

Sevgili Anne ve Babama...

“...Kadın ‘ötekidir’; çünkü erkek değildir. Erkek kendine yetendir, özgürdür, kendi varlığının anlamlı olduğuna karar verendir ve kadın ötekidir, anlamı başkaları tarafından belirlenen bir nesnedir. Kadın, kendi yani bir özne olacaksa erkekler gibi kendi varlığını sınırlayan tanımları, etiketleri ve özleri aşması gerekmektedir”

Rosemaria Putnam Tong

GİRİŞ

Şimdiye kadar gerek dünyanın farklı ülkelerinde gerekse Türkiye’de sosyolojik tabanda pek çok kadın sorunu gündeme gelmiştir, gelmektedir. Bahsi geçen problemler toplumsal yapının hareketliliği düşünüldüğünde elbette yalnızca kadınla sınırlı kalmamaktadır. Fakat uzun zaman alan süreçte geniş sosyal yayılıma henüz varmadan, bazı problemler ilk önce kadını vurmaktadır. İşte onlardan biri olan ‘**Erken Yaşta Evlilik**’, bu tez çalışmasının doğrudan kendisini oluşturmaktadır.

Erken yaşta evlilik olgusunun hepsi birbirinden önemli aileden, kadın - erkekten, gelenek – görenek ve genel anlamdaki toplumsal yapıdan kaynaklanabilen birden fazla sebebi bulunmaktadır. Erken yaşta evlilik, yine aynı derecede çok sonuçlu bir yapı da resmetmektedir. Yani tıpkı evliliğin kendisi gibi erken yaşta gerçekleştirilen evlilik olgusu da son derece karmaşık ve hassas bir konudur. Kaldı ki çalışmanın konusu, problemi, amacı, yöntemi, önemi ve sınırlılıkları tam da o hassasiyetten kaynak bulur. O nedenle çalışmanın öncelikle bu özelliklerinin tespit edilesi doğrudur. Buna göre;

Araştırmanın Konusu: Toplumsal yapı içerisinde diğer kurum, gelişme ve sosyal gerçekliklerle birlikte ele alınmak ve Nevşehir Derinkuyu ilçesiyle örneklendirmek suretiyle “kadınlarda erken yaşta evlilik olgusudur.”

Araştırmanın Problemi: Genel olarak kadınlar üzerinden ve özelde Nevşehir ilinin Derinkuyu ilçesinden yola çıkılarak “erken yaşta evliliğin hali hazırdaki durumunu, yaygın olup olmadığını tespit edebilmektir.” Yani araştırmada asıl merak konusu, “erken yaşta evliliğin Türkiye genelinde ve Nevşehir Derinkuyu özelinde şu zamanda hangi boyutlarda ve aşamada” olduğudur.

Araştırmanın Yöntemi: Hem teorik ama ağırlıkla da pratik olmak üzere iki taraflı bir yöntem anlayışından meydana gelmektedir. Bu anlayıştan hareketle çalışmada atılan ilk teknik adım, araştırmanın varsayımını kurmak olmuştur. Buna göre “Kadınlarda erken yaşta evlilik olgusu Nevşehir Derinkuyu ilçesinde yaygındır” varsayımından yola çıkarak, 40 soruluk bir mülakat içeriği hazırlanmıştır. Mülakatlar, dikkatle ve tarafsızca 65 kadın katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Yani araştırmanın evreni 65 kişilik bir kadın grubudur. Anketimize katılan 65 kadın Derinkuyu ilçe merkezi ve ekli listede yer alan köylerde ikamet etmektedir.

Araştırmamızda hem Nevşehir Belediyesi evlendirme memurluğu hem de Derinkuyu ilçe belediyesi evlendirme memurluğu ile görüşülmüş, çalışmamızla ilgili veriler alınmıştır. Nevşehir Kapadokya Kadın Dayanışma Derneği yetkilileri ile görüşülüp tecrübelerinden ve verilerinden yararlanılmıştır. Alınan bu veriler ışığında çalışma zenginleştirilmiştir.

Araştırmanın Önemi: Öncelikle kadın merkezli olmasından kaynaklanmaktadır. Öyle ki kadın ve kadın sorunları demek, toplumun tamamının muhatap olmak durumunda kaldığı bir konu demektir. Diğer açıdan bu araştırma, daha önce Derinkuyu ilçesinde herhangi bir benzerinin ortaya konmamış olmasından ötürü de önem arz etmektedir. Başka bir söyleyişle bu araştırma, özellikle de Nevşehir Derinkuyu üzerinde çalışıldığı düşünüldüğünde, bir ilk olduğu için önemlidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Nevşehir ilinin Derinkuyu ilçesiyle çerçevesi sınırlanmış olması, bu araştırmanın ilk sınırlılığıdır. Bunun dışında erken yaşta evliliği ele alan bu çalışma, erkekleri dışarıda tutarak kadın cephesi ile de sınırlanmıştır. Son olarak, benzeri araştırmaların azlığı da bu inceleme için özellikle teorik kısım bakımından bir başka sınırlılığı ifade etmektedir.

İşte bütün bunların saptanmasının ardından uzunca ve yorucu bir çalışmaya kalkışırken, yine araştırmanın iskeleti, içeriği ve ana bölümleri de gayet tabii belirlenmiştir. Söz konusu içerik ve başlıklardan da söz etmek gerekirse;

Çalışmanın ilk bölümünde daha çok kadın ve evlilik konuları irdelenmiştir. Kadının tarih içerisinde, birbirinden değişik toplumlarda ne gibi aşamalardan geçtiği, bunların günümüze ne biçimlerde yansıdığı sentezlenmiştir. Bu ilk bölümde aynı şekilde evliliğe de değinilmiştir. Örneğin, evlilik olgusu zaman içerisinde bazı dinlerde ve toplum tiplerinde, toplumsal pratiklerde hangi şekillere bürünmüştür? Bu aşamalar, şimdinin evlilik anlayışını nasıl etkilemiştir? Gibi sorular kurcalanmış, onlara yanıtlar aranmış ve ardından ikinci bölüme varılmıştır.

Tezin ikinci bölümü, erken yaşta evliliğin doğrudan kendisine odaklanmıştır. Bu odaklanmada, yine bazı sorular kaçınılmaz olmuştur. Erken yaşta evliliğin ne olduğu, sebeplerinin neler olduğu, hangi sonuçları doğurduğu gibi... Bu sorular, aynı zamanda incelemenin ikinci bölümünün önemli başlıklarından bazılarıdır. Ayrıca çalışmanın bu kısmında, erken yaşta evliliği konu edinen yasal düzenlemelere de değinilmiştir. Çünkü

bütün bunların, tezin üçüncü aşamasına yani kadınların mevcut durumlarının saptanmalarına çeşitli açılarla yansımaktadır.

İncelemenin üçüncü kısmı ise araştırmanın uygulama aşamasıdır. Bu aşamada, 30 kapsamlı soru dâhilinde toplam 65 kadınla yapılan mülakatlar ele alınmıştır. Yani 65 kadına sorulan 40 soru, verilen cevaplar ve üzerlerine yapılan yorumlarla tek tek belirtilmiş, uygulama evresi böylece nihayete erdirilmiştir. Sonuç olarak varılan noktalar ise bazı önerilerle birlikte çalışmanın son başlığına dâhil edilmiş ve ardından bunları destekler nitelikteki gazete haberleri, tablolar ve grafikler 'ekler' ismiyle, tezin en sonuna ilave edilmiştir.

BÖLÜM I

EVLİLİK OLGUSUNA GENEL BİR BAKIŞ

1. 1. FARKLI KÜLTÜR, İNANIŞ VE ZAMANLARDA KADIN

Bu çalışmanın konusunu teşkil eden “erken yaşta evlenme – adölesan olgusu (sorunu)” çok boyutlu bir karaktere sahiptir. Söz konusu o boyutlar başta aile olmak üzere toplumsal kurumlar, sosyal ilişkiler, gelenekler, din, ahlâk gibi çeşitli başlıklar altında açıklanabilir. Fakat erken evlenmeyi en önce “kadın” temelinden bağımsız olarak ele almak oldukça güç görünmektedir. Çünkü erken evlenme olgusunun varlığı, toplum içerisindeki yeri, dünü, bugünü, geleceği genel olarak kadının toplum nezdinde yüklendiği anlam ve edindiği – ona atfedilen hiyerarşik konumla birinci dereceden ilişki halindedir. O nedenle öncelikle bir toplumsal aktör olarak kadını incelemek, anlamak daha yerinde bir yaklaşım olacaktır.

Aslında denilebilir ki "dünyada hiçbir şey, kadın kadar kitaplara konu olmamıştır. Buna karşın kadın yine de dünyanın en az bilinen varlığı olarak kaldıysa bunun nedeni, onu binlerce yıldır ele alanların, anlatanların hep erkek olmalarıdır"(Saim, 2004: 1). Fakat yalnızca bundan yola çıkarak ortaya bir tür kadın - erkek kutuplaşması çıkarmak elbette doğru olmayacaktır. Çünkü toplum denilen şey bir bütünlüktür; kadından, erkekten ve de onların birlikte yapıp ettiklerinden oluşan bir bütünlük. İşte söz konusu bu toplumsal yapıyı (bütünlüğü) oluşturan öğelerin en başında da aile kurumu gelir. Bu sebeple kadını, ilkin "aile" içinde değerlendirmekle işe başlanabilir. İş bu başlangıç, ileride ayrıntıları ile ele alınacağından, şimdilik sadece bir girizgâh niteliğinde olabilir.

Bilindiği üzere aile, en temel ve bundan ötürü en mühim sosyal yapı birimlerinin önde gidenlerindedir. Ailenin her toplumsal yapıda var olan değişmez ve evrensel nitelikteki bazı özellikleri, onun önemini gözler önüne seren kanıtlardır. Bu bakımdan "aile nüfusun yenilenerek devam ettiği, sosyal kültürün kuşaklara aktarıldığı, çocuğun sosyalizasyon sürecinin başladığı, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçların giderildiği temel toplumsal bir kurumdur ve işte bu kurum içinde kadının yeri ve rolü de daha iyi fark edilebilir"(Doğramacı, 2003: 2). Çünkü kadının fikrine danışılın ya da danışılmasın, toplumun onu hep anne ya da eş olarak tanımlama geleneği öteden beri süregelen bir alışkanlıktır. Bununla beraber "aile yapısını ilkin evlilik türleri yansıtmaktadır; çünkü aile evlilikle başlamaktadır"(Nirun, 1994: 22).

Tarihi süreç dâhilinde çok eski zaman ve yerlerde birçok evlilik ve aile türü ortaya çıkmıştır. Bunlar içinde en geniş yeri ataerkil aile alır. Ataerkil aileye paralel tek eşli aile, çok eşli aileye giderek üstün gelmiştir. Bu durum erkeğin ve daha çok kadının konumunda oldukça büyük değişikliklere yol açmıştır. "Ailenin daha önceki biçimlerinde erkekler asla kadın sıkıntısı çekmedikleri, tersine istediklerinden de çok kadına sahip oldukları halde ilk karı - koca evliliğinin kurulmasıyla kadın az bulunan, aranan bir şey haline gelmiş ve bundan ötürü kadınların kaçırılması ve satın alınmaları başlamıştır"(Altındal, 2004: 5). İşte en çok da bu kemikleşmiş gidişatla kadın, değişmesinin neredeyse imkânsız olduğu bir salt aile boyunduruğu altına girmiştir denilebilir. "Kadın, toplum tarafından artık her şeyden önce kocaya eş, çocuğa anne seçilmiştir ki bu sebeple ailenin bir ferdi olarak da öncelikle onun korunması gerekmektedir. Batı uygarlığında da Doğu uygarlığında da cinsel etiğin ilk amacı kadının namusuna sahip çıkmak olmuştur. Çünkü onsuz babalık belirsizleşeceği için ataerkil ailenin de varlığı tehlikeye girecektir"(Russell, 2003: 10). Yani kadının hem kendi hem de çocuğu üzerindeki söz söyleme hakkı görülüyor ki daha başından erkek ve erkek egemen toplum tarafından kendisinin elinden alınmış gibidir. O, sadece erkeği hoş tutacak ve çocuğa mütemadiyen bakacak biri olmalıdır; ama o kişinin kim olduğu veya kimlere karşı görevli olduğu başkaları tarafından tayin edilecek, uygulanan bu haksızlık yerini, giderek çifte standartlara devretmiştir.

"Aslında sosyolojik anlamda aile yuvasının yöneticisi kadındır ki çocuğa kültürü, eğitimi, sosyal görgüyü öğreten annedir"(Nirun, 1994: 38). Bunu erkekler de gayet iyi bilmektedir ve onlar bu sorumlulukları, kadınlara memnuniyetle bırakmış görünmektedir. Dahası toplum da bunu hemen her zaman onaylayarak, işlemekte olan aile içi sistemi perçinleyerek kuvvetlendirmiştir. Oysa ailede eşitlik, erkek ve kadına yani anne ve babaya denk görev dağıtımıyla söz konusu olabilir. "Fakat toplum kuşakların devamı, bakımı ve eğitimi işini anneye daha fazla yüklemiştir"(Nirun, 1994: 315).

Diğer yandan ailevi birlik içinde erkeğin cinsel özgürlüğü kadına kıyasla çok daha gevşek durumdadır. "Aslında kız çocuğu neredeyse evlilik için hazırlanır ama gariptir; eş olarak işlevi konusunda herhangi bir zanaatkârın zanaatı hakkında öğrendiğinden çok daha az şey bilmesine izin verilir"(Saim, 2004: 29). Erkeğin ise böylesi bir baskıya maruz kaldığı söylenemez hatta hoş bile görülebilir ve üstelik evliyken de! İşte çifte standarttan kasıt budur. Kadın anne ve eş olarak her zaman özverili, sadık ve başarılı olmak

durumundayken erkek neredeyse sadece erkek cinsini temsil ettiğinden böyle bir sıkıntısı yoktur. "Evrimsel psikolojiye göre bu durum iki cinsin doğası gereği normaldir ve olağandır. Evrimsel psikoloji erkeğin genetik olarak poligamik, kadının ise monogamik olduğunu söyler. Bu farklılığın sebebi kadının doğurganlığı ile erkeğin doğurtabilme özelliğinin ayrı olmasıdır"(Tarhan, 2005: 45). Ancak bizi ilgilendiren, kadın ve erkeğin biyolojik yahut psikolojik farklılığından çok toplumsal kimlik ve konumlarının başkalığıdır. Bu başkalığı anlayabilmek içinse, birbirinin aynı olmayan tarihi toplumsal gelişme ve gerçekliklerden yardım alınabilir. Bu nedenle bazı dünya kültür ve medeniyetlerinin kadına bakış açısını incelemek burada gerekli görünmektedir.

1. 1. 1. Kadın ve Bazı Din İle Kùltürler

1.1.1.1. Yunan-Helen Uygarlığında Kadın

"Dünya uygarlık tarihinde Yunan medeniyetinin çok önemli bir yeri vardır. Yunan medeniyetinde kadının konumu neredeyse bugünkü dünyada çoğunlukla uygulanan... aile anlayışının temelini oluşturur. Yunanlılarda iyi bir kadının özellikleri şöyle belirtilmiştir: Sabırlı, zevkli, güzel, çocuklarına şefkatli bir anne, kocasına sadık bir eş ve ev yönetiminde başarılı bir idareci"(Doğdu, 2005: 54). Bunun dışında kadının aile içinde birer eş ve anne olması haricinde erkek cinsine karşılık toplum içerisinde ifade ettikleri hiç de iç açıcı nitelikte değildir. Örneğin Yunan medeniyetinde "kadının birçok hukuki haktan mahrum edilmiş olması, toplumun ona küçük düşürücü gözle baktığının önemli bir göstergesidir. Eski Yunan'da kadının alışveriş ve borçlanma hakkı yoktu ve haksızlığa uğradığı zaman mahkemede hakkını arayamazdı. "Solon Yasalarına" göre kadının şahitliği veya katkısıyla gerçekleştirilen herhangi bir iş kanunen geçersizdi. Kocasını öldüğü zaman malından miras alamazdı. Hatta kadının çocuk doğurma fonksiyonu da erkeğe boyun eğmesine sebep olarak değerlendirilirdi"(Kabaklı Çimen, 2008: 52-53).

1.1.1.2. Hindistan'da Kadın

"Bilindiği üzere Hindistan'da sosyal yaşayış büyük ölçüde felsefi ve dini inanışlara göre şekillenmiştir. Toplum içerisinde kadının durumunun da bu inanışlara göre statü kazandığı söylenilebilir. Buna göre Doğdu'ya göre Hint dinlerinde kadın şu şekillerde tanımlanır:

- Manouizm: Kız; çocuk iken babasına, genç yaşta kocasına, dul halinde ise oğullarına bağlı kalmalıdır. Bir kadın hiçbir zaman bağımsız kalmaya çalışmamalıdır.
- Konfüçyanizm: Kadının hayattaki rolünü tek kelimeyle tarif etmek mümkündür: "itaat".
- Budizm: Kadın, kötülüğün şahsiyet kazanmış şeklidir"(Doğdu, 2005: 58-59)

1.1.1.3. Roma'da Kadın

"Roma'nın tarihinde M.Ö ve M.S ayrımını yapmak gerekir. Çünkü bu iki farklı zamanda çoğu konuda olduğu gibi kadın konusunda da büyük değişiklikler göze çarpar. Örneğin Roma'da M.Ö. kadın, babasından kocasına aktarılan bir "mal"dır. Yalnız başına ve yüzü açık olarak asla dışarı çıkamaz. M.S. Roma'sında ise bir kadın birçok defa nikâhlanabilir, dilediği kadar koca değiştirebilir"(Doğdu, 2005: 5).

1.1.1.4. Avrupa'da ve Hıristiyanlıkta Kadın

"Avrupa'nın kültür ve medeniyet temelleri ilkin Yunan medeniyetinin etkisinde atıldığından Hıristiyanlık öncesi Avrupa'da kadının değersizliği söz konusudur. Bunun başka önemli bir sebebi de dini temelli cinselliğin çirkin ve günah sayılmasıdır"(Doğdu, 2005: 61-62). "Hıristiyanlıkta evlilik dışı ilişkide bulunan kadının meşum (kötü) olduğu düşünülürdü ama başkasının karısıyla cinsel ilişkide bulunmadıkça erkek günahkâr sayılmazdı"(Russell, 2003: 39). Yani evli de olsa bir erkek, bekâr herhangi bir kadınla cinsel ilişki yaşama hakkına sahipti. Aslında bu ikili namus anlayışının nedeni toplumsal olduğu kadar dinseldir de. Öyle ki "cinsel iffet üzerinde ısrarla duran Hıristiyan etiği kaçınılmaz olarak kadınların konumunu alçaltmakta büyük rol oynamıştır. Çünkü ahlakçılar hep erkek olduklarından kadınları baştan çıkartıcı olarak görmüşlerdir"(Russell, 2003: 49). Bunların yanı sıra eski Avrupa'da kadının yalnızca cinsellik temelinde değerlendirilmediği de unutulmamalıdır. Örneğin "1805 yılına kadar İngiliz kanunlarında kadın vatandaş olarak sayılmazdı"(Kabakçı Çimen, 2008: 61). Şimdilerde ise Avrupalı kadınlar uzun süren mücadelelerinin meyvelerini ancak toplamaya başlamışlar, seslerini duyurmayı başaramışlardır.

1.1.1.5. Türklerde ve İslamiyet'te Kadın

Esasında mensubu olunan kültür ya da millet hakkında yazıp çizmek objektiflik hususunda her ne kadar zorsa da, bu zorlukta tarafsızlığa en yakın göz olan tarih, emsalsiz bir kolaylaştırıcıdır. İşte kadın konusunu Türk kültürüyle birleştirirken, yorumlamalara tarihi bir saptamayla başlanabilir. Bu bağlamda Nirun'a göre "Türklerin sosyal hayatları, aile ve kadına yaklaşımları İslamiyet öncesi ve İslamiyet'i kabul ettikten sonra şaşırtıcı derecede farklılık göstermektedir. Bazı istisnai durumlar mevcutsa da genelde İslamiyet öncesi dönemde Türklerin hayatında kadının büyük değeri vardır. Kadın neredeyse erkekle eşit konumdadır. Ülke idaresinde Hakanla birlikte söz sahibidir. Evin idaresini kadın yürütür. Kadının çocuğu olursa ona olan sevgi daha da yükselir" (Nirun, 1994: 24). Yine Nirun'un söylediğine göre "kadın Türklerde ailenin önemli bir şahısdır. Kadın erkeğin yardımcısıdır... Radloff'a göre erkeğin kadına dayak atması Türklerde duyulmamış bir olaydır... Çocuk, Eski Türklerde çok değerlidir. Kadının çocuğu olursa, ona olan sevgi ailede çok yükselir... Altaylarda kadın ve erkek arasındaki konuşma ve görüşme tamamıyla serbesttir." (Nirun, 1994: 23-24).

Ancak İslamiyet öncesinde çok ender rastlanmış da olsa Türkler, kadına aşağıdaki gibi uygulamalarda da bulunmuşlardır:

"Hititlerde erkek karısını bir başka erkekle yakalarsa öldürebilir, cezası yoktur. Yine Hititlerde kadının aile içindeki durumuyla ilgili çok ilginç yasalar vardır. Bunlardan 190. yasa şöyledir: "Ölen babanın ardından üvey anneye cinsel ilişkide bulunmak suç değildir." 193 numaralı yasaya göreyse "eğer bir adam ölür de karısı dul kalırsa bu dul kadın önce kocasının erkek kardeşiyle evlenecektir. Bu erkek kardeşin ölmesi halinde onun babasıyla (kayınpederle), baba öldüğü takdirde yeğenle evlenecektir" (Altındal, 2004: 13-14).

Yinelemek gerekirse, bu uç kabul edilebilecek birkaç örneğe karşın onaylanan genel kabule ve eski Türk tarihinin taşıdığı umumi bilgilere göre İslamiyet öncesi Türklerde kadın, ifade yerindeyse tam bir baş tacıdır. Bu yargı kişisel bir fikir değil, sosyolojik olarak çıkarılmış bir saptamadır. Çünkü "genel olarak Türkçü sosyologlar, İslamiyet'ten sonra Türklerde kadının konumunun onun aleyhine değiştiği, kadının ikinci plana düştüğü, değer kaybettiği görüşündedirler" (Doğdu, 2005: 67). Fakat bu vaziyet de elbette sebepsiz değildir. Esasına bakılırsa kadının sosyal yaşamda, toplum katında ve erkek karşısında alçalmasının başlıca nedeni, İslamiyet'in bizatihi kendisinde de değildir.

Sebepler bazı yanlış anlayışlardadır. Bunu örneklendirmek gerekirse "İslamiyet'le birlikte kadının adeta eve kapatılıp sosyal hayattan men edilmesinin bir başka sebebi de Türklerin Arap ve İran kültürlerinden etkilenerek bu uygulamalara gitmiş olmasıdır. Çünkü bilindiği üzere İslamiyet Arap ülkelerinde doğmuştur"(Doğramacı, 2003: 16).

İslamiyet'in etkileri ve kendi geleneksel kültürel nitelikleriyle Türklerin kadına yaklaşımları, Osmanlılar dönemine varıncaya kadar geçen süre zarfında kadını daha da zora sokan bir değişim göstermiştir. Ama bu durumu genel olarak algılamamakta fayda vardır. "Osmanlılarda kabul gören İslam Medeni Kanunu'yla erkeğin otoritesi artık kesinleşmiş, kadının eşini seçme hatta onu görme hakkı bile elinden alınmıştır" (Doğramacı, 2003: 17). Bundan çıkan anlamın bize resmettiği tabloya göre şunu söylemek yanlış olmayacaktır: "Osmanlı'da kadınla ilgili düzenlemelerin önemli bir kısmında İslam geleneklerinin etkisi bulunmaktadır. Gerçekte İslam, dönemin koşulları açısından değerlendirildiğinde kadınlara radikal ve ileri düzeyde haklar getirmiştir. İslam'ın ilk dönemlerinde kadınların alanı ile erkeklerin alanı arasında bir ayırım yapılmamıştı. Osmanlı beyliğinin devlete dönüştüğü 16. yüzyıla kadar kadın, giyimde serbest olmakla beraber erkeklerle savaşa katılıyor, ata biniyordu. Ancak İstanbul'un fethiyle birlikte, Osmanlı Devleti'nde Bizans geleneklerinin etkisi sonucunda Osmanlı kadınları ile ilgili önemli değişimler olmuştur. Bizans İmparatorluğu sınıflı bir toplum yapısına dayanmaktaydı. Bu nedenle tarlada çalışan kadınla yönetici kesimde yer alan kadın arasında bir ayırım vardı. İstanbul'un fethinden sonra bu yapı, Osmanlı Devleti'ni de etkiledi ve böylece yönetici kesimin kadını, kendisini harem hayatı içinde buldu"(Biricikoğlu, Türk Modernleşmesinde Kadın: Web).

Burada bahsi geçmişken harem meselesini de detaylandırmak gerekir. Çünkü "...bilindiği üzere Osmanlılarda kadın denilince bütün dünyada herkesin aklına neredeyse ilkin harem gelir. Hâlbuki harem sanıldığı gibi ne Türk icadıdır ne de Osmanlı'nın bir keşfidir. Osmanlılar harem olayını Bizans ve İran'dan almıştır. Bu özeniş zamanla sarayda ve çevresinde yayılmıştır"(Altındal, 2004: 34). İşte poligami, bu yolla tam olarak yaygınlaşmış ve kesinleşmiştir.

Osmanlılı evreleri hızlıca geçip günümüze doğru biraz daha yaklaştığımızda ise, işlerin Atatürk'le bambaşka hallerde vücuda geldiği görülmektedir. 1926 yılında Türk Medeni Kanunu'yla kadına temel haklar verilmiş, tek eşlilik kabul edilmiş, mülk edinmede kadın da hak sahibi olmuştur. Türk kadını seçme ve seçilme hakkına 1934

yılında kavuşurken İtalya ve Fransa'da kadınların bu hakları ancak 1940-1950 arasında, İsviçre'de ise 1970 tarihinde kazandığını unutmamak gerekir. En temelde ‘‘cumhuriyet döneminde kadının, devletin Osmanlı-İslam geleneğiyle bağlarını koparmak için bir araç olarak kullanıldığını söyleyebiliriz. Kadın konusundaki tutumlar ve reformlar, eski düzenin yıkılmasının ve eskiyle bağların koparılmasının en önemli göstergelerinden biri sayılmaktadır. Bu nedenle de kadınlar 1920’lerde başlatılan modernleşme projesinin temel taşıyıcıları olmuşlardır. Kadınların konumu ve kamusal alandaki görünürlükleri bu projenin başarısını temsil etmekteydi. Kadınlar için düzenlenmiş giyim tarzı ve davranış kuralları Türk toplumunda modernleşmenin sembolünü oluşturmaktaydı’’(Biricikoğlu, Türk Modernleşmesinde Kadın: Web).

Bu noktada Atatürk ve Cumhuriyet Türkiye’si’nin kadının özellikle de modernleşmesi üzerine bu denli hassasiyet göstermiş olması, bu alanda haklı gerekçelerin olduğunu göstermektedir. Fakat yukarıda bahsi geçen o modernleşme sembolleri sürekli diziler halinde sıralanarak bugünlere eriştiğinde yani şimdinin Türkiye’si’ne geldiğindeyse, Türkiye’deki kadın tablosunun sorunsuz ve tam olarak olgunlaşmış olduğunu şu anda bile söylemek güçtür. Söz konusu durumun temel nedenlerinden biri olarak Atatürk’ün sosyal ve ferdi hayatta gerçekleştirdiği dönüm noktalarından ancak eğitilmiş, bilinçli şehir kadınlarının yararlanabiliyor olması gösterilebilir. Örneğin kadın nüfusu üzerindeki çeşitli alanlara ait güncel farklar, o dönemlerin Türkiye’sinde de bulunmakta, üstelik çok daha dramatik görüntüler taşımaktadır. Bunun en iyi göstergelerini rakamlar bize aktarır: ‘‘Türkiye’de 1935 yılında kadınların % 90.2’si okuma yazma bilmemektedir’’(Doğramacı, 1993: 43).

Bu ve benzeri uçurumların önemli nedenlerinden bir diğeri ise Türkiye’nin başta sosyokültürel alanlarda ve daha nice kulvarlarda bugün dahi çeşitli kararsızlıkları, bocalamaları yaşıyor olmasıdır. Çünkü Türkiye ne de olsa ‘‘toplumsal ve kültürel olarak Osmanlı’nın mirası ile Batı uygarlığının bir biresimidir’’(Kongar, 2004: 15). Ve bu biresimde sorunların en çok düğümlendiği yer de Çelebi’nin dediği gibi (2001) Türkiye ve Türk toplumunun, (yeterli ya da yetersiz) kendinin ve problemlerinin az çok bilincinde olması ama bu bilinci nasıl kullanacağını, elinde olanları ne yapacağını bilmemesidir. Söz konusu bilgi eksikliğinin giderilmesi veya en azından akılcı bir düzlemde sistematize edilmesi ise çok başka bir münazara konusuna girmektedir. O nedenle bu mevzuunu bu kadarıyla noktalamak daha yerinde bir bitiriştir.

1.1.2. Kadın ve Bugünün Toplumu

Buraya kadar birbirlerinden farklı medeniyetlerin ve dinlerin kadına bakış açıları genel hatlarıyla verilmeye çalışılmıştır. Bu aktarım gerekli bir anlatımdır çünkü bilhassa da bugün ve bugünün toplumu için konuşacak olursak hali hazırdaki pek çok realite, bizlere dünlerin uzantılarıdır. Görüldüğü üzere o uzantılardan yani “medeniyetlerin birbirleriyle çatıştığı başlıca alanlardan birisi kadın kimliğidir. Modernizm, insanoğlunun yaşam tarzını ve kadın özgürlüğünü ciddi bir tartışma sahasına çekmiştir. Kırılma ve münakaşanın çok fazla yaşandığı bu alan, kadının hayat tarzı üzerinde belirleyici olmuştur”(Gökçen, Modernleşme ve Kadın: Web).

Ne var ki kadının kimliğine ve hayat tarzına yönelik olan hemen hemen tüm belirleyiciler, görüldüğü gibi hep onun cinsiyetinden temel almıştır. Diğer bir deyişle kadını ilk elden etkileyen hukuki kurallar, geleneksel çerçeveler, sosyal ilişki ve yaptırımlar ziyadesiyle cinsiyete tutunmaktadır. Yani kadına en çok da cinsel kimliği üzerinden anlam, değer, rol ve görevler biçilmiştir. Bu tutum bir birey, vatandaş ya da insan olarak kadına yapılmış haksız bir uygulamadır ve fazlasıyla farklı ve yanlış anlayışlara yol açmıştır. Zira "cinsellikle ilgili uygulama ve tavırlarda ölçülü davranmanın en önemli yolu sosyal sınırların olmasıdır. Cinsellik konusunun kabul çizgilerini aşması ve konuya çok fazla vurgu yapılması kadının cinsel kimliğine bir saygısızlıktır. Çünkü kadını kadın yapan onun düşünceleri, duyguları, ürettikleri ve insanlığıdır. Dişilik çok sonra gelen bir özelliktir, daha doğrusu böyle olması gerekir"(Tarhan, 2005: 45).

Kadın modern toplumun sosyal hayatında, şüphesiz fikirleri ve ürettikleriyle kendisini göstermelidir. Ancak atlanmaması lüzumlu gelen asıl vurgu, ideal sosyal kimlik olarak kadına yakışan rolün – rollerin tespitinde toplumun teşvik edici bir pozisyonda olması gerektiğidir. Yani kadının (kadınların) kendi çabalarıyla soyundukları insanlık - bireylik serüveninde erkekler ve genel olarak toplum onu – onları yalnız bırakmamalı, ötekileştirmemelidir. Aksi takdirde kadının cinselliği üzerinden onu yönetme, kullanma ve sömürme işi devam edecektir. Ya da en hafif haliyle kadın, bugün için de geçerli olduğu üzere sadece ve en başta “ev içinde anlamlanan özne” olarak kalmaktadır.

Yani bugünün toplumundaki genel eğilimlerle kadın, hâlâ ev hayatının dört duvarı arasında yaşamaktadır. Böylece kadın, “ev yaşamının” dışındaki hayatın iş

olanaklarından istifade edemez bir pozisyondadır. İşte kadın mademki çok büyük oranda evlilik çatısından ayrılamamıştır, o halde kadını yine evlilikle birlikte ele almak lazımdır. Çünkü bu, evlilikte hem çocuk hem de hanım rolündeki kadınların dünyasını anlayabilmek için önemli bir açılım olacaktır. Diğer bir ifadeyle evlilik ne demektir, evlilik ve aile hangi anlam ve kapsamlarda birbirlerini tamamlamaktadır gibi temaları açıklamak, gerek kadının sosyokültürel ve sosyoekonomik pozisyonunu gerekse erken evliliğin ana hatlarını ve ince detaylarını anlamaya yardımcı olacaktır.

1.2. EVLİLİK VE AİLE

Her ne kadar bu çalışmanın başında aileyle ilgili açıklamalar yapıldıysa da, burada ailenin belli başlı özelliklerini kapsamlı olarak aktarmak gerekir. Fakat bundan hemen önce ailenin resmi ve geleneksel olarak başlangıç arifesini, evliliği ifade etmek gerekir. Klasik bir tanıma göre “geleneksel olarak evlilik, yetişkin bir erkek ile yetişkin bir kadın arasındaki yasal geçerliliği olan, belirli hak ve yükümlülükler getiren bir ilişki olarak kabul edilir”(Marshall, 1999: 223). Buna göre evlilik, genel geçer bir anlayışla aile kurumunun ilk kurulum aşaması anlamına gelmektedir.

Evlilik sıfatıyla başlayan ama bundan ötede duygusal içerikleri karşılayan aile ise, daha geniş ve dağınık olmaya müsait bir ilişkiler yumağıdır. En kestirme tanımıyla ‘toplumsal yapının ve dolayısıyla toplumdaki tüm sosyal örüntülerin ilk kaynağı olan aile’, Nirun için de aşağı yukarı bu doğrultuda bir kapsamı içermektedir. Çünkü Nirun’un düşüncesine göre “sosyal sistemlerin, birbirleriyle ayrılmaz bir bütün halindeki içten fonksiyonel ilişkilerinin, yani toplumun büyük sistemlerinin genel problemlerinin içinde yer alan aile öyle özel bir haldir ki, hem sosyal grup, hem sosyal kurum ve hem de sosyal sistem olarak işlenmesi, problemlerin çözülmesi ve bu konularda neler yapılması gerektiğini görmeye yardım eder”(Nirun, 1994: 10). Bu cümlelerin benzer anlamlısı şunu ifade eder: “...bir yapı olarak aile, hayat alanıyla etkileşim içindedir; ondan etkilendiği kadar yerine getirdiği fonksiyonlarla da bu hayat alanını etkiler”(Nirun, 1994: 20)

Yani aile, çevrildiği tarafa (topluma) göre küçücük lakin yansıttıkları bakımından da kocaman bir ayna misalidir. Kendi içinde olsun toplumsal bazda olsun doğumu ve ölümü, birleşmeyi ve ayrılığı, terk edilmişleri, çok kez sevgiyi bazen de sevgisizliği, gençlik ve yaşlılığı yansıtan bir ayna... Peki, bu aynanın en karakteristik özellikleri nelerdir acaba?

Ailenin tartışma götürmeyen ilk işlevi, bireyi daha doğrusu çocuğu var etmek, korumak, esirgemek, besleyip büyütmektir. Buna doğrudan yeni nesillerin devamı ve yetiştirilmesi de denebilir. Fakat bu yetiştirme görevi, elbette sadece fizyolojik bir işlemler dizisiyle olup bitmemektedir. Kaldı ki ailenin son derece hayati fonksiyonlarından biri olan “toplumsallaştırma” işlevi de burada devreye girmektedir. Zira “toplumdaki sosyal rollerin pek çoğunun provası aile içinde yapılır. Aile, sosyalizasyon süreci içinde fertlerine sosyal rollerin nasıl yerine getirileceğini öğretir. Sosyalizasyon toplum hayatı içinde yaşayan insanların, toplumda etkileşime girecekleri, karşılaşacakları kişilerle kuracakları sosyal ilişkilerinde belirleyecekleri davranışları hazırlamaları, fonksiyonel olarak toplum veya sosyal gruplarında aktif biçimde nasıl rol oynamaları gerektiğini onlara gösteren, yaşatarak onlara öğreten bir süreçtir. Sosyalizasyon zincirinin ilk halkası ailedir”(Nirun, 1994: 69)

Aslında ailenin üstlendiği toplumsallaştırma süreci, zaruri olarak çocuk meselesini de gündeme getirir. Çünkü yarımın evliliklerini ve ailelerini kuranlar, topluma bunun için hazırlananlar, öncelikle kendi aileleri içerisinde birer çocukturlar. Çocuğun doğumuyla ailenin de artık olgunlaşmaya başladığı zamanlar ortaya çıkar. Çünkü “özellikle çocuğun doğumundan sonra aile sosyal bütünlüğünü tamamlar ve giderek toplumun odak noktası olma durumunu kazanır. Değişen sosyal ve kültürel şartlar içinde aile, nesillerin devamını sağlamakla yükümlü olup çocukları yetiştirerek sosyalizasyon süreci içinde topluma kazandırması sebebiyle görevini ve önemini artırmaktadır”(Nirun, 1994: 19). Yani belli bir raddeye kadar ailenin ehemmiyeti azalmanın aksine daha da artmaktadır. Bu önem artışı, tıpkı ailenin kendisi için geçerli olduğu üzere onu oluşturan baba ve bilhassa da anne için gayet tabii aynı oranda yükselmektedir. Bunun başlıca nedeni yine kadından, anneden geçmektedir.

Öyle ki “annenin, sosyal sistem içinde bir şahsiyet sistemi söz konusudur. Annelik statüsü sosyal bir sistemdir.”(Nirun, 1994, 8) Bu annelik sistemi, kadının – annenin dâhili olduğu diğer sosyal sistemlere karşı çok kez baskın gelebilmektedir. Temelinde haklılık payı son derece yüksek olan bu durum, salt olarak yine aile kurumunun anneye getirdikleri veya ondan bekledikleri karşısında şekillenmiş de olabilir. Çünkü şu var ki herkesçe üzerinde anlaşıldığı üzere “ailede, dengeyi, ahengi ve huzuru birinci derecede kadın sağlar. Kadın özelliği gereği tamamlayıcı, bütünleştiricidir. Denge, sosyolojik olarak tamamlamaktır. Kadın ile erkek aileyi beraberce dengelemeye çalışırlar. Ancak kadının bu konudaki rolü erkekten

daha etkilidir. Kadın yuvada toplayıcı özelliğe sahiptir”(Nirun, 1994: 37). Bundan ötürü de kadının gerek aile içinde gerek dışında sahip olduğu en önemli statü, ister istemez annelikle göbekten bağlanmaktadır.

Bütün bu sayılanlar ailenin ve kadının – annenin, en başta çocuğun yetiştirilmesinde eşsiz bir kıymete haiz olduğunun göstergeleridir. Fakat buna gelmeden, ilkin kadının – annenin sayılan özveriyi ve görevleri sırtlanabilecek bir hazır bulunuluşlukta olması gerekmektedir. Yani kadın, ailenin, eş olmanın, anneliğin ne anlamlara geldiğini yahut gelmediğini çok iyi hissetmeli, anlamalı, bilmelidir. Söz konusu bu bilinçse, az çok belli birtakım kriterler etrafında gezinmektedir. Eğitim, kültür ve de yaş olgunluğu gibi... İşte bu noktada bizim konumuza da yavaş yavaş girilmektedir. Fakat bu girişi yaparken, kadının önce üyesi olabileceği dini ve ardından evlenme biçimlerini irdelemek gerekir. Çünkü birey olarak mensubu olunan din ve evlenme biçimleri, taşıdıkları yapılar itibariyle kadını – anneyi ve onların evlilik – annelik yaşını doğrudan etkileyebilmektedir.

1.3. DİNLERDE EVLİLİK

Bu başlık ve içeriğini dolduran anlatım, çalışmanın ilk başlığı olan “kadın” konusu ile karıştırılmamalıdır. Tezin ilk başlığında incelenen bazı inanış ve kültürlerde kadın, her ne kadar bir haliyle evlilik meselesine dâhil oluyorsa da “dinler ve evlilik” teması daha derin ve daha kapsamlı bir alandır. Çünkü evlilik demek, erkek için olsun kadın için olsun aileyle neredeyse eş anlamlı bir olgudan bahis açmak demektir. Aile ve evliliklerdeki – fertlerdeki benzerliklerin, başlıklarının ve/ya da açmazların nedeni ise, hayatı şekillendiren kuralların farklı farklı olmasından tutunmaktadır. Bu kurallar bazen kültürel kodlar, kimi kez hukuk normları veya altyapı unsurları, kimi zaman da işte mensubu olunan din yardımıyla form kazanır. Din bu manada insanın hem şahsi hem de sosyal hayatını etkiler. Dolayısıyla insan inançlarına göre de hayatını tanzim eder. Hangi dine inanırsa inansın dini kurallara uygun olarak düşünen ve yaşayan insan, kişisel ve içtimai bir gereklilik olan evlenme ve aile kurma gereksinimini de aynı dini değerlere uygun hareket ederek hayata geçirir. “Tek başına yaşayamayan insanın topluma katılımının temelini oluşturan ailenin kuruluşunda dini inanışlar böylece kendini hissettirmektedir.”(Erdem, 1991; 341)

Bu nedenlerle erkeğin de kadının da sosyokültürel kimliğini ve rollerini bütünüyle etkileyen evlilik ve aile, Yahudilik, Hıristiyanlık, İslamiyet gibi büyük dinlerin belli başlı yönleriyle bağlantılandırılarak bu başlık adı altında ele alınmaya çalışılmıştır. Bu ele alıfta, dinin kendi dokunulmaz yapısından ötürü yorumlamaya çok fazla gidilmemiştir.

1.3.1. Yahudilik'te Evlilik

Yahudilikteki öncelikle aileye bakmak gerekirse, aile kavramında erkeğin yani babanın, kadına göre önemli bir ayrıcalığının bulunduğu görülür. Çünkü Yahudilikte, geleneksel ibadeti muhafaza eden ve onu yeni nesillere aktarma görevini üstlenen aile reisi babadır. “Aynı zamanda baba, bir aile ibadeti olarak evde icra edilen fışh (pesah) bayramına da başkanlık eder”(TDV İslam Ansiklopedisi, 196), Bu yüzden babanın ruhani bir hüviyeti vardır ve sınırsız otoritesi buradan gelir. Öte yandan İbranice “baal” kelimesi hem koca hem de mal sahibi demektir, bu kökten türeyen fiil de “evlenmek” ve “malik olmak” anlamlarına gelir. “Bu, kocanın karısı üzerindeki hâkimiyetinin, mal sahibinin hâkimiyetine benzediğini gösterir”(TDV İslam Ansiklopedisi, 197)

“Yahudi inancına göre evlilik kutsal bir birliktir. Yapılması zorunlu bir görev olan evlilikten kasıtlı olarak kaçınmak mümkün değildir. Yahudi erkeği ve kadını, evlenene kadar “tam insan” olarak görülmeyip onlara “boş insan” manasına gelen “ravak” denir”(Ünal: 1998, 19). Bundan dolayı evlilik, kadın ve erkeğe, evlenmemiş olan hemcinslerine göre büyük bir sosyal güç getirir.

Son olarak Yahudilikte kişilerin evlenme yaşlarına da değinildiği belirtilebilir. Yahudilikte evlenme yaşının farklı zamanlarda çok genç yaşlara kadar olduğu durumlar görülmüştür. “Ancak Tora'nın 613 emrinin ilki olan ‘evlenme’ için uygun yaş 18'dir”(Ünal, 1998: 22). Ama evliliğin geçerli olması için kızın en az 12, erkeğin 13 yaşını bitirmiş olması gerekir. Bu yaşların uygun görülmesinin nedeni, kız ve erkeklerin buluğa erdikleri yaşları gösteriyor olmasıdır. Bu hükümden de daha erken yaşlarda buluğa erenlerin, diğerlerine göre daha erken evlenmesinin caiz görüldüğü anlamı çıkarılabilir.

1.3.2. Hıristiyanlıkta Evlilik

Tartışma götürmez ki aile, hemen hemen tüm toplum ve ülkelerde önemli ve korunması gereken sosyal bir kurum olarak görülür. Örneğin bir Hıristiyan birliği olarak da kabul edilebilecek olan “1948 tarihli Birleşmiş Milletler Teşkilatı tarafından aranan, ‘insan hakları evrensel demecinin 16. maddesinin 3. paragrafında ‘aile toplumun köklü ve tabii bir unsurudur. Bu nedenle toplum ve devlet tarafından korunma hakkı vardır’ denmektedir”(Cansel, 1991; 55-56). Bu bile elbette Hıristiyanlıkta da ailenin önemli bir kurum olduğunu pekiştirir. Sözü geçen pekiştirmeyi çarpıcı bir şekilde kanıtlayan bir ifade olarak aktarılabilir ki “Hıristiyanlıkta evliliğe, zinaya düşmemek gayesiyle izin verilmekle birlikte... Hıristiyan evliliğinin en belirgin özelliği ise, evlendikten sonra ayrılmanın mümkün olmayışıdır”(Ünal: 1998, 73). Ancak bunun, sadece Katoliklerde geçerli olduğunu belirtmek gerekir. Diğer mezheplerde boşanma mümkündür.

Hıristiyanlığın evlilik ve aile üzerine görüş bildirdiği ve bizi ilgilendiren mevzulardan bir diğeri de evlilik yaşı gibi dünyevi konulardır. Kaldı ki “Hıristiyanlıkta evlilik, aslında uhrevi bir kurum olarak nitelendirilir. Oysa dinin evlilik konusundaki teorisini ve doktrinini toplumsal ve ekonomik emrinin paralelinde oluşturması ve aslında ne kadar dünyevi bir kurum olduğunu ortaya koyar”(Duby, 1991, 8). İşte belirtildiği üzere evlilik yaşı da bunun bir örneğidir. Hıristiyanlık’ta “...evlenme yaşı, zaman ve ülkelere göre değişir. Roma Hukuku ve Eski Kilise Hukukunda kız 12, erkek 14 yaşında evlenebilir. Bunlar dışında kızın evlilik yaşı 14 – 18 arasında değişebilirken, erkekler 16 – 21 yaşları arasında evlenebilmektedirler”(Ünal, 1998, 81). Yani tıpkı Yahudilikte olduğu gibi bu dinde de kızlara, erkeklere göre daha erken ve genç yaşta evlilik yapmaları uygun görülmüştür.

1.3.3. İslamiyet’te Evlilik

Bir din ve kültür olarak “İslam, aileyi Tevhid inancını taşıyabilecek bir toplumun alt yapısı olarak görmüştür, devamlılığın yanında kültürel süreklilik için gerekli saymıştır.”(Aydın, 1991, 1999) Denilebilir ki İslam’da ailenin önce ahlaki sonra toplumsal normlarla ortaya çıkan bir tarihi boyutu vardır. Bu boyutlar eşliğinde “İslam’a göre karı ve koca ve eşler arasında işbirliği, karşılıklı anlayış ve destekle huzuru sağlamanın yanı sıra ailenin temel fonksiyonu kültürel ve hukuki bakımdan meşru yollarla cinsi ihtiyaçları tatmin

etmek ve bu arada yeni nesil olarak çocuk yetiştirmektir” (Omran, 1995, 17). Dolayısıyla İslam’da evlilik konusu fevkalade önemlidir. Kuran-ı Kerim’de “içinizdeki bekârları, kölelerinizden ve cariyelerinizden iyi olanları evlendirin” denilerek ve bir hadiste de Muhammed Peygamber: “Evlenmek benim sünnetimdir. Benim sünnetimi yerine getirmeyen benden değildir” şeklinde ifade ederek İslam’ın evliliğe verdiği önemi vurgular.

İslam’da evlenme yaşında çok katı bir sınırlama olmamakla birlikte genellikle buluğa ermiş olma şartı aranır. Genel anlamda evlenme yaşı sınırlanmadığı halde eşlerin fizyolojik, biyolojik, sosyokültürel yönden gelişimlerini tamamlamış olmaları gereklidir. Yine de evlilik yaşı çok geç olmamalıdır. Çünkü korunma yöntemleri kullanılmaksızın üretkenliğin yok olması ihtimali vardır. Bunun gibi, çok erken evlenme durumlarında da bazı sakıncalar bulunmaktadır. Bunlar kadın ve erkek için ayrı ayrıdır. Örneğe doğum sırasında anne ve bebeğin hayatı tehlikeye girebilir. Erken yaşta evlenmenin erkek için riski ise iktidarsızlıkla örneklendirilebilir. Fakat her halükarda, buluğa giren gençlerin geciktirilmeden evlendirilmesi tavsiye edilmiş, aksi halde işlenecek günahlardan babanın ve annenin sorumlu olacağı ifade edilmiştir.

1.4. EVLENME BİÇİMLERİ

Türkiye’de geçmişte görülenlere nazaran bugün itibariyle meydana getirilen evlenme şekillerinde bir değişimden, kısmen ve de görece daha özgür ya da modern evlenme biçimlerinden söz edilebilir. Yani bireylerin evlenme şekilleri, eskiye kıyasla çok keskin geleneklerden ve değişmez katı eğilimlerden uzaklaşmış bir imaj çizmekte gibidir. Lakin bu tespitler, birtakım istatistikî verilere, geniş katılıma ulaşmış anket formlarına yahut da derinliği tatmin edici bazı mülakatlara yaslanmadıkça, yalnızca izafi birer saptama olarak kalacaktır. Şu halde gerçeğe en yakın bilgileriyle günümüz evlenme biçimleri genel olarak nasıl tarif edilebilir? Evlenme biçimleri arasında şimdilerde yaygın olarak görülen tür hangisi veya hangileridir? Hangi evlenme biçimleri, nasıl ve neyi anlatan sıfatlarla ifade edilebilir? En önemlisi de söz konusu evlenme şekilleri erken evliliği nasıl etkilemektedir?

İşte bu ve benzeri suallerin yoklandığı bu başlık, işin teorik kısmına el atmaktadır. Çalışmanın son bölümünde ise önce üzerinde hiçbir değişiklik yapmadan sonrasında

önemli satır aralarının yorumlanacağı üzere yer verilecek olan “mülakatlar” ise işin pratik tarafını gösterecektir. Yani evlenme biçimleri ile erken yaşta evliliğin teorik ilişkileri, bu çalışma için birebir gerçekleştirilmiş olan mülakatlar ile sınanacaktır. Fakat gayet tabii o sınamaya geçmeden, ilk olarak evlenme biçimlerini tanımak ve bilmek lazımdır.

1.4.1. Görücü Usulü Evlenmeler

Görücü usulüyle gerçekleştirilen evlenmelerde, ismi üzerinde, evlenecek kişilerin bir görücü aracılığıyla birbirlerine yakıştırılmaları ve evlilik için birbirlerine uygun görülmeeleri geçerlidir. Gerçekleşen evliliğin aracısı olan kişi ya da kişiler, genellikle eş adaylarının ziyadesiyle de erkek tarafının yakın akrabaları olmaktadır. Yani görücü usulüyle oluşan evlenmelerde, evlenmenin adıyla ironik bir şekilde eş adaylarının kendileri değil, daha çok onların yakınları görüşme ve söz haklarını kullanmaktadır. “Ancak, günümüzdeki görücü usulü evlilikler geçmiştekilerden farklılık göstermektedir. Gelin adayı yakın çevreden ise, çoğu zaman özellikle erkeğin fikri sorulmakta ve ondan sonra kız istenmektedir. Tanıdık bir çevreden değilse, aile, kızı beğendikten sonra, kızla oğlan uygun bir yerde birbirleriyle görüşürülmekte ya da en azından erkek kızı görebilmektedir. Ailede eğitim gören bireylerin olduğu ya da ana babanın çok katı olmadığı durumlarda, gençlerin bir defaya mahsus olmak üzere, birbirleriyle görüşmesine ve kısa süreli olarak konuşmalarına izin verilmektedir”(Cihan, 38: 2008)

İki cinsin birbirini bulabilmesi, anlaşabilmesi, bir ev içerisinde yaşayarak ve büyük ortak paydalarda birleşerek çocuk – çocuklar yetiştirebilmesi yani belki de dünyanın en karmaşık ve zor işlerinden biri olan evlilik meselesi, görücü yolu biçimiyle işte böyle gerçekleştirilmektedir. Bu gerçekleştirmede; eş seçiminde güdülecek eğitim, kültür ve yaş gibi kıstaslar, ruhların ve kişiliklerin uyuşup uyuşmama problemi, ailenin ve çocukların sağlamlılığı – mutluluğu – devamı gibi konular görücü usulünün tercih edilmesiyle aslında riske atılmaktadır. Görücü usulü evliliklerde riske atılan bir başka önemli şey de, bazen evlenecek olan “genç” hatta “çocuk” kızların bizzat kendileri olmaktadır. Yani ailelerinin evlenmesini istediği kızlar, çok erken yaşta olabilmekte ve ama evlilik olayı için bu hazır olmayışlık, ailelerin düşüncesinde herhangi bir sorun gibi durmamaktadır. Çünkü görücü usulünde en aşikâr olan, evlenecek kişilerin ailelerinin gövde gösterisinden geri durmamalarıdır. Bu gövde gösterisi, içinde bulunulan toplumsal yapı ile de ilintilidir.

Özellikle "... geleneksel toplumlarda evlilik sadece iki bireyi ilgilendiren bir olay değil, iki aile arasında gerçekleşen toplumsal bir olaydır. Bu nedenle evlilik kararının alınmasında yalnız evlenecek çift değil, aileler işin içine girmekte, daha kısa bir ifadeyle sanki kişiler değil aileler evlenmekte ve evlilikler daha çok görücü usulüyle olmaktadır"(Özçelik, Adak: 254). Dolayısıyla bireyselliğin ve ikincil ilişkilerin değil geleneksellik ve geri kalmışlığın karakterlerini taşıyan toplumsal yapılarda görücü usulü evlenmeler oldukça yaygındır. Başkaca söylemek gerekirse, modern değer ve ilişkilerin tam olarak benimsenip yayılım kazanmadığı toplumlarda, birincil ilişkilerin en çarpıcı işleyişlerinden biri olan görücü usulü evlenmeler revaçta olmaktadır.

Takdir edileceği gibi bu eğilimin tam karşısında ise modern toplumlarda görülen anlaşarak evlenme bulunmaktadır. Ancak görücü usulü ile anlaşarak evlenmeler arasında, bir de kaçarak evlenme yer almaktadır. Öyle ki ailelerin anlaşamaması üzerine, eş adaylarına, çeşitli nedenlere dayanmak suretiyle ancak kaçarak evlenme biçimi çıkar yol görünmektedir.

1.4.2. Kaçarak Evlenmeler

Kaçma yoluyla oluşturulan evlenmelerdeki en belirgin özellik, evlilik seremonisinin gerçekleşmemesidir. Çünkü kaçarak evlenmelerde bilinen ve alışlagelen evlilik hazırlıkları, akraba yakınlaşmaları ve düğün telaşı yerine, ortadan kaybolmuş bir kadın ve onu kaçıran damat adayıyla karşılaşılır. Ve elbette verdikleri kararlarla ya da vermedikleri onaylarla belki de buna sebep olan ailelerin anlaşmazlıkları da unutulmamalıdır. Dolayısıyla kaçarak evlenmiş çiftlerin özellikle evlendikleri ilk dönemlerde yalnızlıkları ve hem ailevi hem de sosyal destekten yoksunlukları söz konusudur. Böyle bir durum, daha başından, gerek eşlerin kendi aralarındaki özel münasebetlerde gerekse yeni evlenmiş çiftlerin sosyal ilişkilerinin gidişatı üzerinde yıpratıcı etkiler yaratmaktadır.

Eş adaylarının birbirlerine kaçmaları - birbirlerini kaçırmaları ile meydana gelen evlenmeler de, görücü usulünün yaygın olduğu toplumsal yapılarda daha çok olmakla birlikte modern toplumlarda da izlenmektedir denilebilir. Çünkü kaçarak evlenmeler, modern toplum içerisinde ama geleneksel değerlerin baskınlığıyla görülen görücü usulü

evliliklerin reddedilişi anlamına gelir. Öyle ki bu reddediş karşısında eş adayları, ailelerin evliliklerine müsaade etmemeleri karşısında onların bu kararlarını değiştirememekte ve yıkamamakta, son çareyi de böylece kaçarak evlenmekte bulmaktadır. “İstatistik verilerine göre, her yıl, aileleri tarafından evlenmelerine izin verilmeyen binlerce genç, mutluluğu yakalamak için “kaçarak” yeni bir yuva kurmaya çalışıyor. Ancak, sanılanın aksine bu tür birlikteliklerin çoğu mutluluk getirmiyor”(Cihan, 42: 2008)

Yani kaçarak evlenmiş (bilhassa da kadın) kişiler için her şey sorunsuzca oldu bittiye gelmeye de biliyor. En çok da kadın için, bir kez aile kararını çiğneyip uygun görülmeyen bir erkekle evlilik gerçekleştirmek, kısa zaman dilimlerinde veya çok uzunca senelere yayılmış dönemlerde ailenin maddi ve manevi arka çıkmalarından mahrum kalmak anlamına gelebiliyor. Hatta bu mahrumiyet kadının ekonomik sıkıntı çekmesi, aldatılması veya şiddete uğraması durumlarında bile bazen kendinden ödün vermiyor.

1.4.3. Anlaşarak Evlenmeler

Eş adaylarının birbirleriyle anlaşarak gerçekleştirdikleri anlaşarak evlenmeler, bundan evvel kaleme alınan evlenme biçimleri içerisinde en sağlıklı ve normale yakın duran evlenme biçimidir. Çünkü iki birey arasında meydana gelen en özel ve önemli ilişkilerden biri olan evlilik kararı – sorunluluğu, anlaşarak evlenmelerde ne sadece ailelere, ne yakın sosyal çevre ne de başka bir şeyin eline değil, doğrudan kadın ve erkeğin inisiyatifine teslim edilmiştir.

Anlaşarak evlenmelerde kadın ve erkek birbirlerini mümkün olduğunca tanımaya, anlamaya ve sevmeye çalışır. Onların bu ilişkilerine aileler, sadece kararları sorulan ve destek olan büyükler konumunda yer almaktadır. Yani anlaşarak evlenmelerde bireysel özgürlük ve karar mekanizmalarının serbestliği belirgindir. Böylece bu belirginlik ve bilinçle adım atılan evlenmeler de, diğerlerine göre çok daha mutlu, uzun sürecek ve sağlam evlilikler olarak algılanmaktadır. Lakin bu, bir kaide anlamını karşılamamaktadır. Yani anlaşarak evlenmelerde de pek tabii sorunlar ve ayrılıklar gün yüzüne çıkmaktaysa da bu, başka bir alan sınırlarında araştırılmalıdır.

Tekrar etmek ve toparlamak gerekirse anlaşma yoluyla oluşturulan evlenme biçimleri yani “iki gencin karşılıklı istek ve arzularıyla gerçekleşen bu tür evlilikler, daha çok eğitilmiş ve aileden bağımsız, bir iş sahibi olan bireyler arasında

görülmektedir”(Cihan, 42: 2008). Dolayısıyla anlaşarak evlenmeleri doğru ve yaygın kabul eden bu tür toplumsal ortam ve bireysel değerler yumağı, en sık modern toplumsal yapılarda gözlemlenmektedir. Yani anlaşarak gerçekleştirilen evlenme biçimleri, bugüne dek meydana getirilen evlenme biçimlerinden en sonuncusudur, tıpkı geçirdiği evrim sonucunda modern ismini hak eden bugünkü toplumlar gibi. “En sonuncunun doğruya en yakın olduğu” genel kabulden destek alarak, en doğru evliliklerin de modern – anlaşarak evlilikler olduğu yinelenebilir.

1.5. TARİHİ SÜREÇTE EVLİLİK ÇEŞİTLERİ

Bu başlıkta, bir önceki başlıkta ele alınan aile çeşitlerine benzer bir şekilde bugünlere değin gerçekleştirilmiş olan farklı evlilik türleri kısaca ele alınacaktır. Bu ele alış gerekli bir uğraştır çünkü evlilik türleri hem ailenin yapısına hem de aile içerisindeki kadının hayatına, kimliğine, temayüllerine direkt olarak tesir etmektedir. Bu yüzden, esasına bakılırsa çeşitleri burada alındığı kadarıyla kalmayan evlilik türleri içinden, bu tezin merkezine en çok yanaşabilecek olanlarına en bariz özellikleriyle göz atmak doğru olacaktır. Bir ön bilgi niteliğinde belirtmek gerekir ki söz konusu evlilik çeşitlerinin temel ayrımı hep karı – koca sayısı ve ilişkisi üzerinedir.

1.5.1. Poligami

Poligami çok eşli evlilik demektir. Yani poligamik evlilikte her iki cins açısından da düşündüğümüzde eş sayısı bir değil, birden çok adettedir. Buna göre gerek erkek gerekse kadın çok eşli - poligamik bir evlilik gerçekleştirebilir. “Kuşaklar boyu süregelen çok eşli evlilik geleneği, önemli bir ölçüde kültürel kalıpların ve değerlerin bir ürünüdür”(Arat, 1994: 97) demek yanlış olmasa gerekir. Poligamik evlilikler sonucu ortaya çıkan aileler ise polijinik ve poliandrik aileler olmak üzere ikiye ayrılır.

A- Polijinik Aileler: Polijinik ailelerin temel yapısında bir erkeğin birden fazla kadınla evli olması yatmaktadır. Bu ailelerde eş seçici, baskın olarak erkektir. Kadın ise seçilen ya da bunu kabullenen pozisyonundadır. Geleneksel ismiyle kumalık olgusu, polijinik ailelerin bir neticesi olarak kabul edilebilir. Polijinik evlilik ve ailelerin gerekçesini ise yine en çok erkek belirlemektedir. Buna göre “çok kadınla evlilik, daha çok maddi durumu elverişli, toplum ya da grup

lideri statüsüne sahip bireyler arasında güç ve varlık simgesi olarak görülmektedir. Bunun dışında, hiç çocuğu olmayan veya erkek çocuğu bulunmayan ailelerde, kadının sürekli bir hastalığının olduğu durumlarda ve ilk evliliğini istemeyerek gerçekleştirmiş erkeklerde polijini görülmektedir.”(Cihan, 2008: 42)

B- Poliandrik Aileler: Poliandrik ailelerde polijinik ailelerin tam tersi bir durum söz konusudur. Yani poliandrik aile, bir kadının birden çok erkekle evlenmesi sonucunda meydana gelir. Poliandrik aileler polijinik ailelere kıyasla sayıca daha düşüktür. Diğer bir ifadeyle “çok kocalık, çokkarılığa oranla daha az rastlanandır. Tibet’te ve Güney Hindistan Todalarında doruk noktada görülen çokkocalık olgusu, bir kadının aynı zamanda birden fazla kocayla evliliği durumudur.”(Yalvaç, 196: 2000)

1.5.2. Monogami

Monogami, tek eşli evlilik manasına gelir. Gerek yüzyıllardır sürmüş olan evlilik olgusu içerisinde gerekse bugünün farklı ulus ve toplumlarındaki evlilik anlayışı ve çeşitleri dâhilinde en yaygın ve doğru kabul edilen evlilik çeşidi monogamik evliliktir. Tıpkı diğer evlilik anlayışları için geçerli olduğu gibi monogamik evliliklerin temel nedenlerinde de daha ziyade kültürel eğilimler söz konusudur. Çünkü mümkün mertebeye hayvani olarak görülen “eşleşme biyolojik, ama evlilik kültürel bir olgudur”(Tarhan, 2010: 15).

Şu var ki monogamik evlilik denilince bunun arkasında yatan kültüre bugünlerde, artık “modern” sıfatı layık görülmektedir. Yani içinde yaşadığımız modern çağa ve onun kültürüne, haklı olarak sadece monogamik evlilikler araştırılmaktadır. Fakat yine de her monogamik evlilik ve bunun sonucunda oluşan monogamik aile, elbette tam olarak modern ve de kusursuz değildir. Üstelik monogamik yani karakteristik temeli tek eşliliğe dayanan aileler birbirlerinin aynı da değildir. Örneğin seçilen eşlerin birbirlerine kan bağı ve kültürel bakımlardan yakınlık – uzaklık mesafeleri, akrabalık dereceleri ya da eşlerin demografik özellikleri gibi değişkenler monogamik aileleri birbirlerinden ayırt edebilmektedir. Buna en çarpıcı misallerden biri olarak, işte erken yaşta gerçekleştirilmiş evlilikler ve aileler gösterilebilir.

1.6. AİLE KATEGORİLERİ

Bugüne dek çok farklı alanlarda incelenmiş olan aile, normal olarak sosyolojinin de değişmez konularından biri olagelmıştır. Öyle ki ana tema olarak aileyi ele alan bir alt disiplin olan aile sosyolojisinin varlığı, aileye biçilen önemin birinci elden ispatıdır. Bununla beraber yıllara dayanan bir birikimle giderek artmış olan aile sosyolojisi literatüründe, birbirinden değişik onlarca aile tanımı – çeşidi-kategorisi kaleme alınmıştır. Burada konunun kapsamı biraz daha daraltılmış ve (ilerledikçe temellendirileceği üzere) sadece erken evliliklerin sıklıkla gerçekleştiği aile türlerine bakmak yeğ tutulmuştur. O nedenle bu tercih ışığında aile, çalışmada iki büyük kategorik ayrıştırmaya tabi tutulmuştur.

1.6.1. Hane Halkı Büyüklüğüne Göre Aile Türleri

A- Geniş Aile: En bildik tanımına göre Geniş Aile: “İçinde büyük ana ve babanın dede ve torunların birlikte yaşadıkları, evlenen erkek çocukların eşlerini aile içine getirdikleri aile”(Dönmezer, 1994: 222) türüdür. Geniş ailedeki esas, adı üzerinde aileyi oluşturan geniş nesil kuşaklarının bir arada bulunuyor olmasıdır. Bu bakımdan geniş aileye (kuşaklar açısından düşünerek) kalabalık aile de denilebilir. Geniş aile ziyadesiyle “tarıma dayalı üretim biçiminin egemen olduğu geleneksel toplumlarda görülen aile biçimi”(Erkul, 2005, 13) olmakla birlikte yani “daha çok geleneksel toplumlarda görülmekle beraber, çağımızda da rastlanan bir aile tipidir”(Cihan, 2008: 46).

B- Çekirdek Aile: Geniş aileyle ve onun tüm ayırt edici nitelikleriyle ilgili özelliklerin tam karşısında, çekirdek ailenin farkları yer almaktadır. Diğer bir söylemle “geniş aile nasıl geleneksel toplumların bir karakteristiği olarak ortaya çıkmışsa çekirdek aile de kentleşme, sanayileşme sonrası ortaya çıkan toplumların karakteristiği olarak ortaya çıkmıştır.”(Erkul, 2005: 13) En yalın hali ile bir çekirdek yapılanmayı yansıtır; “sadece karı-koca ve çocukları içeren aile tipidir”(Yalvaç, 59: 2000). Yani hane halkı sayısı geniş aileye nazaran önemli ölçüde azalmıştır.

1.6.2. İçinde Yaşadığı Çevreye Göre Aile Türleri

A- Kır – Köy Ailesi: Aslında kırsalda ve köylerde ikamet eden aile türleri, geniş aile çeşidi içerisine dâhil edilebilir. Fakat “günümüzde, giderek daha da belirgin bir şekilde kırsal alanlarda da egemen olan aile, tipi karı-koca ve çocuklardan oluşan çekirdek ailedir. Kırsal alanlarda aile büyüklüğü toplumun genel ortalamasının biraz üzerindedir”(Cihan, 2008: 49).Yine de kır – köy ailesinin diğerlerinden farklılığı, sadece bu üye sayısı fazlalığı değildir. Öyle ki “kırsal aile yapılanmasının temel nedeni, tarımsal üretim alanındaki ilişkiler yumağının doğurmuş olduğu bir sonuçtur”(Cihan, 2008: 50). Yani kırsal ailenin yapısı, içinde yer aldığı coğrafik bölge ve onun sosyokültürel kimliğiyle müsemmadır. Bu bakımdan aynı geniş ailenin çekirdek aileye oranla taşıdığı geleneksellik derecesinin yüksekliği gibi kırsal ailenin de kent ailesine göre daha geleneksel, erkek egemen bir bünye gösterdiği söylenebilir.

B- Kent Ailesi: Kent ailesi, yerleştiği yerleşim biriminden ve bunun özelliklerinden adını almış aile tipidir. Buna göre kent aileleri, kentlerde görülen, yapısı ve üyelerinin sayısı ve üyeler arasındaki ilişkilerin seyri yönünden kentlilik – şehirlilik niteliklerini gösteren ailelerdir. Bu ailelerde üyelerin bireyselleşmişlik düzeyleri ve çekirdek aileyi tanımlayan sayıları temel karakterdir. Ne var ki özellikle de Türkiye göz önüne alınarak yapılacak kent ailesi tasvirinde durum biraz değişmektedir. Çünkü Türkiye’deki kent aileleri “...ileri derecede sanayileşmiş Batı toplumlarındaki aileden farklı birtakım niteliklere sahiptir. Bunları şöyle sıralamak olasıdır: Baba, ailede yine egemendir. Para babanın elinde toplanır. Yalnız, birçok kişinin çalıştığı durumlarda, aile reisi, bu paraları ihtiyaç nispetinde dağıtır. Paranın karı-koca tarafından ortaklaşa yönetilme oranı az görülür. Ancak bu işlem giderek yaygınlaşmaktadır”(Cihan, 2008: 50)

C- Gecekondu Ailesi: Gecekondu ailesinin en kendine özgü yönü, gerçekten de taşıdığı isimle örtüşen bir kültürün, gecekondu kültürünün ürünü olmasıdır. Bu açıdan gecekondu ailesine ne köy ne de kent ailesi denebilir. Belki bunların her ikisi fakat aynı anda da tam olarak hiçbirisidir. Çünkü “gecekondu ailesi köy ailesine göre kişileri daha az, üyeleri arasındaki iş-güç biçimi çeşitlenmiş, yararlı

gördüğü birtakım köy özelliklerini sürdüren, buna karşılık uygun bulduğu kent özelliklerinden bir bölümünü zamanla kabullenmiş, toplumsal değer ve alışkanlıkları bakımından bir ucu köyde, öbür ucu kentte iki aile tipi arasında bir geçiş durumu gösterir”(Cihan, 2008: 51). Yani bir tür arada kalma yapısıdır gecekondu aileleri. Gecekondu ailelerinin ortaya çıkış nedenine bakmak ise daha başka meselelere girmek demektir. En temel ifadelerle bir de bu anlamda tanımlamak gerekirse gecekondu ailesi “...özellikle kırsal kesimin nüfusunun, toprak azlığı, toprak verimsizliği, ücret azlığı gibi itici nedenlerle (kısmen de kentteki imkânların çekiciliği nedeniyle) büyük kentlere göç etmesiyle ve büyük kentlerin çoğunlukla kıyılarında oluşan gecekondu bölgelerinde görülen bir aile biçimidir”(Gökçe, 1976: 18).

“Gençlerin istekleri pek çoktur ve bunları hemen eyleme dönüştürmek isterler. Bedensel isteklerine karşı koyamaz. Öncelikle cinsel isteklerine yenilirler. Çok değişkendirler, istekleri geçicidir; hasta bir insanın açlığı ve susuzluğu gibi birden parlar, birden sönerler. Tutkuludurlar. Huysuz ve öfkeli dirler. Kendilerini iç tepkilerine kaptırır tutkularının kölesi olurlar. İsteklerinin önüne geçen en küçük engeli bile saptıramazlar. Onura ve başarıya paradan çok değer verirler; çünkü paraya gereksinimleri olmamıştır. Eli açık ve iyilikseverdirler; çünkü aldatılmamışlardır. Yüksek amaçları ve hayalleri vardır; çünkü daha yaşamın sillesini yememişler, koşulların sınırlayıcı etkisini öğrenememişlerdir”

Aristo

BÖLÜM II

ERKEN YAŞTA EVLİLİK OLGUSU

2.1. ERKEN YAŞTA EVLİLİK NEDİR?

Artık çalışmanın bel kemiği olan ‘erken yaşta **evlilik olgusuna** girerken, belli başlı bir takım hatırlatmaları peşinen vurgulamakta yarar vardır. Bu doğrultuda erken yaşta evlilik üzerine şimdiye dek yürütülmüş sistematik ve bilimsel araştırmaların azlığına dikkat çekilebilir. Bazı güncel çalışmalar, medyatik kampanyalar ya da büyük olmayan yerel kadın hareketleri dışında bu konuyu aydınlatmaya uğraşan ciddi girişimler fevkalade seyrekler. Bu, söz konusu incelemelerden faydalanma noktasında karşılaşılan ilk zorluktur.

Bunun dışında, erken yaşta evliliğin tanımı da bir o kadar tartışmalıdır denilebilir. Pek çok yasal düzenlemeye yahut psikolojik-psikiyatrik ön görüye bakılırsa erkek ve kadın bireyler için evlenmeye uygun görülmüş genel bir ‘on sekiz’ yaş ortalamasından söz edilebilir. Lakin gerek dünyada (özellikle az gelişmiş ülkelerde) gerekse Türkiye’de hem bu yaş kıstasına uyanlar hem de evlilik için on sekiz yaş tespitinin farklı kişilerce, ailelerce ve toplumlarca kesinliği ve değişmezliği pratikte görecelidir. Esasında bu görecelilik bir tür tehlike olarak alınabilir. Öyle ki bizzat “adölesan evlilik ve doğurganlıkları, dünyada ve Türkiye’de medikal ve sosyal sorunlar içeren bir risk grubu olarak dikkati çekmektedir. Adölesan, en geniş tanımıyla bireyin; psikolojik ve sosyal değişmelerle, çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecidir. Bu dönemin kronolojik yaş açısından başlama ve bitiş sınırlarını tam olarak belirlemek güçtür. Çünkü her bireyin kendine özgü bir gelişim hızı ve kalıbı vardır. Bunun yanında cinsiyet, iklim, coğrafi yapı ve sosyoekonomik durum gibi özelliklerin de gelişimi etkilediği bilinmektedir.”(Bulut, 1990: 495-496) Söz konusu bu etkiler, yine erken evlilik uygulamalarında farklılıklar göstermektedir.

Mesela “günümüzde Asya ve Afrika’nın gelişmemiş bölgelerinde gençlerin erkenden evlenmeleri ve ülkemizde olduğu gibi hemen çocuk yapabilme yeteneğinde bulduklarını kanıtlamaları için adeta toplumsal bir baskı söz konusudur. Bangladeş, tüm dünya ülkeleri arasında ortalama evlenme yaşının en düşük olduğu ülkedir...

Bangladeş'te ortalama evlenme yaşı 11yaş ve altı aydır, on dokuz yaşının altındaki gençlerin yüzde yetmiş evlidir. Ortalama evlilik yaşı diğer bazı Asya ülkelerinde şöyle sıralanabilir: Çin'de yirmi iki yaş, yedi ay; Japonya'da yirmi beş yaş, üç ay; Tayland'da on dokuz yaş, yedi ay; Suriye'de on dokuz yaş, bir ay; Türkiye'de on yedi yaş, altı ay; Malezya ve Güney Kore'de on yedi yaş; Endonezya'da on altı yaş, dört ay ve Pakistan'da on beş yaş, üç aydır. Oysa Avrupa kıtasında ilk evlilik yaşının ortalama yirmi yaş üstünde toplandığı dikkat çekmektedir. Örneğin İngiltere'de yirmi üç yaş, bir ay; Hollanda'da yirmi iki yaş, yedi ay; İsviçre'de yirmi dört yaş, dokuz ay; Fransa'da yirmi üç yaş gençlerin ortalama ilk evlenme yaşıdır. Amerika kıtasında ortalama evlilik yaşları hayli dağınlıktır. ABD'de yirmi iki yaş, beş ay; Güney Amerika ülkelerinden Paraguay'da ve Peru'da yirmi yaş, Haiti'de yirmi bir yaş, bir ay; Meksika ve Venezuela'da on dokuz yaş, beş aydır.”(Ekşi, 1990: 131) Yani anlaşılan bazılarının nezdinde evlilik çağının yaşı tam da on sekizken, bazılarının gözünde bu yaş çok çok erken, kimilerine göreyse geç bilebilir. İşte bu da evliliğin kime ve neye göre erken olduğunun belirlenmesini yokuşa sürmektedir. Çünkü görüldüğü gibi (gelişmiş Avrupa ülkeleri hesaba katılmazsa ki bu hesapsızlık gözden ıraklaştırılan en büyük aymazlık olabilir) bu hususta bir örnek kültürden bahsetmek çok da olanaklı değildir.

Yanı sıra erken yaşıta evliliğin ne olduğunu, ne olmadığını, nasıl gerçekteştiğini nelere yol açtığını anlayabilmek; belki de çok kez kalıplara kaçan tanım cümlelerinin ötesine geçmeyi gerektirecektir. Bunun anlamı, erken yaşıta evlilik nedir sorusunun yanıtını bu başlıkta aramak yerine, onun nedenlerinden – nasıllarından - sonuçlarından çıkarmaya yönelmenin daha işe yarar olacağıdır. Görünen o ki erken yaşıta evliliği, çok boyutlu ve çok ayaklı bir irdelemeyle ele almak gerekir. O nedenle erken yaşıta evliliğin karşılığını: Niçin erken yaşıta evlenilir? Erken yaşıta evliliğin olumlu ve olumsuz neticeleri nelerdir? Daha çok kimler erken yaşıta evlenir? Erken yaşıta evlenmenin bireysel ve de toplumsal kökenleri nerelerdedir? gibi farklı ama aynı zamanda bütünsel soruların toplamında aramak gerekir. Dolayısıyla bu mesele üzerinde ortalama bir tanımlama yapabilmek, birbirinden ayrı başlıkların sırasıyla açıklanmalarının ardından son bir harmanlamayla yapılmaya müsait görünmektedir.

2.2. ERKEN YAŞTA EVLİLİĞİN NEDENLERİ

2.2.1. Toplumsal Temeller; Ailevi Yapı - Sosyoekonomik Unsurlar – Din –

Kültür

Çok büyük bir oranla toplumsal karakterler taşıyan erken yaş evliliklerinin nedenlerini, yine ziyadesiyle toplumsal tabanda yoklamak gerekir. Bu da meselenin birden fazla sebep ve sonuç ile zincirleme olarak gittiğini öykülemektedir. Zaten ondan ötürü erken yaş evliliğinin nedenlerindeki ilk sıraya aile, sosyoekonomik unsurlar, din ve kültür örüntüsü yerleştirilmiştir. Fakat söz konusu önem öncelliğinden, gerek erken yaşta evliliğin gerekse başka bir toplumsal realitenin bunlardan gayrı bir temeli olmadığı manası çıkarılmamalıdır. Öyle ki Kahraman'ın erken yaşta evliliğin nedenlerini açıklamaya yönelik şu maddeleri, bu yargıyı kuvvetlendirmektedir(Kahraman, 2009: 4):

- Kültürel nedenlerle meydana gelen evlilikler
- Okul ve aile tarafından yeterli bilgilendirme yapılamaması
- Düşük sosyokültürel ve sosyoekonomik düzey
- Topluma erişkinliğini kabul ettirme kaygısı
- Batılılaşma ve şehirleşmenin etkileri
- Etnik faktörler
- Eğitim düzeyinin düşük olması
- Miras bölünmesinin önüne geçmek amacıyla yapılan akraba evlilikleri
- Ekonomik olarak geçim kaynağının tarım olması itibariyle, iş gücü ihtiyacını karşılama isteği

İşte sadece yukarıda sayılan faktörlerden bile, bir erken yaş evliliğinin çok temelliliği gözler önüne serilmektedir. Fakat yinelemek gerekirse bahsi geçen o temellerden en mühimi toplumsal kökenlilerdir. Çünkü bir birey önce ailesi ve yakın sosyal çevresi sonra ise tüm toplumsal yapının bir ürünü olarak kabul edile gelir. Bu ürün, olgunlaşırken en çok da sosyal içerikli kaynaklardan beslenmektedir. Lakin iş, bireyin gelişim sürecinde hangi kaynaklara daha açık ya da maruz kaldığında, ne gibi sosyal ve ekonomik olanaklara malik olup olmadığına, içinde veya dışında olduğu toplumsal ve

kültürel gelişmelere karşı sahip olduğu pozisyonlarda gizlidir. Çünkü bunların hemen hepsi, bir kadın veya erkeğin erken yaşta evliliğe imza atmasında son derece kritik mertebelerdedir.

Bir erken yaş evliliğinin ailevi, sosyoekonomik, dini veya kültürel nedenlerinde toplumsal halkaların küçükten büyüğüne ya da tersine genelden özeline doğru bir gidişat takip edilebilir. Yani sorunun üzerine ister kişinin üyesi olduğu aileden hareketle gidilebilir isterse de genel toplumsal yapıdan daha aşağılara inilerek yaklaşılabilir. Burada önemli olan sosyal göz ardı etmemek ve sistemler – yapılar arasındaki bağlantıları iyi kurabilmektir.

Ama yine de bu bağlantılara klasik bir yol izlenerek aileden başlamak yerinde olabilir. Çünkü “Türkiye’de aile alternatifsiz bir kurumdur. Ekonomik işlevini yitirse bile tüm sevgi ve üremeye dayalı işlevler ve ilişkiler halen aile içinde yürütülür.”(Kaplan, Toplumsal Konumu ve Bu Konunun Değişmesiyle Türk Sinemasında Kadın: Web) Bu doğrultuda çocuklarının erken yaşta evlenmelerinde bir sakınca görmeyen ailelere bakıldığında elde edilen ilk veri, onların karakteristik niteliklerinde izlenmektedir.

Denilebilir ki bu tür aileler çok büyük bir genellemeyle kırsal köken yahut kırsal yapı yani geleneksellik nitelikleri ile bezelidir. Böyle ailelerde, özellikle de kızların erken yaşta evlenmeleri hükümde kadının yani annenin rolü erkeğe - babaya kıyasla ya yok gibidir ya da kadın - anne bu türden evlilikleri onaylar biçimdedir. Öyle ki “aile sistemindeki karar süreçlerine kadının katılımı, ailedeki ataerkil yapının boyutları ve kadının statüsü ile yakından ilişkilidir.”(Hablemitoğlu, 1996: 10) Ataerkil yapının ağır boyutu ve onun altında ezilen sivil kadın statüsü, böylelikle erken yaş evliliklerini evetlemektedir. Sonuçta (yine kızlar için konuşmak gerekirse) erken yaşlarda yapılan “... evliliklerde genç kızların, geleneklere bağlı olarak aileleriyle bağımlı bir ilişki içinde oldukları ve çoğu zaman evlenme kararını dahi büyüklerin verdiği bilinmektedir. Özellikle kırsal kesimde evlenme; genç kızın yeterli bir kişi, iyi bir eş olduğunu ispat edebileceği, ona statü kazandıran bir araç olarak görünmektedir”(Kağıtçıbaşı’ndan akt; Bulut, 1990: 497).

Diğer bir görüş menziline “aile, kişinin sorumluluk şuurunu geliştiren bir müessese olarak kabul edildiğinden gençlerin uygun yaşta evlenmiş olmaları, onları kötü alışkanlıklardan ve zararlı faaliyetlerden koruyacak beden ve ruh sağlığı içinde yaşayabilmeleri, maddi ve manevi gelişmelerine imkân veren aile muhiti içinde olmaları

sağlanmış olacaktır. Bu muhit huzur ve barışın, kişinin kendine ve topluma faydalı olabilecek işler yapmasının ilk şartı olarak belirlenmektedir. Böylece evlilik birliğinde taraflar, şahsiyetlerini geliştirmiş insanlar olarak yerlerini alabilecek ve evlilik müessesesi sağlam temeller üzerine kurulmuş olacaktır.”(Nirun, 1994: 143) Problem, tüm bunların ‘zamanı geldiğinde’ gerçekleşmesi gerektiğinin bilinmemesinde ya da o müsait zamanın beklenmemesindedir. Yani kendi güçleri üzerinde başka hiçbir güç tanımıyor gibi görünen ailelerin verdiği kararlarla oluşturulan erken evlilikler için, aile kurumunun bahsedilen bu özelliklerine yönelik beklentiler, gerçekten de erken kabul edilebilecek gelişmelerdir.

Öte yandan, çocuklarının erken yaşlarda evlenmelerini reva gören ailelerin, ataerkillik ve kırsal nitelikleri dışında belirgin başkaca özellikleri de mevcuttur. Örneğe yapılan “araştırmalar, erken yaşta evlenmelerin sosyoekonomik açıdan düşük düzeydeki ailelerde daha çok olduğunu göstermektedir”(Kahraman, 2009: 9). Çünkü sosyoekonomik açıdan düşük düzeyde olmak demek; gerçek ve geçerli iş ve meslek kaynaklarından uzak olmak demektir. Yeterli eğitim olanaklarından gereğince faydalanamamak, çeşitli kültür sanat etkinliklerine yabancı kalmak demektir. Yani düşük sosyoekonomik seviye, penceresi küçücük olan bir dünyada onlarca kişi olarak daha az nefes ve ışıkla yaşamak/yaşamaya çalışmak anlamına gelir. Bu ‘kendi dünyasında yaşam’, akılcı ve modern bir dünya görüşünün oluşamamasına, bireyselleşememeye, özgür kararlar alamamaya dolayısıyla hem para hem de değer - fikir yoksulluğuna kucak açmaktadır. En sonunda da yaşam, ‘adettendir’ ezberine kadar gelip dayanmaktadır. İşte burada da erken yaşta evliliklerin aileden temel alan ama artık onu aşan bir başka sosyal ve kültürel kaynağına ‘gelenekselliğe’ rastlanmaktadır.

Arat için “geleneksel olan, bir bağımlılık durumunu sürekli olarak yeniden üretendir. Toplumdaki her iki cins için de geçerli yazılmamış kural ve yasaları koyandır.”(Arat, 1994: 44-45)” Bireylerin ve kocaman toplumların hayatlarına form veren bu yazısız kurallar ise, günü geldiğinde genel olarak korunan kader inancını hayatlara adeta kazımaktadır. Yani geleneksel kültür, alın yazılarının değişmez kâtibi gibidir. İşte geleneksel kültürlerin hâkim olduğu toplumların gelenekselliği yıkabilmiş toplumlara kıyasla bireysel kararlarda gösterdikleri iradeye, Tarhan’ın kaleme aldığı şu çarpıcı örnek gösterilebilir. Tarhan’ın aktarımına göre:

“Bir araştırmada Doğulu ve Batılı öğrencilerin anne ve babalarının bir arada bulunduğu bir topluluğa şu soru sorulmuştur: ‘Çocuğunuzun girişimci ve özgüven sahibi mi olmasını istersiniz, yoksa itaatkâr ve sadık olmasını mı?’ Batı kültüründe yetişenler, çocuklarının girişimci ve özgüven sahibi olmasını istedikleri yönünde cevap vermişlerdir. Doğü kültürüne sahip olanlarsa itaatkâr ve sadık çocukları tercih etmişlerdir. Bu araştırma kültürel kodlarımızla ilgili bir bilgi vermektedir: İnsanlar neye önem veriyorlarsa çocuklarını farkında olmadan oraya yönlendiriyor.”(Tarhan, 2010, 32) Böylelikle o yönlendirmeler on yıllarca – yüz yıllarca art arda birikip büyüyerek toplumların bizatihi kimliklerini, şahsiyetlerini, kendilerini yani kültürlerini oluşturmuş oluyor. Bu noktada da söz, artık kültüre ve topluma varmış bulunuyor.

Fakat burada toplumların kültürleri üzerine konuşmaya geçmeden, erken yaşta evliliğin dinle olan ilişkileri de belirtilmelidir. Çünkü din, gayet tabii toplumun kültürünü şekillendiren başlıca unsurlardan biridir. Dolayısıyla, erken yaşta evliliğin toplumsal kökenlerinde dini söylem ve emirler de önemli ölçüde hak sahibidir. Ancak mesele, söz konusu dini temellerin nasıl yorumlandığında ya da onlardan ne gibi doğru ve yanlış hükümler çıkarıldığındaadır.

Bu anlamda kendi toplumumuz ve dinimizden söz etmek gerekirse, öncelikle, kutsal kitabımızda evlilik ve kadınla ilgili onlarca ayet ve hadisin bulunduğu gerçeği hatırlatılabilir. Zaten bundan sebep Türkiye’de kadın ve onun geleceğiyle ilgili pek çok anlayış ve pratik, bahsi geçen dini esaslara göre yürütölmektedir. Biraz daha geniş bir ifadeyle “Türkiye de dâhil dünyanın birçok yerinde gençlerin çocuk sayılabilecek yaşta evlendirilme gerekçesinin dine dayandırılmaya çalışıldığı gözlenmektedir. Fakat meşrulaştırmaya çalışılan bu durumun ilmi ve dini bir temeli yoktur.”(TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu-Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Rapor, 2009: 23). Bu yargı, en net ifadeyle, Kuran’da evlilik yaşını hükmeden bir emrin açıkça ortaya konmadığını söylemektedir. Lakin konuyla ilgili işaretler yine de yok değildir. Yani bir kızın evlilik yaşı ve çağının ille de dini temelleri merak ediliyorsa ve buna uyulmak isteniyorsa, işte söz konusu hadisler gayet aydınlatıcı ve de doğru yol gösterten türden misallerdir. Aslında o misaller, uyulmak istenen dinin ve kurallarının iyi bilinmesini, doğru anlaşılmasını ve hayata ancak bu yollarla yansıtılması gerektiğini bir kez daha dillendirmektedir. Çünkü hayat demek, bir anlamda kültürün ve toplumun kendisi demektir. Öyle ki toplumsal yaşam ve kültür konusunda örneğin Nirun’un söyledikleri direkt olarak bu fikri desteklemektedir.

Nirun'a göre kültür "bir veridir, kültür bir realitedir..."(Nirun, 1994: 63) Ama aynı zamanda kültür, "unsurlarına ulaşılacak istenen bilinçli bir amaçtır"(Nirun, 1994: 227). O halde, toplumca sahip olunan bu realite günden güne geliştirildiği gibi günü geldiğinde değiştirilmeye de başlanmalıdır. Şayet kültür bilinçli bir amaç ise toplum, kolladığı bazı kültürel amaçları sorgulamalıdır da. Kendini, özellikle de işlevsel, çağsal ve akılcı açılardan kritik etmelidir.

Diğer bir söyleyişle toplumların teknik, politik, ekonomik, ailevi veya da kadın - erkek eşitlikleri açılarından gelişimlerinin başlıca yolu, bütün bu alanlarda değişime niyetlenmelerinden geçmektedir. Peki, söz konusu bu niyetler niçin hayati derecede önemlidir? Çünkü toplumun bireyleri maddi – manevi, ruhsal ve sosyal açılardan sağlıklı ve sağlıklı o toplumsal koşullar altında yaşamakta, o an hangisiyse mevcut o düzen içerisinde kendini üretip toplumu çoğaltmaktadır. Dolayısıyla bireyi ve toplumu birbirinden ayırt etmek kesinlikle zordur. Toplum ve bireyle alakalı her şey karşılıklı olarak birbirine bağlı, ilişkili, girift hem de çelişik olarak bulunmaktadır. Bu manada iş, bütün bunlarla neden, nasıl, neler yapılacağından – ne için yapılması gerektiğinden geçmektedir.

2.2.2. Bireysel Özellikler / Gerekçeler

Bu başlığa varıncaya kadar erken yaşta evliliğin farklı farklı sebeplerine ışık tutuldu. Aslında o sebepler ki hepsi birbiriyle iç içe, çok kollu ve yine onların hepsi birbirinden önemli idi. Fakat konu biraz daha daraltılarak toplumsaldan kişisele de indirilmelidir. Yani erken yaşta evlilik olgusunun, bir de olayı gerçekleştiren bireylerin açısından değerlendirilmeye ihtiyacı vardır. O nedenle oldukça genç kadın veya erkeklerin ne gibi bireysel niteliklerden kalkarak erken yaşta evlendiklerinin de bilinmesi gereklidir.

Erken yaş evliliklerini gerçekleştiren kişilerin ortak bireysel vasıfları; esas itibarıyla daha çok onların kişilik ve kimlik özelliklerini, özgeçmişlerini veya psikolojik kökenlere kaçan niteliklerini yansıtmaktadır. Söz konusu yansıma, evliliğin yaşandığı dönem ve dönemin kendine has sıfatları ile yakından alakalıdır. İşte bu durum, erken yaş evliliklerinin bireysel gerekçelerini açmaya başlamak için elverişli bir bağlantı noktasıdır.

Bir erken yaş evliliğinin gerçekleştirildiği zaman ‘on sekiz yaş altı’ olarak alındığında, bu döneme doğrudan ‘ergenlik dönemi’ demek yanlış olmayacaktır.

Bilindiği üzere seneler periyodu olarak “12 - 21 yaş arası, ergenlik dönemidir. Ergen bu dönemde hem fiziksel hem de ruhsal olarak büyür. Fakat kişilik bu büyümeye hazır olmadığı için fırtınalı bir psikolojinin kendini göstermesi kaçınılmazdır. Kimliğini arayıp bulmaya çalışan genç, tatlı hayaller kurar. Gözü karalık, tutkulu, coşkulu olma hali, ilk aşklar bu dönemin getirdiği durumlardır. Haylazlıklara, bunalımlara, öfkelere engel olmak zordur. Çünkü gencin duyguları adeta kabına sığmaz. Duygu dünyası düzensiz ve dengesizdir.”(Tarhan, 2010: 176). Dolayısıyla gençlerin, bu düzensiz ve dengesiz duygular vaziyeti içinde örneğin evlilik gibi ‘erken ve yanlış’ bir kararı kolayca alabilmeleri işten bile değildir. Fakat bu kararın alınmasının daha başka bireysel sebepleri olabilir. Söz konusu o nedenleri de yine ergenlik döneminin özelliklerinden ayırmamak gerekir.

Bu anlamda ergenlik çağında “gençliğin başlangıcındaki önemli gelişim, çocuklukta kendisine sevgi veren anne babadan uzaklaşması, aile dışında yeni sevgi objeleri aramasıdır. Bu arayış bir yanda anne baba otoritesinde zayıflama yaratır, diğer yanda genç, bu sevgi objelerinin kaybı nedeniyle yalnızlık duyar... Zaten analitik görüşe göre adolesans döneminde “matem” ile “âşık olma” hali genç çocuğun duygusal yaşamına egemendir. Bu durumda arkadaşlık genç kız ve erkekler için olağan üstü önem kazanır. Hatta arkadaşlık önem kazanmakla kalmaz, arkadaşın idealize edilmesi gibi yeni bir niteliğe de bürünür. Böylece, bir bakıma arkadaşın idealize imajı, anne babanın idealize imajının yerine geçmiştir.”(Ekşi, 1990: 207). Çünkü ergenin o dönemde kıymet verdiği değerler artık değişmeye başlamıştır. Yani gençlerce “ergenlik çağında önem verilen konular; onurlu olmak, başarılı olmak, arkadaşlarının yanında küçük düşmemektir. Bu dönemde anne babadan daha çok arkadaşlara değer verilir. Sonuçlarını düşünmeden çeşitli maceralara girilir.”(Tarhan, 2010: 118) İşte genç – ergen tarafından daha önce örnek alınan anne baba imajının yerini arkadaşın almasıyla ya da bahsi geçen çeşitli maceralarla yaşanan süreç, arkadaşlıktan çıkıp bir eş edinmeye yani erken yaşta evliliğe kolaylıkla dönüşebilmektedir.

Bireylerin erken yaşta evlenmelerinin kendi psikolojik durumlarıyla ve geçirmekte oldukları ergenlik çağının kendine özgü özellikleriyle böylesi yakın ilişkileri olabileceği gibi, erken yaş evliliklerinde, bunların haricinde etkili olan diğer unsurları da gözden

kaçırmamak gerekir. Mevzu bahis o faktörler, ergenlerin içinde buldukları ailevi ortam ve genel toplumsal karakterler taşıyan değişkenlerle açıklanmaya müsaittir.

Bu doğrultuda ergenlerin aileleriyle ilişkileri, erken yaşta evlilik kararı almak gibi doğru olmayan seçimlerde fevkalade etkin bir rol oynar. Çünkü “ailelerin tutum ve eğitim hataları sonucu özgüvenden yoksun bırakılmış çocuklar, sürekli kendilerini ailelerine kanıtama ihtiyacı hissederler. Bunun için ya bir gruba dâhil olurlar ya okuldan kaçarlar ya da marka tutkusu geliştirirler. Kendilerini bir grup ile marka ile gerçekleştirmeye çalışırlar”(Tarhan, 2010: 34) ya da tam da üzerinde konuştuğumuz gibi daha henüz yeni yeni genç olmakta olan bireyler, kendilerini bir evlilikle ailelerine ispatlama yoluna gidebilirler. Çünkü onlar için evlilik, bir nevi büyümek, yetişkin bir birey olmak, olgunlaşmak manalarına gelebilmektedir.

Söz konusu bu ispat merciinin evlilik yoluyla gösterilmeye çalışılması, bu konuda bir başka açığı daha hatırlatmaktadır; eğitimsizlik. Gayet net bir şekilde ifade edilebilir ki “eğitimin evlenme yaşına, gebelik üzerindeki etkisi kanıtlanmış durumdadır. Araştırma yapılan bütün ülkelerden elde edilen Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre eğitim düzeyi yükseldikçe adölesan gebeliği oranı azalmaktadır.”(Kahraman, 2009: 5). Diğer bir ağızdan söylemek icap ederse, bireylerin eğitim çitaları yani genel görgü, bilgi, zihinsel gelişim ve karar verme mekanizmalarının gelişmişliği ile erken yaşta evlilikleri – doğurganlıkları arasında ters bir ilişki bulunmaktadır.

Bütün bunlara son bir ilave olarak, erken yaşta evlilik olgusunun bireysel temellerinde genel toplumsal yapının da söz sahibi olduğunu teslim etmek gerekir. Defalarca yazılıp çizildiği üzere evet, bir birey kendisinin ve ailesinin ama en çok da içinde yaşadığı toplumun mahsulü kabul edilmektedir. Bu, şu demektir: İçinde yaşanılan toplum ve kültür nasıl ise (gelişmiş – az gelişmiş – gelişmekte olan, açık – kapalı yahut da modern – geleneksel); bunların yetiştirdiği birey de çok büyük oranla o nasılıktan etkilenmektedir. Yani kısa ve ama kararlı bir vurgu ile ileri sürülmektedir ki “genellikle ‘gelişmekte olan ülkelerdeki’... Eğitim azlığı ve gelenekler yüzünden erken evlilik ve çocuk doğurma fazladır.”(Kahraman, 2009:)

2.3. CANLI SONUÇLAR OLARAK ERKEN YAŞTA EVLENMİŞ

KADINLAR VE SORUNLARI

2.3.1. Sağlık Sorunları

Erken yaşta evlilik olgusunun yol açtığı problemleri açıklamaya başlarken, bilinmelidir ki erken yaşta evlilik nedeniyle ortaya çıkabilecek olumsuzluklar her iki cinse de tesir etmektedir. Yani bir erken yaş evliliğinin getirdiği sorunlardan hem kadın – anne hem de erkek - baba etkilenmektedir. Lakin bu etkilenmenin derecesi kadın ve erkekte eşit düzeyde değildir. Öyle ki kadın, pek çok konuda olduğu gibi bu hususta da çeşitli sorunlara karşı daha açık ve hassas bir pozisyonudur. Çünkü bilhassa da Türkiye ve gelişmişlik kıstasından benzeri ülkelerde “kadının geçirdiği hayat tarzı, evlenmeden önce veya evlendikten sonrasına göre erkekte daha fazla düşündürücü bir durum sergilemektedir”(Nirun, 1994: 315). İşte erken yaş evliliklerinde kadının söz konusu bu düşündürücü durumlardan ilki sağlık sorunları olarak kabul edilmelidir. Zira bir bireyin ekonomik, kültürel, psikolojik veya sosyolojik bakımlardan yaşayabileceği problemler arasından önce, onun fiziki sağlığı dikkate alınmak zorundadır.

Çok genç bir kadının yine çok genç bir evliliğin üyesi olması nedeniyle yüzleştiği sağlık sorunlarından en büyüğü ve belki de en önemlisi, onun annelik sıfatıyla alakalıdır. Yani erken yaşta evlenen kadınların erken yaşta tanıştıkları ilk sağlık sorunları annelikle – doğurganlıkla – doğumla ilgili problemlerdir. Bu problemlerin genel ismi ise adölesan gebelikler veya annelikler olarak tanımlana gelmektedir. Buna göre “genelde 18 yaş ve altı gebelikler, adölesan gebelikler olarak kabul edilmektedir.” (Kahraman, 2009: 3).

Aslında erken yaş evliliklerinin yarattığı kadın sağlığı sorunları birçok değişkenden ötürü farklı nedenlere dayanabilmektedir. Bu manada “aile içi şiddet, kadının ücretli bir işte çalışmaması ve buna bağlı olarak ekonomik bağımlılık ve yoksulluk, eğitimsizlik, kendi cinsel ve üreme sağlığını denetleme ve devam ettirme gücünün sınırlı olması, bölgesel eşitsizlikler kadın sağlığı üzerinde etkili olmakta, ayrıca kadercilik, sağlık hizmetlerinin yetersizliği ve bu hizmetlere ulaşmadaki eşitsizlikler ve belki de en önemlisi kadının toplumsal statüsünün düşük oluşu, kadınlar için sağlık risklerini artıran etmenlerin başlıcalarıdır”(Özçelik Adak, 2002; 171). Fakat bu etmenlerin ilk neticeleri, öyle anlaşılıyor ki ziyadesiyle adölesan gebelik ve anneliklerde gün yüzü

görmektedir. Çünkü “adölesan anne ve adölesan annelerden olan çocukların yüksek derecede hastalık ve ölüm riski taşımaları nedeniyle adölesan doğurganlık, önemli bir sağlık sorunu olarak görülmektedir”(Kahraman, 2009: 3).

Bunun kaynağı, kadının söz konusu gebeliğe ya da anneliğe, yaşından ötürü fiziken hazır bulunmayışı ile birinci dereceden ilişkilidir. Öyle ki “erken yaşta evlilikler genellikle erken yaşta doğurganlık ile sonuçlanmaktadır. Adölesan çağda gebe kalanlarda anne ölümlerinin daha çok olduğu; prematüre bebek dünyaya getirme olasılığının arttığı; düşük, ölü doğum, gebelik zehirlenmelerinin daha çok görüldüğü bilinmektedir”(Bulut, 1990: 497). Bunların yanı sıra adölesan çağdaki başkaca sağlık sorunlarına enfeksiyonlar, aşırı kilo kaybı ya da alımı veya da anemi gibi daha farklıları eklenebilir. Ama ne olursa olsun açıkçası bir kadının biyolojik olgunluğa erişip o zaman geldiğinde anne olmaya kalkışması daha doğru ve sağlıklıdır. Yoksa öyle değil de anneliği vakti zamanından daha önce tecrübe etmesi, işte doğrudan sağlığından olması anlamına gelebilmektedir. Ancak burada döngü yeniden başa dönmekte, mesele bir kez daha erken yaşta evlenmeye erişmektedir.

Bütün bunlardan ortaya çıkan, erken yaşta evlenmeleri nedeniyle kadınların karşılaştıkları sağlık sorunlarının en sık biçimde doğum hadisesinin öncesinde, esnasında ve sonrasında yaşandığını neredeyse kesinleştirmektedir. Fakat meselenin bir de diğer yüzü, bebekler ve çocuklar gibi ihmal edilemez ikinci bir cephesi bulunmaktadır.

Bu manada, anneliğin eş anlamlısı elbette bir çocuğu dünyaya getirmektir. Ama bu halde çocuğun annesinin yaşı, annenin kendisi kadar çocuk sağlığını da dolaysız olarak etkilemektedir. Bahsi geçen çocuk sağlığı mevzusu ise üzerinde düşünülmesi lazım gelen, çeşitli plan, program ve sağlık uygulamalarına ihtiyaç gerektiren bambaşka ve fevkalade mühim bir alandır. Ancak burada çalışmanın sınırlarını göz önünde bulundurmak mecburidir. O nedenle, bu konu hakkında Ekşi'nin şu vurgulayıcı ve özetleyici ifadeleri, bu kadarıyla şimdilik kâfi görünmektedir:

“20 yaşından küçük anneden doğan bebeklerin doğumu, çocuğun tüm yaşamı, bakımı açısından sakıncalar getirebiliyor; anne açısından da bebek açısından da...20 yaşından küçük bir annenin doğurduğu bebeklerde ölüm oranı daha yüksek, doğum tartısı daha düşük; ama en önemli özellik de anneler çocuğa bakmanın sorumluluğunu henüz üstlenemedikleri, çocuğun zekâsını uyaramadıkları için çocukların zekâ düzeyleri

maalesef geri kalmak durumunda, çocuklar çok daha büyük hastalıklar içine giriyorlar”(Ekşi, 1991: 35)

2.3.2. Ekonomik Sorunlar

Erken yaşta evlenmiş kadınların, sağlıkla ilgili meseleleri takiben yaşamaları muhtemel bir başka problem alanı ekonomik sorunlar adı altında ele alınabilir. Bu alan, rahatlıkla söylenebilir ki hem sağlık sorunlarından etkilenmekte hem de sağlık problemlerini ve psikososyal sorunları bizzat şekillendirmektedir. Fakat adı geçen son problem alanı kendine has ayrıca bir başlıkla değerlendirileceğinden, şu anda ekonomik sorunların sağlıkla ilgili problemlerle olan alakalarından başlanarak söze devam edilebilir.

Bu ilişki en kestirme ve direkt haliyle şu bağlantı vasıtasıyla aktarılabilir. Örneğin genç bir kadın yahut anne, sağlığıyla ilgili (bir önceki başlıkta yorumlanan) yaşadığı sıkıntılardan dolayı çalışmıyor, para kazanamıyor olabilir. Bu, kadının sağlık durumunun ekonomik hayatı üzerinde söz sahibi olduğunun ilk elden kanıtıdır veya da kadın, yeterli bir geliri – kazancı olmadığından sağlığına gerekli özeni gösteremiyor, sağlığı için lüzumlu tedavi giderlerini karşılayamıyor olabilir. Şu halde sağlık ile ekonomik durum iç içe gibi görünmektedir. Fakat bunların en başında (konunun merkezi elde tutulduğunda) yine erken yaşta evlenmelerle yüz yüze gelinmektedir. İşte zaten üzerinin açılması gereken de bu birlikteliktir.

Erken yaşta evlenmiş bir kadın, çoğu açıdan olduğu gibi ekonomik bakımdan da hayata erken yaşlarda atılmış ya da tam tersine atılamamış olarak kabul edilebilir. Detaylı bir diğer söylemle ifade etmek yerindeyse; bir kadının kendine ait mesleğinin olabilmesi için öncelikle o mesleği edinmesine yardım edecek temel ve de yüksek bir eğitime, maddi manevi bir birikime, kültürel sermayeye sahip olması gerekir. Geçerli bir meslek veya gelir düzeni, ancak bu unsurlarla elde edilebilir. Lakin erken yaşta evlenmiş genç kadınlar, ekonomik bağımsızlık ve kazanç için bunların yerine beşik başlarında sabahlamayı, akşam sofralarında hazırlık yapmayı veya eşlerinin gerisinde bir tür kadıncıklar olmayı yeğ tutmuşlar - tutturulmuşlar demektir. Yani kadınların erken yaşta evlenmeleri, erkeklere ekonomik açıdan doğrudan teslim ve bağlı olmaları anlamına gelmektedir.

Böylesi ekonomik sonuçlar, yine erken yaşta evliliklerin ekonomik sebepleriyle yakından benzerlik göstermektedir. Özellikle de Türkiye ve gelişme kategorilerinde ülkemizle aynı kaderi paylaşan başka ülkeleri düşünerek konuşmak gerekirse, “eğitimsizlik, ekonomik koşullar, başlık ve akrabalık gibi sosyal ve ekonomik kökenli oluşumlar, ülkemizde ve diğer gelişmekte olan ülkelerde erken evlenme nedenlerini oluşturmaktadır”(Bulut, 1990: 496). Ama aynı zamanda işte o ekonomik nedenler, evlilikler gerçekleştiikten sonra birer neden olmaktan çıkıp en az başlangıçtaki kadar kısır birer sonuca - soruna dönüşmektedir. Kadının maddi açıdan kısıtlanması, çalış(a)maması, çalıştırıl(a)maması, eş ve aileye bağımlı olması - kılınması gibi...

Diğer elden, genç kadınların erken yaşlarda gerçekleştirdikleri evlilikler yüzünden yaşadıkları bu türden ekonomik sorunlar, eş değerli ve zamanlı olarak birer toplumsal sorun boyutunda da görülmelidir. Çünkü kadın demek anne demektir, kadın demek ilk öğretmen, ilk ve ömür boyu süren tek sevgi kaynağı, kuvvet dayanağı demektir. Kadın demek toplumun diğer yarısı demektir. Bu nedenle kadının, annenin yani toplumun diğer yarısının, sırf annelik - toplumu devam ettirme uğruna ekonomik çarktan uzakta tutulması yani erken yaşta evliliğe ve ücretsiz ev işçiliğine hapsolmesi, yalnızca bir kadınlık sorunu olarak kıyıda köşede kalacak cinsten bir problem değildir.

Son tahlilde “toplumda kadın, eğitimsiz, ücretli bir işte çalışmıyor, toplumsal açıdan erkeklerle eşit platformda yer almıyor, cinsiyetine bağlı bir iş bölümüne tabi ve sadece üreme ve doğurganlık kimliği ile ön planda...”(Özçelik, Adak; 2002: 171) tutuluyorsa, bu, kadınların kendisi kadar genel olarak toplumun da kaybı anlamına gelmektedir. Kadının ekonomik açıdan yitik kitleler yerine konması, toplumun büyük bir iş gücü potansiyelini, emek ve yetenek değerini, dengede yürümeye yardımcı ve şart olan bir diğer sosyal organını görmezden gelmesini içermektedir. Kadınların iş ve meslek sahipliğinden önce evlenmelerinin uygun görülmesi, bütün bu açılardan nüfus sayımlarında rakam hanelerinin yükselmesini sağlıyorsa da bu artış, tabiri caizse karın doyurmamaktadır. Her halükarda iş, toplumsal derecelere kadar tırmanmaktadır. Bu durum konuyu erken yaşta evlenmiş kadınların ekonomik sorunlarından daha öteye, onların psikososyal sorunlarına kadar böylece taşırılmış bulunmaktadır.

2.3.3. Psikososyal Sorunlar

Bu başlık dâhilinde konuşulabilecek ana tema kadınlara has psikososyal sorunlardan dem vurmaktaysa da, söz konusu sorunların çocuk – eş – aile başlıklarından ayrıştırılarak ortaya konması mümkün değildir. Bunu peşinen söylemek gerekir. Çünkü kadın bir erken yaş evliliği içerisinde anlamlandırılmakta ve kadın, bunun sonucunda yaşayabileceği sorunlarla birlikte düşünülmektedir. Haliyle meselenin içine kaçınılmaz olarak erkekler de çocuklar da girmiş olmaktadır.

Erken yaşta evlenme, bir kadın için nasıl ki sağlıkla ilgili, mali konularla ilgili problemler yaratabiliyorsa bu gerçek, aynı oranda (belki daha şiddetli) psikososyal tabanda da arazlar meydana getirebilir. Çünkü erken yaşta evlenmiş kadın için ruhsal ve sosyal gelişim henüz tamamlanmamış kabul edilebilir. Üstelik bu ruhsal gelişimin yaşamsal diğer ayakları, yine hem sağlıkla hem de sosyal dünyayla direkt olarak ilişki içerisinde. Bu bakımdan en çok da psikolojik - sosyolojik temellere ağırlık vererek belirtilecek olursa “günümüzde iyi bilinen bilimsel bir gerçek; kadının toplumsal statüsü ile sağlığı arasında doğrusal bir ilişkinin varlığıdır. Kadının bireysel ve toplumsal işlevlerini, özel yaşamını, işini ve diğer sorumluluklarını yerine getirebilmesi için sağlıklı olması, sağlığını koruyabilmek için de yeterli olanaklara sahip olması gerekir”(Özçelik Adak, 2002: 153). Buradaki sağlıktan kasıt elbette psikolojik manadaki sağlıktır. Değindiği üzere söz konusu sağlık tamlığı için toplumsal alandaki destekler de olmazsa olmazlardandır. Kaldı ki kadınların bu alanda karşılaştıkları sorunlar bu yüzden ‘psikososyal’ ismiyle adlandırılmaktadır. Bu adlandırma listesine sosyal soyutlanmadan davranış bozukluklarına, başarısızlık fikri ve belirtilerinden madde kullanımına kadar hepsi birbirinden önemli pek çok unsur ilave edilebilir. Fakat bu tür psikososyal problemlerin bir erken yaş evliliği sınırları içerisinde tartışılması, konuyu bizim özel kulvarımıza taşımaktadır.

Kadının, kendini çok genç yaşta bir evlilik içerisinde bulması ki aslında bu durum erkek için de geçerlidir, meydana getirilen evliliğin çift tarafından olgunlukla karşılanmasını güçleştirir gibi görünmektedir. Çünkü söz konusu olgunluk için çeşitli psikolojik ve sosyolojik evreler bütünüyle henüz tamamlanmış değildir. Eşler arasındaki bu anlayış ve davranış güçlüğü, işin içine bir de çocuk girdiğinde daha da katmerleşmektedir. Şu halde “çok erken yaşta çocuk sahibi olan genç ana babalarda kendi

kimlik savaşları ön plana çıkabilir. Nitekim çok genç ana babalar, doğan çocuktan hiçbir şey anlamamış, olayı bir evcilik oyunu gibi görmüşler, çocukların beklenti ve isteklerine karşılık vermekte zorlanmışlardır.”(Ekşi, 1990: 262) İşte bu kişisel zorlanmaların getirdiği gerginlikle eşler arasında doğacak psikososyal çatışmalar da çok daha hızla alev alabilmektedir.

Erken yaşta gerçekleştirilmiş evliliklere mensup olan “eşler arasında yaşanan çatışma, ebeveynlik yönlerini üç yönden etkileyebilmektedir. Birincisi, çatışma çocuklar üzerinde sağlanan disiplinin etkisinin ve tutarlılığının azalmasına; bu da çocuklardaki anti sosyal davranışların artmasına ve davranışlarının kontrolünün azalmasına neden olabilmektedir. İkincisi, çatışma anne babaların kendilerini çocuklardan uzaklaştırmalarına veya onları reddetmelerine neden olabilmekte ve buna bir tepki olarak da çocuklar uyum problemleri gösterebilmektedir. Üçüncüsü, çatışma anne babaların çocuk üzerinde psikolojik ve duygusal kontrol kullanmalarını artırabilmekte; bu da, çocukta, kaygı ya da depresyon gibi içe yönelim türü problem davranış belirtilerinin görülmesine neden olabilmektedir”(Şirvalı, Özen, 1998: 2) Yani hemen her vaziyette kadın ve erkek arasındaki sorunlar, türlü biçimlerde çocuklara aksedebilmektedir. En nihayetinde “anne baba arasındaki çatışmalar çocuklar için stres oluşturan ve birçok uyum problemlerinin gelişimine neden olan bir süreç olarak gözükmektedir.”(Şendil, 1999: 9)

Şu var ki bu sorunları hissetme düzeyi, erkeğe nazaran kadın için daha ileri seviyede kabul edilebilir. Zira çocukla asıl muhatap olan kadın yani annedir. O halde kadın, erken yaşta evlenmenin ceremesini hem kendi kişilik ve kimliği hem de çocuğunun bakımı ve gelişimi üzerinden iki ayrı taraftan çekmektedir. Üstelik bütün bunlarla beraber kadının içerisinde yaşadığı ailenin özellikleri ve ilişkileri de hesaba katıldığında, durum fazlasıyla zor hale gelir. Öyle ki yine geleneksel Türk ailesi bazında değerlendirilmeye gidilirse, erken yaşta evlenmiş kadınların psikososyal sorunlarının boyutları biraz daha netlik ve de çetrefillik kazanmaktadır.

Çünkü “ülkemizde kadının pasif kalmasını ve duygularını mümkün olduğu kadar gizlemesini kültür emreder. Büyük aile tipinde, gelin üzerine, buna ek olarak kaynata ve kaynanadan gelen baskılar ve sorumluluklar da vardır. Böyle bir ortam içinde annenin çocuğa sevgi, şefkat ve güven duygusu gibi önemli ruhsal besinleri veremeyeceği kolaylıkla anlaşılır. Çok defa annenin çocukla ilişkisi çelişik duygular içindedir. Bir yanda psikobiyojik bir yasaya bağlı olarak onu sever, şefkat içinde büyötmek ister. Öte

yanda bütün sosyal baskı ve engellemeler, kocaya karşı hayal kırıklığı ve olumsuz duygularının yarattığı agresif (saldırgan) dürtüleri ona yönelir. Çocuğunu, bu alın yazısını ve bu yaşamı çekmeye zorlayan suçlu unsur olarak da görür. Diğer yanda doyumsuzluk ve hayal kırıklıklarını çocuğun varlığı ve ona aşırı bağlılık ile gidermeye çalışır, son derece çocuğuna düşkün ve koruyucu hale gelir. Bu ise çocuğun hem güven hem bağımsızlık kazanmasını engeller” (Ekşi, 90: 1990)

Sözün kısası, kadının erken yaşta evlenmesi ve erken yaşta anne olması, hep söylendiği üzere bir bakıma ‘anne ve çocuğun beraber büyümesiyle’ eş kıymette değerlendirilebilir. Lakin öyle görülüyor ki bu büyüme aşamaları duygusal, psikolojik ve sosyal açılarından doğru, tam ve sağlıklı geride bırakılmış değildir. Öyle ki bahsi geçen çeşitli evreler, anne için bile henüz gerçek olarak atlatılmış değildir. Çünkü kadın, evliliğin ve anneliğin yüklediği kadınlık meziyetlerini, duygu durumları açısından göğüslemek için çok genç ve deneyimsizdir. Ayrıca onun bu toyluğu, geleneksel aile ve geleneksel erkek - koca rolleri tarafınca mengene misali hepten sıkıştırılmakta, kadını yormakta ve gizliden veya alenen kadını hırpalamaktadır. İşte üzerinde ısrarla durulduğu üzere bu hırpalanmalardan en haksız pay da, böylesi bir ortamda ve ebeveynler elinde yetişen çocuğa düşmektedir. O nedenle bir erken yaş evliliğinin yaratabileceği psikososyal sorunların satır araları, (paragrafın başında belirtildiği gibi) beraber ama aynı zamanda sağlıksız büyüyen kadın ve de çocukların üzerinden okunmaktadır.

2.4. ERKEN YAŞTA EVLİLİKLER İLE İLGİLİ YASAL MEVZUAT

Çalışmanın bu bölümünde doğrudan ‘**TBMM Kadın - Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu’nun “Erken Yaşta Evlilikler” hakkında yaptığı inceleme sonucunda hazırladığı (2009: 5-12) rapordan yararlanılmıştır.** Söz konusu yararlanmada erken yaş evlilikleriyle ilgili yasal düzenlemelere üzerlerinde hiçbir yorum yapılmadan yer verilmiştir. Dokümanlar, rapora herhangi bir göndermede bulunulmadan araştırmaya dâhil edilmiştir. Çünkü burada verilen yasalar ve onların amaçları, içerikleri, kapsamı, işin bilirkişilerince ve yüksek hukuk kurallarınca hazırlanarak son haline getirilmiş yani yorumdan çok artık uygulamaya yönelmiş bulunmaktadır. Söz konusu uygulamaların hangi derecede akis bulduğu yani erken yaşta evliliğin ve çeşitli alanlardaki yansımalarının toplum sathındaki karşılığı ise yine aynı raporun sunduğu ve bizim, araştırmanın sonunda ekler kısmında verdiğimiz tablolarda yer almaktadır.

2.4.1. ULUSAL MEVZUAT

2.4.1.1. Anayasa

Türk Hukuk sisteminde eşitlik ilkesine ilişkin temel kural Anayasanın “Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinde yer almaktadır. Bu maddeye göre; “Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun hareket etmek zorundadırlar. Ayrıca cinsiyete dayalı ayrımcılığın önlenmesi ve kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasını teminen, söz konusu maddeye, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında yapılan ve 21/ 5/ 2004 tarihinde yürürlüğe giren değişiklikle “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.” hükmü eklenmiştir. Anayasanın “Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlıklı 42nci maddesine göre;

“Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz...”

“İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır...”

“Devlet, maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar...”

Ayrıca Anayasanın “Milletlerarası antlaşmaları uygun bulma” başlıklı 90ıncı maddesine göre;

“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.” denmektedir.

2.4.1.2. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu

Türk Medeni Kanununun; “Fiil ehliyetinin genel Koşulları”nı düzenleyen 10 uncu maddesine göre; “Ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin kişinin fiil ehliyeti vardır.” “Erginlik” başlıklı 11inci maddesine göre; “Erginlik on sekiz yaşın doldurulmasıyla başlar. Evlenme kişiyi ergin kılar.”

“Ergin kılınma” başlıklı 12nci maddesine göre; “On beş yaşını dolduran küçük, kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınabilir.” Yukarıdaki hükümlerden de anlaşılacağı üzere, Medeni Kanunumuza göre ergin olma yaşı on sekizdir. Ancak bazı hallerde “erken ergin olma” dediğimiz durumlar da söz konusu olabilmektedir. Erken ergin olma iki şekilde olur: a) Evlenme ile ergin olma, b) Mahkeme kararı ile ergin kılınma.

1 Ocak 2002’den itibaren yürürlüğe giren yeni Türk Medeni Kanunu Anayasada yer alan “cinsler arasındaki ayrımcılığı” yasaklayan maddelere uygun düzenlemeler içermektedir. Önceki Kanunda kadın-erkek için farklı olan evlenme yaşı kadın-erkek farkı gözetilmeksizin ülkemiz şartlarına ve çağdaş eğilimlere uygun olarak yükseltilmiştir. Böylece erken yaşta evlenmenin sakıncaları önlenmek istenmiştir. Türk Medeni Kanunu evlenme ehliyetinin koşullarından biri olan “yaş” konusunu 124üncü maddesinde düzenlemiştir. Buna göre;

“Erkek veya kadın on yedi yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak buldukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir.” Ülkemizde Medeni Kanunumuzun kabul edilmesinden bu yana bu konuda halkın bilinçlendiği ve eğitildiği göz önünde tutulmak suretiyle önemli bir kurum olan aile hayatının kurulmasında kadınlar için on beş yaşın bitirilmesi yeterli görülmemiştir. Evlenme yaşı itibariyle ayrımın erkek ve kadın arasında yapılmasının da anlamlı olmadığı açıktır. Bu sebeple evlenme yaşı kadın ve erkek için on yedi yaşın bitirilmesi olarak kabul edilmiştir. Bu yaş sınırlamasıyla on yedi yaşını doldurmuş reşit olmayan bireyler anne-baba rızasıyla evlenebilirken, ailelerin ve küçüklerin rızası olsa dahi on yedi yaşın altındaki kişilerin evlendirilmesi olağanüstü durumlar hariç mümkün değildir. Kanun maddesinde geçen olağanüstü durum ve pek önemli sebep kavramlarından kasıt genellikle kadının hamile veya çocuk sahibi olduğu durumlardır. Hâlihazırda bir arada yaşamaya başlayan çiftlerde veya kadının mağdur olduğu diğer hallerde de hâkim on altı yaşını doldurmuş bireylerin evlenmesine izin verebilir. Bu gibi durumlarda anne-babanın rızası şart değildir, sadece mümkünse görüşleri alınır.

Türk Medeni Kanununun 134 üncü maddesine göre; “Birbiriyle evlenecek erkek ve kadın, içlerinden birinin oturduğu yer evlendirme memurluğuna birlikte başvururlar. Evlendirme memuru, belediye bulunan yerlerde belediye başkanı veya bu işle görevlendireceği memur, köylerde muhtardır.”

Türk Medeni Kanununun 142nci maddesine göre; “Evlendirme memuru, evleneceklerden her birine birbiriyle evlenmek isteyip istemediklerini sorar. Evlenme, tarafların olumlu sözlü cevaplarını verdikleri anda oluşur. Memur, evlenmenin tarafların karşılıklı rızası ile kanuna uygun olarak yapılmış olduğunu açıklar.”

Türk Medeni Kanununun 143 üncü maddesine göre; “Evlenme töreni biter bitmez evlendirme memuru eşlere bir aile cüzdanı verir. Aile cüzdanı gösterilmeden evlenmenin dinî töreni yapılamaz. Evlenmenin geçerli olması dinî törenin yapılmasına bağlı değildir.”

Türk Medeni Kanununun yukarıdaki ilgili maddelerinden de anlaşılacağı üzere hukuken geçerliliği olan tek nikâh resmi nikâhtır. Nikâh öncesinde ilgili mercilere başvurulması ve sonrasında evliliğin nüfus kütüğüne kaydedilmesi zorunludur.

2.4.1.3. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

Türk Ceza Kanununun “Çocukların cinsel istismarı” başlıklı 103 üncü maddesine göre;

“(1) Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismar deyiminden;

a) On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,

b) Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar, anlaşılır.

(2) Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Cinsel istismarın üstsoy, ikinci veya üçüncü derecede kan hısmı, üvey baba, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, sağlık hizmeti veren veya koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle veya birden fazla kişi tarafından birlikte gerçekleştirilmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Cinsel istismarın, birinci fıkranın (a) bendindeki çocuklara karşı cebir veya tehdit kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Cinsel istismar için başvuru alan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması halinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(6) Suçun sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması halinde, on beş yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükümlenir.

(7) Suçun mağdurun bitkisel hayata girmesine veya ölümüne neden olması durumunda, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükümlenir.”

Kanun metninde çocukların cinsel istismarı fiilleri suç olarak tanımlanmış; erişkin kişilere karşı işlenen fiiller açısından cinsel saldırı ifadesi kullanılmasına rağmen, çocuklar açısından cinsel istismar ifadesi kullanılmıştır. Türk Ceza Kanununun “Çocukların cinsel istismarı” başlıklı 103 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre, 15 yaşından küçük çocuklara karşı ister rızasıyla isterse cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel istismar suçu üç yıldan sekiz yıla kadar, ikinci fıkrasına göre istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleşmesi durumunda ise sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilebilecektir.

Toplumumuzda aileler on beş yaşından küçük kız çocuklarını evlendirmektedirler. Bu durum bir şekilde fark edildiği takdirde sanık ile annesi ve babası ve mağdurenin annesi ve babası hakkında bu suçta iştirakten dolayı adli işlem yapılmaktadır. Mağdure on yedi yaşına gelip sanıkla resmi evlilik yapsa bile, mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 434 üncü maddesine benzer bir düzenleme yeni Türk Ceza Kanununda bulunmadığından evlilikle bu cezadan kurtulma imkânı olamamaktadır. Dolayısıyla mağdurenin kocası (sanık), annesi, babası, kayınpederi ve kayınvalidesi bu suçtan yargılanmakta ve ceza almaktadırlar. (Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 28/ 02/ 2007 tarihli 2007/29 E. 2007/1609 K. Sayılı Kararı).

Türk Ceza Kanununun “Reşit olmayanla cinsel ilişki” başlıklı 104 üncü maddesine göre;

“Cebir, tehdit ve hile olmaksızın, on beş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel

ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Söz konusu maddede reşit olmayan kişiyle cinsel ilişki bağımsız bir suç olarak tanımlanmasına rağmen on beş yaşını doldurmuş bir çocuk gayri resmi olarak evlendirildiğinde, bu çocukla cinsel ilişkiye giren eş, şikâyet edilmediği sürece cezalandırılmamaktadır. Burada şikâyet hakkı sadece mağdura tanınmıştır. Mağdurun şikâyeti yoksa kişi cezalandırılmayacaktır. (Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 01/ 05/ 2007 tarihli 2007/3649 E. 2007/3120 K. Sayılı Kararı).

18 yaşından küçük kişilerin yargı kararıyla ergin olsalar bile çocuk olduklarından bu şikâyet kavramını ne derece sağlıklı değerlendirebilecekleri tartışmaya açıktır. (KAYA, Servet (Adalet Bakanlığı) 25/ 6/ 2009 tarihli Alt Komisyon Toplantı Tutanağı).

On beş yaşında bir kız çocuğunun kendisine eş olarak seçilen kişiyi hapse girmesi pahasına şikâyet etmesi çok zordur; zira bu durumun sonucu en çok söz konusu kızı mağdur edecektir. Türk Ceza Kanunu açısından genel olarak baktığımızda çocuk kızla gayri resmi olarak evlenecek olan evliliğin faili erkek için 103 üncü ve 104 üncü madde kapsamında bir cezalandırılma söz konusudur. Ayrıca, bu evliliğe destek veren, cevaz veren yasal temsilci, veli ya da vasi için de azmettiren kişi olarak Türk Ceza Kanununun 38 inci maddesi kapsamında aynı ceza öngörülmektedir. Türk Ceza Kanununun “Azmettirme” başlıklı 38 inci maddesine göre; “Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır.” Türk Ceza Kanununun “Birden çok evlilik, hileli evlenme, dinsel tören” başlıklı 230uncu maddesine göre;

“(1) Evli olmasına rağmen, başkasıyla evlenme işlemi yaptıran kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kendisi evli olmamakla birlikte, evli olduğunu bildiği bir kimse ile evlilik işlemi yaptıran kişi de yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

(3) Gerçek kimliğini saklamak suretiyle bir başkasıyla evlenme işlemi yaptıran kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(4) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçlardan dolayı zamanaşımı, evlenmenin iptali kararının kesinleştiği tarihten itibaren işlemeye başlar.

(5) Aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir. Ancak, medeni nikâh yapıldığında kamu davası ve hükmedilen ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar.

(6) Evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören yapan kimse hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.”

Söz konusu kanun maddesinden de açıkça anlaşıldığı üzere halk arasındaki adıyla dini nikâh veya imam nikâhının resmi anlamda hiçbir geçerliliği olmadığı gibi resmi nikâhı olmayanlara dini nikâh kıyanlar cezalandırılırlar.

2.4.1.4. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu

Çocuk Koruma Kanununun 3 üncü maddesine göre; “Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda, Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal ve istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu ifade eder. Türk hukuk sisteminde, çocuk gelin tanımının kanuna göre değiştiğini söylemek mümkündür. Türk Medeni Kanununa göre 17 yaşını doldurmamış kızlar, Türk Ceza Kanununa göre 15 yaşını doldurmamış kızlar, Çocuk Koruma Kanununa göre 18 yaşını doldurmamış kızlar çocuk gelin sayılmaktadır. Kanunlar arasında bir çelişkinin varlığı söz konusudur. 9 Bu olgu erkek çocuklar için de geçerlidir. (KAYA, Servet, a.k.)

2.4.1.5. 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun

Ailenin Korunmasına Dair Kanunun 1 inci maddesine göre; Medenî Kanununda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi üzerine Aile Mahkemesi Hâkimi meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak re'sen aşağıda sayılan tedbirlerden bir ya da birkaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başka tedbirlere de hükmedebilir:

Kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin;

a) Aile bireyelerine karşı şiddete veya korkuya yönelik söz ve davranışlarda bulunmaması,

b) Müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer aile bireyelerine tahsisi ile bu bireyelerin birlikte ya da ayrı oturmakta olduğu eve veya işyerlerine yaklaşmaması,

c) Aile bireyelerinin eşyalarına zarar vermemesi,

ç) Aile bireyelerini iletişim araçları ile rahatsız etmemesi,

d) Varsa silah veya benzeri araçlarını genel kolluk kuvvetlerine teslim etmesi,

e) Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanılmış olarak şiddet mağdurunun yaşamakta olduğu konuta veya işyerine gelmemesi veya bu yerlerde bu maddeleri kullanmaması,

f) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması.”
Resmi nikâhları olmadığı için çocuk evliliklerin mağdurları 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun bu koruyucu tedbirlerinden de genel olarak yararlanamamaktadırlar. Kanunun uygulanmasında hâkimler arasında bir birlik sağlanamamış olması dikkat çekicidir. Hâkimlerin bir kısmı Kanunu sadece resmi evliliklere uygularken, bir kısmı resmi evlilik koşulu aramaksızın gayri resmi evlilikler söz konusuysa de Kanunu uygulamaktadırlar.

2.4.2. ULUSLARARASI MEVZUAT

2.4.2.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 1948 yılında ilan ettiği İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Türkiye’de 1949 yılında Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Beyannamenin 16 ncı maddesine göre; “Yetişkin her erkeğin ve kadının, ırk, yurttaşlık veya din bakımlarından herhangi bir kısıtlamaya uğramaksızın evlenme ve aile kurmaya hakkı vardır. Evlenme sözleşmesi, ancak evleneceklerin özgür ve tam iradeleriyle yapılır...”

2.4.2.2. Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)

Birleşmiş Milletlerce 1979 yılında kabul edilen ve Türkiye’nin 1985 yılından bu yana taraf olduğu “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi”nin 1 inci maddesine göre;

“İşbu Sözleşme’ye göre Kadınlara karşı ayırım deyimi kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer alanlardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelecektir.”

Aynı Sözleşmenin 16. maddesine göre ise; “Taraf Devletler kadınlara karşı evlilik ve aile ilişkileri konusunda ayırımı önlemek için gerekli bütün önlemleri alacaklar ve özellikle kadın-erkek eşitliği ilkesine dayanarak kadınlara aşağıdaki hakları sağlayacaklardır:

- Evlenmede erkeklerle eşit hak;
- Özgür olarak eş seçme ve serbest ve tam rıza ile evlenme hakkı;

- Evlilik süresince ve evliliğin son bulmasında aynı hak ve sorumluluklar;
- Medeni durumlarına bakılmaksızın, çocuklarla ilgili konularda ana ve babanın eşit hak ve sorumlulukları tanınacak, ancak her durumda çocukların çıkarları en ön planda gözetilecektir;
- Çocuk sayısına ve çocukların ne zaman dünyaya geleceklerine serbestçe ve sorumlulukla karar vermede ve bu hakları kullanabilmeleri için bilgi, eğitim ve diğer vasıtalarla yararlanmada eşit haklar...”
- “Çocuğun erken yaşta nişanlanması veya evlenmesi hiçbir şekilde yasal sayılmayacak ve evlenme asgari yaşının belirlenmesi ve evlenmelerin resmi sicile kaydının mecburi olması için, yasama dâhil gerekli tüm önlemler alınacaktır.”

2.4.2.3. Çocuk Hakları Sözleşmesi

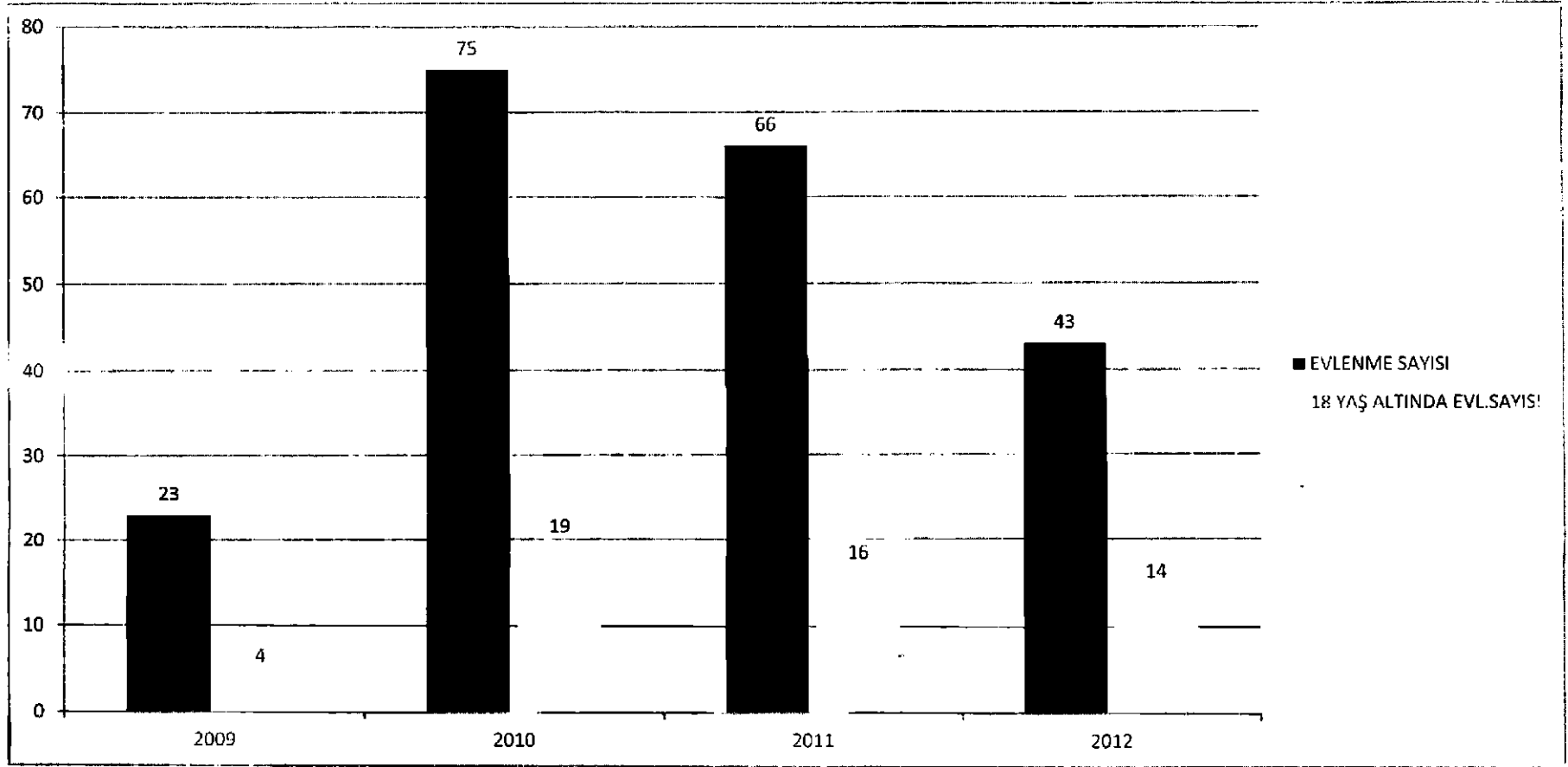
Birleşmiş Milletler tarafından 1990 tarihinde yürürlüğe konan Çocuk hakları Sözleşmesi, Türkiye’de 1995 yılında uygulanmaya başlamıştır. 12. Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1. Maddesi ile 18 yaşına kadar olan her birey çocuk sayılmıştır. Sözleşmenin 12. Maddesine göre;

“Taraflar devletler, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanırlar...”

Sözleşmenin 36. maddesinde;

“Taraflar devletler, esenliğine herhangi bir biçimde zarar verebilecek başka her türlü sömürüye karşı çocuğu korurlar.” denilmektedir.

DERİNKUYU BELEDİYESİ EVLENDİRME MEMURLUĞU

DERİNKUYU BELEDİYESİ EVLENDİRME MEMURLUĞU 2009-2012 YILLARI ARASI
ERKEN EVLİLİK VERİLERİ

BÖLÜM III

UYGULAMA AŞAMASI VE ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. “NEVŞEHİR DERİNKUYU’DA ERKEN YAŞTA EVLİLİK” KONULU MÜLAKAT SONUÇLARI VE BULGULARIN ANALİZİ

“Kadınlarda Erken Yaşta Evlilik Olgusu Nevşehir Derinkuyu Örneği” isimli bu tez çalışmasının ilk iki bölümünde kaleme alınan teorik metnin ardından, şimdi, yorumlanan tüm bilgilerin pratikteki sonuçları kaleme alınacaktır. Yani erken yaşta evliliğin bu kısma değin açıklanan çeşitli alanlardaki nedenlerinin, türlü sonuçlarının ve genel karakteristik özelliklerinin peşi sıra, buradan itibaren erken yaşta evlilik olgusunun gerçek hayatta birebir yaşanan somut örnek olaylarına yer verilecektir.

Araştırmanın uygulama kısmı, uzun kabul edilebilecek bir süreçte ve test ya da anket yoluyla değil, mülakatlarla ortaya konmuştur. Mülakatlar dâhilinde Nevşehir ‘in Derinkuyu ilçesinde merkez ve merkeze bağlı Til, Yazıhöyük, Çardak köyleri ile Kaymaklı kasabasında yaşayan toplam 65 kadınla yüz yüze görüşülmüştür. Görüşmelerde katılımcılara, konuyla ilgili kapsayıcı ve belirleyici 40’ar adet soru sorulmuştur. Mülakatlar boyunca katılımcıların verecekleri yanıtların gerçek ve geçerli olabilmesi gayesiyle onlara herhangi bir tesirde bulunmamaya ve onlarla yalnız görüşmeye özellikle çaba gösterilmiştir. Bu ön bilgiler paralelinde kadın katılımcıların erken yaşta evlilik konulu mülakat sorularına verdiği yanıtlar şöyledir;

Yaşınız? Evlendiğinizde kaç yaşındaydınız? Evlendiğinizde eşiniz kaç

yaşındaydı? Kaç yıllık evlisiniz?

Mülakata alınan 65 kadından 17’si 16 yaşında, 15’i 17 yaşında, 20’si 18 ve diğer 13’ü 21 yaşındadır. 16 ve 17 yaşında olan kadınlar yeni evli, 18 yaşında olanların yarısı 1, diğer yarısı ise 2 yıllık evlidir. 21 yaşında olan kadınların da 8’i 5 yıllık, 2’si 4 senelik ve 3’ü 3 senelik evlidir. Yani kadınların hepsi 18 yaşından önce, ortalama 16 yaş civarında evlenmişlerdir. Kadınların 6’sı hariç diğer 59’unun eşleri de 18 yaşından evvel koca olmuştur. Dolayısıyla yapılan mülakatlara katılanların hepsi birer erken yaş evliliği kahramanıdır.

Evlendiğiniz yaşı evlilik için uygun buluyor musunuz?

Mülakat yapılan 65 kadından sadece 5'i bu soruya evet, kalan 60'ı ise "hayır" yanıtını vermiştir. Yani kadınlar, yaptıkları evliliğin yaş dilimi olarak uygun bir zamanda gerçekleşmediğini (üstelik evliliklerinin üzerinden çok zaman geçmeden) kabul etmişlerdir.

Resmi nikâhlı mı yoksa dini nikâhlı mısınız?

Görüşülen kadınların pek çoğu bu soruya cevap vermeme eğilimi göstermiştir. Cevap veren 20 kadından 14'ü resmi nikâhlı, 6'sı dini nikâhlıdır. Kadınların bu soruyu yanıtı bırakmaktan yana olmaları, onların resmi nikâhlarının bulunmayabileceği ihtimalini kuvvetlendirmiştir. Bu da kadınların, tıpkı erken yaşta evlenme gibi resmi nikâh olmadan evlenmeyi de aslında onaylamadıklarını göstermektedir.

Evllenme biçiminiz nedir?

Görüşülen 65 kadından 7'i anlaşarak, 11'i kaçarak ve kalan 47'si ise görücü usulüyle evlendiklerini ifade etmiştir. Bu ifadelerden, erken yaşlarda yapılan evliliklerin çok büyük oranla geleneksel ailevi değer ve kararlarla gerçekleştiği neticesi çıkarılmaktadır.

Tahsiliniz nedir? Eğitim hayatınızı sürdürmeyi istiyor musunuz? (Evet ise)

Bunu yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Mülakata katılan 65 kadının 8'i ortaokul, 11'i lise kalan 46'sı ise ilkokul mezunudur. Aslında katılımcıların yaş ortalaması düşünüldüğünde temel eğitimlerinin şimdilik tamamlanamamış olması olağan kabul edilebilir. Fakat yine 65 kadından sadece 18'i eğitime devam etmek istediğini belirtmiş, geri kalan 47 kadın bunu arzulamadığını söylemiştir. Bu 18 kadının 11'i zaten lise mezunları içerisinde. Diğer yedisinin devam etmeyi istediği eğitim derecesi ise henüz ortaokuldur ve eğitimlerini sürdürmelerinin güç görüldüğünü söylemişlerdir. Tahsil durumu ve eğitime devam etme düşüncesinin yoklandığı bu soruya verilen cevaplar, erken yaşta evliliğin nedenleri arasında eğitimsizliğin çok önemli bir faktör olduğunu gözler önüne sermektedir.

Çalışıyor musunuz ya da herhangi bir ekonomik geliriniz var mı?(Evet ise) Ne kadar? (Hayır ise) Çalışmak İster miydiniz? Buna imkânınız var mı?

Toplamda görüşülen 65 kadın arasında çalışanların sayısı 9, çalışmayanların sayısı ise 56'dır. Çalışan 9 kadının 9'u da eşinin ailesinin işinde (bakkal, tarla, bahçe) çalışmaktadır. Çalışmayanlarınsa sadece 7'sinin ailesinden kaynaklanan ekonomik geliri vardır. Ekonomik geliri olan bu 16 kadının 16'sı da ne kadar gelire sahip olduklarını açıklamamışlar ama ellerine geçen paranın yeterli olmadığını bildirmişlerdir. Çalışmayan kadınların 40'ı çalışmak istemediğini, 16'sı ise çalışmayı istediğini ama bunun mümkün olmadığını ifade etmişlerdir. Bu rakamlar ve yanıtlar, erken yaşta evlilik olgusunun düşük sosyoekonomik düzeyle doğru orantı izlediğini vurgulamaktadır. Yani görüşülen 65 kadının sadece 9'unun kendi kazancı, 7'sinin ailesinden kaynaklanan ekonomik geliri varken diğer 49'unun ise eşinin kazancına doğrudan bağımlılığı söz konusudur.

Çocuğunuz var mı? (Varsa) Kaç çocuğa sahiptiniz? Anne olduğunuzda kaç Yaşındaydınız?

Bu soruları yanıtlayan 65 kadın içerisinde 10'unun çocuğu yoktur, 55 kadının ise çocuğu bulunmaktadır. Çocuğu olan kadınlardan 25'i 1 çocuğa, 30'u 2 çocuğa sahiptir. Anne olan 55 kadının 15'i 16, 18'i 17, 22'si 18 yaşında anne olmuştur. Dolayısıyla erken yaşta evlenmiş 65 kadının arasından anne olan 55'i, aynı zamanda adölesan gebelikler de yaşamıştır.

Herhangi bir düşük, erken doğum, ölü doğum ya da kürtaj olayı yaşadınız mı? (Evet ise) Kaç kere yaşadınız?

Kendilerine yöneltilen bu suallere 65 kadından 15'i cevap vermemeyi tercih etmiştir. Soruyu yanıtlayan 50 kadından 24'ü 1 ya da 2 kez düşük yaptığını, 6'sı 1 düşük ve 2 ölüm doğum yaşadığını, 10 kadın erken doğum yaşadığını açıklamıştır. Kalan 10 kadın ise sorunsuz hamilelik geçirdiğini söylemiştir. Yani 50 kadının sadece 10'u sağlık sıkıntısı yaşamadan anneliği tatmış, 40 kadın ise adölesan gebeliklerde görülen başlıca sağlık sorunlarını deneyimlemiştir. Kadınların bu üzücü tecrübeleri, erken yaşta evliliğin ortaya çıkarabildiği sağlık sorunlarını doğrulamaktadır.

Doğum kontrolü ya da gebelikten sakınma yollarını biliyor musunuz? (Evet ise)

Bunları uyguluyor musunuz?

Görüşme yapılan 65 kadından yine 19'u bu sorular karşısında suskun kalmıştır. Cevap verenlerin ise 14'ü doğum kontrol yolları hakkında bilgiye sahipken, diğer 32 kadının bu konular hakkında bir bilgisinin bulunmadığı öğrenilmiştir. Ayrıca doğum kontrolünün ve yollarının ne olduğunu bilen 14 kadının 14'ü de, söz konusu uygulamaları eşlerinden ötürü yapamayacaklarını anlatmışlardır. Yani bu konudaki sorulara verilen yanıtlardan, cinsellik – kadınlık – anne olmak gibi direkt olarak kendini - kadını ilgilendiren meselelerde büyük bir bilgi ve karar verebilme yetkisi eksikliği gözlenmiştir.

Çocuğunuzu doğru ve istediğiniz gibi yetiştirdiğinizi düşünüyor

musunuz?(Hayır ise) Neden böyle düşünüyorsunuz?

Bu soruyu işiten 65 kadının 48'i çocuklarını doğru ve istedikleri gibi yetiştiremediklerini diğer 17'si ise bu konuda bir endişelerinin bulunmadığını dile getirmişlerdir. Yani erken yaşta evlenmiş kadınlar arasında çocuklarının büyüme gidişatından memnun olmayanlar çoğunluktadır. Çocuklarının yetişmesinden ve bakımından hoşnut olmayan anneler bunun gerekçelerini acemi olmalarıyla, aile büyüklerinin müdahaleleriyle ve yetersiz maddi olanaklarla açıklamışlardır. Kadınlar yaptıkları açıklamalarda, rahatsızlıktan öte mutsuzluk da duyduklarını, çünkü çocuk konusunu önemsediklerini fakat bu hususta eşlerine ve ailelerine güç yetiremediklerini öne sürmüşlerdir. Kadınların söz konusu fikirleri evet belki yerinde, fakat işlevsel değildir. Yani onların kendi çocukları üzerindeki hâkimiyet yoksunlukları, hem kendilerinin hem de çocuklarının ruhsal gelişimleri açısından sağlıksız görünmektedir.

Yakın gelecek zamanda yeniden anne olmayı düşünüyor musunuz?

65 kadın içerisinde çocuğu olmayan 10 kadın yakın zamanda anne olmayı istediğini, anne olan 55 kadından 37'si yeniden anne olmayı istediğini, kalan 18'i ise bu kararda çekimser kaldığını ifade etmiştir. Rakamlara bakıldığında kadınların çoğunluğu bir veya birkaç kez daha çocuk sahibi olmayı istemektedir. Ancak bu istekler bir evvelki soruya verilen yanıtlarla çelişmektedir. Yani genç anneler ağırlıklı olarak hem çocuklarını istedikleri gibi yetiştiremediklerini ve hem de buna rağmen yeniden anne olmayı

dilediklerini söylemişlerdir. Bu tutarsızlık, daha ziyade eğitimsizlik ve henüz tamamlanmamış ruhsal gelişim ve karar mekanizmalarını çağrıştırmaktadır.

Doğduğunuz yerleşim birimini nasıl tarif edersiniz? Büyüdüğünüz yerleşim birimini nasıl tarif edersiniz? Şu anda yaşadığınız yerleşim birimini nasıl tarif edersiniz?

Mülakata gidilen kadınlara sorulan bu üç soruyla, onların köy – kır ya da kent kökenli olup olmadıkları saptanmaya çalışılmıştır. 65 kadından 45'i doğduğu ve büyüdüğü yerin köy, şu anda yaşadığı yerin ilçe olduğunu söylemiştir. Diğer 20 kadından sadece 6'sı kentte doğduğunu, ilçede büyüdüğünü ve yine ilçede yaşamakta olduğunu söylemiştir. Kalan 14 kadından 8'i ilçede doğup büyümüş ve aynı yerde ikamet etmiştir/etmektedir. 6 kadın ise köyde doğmuş ama kentte büyümüş ve ikamet etmiştir/etmektedir. Elde edilen rakamlardan da görüldüğü üzere kadınların çok büyük bir kısmı köy – kır kökenlidir. Dolayısıyla erken yaşta evlilik ile kır kökenli olma yani geleneksel kültür içerisinde doğup büyüme arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Mensubu olduğunuz aile türü küçük / çekirdek aile mi yoksa büyük / geniş aile midir? Kaç kardeşiniz?

Verilen cevaplardan, 65 kadın arasında küçük / çekirdek aile mensubu olanların sayısının 16 olduğu elde edilmiştir. Kalan 49 kadın ise ailelerinin geniş / büyük aile olduğunu dile getirmiştir. Kadınların kendisi de dâhil 37'si 3, 16'sı 4 ve diğer 12'si ise 5 ve üzeri kardeşe sahip olduğunu söylemiştir. Bu yanıt ve ramakların yardımıyla da tıpkı bir önceki cevaplarla bağlantılı olarak erken yaşta evlilik ile geleneksel aile ve geleneksel değerlerin örtüştüğü yinelenebilir.

Anne babanızı seviyor ve onlarla iyi anlaşıyor musunuz?

65 kadın içerisinde bu soruya 'evet' yanıtını verenlerin sayısı 43'tür. 15 kadın bu soruna 'hayır' cevabını vermiş, 7 kadın ise soruya karşı yanıtız kalmıştır. Mülakat yapılan kadınların aileleriyle ilgili sorularda genellikle çekingen, üstü kapalı yanıtlar vermeleri yahut bazılarında tamamen sessiz durmaları düşündürücüdür. Biraz da yaşları ve evli olmaları nedeniyle bunun böyle olabileceği tahmin edildiğinden, kadınlara

aileleriyle ilgili (sırası geldikçe yorumlanacak olan) daha başka sorular da hazırlanmış ve sorulmuştur.

Evlilik kararınızı kendi isteğinizle mi yoksa ailenizin otoritesiyle mi verdiniz?

Görüşme yapılan kadınlar arasında 18 kadın kendi isteği ile evlendiğini, 47 kadın ise tamamıyla ailelerinin verdiği kararlar ile evlendirildiğini dile getirmiştir. Bu oran çarpıcı bir nitelikte olmakla birlikte, bir sefer daha geleneksel, baskıcı ve tutucu ailenin kural ve kararlarına dikkat çekmektedir. Öyle ki çalışma içerisinde erken yaşta evliliğin özellikleri ve nedenlerinin anlatıldığı başlıklarda sıklıkla adı geçen öğelerin başlıcalarından biri geleneksel ailedir. İşte nitekim kadınların farklı farklı sorulara gerek açıkça gerekse gizil olarak aile yanıtını vermeleri, bunu desteklemektedir.

Eşinizle kendinize ait ayrı bir evde mi yaşıyorsunuz, yoksa eşinizin ailesiyle birlikte mi kalıyorsunuz?

Mülakata alınan 65 kadından 45'i eşiyile kendilerine ait ayrı bir evde yaşadığını, 20'si ise eşinin ailesiyle birlikte yaşadığını söylemiştir. Yani görüşülmüş olan 65 kadından 20'si kayınvalide, kaynata, diğer gelin veya ağabeylerden ve onların çocuklarından en az biriyle ve belki hepsiyle bir arada yaşamaktadır. Bu yaşayış, araştırmanın teorik kısmında özellikle de kadının psikolojisi, aile içerisindeki söz hakkı, sosyoekonomik payı veya çocuğunun yetiştirilmesi açılarından düşünüldüğünde kadın için zorlayıcı, statüsünü geriletken ya da erkeğe ve erkeğin ailesine nazaran onu ikinci veya üçüncü plana düşüren bir yaşayış olarak tasvir edilebilir.

Evlendiğinizdeki en büyük gerekçe / sebep neydi?

Bu soru, aslında bir kontrol sorusudur. Yani bununla, yukarıdaki 'Evlilik kararınızı kendi isteğinizle mi yoksa ailenizin otoritesiyle mi verdiniz?' sorusuna verilen cevapların tutarlılığı ölçülmek istenmiştir. Ve cevaplar önceki soruyla birebir benzeşmektedir. Çünkü erken yaşta evlilik gerekçesini irdelleyen bu soruya 65 kadının 18'i kendi isteğim, 47'si ise ailemin isteği/kararı yanıtını vermiştir.

Eşinizden şiddet görüyor musunuz? Eşinizi iyi tanıdığınızı düşünüyor musunuz? Eşinizi seviyor musunuz?

65 kadın içinde eşinden şiddet gördüğünü iddia edenlerin sayısı 19, şiddet görmediğini belirtenlerin sayısı 46'dır. Kadınlardan 47'si eşini iyi tanıdığını, 18'i ise eşlerini tam olarak tanımadığını düşündüğünü söylemiştir. Bunlara ilaveten 65 kadından 40'ı eşini sevdiğini, 19'u sevmediğini söylemiş, 6 kadın ise bu sorunun cevabında kararsız kalmıştır. Bu rakamlarla, neredeyse 3 kadından 1'inin eşinden şiddet gördüğü, kadınların önemli sayılabilecek bir kısmının eşlerini henüz tam olarak tanımadığı ve fakat bulara rağmen 65 kadından 40'ının eşini sevdiği neticeleri ortaya çıkmaktadır. Bu, dengesiz bir tablodur. Aslında şiddet ya da eşlerin birbirlerini tanıyıp tanınamaları, sevip sevmemeleri gibi konular hem birbirleriyle girişik, çelişik hem de üzerlerinde kesin hüküm vermenin zor olduğu konulardır. Bu tür meselelerin nedenleri de, sonuçları da elbette buraya sığamayacak denli derindir. Ama biz yine de çalışma içerisinde değinilenlere ve diğer sorulara verilen çeşitli yanıtlara dayanarak en azından birkaç saptama ileri sürecektir olursak; eşlerin psikososyal gelişimlerini tamamlamadan, çok genç yaşta, kendi rızaları dışında ve birbirlerini tanıma fırsatları olmadan evlenmelerini ya da soruları yanıtlarken aile – eş korkusu gibi gerekçelerle bu tür cevaplar verdiklerini öngörebiliriz.

Eşinizle en çok hangi konularda sorun yaşıyorsunuz?

Bu soruyu yanıtlayan 65 kadının 27'si eşiyile en çok ekonomik konularda sorun yaşadığını, 23'ü çocuk konusunda anlaşamadıklarını, 10'u eşinin ailesi nedeniyle problemler çıktığını, öbür 5 kadın ise karakterlerinin uymadığını dile getirmiştir. Yani bir erken yaş evliliğinde görülen problemler, genel olarak diğer evliliklerde izlenen sorunlarla aşağı yukarı benzeşmekte gibidir. Fakat görüşme yapılan kadınların yaşadıkları sorunları, gizliden gizliye de olsa 'bu evliliğin erken olduğu düşüncesinde' bir kez daha arayıp aramadıklarını ölçebilmek için onlara bir sonraki soru yöneltilmiştir.

Evlendiğinize pişman mısınız?

Bu soruya kadınların 38'i evet şeklinde yanıt verirken, 65 kadının diğer 20 tanesi hayır cevabını vermiş, 7'si ise yanıt vermekten çekinmiştir. Bu 'evet'lerin, evliliklerini ailelerinin kararıyla gerçekleştirdiğini söyleyen kadınlardan oluştuğunu belirtmek gerekir. Ama daha birkaç soru evvel, kadınların çoğu eşini sevdiğini söylemiştir. Cevaplar

arasında bazen ortaya çıkmakta olan bu ayrılıklar, evli de olsa aslında birer ergen olduğu unutulmaması gereken katılımcıların ergence sahip oldukları ruhsal özelliklerine, dünyalarına ve de tekrarlamakta yarar olan aile – eş baskısına bağlanabilir. Fakat yine de 65 kadının 38'inin evlendiğine pişman olduğunu söylemesi önemli bir veridir. Çünkü pişmanlık duyulan bir evlilik mutsuz bir evliliktir ve böylesi bir birliktelik, hem kadını hem erkeği hem de çocuğunun duygu dünyasını tehdit eden bir kıskaçtır.

Evliliğiniz süresince boşanmayı hiç düşündünüz mü ve buna imkânınız var mı?

İşte bu soru da yine bir tür sağlama sorusudur. Evlendiğine pişman olan ya da eşini sevmediğini söyleyen kadın sayısı ile buna 'evet' cevabını veren kadın sayısının örtüşmesi gerekir. Öyle ki 65 kadından 40'ı boşanmayı düşündüğünü, 18'i ise boşanmayı düşünmediğini dile getirmiştir. Fakat bunun devamında 65 kadından 65'i de boşanma olanağının bulunmadığını belirtmiştir. Bu gerçekle beraber aynı kadınların boşanma gibi bir durumlarının olmadığını söylemesi, yine düşündürücü ve topu eşlere, erkeklere, ailelere atan bir realitedir.

Kendi çocuğunuzun da erken yaşta evlenmesini uygun görüyor musunuz?

Yapılan mülakata eklenen bu son soru, durumundan memnun olmayan kadınların kendileri üzerinde bir değişiklik yapamayacaklarsa bile çocuklarının geleceği hakkındaki fikirlerini yakalamaya dönüktür. Diğer taraftan, evliliğinden mutlu olduğunu belirten kadınların, verdikleri yanıtlarda ne derece doğru söyleyip söylemedikleri de bu soruyla az çok gözler önüne serilebilir. Buna göre soruyu cevaplayan 65 kadından 43'ü kendi çocuğunun erken yaşta evlenmesini uygun görmediğini, 12'si ise bunda bir sakınca bulunmadığını söylemiştir. Yani bu soruda da büyük çoğunluk erken yaşta evliliğin aleyhinedir. Kadınlar, kimi zaman gelenekler, çoğu kez aile baskısı, bazen de yaşın verdiği cahillik nedeniyle yaptıkları erken evliliklerin, çocuklarının da ileride kendi hayatlarında yaşamalarından yana değildir.

BÖLÜM IV

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu tez çalışmasının ortaya çıkmasında, öncelikli olarak, Türkiye’de birçok açıdan sorunlu duran kadın tablosunun, özellikle de erken yaşta evlilik kısmının genel hali ağır basmıştır. Yani merak edilen şu olmuştur: Kadın eksenli erken yaşta evlilik olgusu, Türk toplumunda ve Nevşehir Derinkuyu’da şu anda ne âlemededir? Öyle ki kadın meselesinde erken yaşta evlilik hadisesi, ismine ister ekonomik ister ideolojik ya da isterse kültürel denilsin; güncel haberlere, somut realitelere, bazı istatistikî verilere bakılırsa Türkiye için gerçek bir meseledir. Bununla beraber bu mesele, hem çok geniş hem de yayıldığı alanlar itibariyle saçaklarıyla sarmaşığı andıran bir sorunsaldır. O nedenle bazı önemli tarihi bağlardan ve disiplinler arası bağlantılardan kopmamak kaydıyla biraz daha daraltılmalı, özelleştirilmelidir. İşte bu daraltma yapıldığında da bizim araştırmamızın adı konulmuş ve çalışma merciimiz tespit edilmiştir: Erken Yaşta Evlilik.

Erken yaşta evlilik, Türk toplumunda kadına dair sıkıntısı gözlenen önemli olgulardan biridir. Erken yaşta evlilik, çalışmanın içeriğinden sentezleneceği üzere aslında aynı zamanda erkekleri ve çocukları da olumsuz etkilemektedir. Fakat erkek ve çocuklardan çok daha fazla olarak ilkin kadınlara ve kadınların yaşamlarına tesir etmektedir. Çünkü “kadınların rollerini (geçmişte olduğu gibi bugün de) doğurganlıklarına bağlama ya da onları bunalım dönemlerinde işe en son alınan ve işten ilk çıkarılan bir yedek – emek – gücüne indirgemeyi amaçlayan bir dizi uygulamayı haklı çıkarmak için ‘ev kadınlığı ideolojisine’ ve ‘kadınlara araçsal bakış açısına’ hâlâ yaslanılmaktadır”(Michel: 98). Elbette bu durum da rastlantısal değildir, zira kadın, genel olarak Türk toplumunda hemen her alan ve anlamda erkekten sonra sıraya girmektedir.

Örneğin erkek, sosyalizasyon süresince çalışmaya ve iş hayatına teşvik edilirken, kadına en uygun yer olarak evin içi işaret edilir. Bunun gibi erkek çocuklarının okuması, kızlara kıyasla daha çok tasvip edilir ve önemsenir haldedir. Yani “21. yüzyılda Türkiye’de, televizyon ekranlarından kendilerine ‘kız çocuklarının eğitimi için halen kibarca yalvarılan’, çocukları için (karşı çıktıklarında onları öldürme pahasına) evlenmelerini en iyi yol gören ailelerin kızları – kadınları olmak zordur”(Bingöl, 2010: 104).

Öte yandan bir erkeğin bekârlığında, cinselliğinde, evliliğinde olduğu gibi boşanmasında da ilk söz onundur. Kadın içinse tüm bu konular hem kendi tekeli dışında gibidir hem de bunların neredeyse hepsi başlı başına birer sorundur. Bu sebeplerle bir erken yaş evliliği çoğunlukla kadının sırtına yüklenmektedir. Erken yaşta evlenme de dâhil “netice itibariyle Türkiye gibi gündemin günü gününe değiştiği (ki bu, gerekli ödevlerden ve ana rotadan sapmalara yol açmaktadır), hep övünülen o genç nüfusun (ki bu nüfusun yarısını – belki fazlasını kadınlar oluşturmaktadır) hâlâ az gelişmiş – gelişmekte olan ülke toplumlarının yazgısını paylaştığı, binlerce yıllık tarih kayıtlarının yabancılarca tutulup saklandığı, erkeklerinin ev içi ve ev dışı olarak kategorilendirdikleri iki kadın tipine inandığı (bu da taciz, tecavüz ve insan pazarlanmalarını artırmaktadır) kadın olmak zor bir yaratılış kaderi gibidir!”(Bingöl, 2010: 104)

Peki, bu zor yaratılış kaderi erken yaşta evlenme olgusunda kendini nasıl gösterir? Kadınları niçin yorar? Erken yaşta evlenmeye yüz veren sebepler nelerdir? Erken yaştaki evliliklerin doğurduğu neticeler hangileridir? Bu ve benzeri sorular, çalışma içerisinde zaten yoklanmış haldedir. İncelenenler, kaleme alınan teorik yoklamalara ilave olarak bir de detaylı bir mülakatlar dizisiyle daha da sağlamlaştırılmıştır. Dolayısıyla kuramsal ve uygulamalı olarak tüm o elde edilenler, artık şimdi, bu başlığa yani sonuç kısmına yaraşır şekilde yorumlanmaya başlanmalıdır.

Bu başlangıçla denilebilir ki erken yaşta evlilik olgusunun en belirgin özelliği, onun bir tek sebebe indirilemeyecek bir bünyeye sahip oluşudur. Yani erken yaşta evliliğin başlıca nedenleri (hepsi birbirleriyle yakın ilişki halinde olan) çok kanatlı bir yelpaze halindedir. Bunlar, şu büyük maddeler altında sıralanıp temellendirilebilir:

- Geleneksel ve otoriter / demokratik olmayan ailevi yapı, değerler, ilişkiler
- Düşük sosyoekonomik ve kültürel seviye / çevre
- Eğitimsizlik, bilinçsizlik, yeteri kadar bireyselleşememe
- Cinsiyete dayalı geleneksel ayırım
- Yanlış yorumlanan ve kullanılmakta olan dini inançlar
- Az gelişmiş / modernleşememiş toplumsal yapı

Erken yaşta evliliklerin belli başlı sonuçlarına bakıldığında ise, yine sebepler gibi iç içe geçmiş bir görüntüyle karşılaşılmaktadır ve bu karşılaşmalara hayatın hemen her alanında rastlaşmak muhtemeldir. Bu noktada bir erken yaş evliliğinin problemleri sonuçları şu gibi durumlarla kendini göstermektedir:

- Kadının cinsel, bireysel ve sosyal statüsünü düşürme
- Kadın kimliğini geri plana itme
- Erken gebelikten ötürü yaşanan (psikolojik, biyolojik) kadın sağlığı sorunları
- Kadın erkek ilişkilerinde kişilik ve kimlik çatışmaları
- Mutsuz evlilikler
- Mutsuz ortam ve ilişkilerle sorunlu büyüyen çocuklar

Anlaşılabacağı üzere erken yaşta evlilik, başta kadınlar sonra erkekler ve onların birlikteliğiyle yetişen nesiller için sonuçları hem kısa hem de uzun vadede ortaya çıkan önemli ve de önemsenmesi gerçekten gerekli olan bir problemdir. Bu problemin ana nedenleri, şüphesiz kadın temelli olmakla birlikte genel olarak Türk toplumunun karakteriyle de örtüşmekte gibidir. İşte öne sürülecek önerileri de bu temelden yola çıkılarak ileri sürmek isabetli ve işe yarar görünmektedir. Bunun için önce Bingöl'ün şu söylediklerine kulak verilebilir:

“İtiraf etmeli ki herhangi bir meselenin herhangi bir boyutunun Türkiye’de incelenmesi, Türk kültürü, geleneği ve Türk insanıyla beraber değerlendirilmesi esasen son derece güç bir iştir. Çünkü hakkında düşünülüp üzerinde kafa yorulan ve aslında her yerde, her ülke ve toplumda söz konusu olabilecek genel bir sorun, bir olgu ya da güncel bir gelişme Türkiye’de ele alındığında, Türk toplumuyla birlikte çalışıldığında ortaya bambaşka haller, bambaşka göstergeler çıkabilmektedir. Bu, hemen akla gelecek olan objektiflik kaygısından öte bir durumdur. Bu çok kez, Türk toplumunun gerçek anlamdaki ‘kendine has’lığından ileri gelir. Öyle ki o kendine haslığın içerisinde birbirine zıt pek çok parçacık barınabilmektedir; Türkiye’nin ve Türk toplumunun renkliliği, kimi zaman az bilen bazen çok yanılan yönleri, heyecanlılığı, hem Doğululuğu hem Batılılığı, bölgeler arasındaki uçurumları, belki çok kültürlülüğü, kısmen reflekse benzer otomatik tutuculuğu ya da tam tersi; olmadık derecede teslimiyetçiliği... Yani Türkiye ve Türk toplumunun içinde olduğu bir işi yürütürken, taşıdıkları tüm bu sıfatları bir arada düşünmek gerçekten kolay değildir. Lakin bu uğraş, zor olmakla beraber gereklidir de. Çünkü bu vasıfların neredeyse hepsi, ülke ve toplum genelinde yaşanan farklı alanlardaki gelişmelerde belirgin etkilere sahiptir. O etkiler çeşitli yerlerde değişik biçimlerde kendilerini hissettirir; dalgalanan ekonomide,

istikrarsızlık izlenimleri veren politikada, en ufak bir hassasiyette soluklanma ihtiyacı duyan demokraside, bıkmadan değiştirilip durulan eğitim anlayışında, modelde yabancı uygulamada yerli sosyokültürel değer ve davranış kalıplarında... Ama Türkiye ve Türk toplumu, sanki olumsuzluk gibi anlaşılan ve son kertede kararsızlıkları vurgulayan tüm bu yönlerini, göz ardı edilemez büyük bir özelliğiyle frenlemektedir. Türkiye'nin bu niteliği 'köklülüğüdür'... Türkiye ciddi anlamda güçlü bir kültürel tarihe, yerli yabancı birçok unsurdan meydana gelen sosyal bir harmana maliktir. Bu hem eski hem sürekli yenilenen toplumsal mozaik, bazı yönleriyle sivrilmekte, bazıları taraflarıyla törpülenmekte ve de gittikçe değişme göstermektedir. Ancak en sonunda Türkiye, tüm bu yaşanmışlıkları (dönem dönem ayan kaçsa da) bir şekilde balansta tutabilmektedir. İşte Türkiye'yi kendisi yapan ve özgün kılan, içerisinde hayati duyarlılıktaki dozların bulunduğu (planlanmışa pek benzemeyen) bu balanstır belki de. Başta belirtilen anlama ve açıklama zorlukları Türk toplumunun belki de bu yönünden kaynaklanmaktadır. Çünkü Çelebi'nin de dediği gibi (2001) Türkiye ve Türk toplumunun bu bakımlardan en büyük problemi, iyi ya da kötü kendinin bilincinde olması ama bu bilinci nasıl kullanacağını, elinde olanları ne yapacağını bilmemesidir”(Bingöl, 2010: 97-98)

O halde yukarıda yapılan aktarmadan da çıkarılabileceği üzere Türkiye'de erken yaşta evlilik gibi bir toplumsal problemin en köklü nedeni bilgisizliktir denilebilir. Kanunlara karşı bilgisizlik, dini kuralların aşına karşı bilgisizlik, kadına karşı, bireye verilen değere karşı, aile yani ebeveyn olurken çocuğun nasıl yetiştirilmesi gerektiğine dair bilgisizlik... Bu bilgisizliğin giderilmesi için öncelikli adımsa, elbette yine bilmekten, öğrenmekten yani “eğitimden” geçmektedir.

Eğitim, bireylerin de toplumların da kendi benlikleri için, gelecekleri için, duygu ve düşün dünyalarının sağlam temelleri için hiçbir suretle geçirilemeyecek bir hadisedir. Eğitim dünü ve dünün artılarını - yanlışlarını, bugünün doğru - hatalı - gereksiz - haksız uygulamalarını, yarının nasıl hazırlanması gerektiği yönündeki bütün hususları bilmek demektir. O nedenle öncelikle bu temel toplumsal kurumun değerini ayırt etmek ve onunla ilişkili sorunların farkında olmak gerekir.

Öte taraftan, gerek erken yaşta evlilik gibi sorunların gerekse başka türden kadın eksenli ya da değil tüm toplumsal problemlerin keşfi ve çözüm yollarının irdelemesi de yine eğitim kanalıyla gerçekleştirilebilir görünmektedir. Bunun için; doğusu batısıyla,

kuzeyi güneyi ve köyü kentiyle ülke çapında başlatılacak ilk adım, okullaşma oranını yükseltmektir. Elbette bu yükselen orana, katılımı da eklemek gerekir.

Ne var ki, eğitimin yalnızca taş duvar ve defter kitapla olup bitecek bir süreç olmadığını da hemen eklemek gerekir. Yani eğitim sadece öğretim işiyle halledilebilecek bir bütünlük değildir. Bu nedenle Eğitime ilk önce ve derhal toplumun tabanından başlamak gerekir. Eğitimde evvela, el yordamıyla tutundukları eskimiş değerlerden uzaklaştırılması gereken ailelerden hareket edilmelidir. Daha sonra suya atılan taş misali, bu başlangıcı dalga dalga toplumun tamamına yaymak gerekir. Yayılan her halka yeni yetişen bireyleri, onların içerisinde çıkacak eğitimcileri, idarecileri, babaları ve anneleri yani yine yeni aileleri ve nesilleri kapsadıkça toplumun da daima ileriye gideceği aşikârdır.

Çalışmayı artık toparlamak gerekirse, şu son önerilerle araştırmamız neticelendirilebilir;

- İlk ve en somut olarak yapılacak iş, hali hazırda bir erken yaş evliliğinden ötürü eğitimine devam edemeyen, şiddete maruz kalan ya da çeşitli psikolojik ve sosyal sorunlar yaşayan genç kadınları, bu durumdan devletçe kurtarmak gerekliliğidir. En acil girişim budur.
- Daha sonra gerçekleştirilmesi gereken adım, erken yaşta evliliğin genç erkek ve bilhassa da kadınlar için kişisel, sosyal ve toplumsal bir sorun olduğunun ayırtına herkesçe varmak gerektiğinden geçmektedir. Yani kişiler kadar aileler ve toplum da eğitilmelidir. Bu, öyle görünüyor ki zaman, emek ve sabır isteyen bir süreçtir. Fakat söz konusu bilinçlilik son derece hayatidir, ihmal edilemez ve ancak toplumun tamamına yayıldığında işlevseldir.
- En nihayetinde erken yaşta evliliğin azalıp kaybolmaya yüz tuttuğunda ise mevcut durumu korumak gerektiğinin önemi de bilimledir. Yani mücadele edilen bir sosyal soruna ve çözümlerine karşı, aynı kararlılıkta ve mesafede durmak gerekir. Bunun içinse istikrarlı devlet politika, hukuk ve uygulamaları, eğitilmiş bir toplum ve de güçlü kadın kesimleri lazımdır.

KAYNAKÇA

Altındal, Aytunç; Türkiye’de Kadın, Alfa Yayınları, İstanbul, 2004.

Arat, Necla; Türkiye’de Kadın Olmak, Say Yayınları, İstanbul, 1994.

Aydın, Mustafa; İlk Dönem İslam Toplumunun Şekillenışı, Pınar Yayınları, İstanbul, 1991.

Bingöl, Orhan; Değişim ve Modernleşme Sürecinde Popüler Kadın İmajı: Ajda

Pekkan Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,2010.

Bulut, Işıl; Adölesan Evlilikleri, Aile Yazıları-Derleyenler Beylü Dikeçliçil, Ahmet Çiğdem, Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1990

Cansel, Erol; Aile Yazıları I, A.A.K. Yayınları, Ankara, 1991.

Cihan, Ahmet; Yayınlanmamış Aile Sosyolojisi Notları, Nevşehir, 2008.

Doğın, Selen, Çocuk Gelinler: Küçük Yaşta Evlilik Büyük Geliyor, Yayınlanmamış Kitap, Ankara, 2011

Doğdu, Süleyman; Kadının Serüveni-Kadın ve Yaratılışı, Demet Kitap, Ankara, 2005.

Doğramacı, Emel; Atatürk’ten Günümüze Sosyal Değişmede Türk Kadını, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1994.

Dönmezer, Sulhi; Toplumbilim (11. Basım) , Beta Yayınları, İstanbul, 1994.

Duby, Geoges; Şövalya, Kadın ve Rahip, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1991. (Çeviren: Mehmet Ali Kuçbay)

Düzgün, Gökçen; Evli Kişilerde Depresyon, İlişkiye ilişkin İnanç, Kendini Ayarlama Düzeyinin Evlilik Uyumu İle İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.

Erdem, Mustafa; Dinler ve Aile, Türk Aile Ansiklopedisi I, Ankara, 1991.

Ekşi, Aysel; Çocuk, Genç, Ana Babalar, Bilgi Yayınları, Ankara, 1990.

Ekşi, Aysel; Evlilik ve Genç İnsan Açıkoturumu, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara, 1991.

Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Rapor, TBMM Kadın

Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Ankara, 2009.

Erkul, Ali; Aile Sosyolojisi Ders Notları, Sivas, 2005.

Gökçe Birsen; Gecekondu Gençliği, HÜ Yayını, Ankara, 1976.

Hablemitoğlu, Őengöl; Kırsal Ailede Kadının İŞ Modelleri ve Kararlara Katılımı, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.

Kabaklı, Çimen, Latife; Türk Töresinde Kadın ve Aile, IQ Yayınları, İstanbul, 2008.

Kahraman, Semiha; Kayseri İl Merkezindeki Adölesan Gebelerin Yaşam Kalitesinin 20-29 Yaş Grubu Gebelerle KarŐılaŐtırılması, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2009.

Kongar, Emre; 21. Yüzyılda Türkiye (35.Basım), Remzi Kitapevi, İstanbul, 2004.

Marshall, Gordon; Sosyoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 2003. (Çev: Derya Kömürcü, Osman Akınhay)

Michel, Andree, Feminizm, ?, İletifim Yayınları, ?, (Çeviren: Őirin Tekeli)

Nirun, Nihat; Sosyoloji, M.E.B Devlet Kitapları, İstanbul, 1986.

Nirun, Nihat; Sistematik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 1994.

Omran, Abdel, Rahim; İslam Kültüründe Aile Planlaması, Diyanet İŞleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1995.

Özçelik, Adak, NurŐen; Sağlık Sosyolojisi Kadın ve Kentleşme, Birey Yayıncılık, İstanbul, 2002.

Özen, Şirvanlı, Dilek; Eşler Arası Çatışma ve Boşanmanın Farklı Yaş ve Cinsiyetteki Çocukların Davranış ve Uyum Problemleri İle Algıladıkları Sosyal Destek Üzerindeki Rölü, Doktor Tezi Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.

Russerll, Bertrand; Evlilik ve Ahlak, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2003. (Çeviren: Ender Gürol)

Saim, Hikmet; Kadının Gizli Dünyası (3. Basım), Arion Yayınevi, İstanbul, 2004.

Şendil, Gül; Çocukların Anne Babanın Evlilik Çatışmasını Algılayışı, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.

Tarhan, Nevzat; Kadın Psikolojisi, Nesil Yayınları, İstanbul, 2005.

Tarhan, Nevzat; Aile Okulu, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010.

Tarhan, Nevzat; Son Sığınak Aile, Nesil Yayınları, İstanbul, 2010.

TDV. İslam Ansiklopedisi, (2 ve 8. Cilt), İstanbul, 1989.

Tong, Putnam, Rosemaria; Feminist Düşünce, Gündoğan Yayınları, İstanbul, 2006. (Çeviren: Zafer Cirhinlioğlu)

Ünal, Asife; Yahudilikte, Hıristiyanlıkta ve İslam'da Evlilik, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998.

Yalvaç Mehmet, Aile sosyolojisi, (?), Malatya, 2000.

WEB KAYNAKLARI

Biricikoğlu, Hale;

(http://cws.emu.edu.tr/en/conferences/2nd_int/pdf/Hale%20Biricikoglu.pdf)

Gökçen, Emel; (<http://www.sosyalhizmetuzmani.org/modernlesmevekadın.html>)

Kaplan, F. Neşe; (<http://www.iticu.edu.tr/kutuphane/dergi/d4/M00058.pdf>)

http://www.hurriyetaile.com/anne-baba/psikoloji/kucuk-yasta-evlilik-travma-yaratiyor_8793.html#haberoku

<http://www.sabah.com.tr/Cumartesi/Yazarlar/bsemerci/2012/02/18/erken-yasta-evlilik>

<http://www.e-psikiyatri.com/aile-ruh-sagligi/evlilik-terapileri/kucuk-yasta-evliligin-getirdigi-sorunlar/27624/>

<http://www.trthaber.com/haber/yasam/erken-yasta-evlilik-raporu-korkuttu-16829.html>

<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/476209.asp>

<http://www.ucansupurge.org/turkce/index2.php?Hbr=278>

<http://fba.blogcu.com/erken-yasta-evlilik-mercek-altinda/5672489>

<http://www.diyarbakirolay.com.tr/Erken-yasta-evlilik-arastirmasi-haberi-6345/>

<http://www.narkozgazetesi.com/erken-yasta-evlilik.html>

<http://www.haberlink.com/haber.php?query=53837>

<http://www.usak.org.tr/yazar.asp?id=109>

EK 1: MÜLAKAT SORULARI

- 1- Yaşınız?
- 2- Evlendiğinizde kaç yaşındaydınız?
- 3- Evlendiğinizde eşiniz kaç yaşındaydı?
- 4- Kaç yıllık evlisiniz?
- 5- Evlendiğiniz yaş evlilik için uygun buluyor musunuz?
- 6- Resmi nikâhlı mı yoksa dini nikâhlı mısınız?
- 7- Evlenme biçiminiz nedir?
- 8- Tahsiliniz nedir?
- 9- Eğitim hayatınızı sürdürmeyi istiyor musunuz?
- 10- (Evet ise) Bunu yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?
- 11- Çalışıyor musunuz ya da herhangi bir ekonomik geliriniz mevcut mu?
- 12- (Evet ise) Ne kadar?
- 13- (Hayır ise) Çalışmak ister miydiniz?
- 14- Buna imkânınız var mı?
- 15- Çocuğunuz var mı?
- 16- (Varsa) Kaç çocuğa sahiptiniz?
- 17- Anne olduğunuzda kaç yaşındaydınız?
- 18- Herhangi bir düşük, erken doğum, ölü doğum ya da kürtaj olayı yaşadınız mı?
- 19- (Evet ise) Kaç kere yaşadınız?
- 20- Doğum kontrolü ya da gebelikten sakınma yollarını biliyor musunuz?
- 21- (Evet ise) Bunları uyguluyor musunuz?
- 22- Çocuğunuzu doğru ve istediğiniz gibi yetiştirdiğinizi düşünüyor musunuz?
- 23- (Hayır ise) Neden böyle düşünüyorsunuz?
- 24- Yakın gelecek zamanda yeniden anne olmayı düşünüyor musunuz?
- 25- Doğduğunuz yerleşim birimini nasıl tarif edersiniz?
- 26- Büyüdüğünüz yerleşim birimini nasıl tarif edersiniz?
- 27- Şu anda yaşadığınız yerleşim birimini nasıl tarif edersiniz?
- 28- Mensubu olduğunuz aile türü küçük / çekirdek aile mi yoksa büyük / geniş aile midir?

- 29- Kaç kardeşiniz?
- 30- Anne babanızı seviyor ve onlarla iyi anlaşıyor musunuz?
- 31- Evlilik kararınızı kendi isteğinizle mi yoksa ailenizin otoritesiyle mi verdiniz?
- 32- Eşinizle kendinize ait ayrı bir evde mi yaşıyorsunuz yoksa eşinizin ailesiyle birlikte mi kalıyorsunuz?
- 33- Evlenmenizdeki en büyük gerekçe / sebep neydi?
- 34- Eşinizden şiddet görüyor musunuz?
- 35- Eşinizi iyi tanıdığınızı düşünüyor musunuz?
- 36- Eşinizi seviyor musunuz?
- 37- Eşinizle en çok hangi konularda sorun yaşıyorsunuz?
- 38- Evlendiğinize pişman mısınız?
- 39- Evliliğiniz süresince boşanmayı hiç düşündünüz mü ve buna imkânınız var mı?
- 40- Kendi çocuğunuzun da erken yaşta evlenmesini uygun görüyor musunuz?

EK 2: BAZI GAZETE HABERLERİ VE KÖŞE YAZILARINDA

ERKEN YAŞTA EVLİLİK

Küçük Yaşta Evliliğin Getirdiği Sorunlar, Taner Canatar, 30.11.2011,

e-psikiyatri

Cinsel Sağlık Enstitüsü Derneği (CİSED) Adana Şube Başkanı Uz. Dr. Taner Canatar, erken yaştaki evliliklerin Türk toplumunun aile yapısını tehdit ettiğini ve her 4 evlilikten birinin küçük yaşlarda yapıldığını bildirdi.

Canatar, yaptığı yazılı açıklamada, küçük yaştaki evliliklerin Türk toplumunun kanayan yaralarından biri olduğunu belirtti.

Erken yaştaki evliliklerin, çiftleri, ailelerini toplumu, hem kısa, hem de uzun vadede büyük sorunlarla karşı karşıya bıraktığını ifade eden Canatar, "ataerkil ve geleneksel toplum yapısının, erken yaşta evlilikleri normalleştirdiğini ve meşrulaştırdığını" kaydetti.

Canatar, erken evliliğin, özellikle kız çocuklarının toplumdaki eşitsiz konumunu pekiştirdiğini ve hayat tercihlerini azalttığına dikkati çekerek, "Erken yaştaki evlilikler Türk toplumunun aile yapısını tehdit ediyor. Ruhsal ve bedensel gelişimini henüz tamamlamamış, kendi yaşamının iplerini eline henüz alamamış, haklarını bilmeyen yüzlerce genç kız, ya kendi istekleri ile ya da ailelerinin zorlaması ile evlenmektedir" ifadeleri kullandı.

Toplumun erken yaştaki evlilikler için nedenlerinin veya mazeretlerinin her zaman mevcut olduğunu bildiren Canatar, şunları kaydetti:

"Bazen yoksulluktan kurtulma isteği, bazen yalnızca bir aidiyet arayışı, bazen mevcut durumdan kurtulup daha iyi görülene koşma, bazen köle gibi satılma, bazen 'evde kalırsın, yaşı geçerse kimse seni almaz' gibi yüz yıl öncesinden getirilip halen terk edilemeyen baskılar, bazen bir aşk, bazen de kendini ifade etme isteği, küçük yaşta evliliklerin nedenleri arasında. Türkiye'deki her 4 evlilikten biri küçük yaşlarda yapılıyor. Her ne sebeple olursa olsun, erken yaşta yapılan evlilikler yanlış.

Çünkü halen genç kız olan bu bireyler biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimlerini tamamlamamıştır. Bununla birlikte erken yaştaki evliliklerde erken hamilelikler sık görülüyor. Daha kadın olmadan anne olan bireyler yaşam evrelerini sağlıklı geçirip, sağlıklı bir kişilik yapısı geliştiremezler ve evlilik ilişkilerinde çözümleyici yaklaşımlar gösteremezler. Kendi ergenlik sorunlarını halletmeden önce ebeveyn olan bu tip ailelerin çocukları da sorunlu kişilik yapısına sahip olabilmektedir.”

Canatar, anne ve babaların çeşitli eğitimlerle medya aracılığıyla “erken yaşta evlilik, kadın hakları, çocuk hakları, aile içi şiddet” gibi konularda bilinçlendirilmeleri gerektiğini belirtti.

Aile planlaması hizmetlerinin yaygınlaştırılması, aile planlaması olgusunun topluma daha açıklayıcı bir şekilde yansıtılması, din görevlilerinin günümüz koşullarında erken evliliğin sakıncalarını gerekli yerlerde gündeme getirerek vurgulamasının önemine değinen Canatar, açıklamasını şöyle sürdürdü:

“18 yaş altındaki evliliklerin yasalarla kesin bir şekilde engellenmesi, özellikle kız çocuklarının eğitime dahil edilmesi, kadınların ekonomik anlamda özgürlüğünün sağlanması, kadınların iş kurma ve meslek edinmelerinin sağlanması, cinsel istismar, cinsiyet ayrımcılığı ve toplumsal halk sağlığı konularında toplumun bilinçlendirilmesi, ekonomik koşulların iyileştirilmesi gerekmektedir. Henüz gelişimini tamamlamamış gençlerde evliliğin getirdiği ağır sorumluluklar psikolojik travmalar ortaya çıkmasına neden olabilir.”

Küçük Yaşta Evlilik Travma Yaratıyor, Hürriyet Aile, 31.10.2011,

Hürriyet

Ülkemiz genelinde yapılan her dört evlilikten birinin çok küçük yaşlarda yapıldığını ve bu konuda toplumun bilinçlendirilmesi gerektiğini söyleyen Psikolog Serap Güngör, erken evliliklerin getirdiği travmatik durumlar hakkında bilgi verdi.

Ataerkil ve geleneksel toplum yapısı, erken yaşta evlilikleri normalleştirmiş ve meşrulaştırmıştır. Oysa erken yaşta yapılan evlilikler özellikle kız çocuklarının toplumdaki eşitsiz konumunu pekiştirmekte ve hayat tercihlerini azaltmaktadır. Ruhsal ve bedensel gelişimini henüz tamamlamamış, kendi yaşamının iplerini eline henüz alamamış, haklarını bilmeyen yüzlerce genç kız ya kendi istekleri ile ya da ailelerinin zorlaması ile evlenmektedir.

Zorla da olsa rızayla da olsa küçük yaşta evlilikler hem erkek hem kadın için bir travmadır. Henüz gelişimini tamamlamamış gençlerin evliliğin getirdiği ağır sorumlulukları yüklenmesi psikolojik travmaların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Hem erkek çocuk için hem de kız çocuğu için evlilikten önce yaşanması ve deneyimler kazanılması gereken, birçok olgu mevcuttur. Bu süreç tamamlanmadan yapılan erken evliliklerde pişmanlık, öfke, özlem, hayal kırıklığı gibi duygular yoğun bir şekilde yaşanmaktadır. Erken evliliklerde ortaya çıkan sorunlar arasında en çok depresyon, kaygı bozuklukları, fobik problemler, güven problemleri, sağlık ile ilgili problemler ve intihar girişimleri bulunmaktadır. Erken yaş evlilikler erken gebelik ve doğumlara yol açabilmektedir. Fiziksel gelişimini tamamlayamamış, ruhsal olgunlaşmasını tamamlayamamış gençler erkenden evlendiklerinde, gebelik ve doğumlarda anne veya çocuğun ölümüne, çocukların sağlıklı bir şekilde gelişimlerini tamamlayamamalarına neden olabilmektedir. Ayrıca erken yaş evliliklerinde aile içi sorunlar daha fazla görülmekte, çocuk bakımı ve çocuğu büyütme noktasında çift yeterli bir olgunlukta olmadığından ciddi sorunlar yaşanmaktadır.

Aile içi şiddet ve evlilikten mutlu olmamaları, kadında ve erkekte psikolojik sorunların görülmesine yol açabilmektedir. Bu tür evlilikler kadın için katlanılması gereken bir durum, erkek içinse mutluluğu dışarıda aramak için bahane olabilmektedir. Genç karı koca arasındaki sorunlar ailelerini de etkilemekte, aile ve eşler arasındaki kavgalara, kıskançlıklara, şiddete neden olmaktadır. Bu durum yıpranmış ailelere, mutsuz çiftlere, ortada kalmış ve psikolojik sorunlarla büyüyen çocuklara yol açmaktadır.

Her Üç Evlilikten Biri Çocuk Yaşta Yapılıyor, Yasemin Arpa, 23.02.2009, NTVMSNBC

İSTANBUL - "Bırakın çocuk kalsınlar!" sloganıyla hareket eden Sosyal Demokrasi Vakfı Gençlik Çalışmaları Grubu'nun "Evlilik Değil, Evcilik!" kampanyası üç pilot ilde; Diyarbakır, Şanlıurfa ve İzmir'de devam ediyor. Şanlıurfa'da son yapılan bir araştırma, 16 yaş ve altındaki evliliklerin oranının yüzde 40'lara ulaştığını gösterdi. Ancak Türkiye'nin batısında da durum çok içaçıcı değil. İzmir'de 16 yaşın altında evlendirilen kız çocuklarının oranı yüzde 17.6. Türkiye'de 18 yaş altı evlilik oranının yüzde 37, yani her üç evlilikten birinin erken yaş evliliği olduğuna dikkat çeken SODEV, TBMM'de yeni kurulan Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun bir alt komisyonu olarak erken evlilikler araştırma komisyonu kurulması için de imza kampanyası başlattı. Kampanya Direktörü Atilla Aydemir, NTVMSNBC'ye Türkiye'deki erken evliliklerle ilgili son rapor ve çalışmaları hakkında bilgi verdi.

Erken Yaşta Evlilik Mercek Altında, İHA, 2009, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu

Başbakanlık, Güneydoğu'daki 'erken yaşta evlilikleri' mercek altına aldı. Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde yapılan araştırmaya göre, ergenlik çağına gelmiş bir kız çocuğu için 'Okumuyorsa namusuyla evlensin' yaklaşımının hâkim olduğu Güneydoğu'da kız çocukları ailelerini ekonomik yükten kurtarmak

için erken yaşta evlenmeye zorlanıyor.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde yaptırdığı erken yaşta evlenenler araştırması, bölge gerçeğini gözler önüne serdi. Araştırmaya göre kız çocukları kalabalık ailelerini ekonomik yükten kurtarmak için erken yaşta evleniyor. Çocukların erken yaşta evlenmesinde başlık parası hala önemli bir etken. Ergenlik çağına gelmiş bir kız çocuğu için "Okumuyorsa namusuyla evlensin" yaklaşımı hakim. Kadınların yüzde 71'i 18 yaş ve altında evlendiğini belirtirken, yüzde 54'ü de ilk doğumunu bu yaşlarda yaptığını ifade etti. Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde 950'si erkek, bin 398'i kadın olmak üzere 2 bin 348 kişi üzerinde yapılan araştırmadan çıkan çarpıcı sonuçlar şöyle:

"- Erken evlenme ve erken çocuk sahibi olma büyük oranda toplumsal bir kabulden kaynaklanıyor. Başka deyişle toplumsal bir meşruiyetinin olduğu görülüyor. Bu meşruiyetin sonraki kuşakta kırılmaya başladığı düşünülse de bu eğilimin gerçeğe yansımaları konusunda şüpheler bulunuyor.

- Annenin hamilelik sürecinde sağlık kurumlarıyla ilişkileri çok sınırlı. Kişiler sağlık problemlerini sağlık kuruluşlarında gidermeye alışkın değiller. Bu hem anne hem de çocuk sağlığını tehdit ediyor. Bebek ölümlerine, kadın hastalıklarına yol açıyor.

- Erken evlilik, özellikle mikrokredi ve halk kredisi alan eğitimsiz yoksul bireyler arasında kararlılıkla sürüyor. Erken evlilik riskinin bilincinde olsalar da gerçekte bu tutumlarında pek bir değişiklik görülüyor. Geleceğini göremeyen insanlar, en kısa yoldan hayatın içine atılmayı tercih ediyorlar.

- Erken yaşta evliliğin itici ve çekici nedenleri sorgulandığında kız ailesi, çok çocuğa sahip olduğu için evlenecek her bir kız çocuğunun aileyi ekonomik yükten kurtaracağı düşünülüyor.

- Başlık parası, kısmen de olsa erken yaşta evliliği etkilemeye devam ediyor. Ergenlik çağına gelmiş bir kız çocuğu için "okumuyorsa namusuyla evlensin" yaklaşımı hakim.

- Çevrede kendi yaşında kız çocuklarının evlenmesi de bu çocukları evliliğe özendiriyor."

İdeal evlilik yaşı: 19-21

Rapora göre evli kadınların yüzde 71.3'ü 18 ve altı yaşlarda evlenirken, yüzde 54.3'ü de ilk doğumunu bu yaşlarda yaptığını belirtti. Evli kadınların yüzde 31.5'inin 4-5 çocuğu ve yüzde 38.6'sının ise 6-9 çocuğu bulunuyor. Buna karşın 570 evli kadından 283'ünün çocuğunun öldüğü belirlendi. En az bir çocuğu ölenlerin oranı yüzde 49.8, iki çocuğu ölenlerin oranı ise yüzde 33.2.

Katılımcıların yüzde 70'inin annesi ve yüzde 39.7'sinin babası okuma yazma bilmiyor. Ayrıca yüzde 64.4'ü çevrelerindeki evliliklerin erken yaşta olduğunu kaydetti. Erken yaşta evliliklerin gelenek ve görenekler nedeniyle olduğunu söyleyenlerin oranı yüzde 46.6. Bölgedeki kız çocuklarının yüzde

35.3'ü ideal evlilik yaşının 19-21, yüzde 39.2'si ise 22-24 yaş aralığı olduğunu ifade etti.

Kararı aileler veriyor

Katılımcıların yüzde 29.9'u, evlilik kararının ebeveynleri tarafından verildiğini belirtti. Yüzde 49.6'sı, bu kararı erkek ve kadının birlikte vermesi gerektiğini ifade etti. Yüzde 44.9'u erken evliliği engellemek için anne babalara yönelik eğitim projelerinin geliştirilmesi ve yüzde 31.6'sı ise erken evliliklerin taşıdığı riskler konusunda kampanyalar düzenlenmesi gerektiğini dile getirdi. Ankete katılanların yüzde 22.2'si ideal çocuk sahibi olma yaşının 19-21, yüzde 32.3'ü ise 22-24 yaşlarında olması gerektiğini söyledi. Katılımcıların yüzde 51.5'i erken yaşta evlenmenin ve anne olmanın taşıdığı riskler arasında anne ölümünün olmadığını, yüzde 53.4'ü böyle bir durumun bebek ölümüne neden olmadığını, yüzde 61.9'u sakat doğumla karşılaşmayacağını, yüzde 58'i annede ruhsal fizyolojik ve biyolojik etki yaratmadığını ifade etti. Rapor, bölgedeki kız çocuklarının yüzde 15.7'sinin akraba evliliğinin taşıdığı riskleri bilmediğini ve yüzde 8.6'sının bu konuda fikri olmadığını da ortaya çıkardı.

ERKEN YAŞTA EVLİLİK, Zeugma Rotary Klubü, 01.05.2012, Gaziantep Narkoz Haber Gazetesi

“Diğer çocuklara uzattığımız her el kendi çocuklarımıza yaptığımız yatırımdır”

Gaziantep Zeugma Rotary klubü tarafından Gaziantep Grand Otelde düzenlenen “Erken Yaşta Evlilik Sorunu” konulu konferansa Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin katıldı.

Zeugma Rotary Kulübü tarafından organize edilen “Erken Yaşta Evlilik” konulu konferansa Prof. Dr. Bengü Semerci konuşmacı olarak katılırken konferansa ayrıca Zeugma Rotary Kulübü dönem başkanı Mete Akcan, ULS. Rotary Dönem GÜVERNÖRÜ İsmail Kahyaoğlu, Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Asım Güzelbey, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin, Eski Gaziantep CHP Milletvekili Akif Ekici, AK Parti kadın kolları başkanı ve çok sayıda bayan katıldı.

Gaziantep Zeugma Rotary Kulübü dönem başkanı Mete Akcan Dünyada kurulmuş olan 33 bin Rotary kulübünün 1.2 milyon üyesi ile dünyada ve içinde buldukları ülkelerde gönüllü olarak görev alarak insanların yaşam kalitesi ve eğitim yolunu yükseltmeye, su yönetim projeleri ile gelecekteki olası sıkıntıları önlemek için mücadeleye açıklık ve yoksullukla savaşmayı, önleyici aşularla sağlık alanında çalışmayı, çevre korumada öncü olmayı, çatışmaların önlenmesi ve barış için çalışmayı, sosyal

uyuşmazlıkları ve kaybolan etik değerleri tamir için uğraşmayı hedef edindiklerini söyledi. Akcan; erken yaşta yapılan evlilikler özellikle kız çocuklarının toplumdaki eşitlik konusunu pekiştirmekte ve hayata dair tercihlerini azaltmaktadır. Ruhsal ve bedensel gelişimini tamamlamamış kendi yaşamının kontrolünü eline alamamış haklarını bilmeyen yüzlerce genç çocuğumuz kendi istekleri ile veya ailenin zorlaması ile evlenmektedirler. Zorlada olsa kendi rızasıyla da olsa küçük yaşta evlilikler hem erkek hem kadın için travmadır. Bu travmadır. Bu tramvayı çocuklarımıza yaşatmayalım bu konuda anne ve babaların eğitim alması çok önemli. Gaziantep Zeugma Rotary Kulübü olarak eğitim konusunda elimizden ne gelirse yapacağız. Bu konferansla amacımız sizlere yavrularınızın haklarını korumak ve aydınlatmak adına neler yapmanız gerektiğini anlatmaktır. Umarız erken yaşta evlilikler son bulur çocuk yaşta gelin ve damatlar olmaz. Bu konuda mecliste çalışmalar yapan bizlere bilgi ve desteklerini esirgemeyen 23.Dönem Gaziantep Milletvekilimiz Akif Ekiciye, Konferansımıza değerli katkılarından dolayı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanımız sayın Fatma Şahin'e, Büyük Şehir Belediye Başkanımız sayın Dr. Asım Güzelbeye, Prof. Dr. Bengü Semerciye ve siz değerli halkımıza teşekkür ediyoruz.

2430. Bölge dönem Governörü İsmail Kahyaoğlu konuşmasında, Türkiye'de çocuk evliliklerinin çok fazla arttığını işin sonucunu bakıldığında kadına ve çocuğa şiddet dahil bütün sıkıntaların yaşandığını vurguladı.Kahyaoğlu konuşmasında; konuyla ilgili Devletin çalışmalar yaptığını ancak sivil toplum örgütlerinin de üzerine düşen görevi yaparak toplumu aydınlatması gerektiğini vurguladı.

Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Asım Güzelbey böylesine önemli bir konuyu gündeme getiren Gaziantep Rotary Kulübüne teşekkür etti ve Gaziantep'teki değişimden bahsetti. Güzelbey; " Gaziantep aslında lahmacun ve baklavasıyla ünlü bir şehirdir ancak tarihine baktığınızda 5600 yıl öncesine ev sahipliği yapmış bir şehirdir. Daha sonra Hititlere ev sahipliği yapmış ve özellikle genç Hititler dönemi tarihte bilinmeyen bir dönem ve burası bizim şehrimizde. Burası bildiğiniz gibi mayınlı bir arazi ve iyiki de mayınlıymış eğer mayınlı arazi olmasaydı burayı da hırsızlar talan ederdi tıpkı Zeugma gibi. Bizim geçmişimize baktığımızda hep medeniyeti görüyoruz ve bugün bu medeniyetlerin sahiplenildiği bir dönem yaşıyoruz. İşte Yaşamak, belki bilmeyen arkadaşlar vardır geçen hafta yapılan açıklamada Unesco dünya kültür mirası listesine Gaziantep'ten giren iki alandır bir tanesidir. Lahmacun şehriden dönüşümle artık Unescodayız. Bunun yanında bir değerli hazinemizi de Rum Kale ve burası da bir tarih hazinesi olması ile son derece önemlidir. Zeugma 1997 yılına kadar kimsenin fark etmediği bir medeniyetti ve 1997 yılında Birecik barajı yapılırken buradaki mozaiklerin kurtarılması ile meydana geldi.

23.Dönem Milletvekili Akif Ekici, toplumun kanayan yaralarından bir tanesi olan ve toplumun geleceği denilen çocukların erken yaşta evlendirilmesinin ileride telafisi mümkün olmayan sonuçlara neden olacağını söyledi. Ekici; " Ben parlamentoda görev yaptığım dönemde bununla ilgili çok ciddi

gayretlerde bulundum. 2008 yılında Emniyet tarafından verilen istatistiki bilgide sadece evlilik değil tacizden tutunda üzerine gidilmesi gereken bir sürü vakadan bahsedildi. Yaklaşık 9000 servis şoföründen 350 civarında sabıkalı ve problemlı kişiler olduğu vurgulandı ve bunlardan 37 tanesinin çocuk tacizcisi olduğu söylendi. Yani sabah anne 7 yaşındaki çocuğunu hazırlıyor giydiriyor, çocuk tacizden hüküm giymiş servis şoförüne çocuğunu teslim ediyor. Böyle bir şey olamazdı ve bunun için parlamentoda 15 günlük bir komisyon kurduk ve bu konunun üzerine gittik. İlk yaptığımız çalışma Ankara'nın Haymana ilçesine gittik ve 12 yaşında bir kız çocuğunun kucağında bir çocuk. Daha kız çocuğu kendisi gelişmemiş ve elinde bir bebek. Bu çocuklar yaşları dolmadığı için doğum için hastaneye gidemiyorlar ve bunlar evde ebe marifetiyle doğum yaptırılırken bir çoğu hayatını kaybediyor. Bu nedenle bizim çocuklarımıza sahip çıkmamız gerekiyor.

Konuşmacı olarak katılan Prof.Dr.Bengü Semerci ise çocuk istismarı, çocuk tacizi, erken yaşta evlilik gibi birçok konuda yaklaşık 12 yıldır İstanbul'da çalıştıklarını ve bu çalışmanın yapıldığı yerde Rotary Kulüpleri tarafından desteklenerek faaliyete geçirilen Rotary Çocuk Kulübü nedeniyle emeği geçen tüm rotaryanlara teşekkür etti. Gaziantep'e 2.defa geldiğini beliter Semerci 3.gelişinde belki Gaziantep'te de bir Rotary Çocuk Kulübü görmekten mutlu olacağını söyledi. Semerci; " Türk Milleti olarak çocukları çok sevdiğimizi zannediyoruz ancak biz sadece çocukları sevdiğimizi zannediyoruz. Bu kadar çok çocuk sevgisinden bahsedilen bir ülkede yine çok sayıda çocuğun evin içinden başlayarak cinsel tacize uğradığı, suça sürüklendiği, sokağa atıldığı bir ülkeyiz. Biz çocuk sevmek ile çocuk şımartmayı ayırt edemiyoruz. Bunun yanında doyumsuz, hedefleri olmayan, anne ve babalarının devamlı peşinde koştuğu sorunlu farklı bir çocuk grubu ve bunun yanında hiçbir şey alamayan yoksulluk çeken ayrı bir grup çocuğumuz var. Nerde kaldı bizim çocuk sevgimiz, demek ki biz artık bazı şeyleri söylemekten vazgeçip çocuk sevgimizi artık eyleme geçirmemiz gerekiyor. Bu da arada sırada gidip o çocukların başını okşamakla olmuyor. Bu çocuklara sahip çıkmak, çocuk merkezleri açmak, bu çocuklara iyi bir aile ortamı sağlayabilmek gerekiyor. Bakın tüm Türkiye'de koruyucu aile sayısı 900 dür. Ben bir anneyim ve çocuğumun düzgün bir toplumda yaşamasını istiyorum, onun sokakta istismara uğramış, tacize uğramış bir toplumda yaşamasını istemiyorum ve bunun için gayret ediyorum. Diğer çocuklara uzattığımız her el kendi çocuklarımıza yatırımdır. Ben çocuk gelin tabirine çok karşıyım ve bu kelimenin kullanılmasını istemiyorum. Eğer biz bu kelimeyi kullanırsak farketmeden sanki bunun doğal bir şeymiş olduğunu vurgulamış oluruz. Burada vurgulanması gereken bir grup ve bunlar zorla ve kendilerinden daha büyük yaştakilerle evlendirilen kız çocukları. Bunun yanında biz çocukların çocuklarla evlenmelerine de müsaade ediyoruz. Ama bunun yanında 18 yaşında veya daha büyük yaştaki çocuğumuzun gece dışarı çıkmasına müsaade etmiyoruz. Kıyafetini kendisinin seçmesine izin vermiyor, ne yiyip ne içmesi gerektiğine karışıyoruz. Ancak 18 yaşın altındaki çocuğumuz ben aşık oldum evlenmek istiyorum dediğinden nasıl oluyorsa, aşık olmuş ne yapalım deyip evlendiriyoruz. Kendi söz hakkı olan şeylerde ona inisiyatif vermezken, müdahil olmamız gereken şeylerde ona karışmıyoruz.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin Gaziantep Rotary Kulübüne ve başkanına böylesine önemli bir toplumsal sorun karşısında göstermiş olduğu ilgiden dolayı teşekkür etti. İnsanoğlunun doğup büyüüp öldüğünü ve bu evrede en önemli hususun her zaman evlilik olduğunu söyleyen Şahin sözlerine şöyle devam etti: “ bütun kutsal kitaplar evliliğin önemini çok net bir şekilde ifade etmiştir. Evliliğin zamanında olması gerektiği ve her yaşın kendisine ait zorlukları ve güzellikleri olduğu aşıkardır. İnsanoğlunun da tıpkı doğa gibi yaşadığı süreçte her şeyi zamanında yapması gerekiyor. Evliliğin de belirli bir süreci var ve bunu öne aldığınızda veya ötelediğinizde yaşamınızdaki dengeyi bozmuş oluyorsunuz. Nasıl doğanın dengesini bozduğumuzda sorunlarla karşılaşırıyorskak insanoğlunun da yaşaması gereken süreçleri bozduğumuzda birçok toplumsal sorunlarla karşı karşıya kalıyoruz. Bu nedenle doğumdan itibaren her yaş grubunda yapılması gereken şeyler var. Öncelikle okul öncesi eğitim ve eğitim var. Eğitimsiz bir kız çocuğu demek eğitimsiz bir aile ve eğitimsiz yetiştirdiği bir çocuk demektir. Kız çocuğunun topluma olan etkisi erkek çocuğundan çok daha etkilidir. Hedeflerimize ulaşmada daha başlangıçta ayaklarımıza prangalar vurmak istemiyoruz ve kız çocuklarımızın eğitimini olmazsa olmazlardan olarak görüyoruz” dedi.

Erken Yaşta Evlilik Araştırması, Aytekin Sır, Mehmet Cemal Kaya, Yasin Bez, 14.01.2012, Dicle Üniversitesi Sosyal Araştırma Merkezi

Dicle Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Merkezi'nce (DÜSAMER) "Erken Yaş (18 yaş altı) Evlilikleri: Diyarbakır Örneği" araştırması yapıldı. Araştırmada, erken yaşta evlendirilen kadınların daha fazla çocuğa sahip olduğu tespit edildi.

Dicle Üniversitesi (DÜ) Psikiyatri Bölüm Başkanı Prof. Dr. Aytekin Sır ile Doç. Dr. Mehmet Cemal Kaya ve Doç. Dr. Yasin Bez tarafından yapılan ve rapor haline getirilen araştırmanın sonuçları, bir toplantıyla açıklandı. DÜSAMER Başkanı Prof. Dr. İlhan Kaya, amaçlarının Diyarbakır'da yaşayan evli kadınlarda aile özelliklerini, evlilik ile ilişkili sosyokültürel faktörleri, aile içi şiddet sıklığını ve erken yaşta (18 yaşından önce) evlenme sıklığını ortaya koymak ve ayrıca erken yaşta evlenenleri erişkin yaşta evlenenler ile karşılaştırarak, erken yaşta evlenme ile ilişkili faktörleri tespit etmek olduğunu söyledi.

456 kadınla görüşüldü

Doç. Dr. Yasin Bez, araştırmada, TÜİK verilerine göre Diyarbakır'da 8 bölgeden evli 17-65 yaşlarında 456 kadın ile yüz yüze görüşme yapıldığını belirtti. Erken yaşta evlilikleri kendilerinin "çocuk yaşta evlilik" olarak da değerlendirdiklerini, bunun dikkate alınması gereken ciddi bir konu olduğunu bildiren Bez, erken yaşta evlenenlerin sayısının azımsanamayacak kadar yüksek olduğunu söyledi. Bez, "Bölgemizde erken yaş evliliğiyle ilgili çok geniş çaplı araştırmalara ilişkin herhangi bir veri yok. Bundan sonra gerçekleştirilecek

çalışmalara katkı sunmak açısından bu çalışmayı gerçekleştirdik. Bu kapsamda TÜİK verilerine göre Diyarbakır'da 8 ayrı bölgede gerçekleştirilen araştırmada 456 evli kadın ile yüz yüze görüşme yapıldı" dedi.

Daha çok hastalık yaşıyorlar

Bez, araştırmaya katılan kadınlardan yüzde 37'sinin erken yaşta evlendiğini ve bu kadınlardan daha sık hasta olduğunu söyledi. Kadınlara "doktorların nedenini bulamadığı ağrılarınız var mı" diye sorduklarını ifade eden Bez, şöyle konuştu: "Psikosomatik rahatsızlıklar kişinin kendi içinde yaşadığı psikolojik sorunları çözümleyemediği veya ifade edemediği zaman bedenine yansıtmasıyla oluşan bir rahatsızlık türüdür. 18 yaşından küçük her 3 kadından biri sebebi belirlenemeyen ağrılar yaşadığını, bu ağrılar için doktora gittiklerinde herhangi bir sebebinin bulunmadığını söyledi. Erken yaşta evlenen bu kadınlardan evlilikleri ile ilgili görüşlerine daha az oranda başvurulduğu, daha fazla çocuğa sahip olduğu, daha fazla düşük yaptığı ve ayrıca bu kadınlarda psikosomatik Őikayetlerin çok daha sık görüldüğü gözlemlendi."

Aile ve eşten Şiddet

Bez, araştırmaya katılan kadınlardan önemli çoğunluğunun orta halli ve oldukça kalabalık aile mensubu olduğunu, her 6 kadından birinin evlenmeden önce ailesinden, her 10 kadından birinin de evliliği süresince ailesinden Şiddet gördüğünü tespit ettiklerini söyledi. Bu kadınlardan yüzde 2'sinin evlilik öncesi cinsel istismar gördüğünü beyan ettiği bildiren Bez, şöyle devam etti: Katılımcılar arasında bir akrabasıyla evli olanların oranı yüzde 37'dir. Bu çalışmaya katılanların anne babaları arasında görülen akraba evliliği oranından daha yüksek olduğu gözlemlendi. Akraba evliliği yapmış bu kadınlardan yaklaşık yarısı ya amca oğluyla veya hala oğluyla evli. Bu açıdan eşlerin akrabalık bağları bir önceki nesilde gözlemlenen ile benzer özellikler göstermekteydi. Kadınlardan yaklaşık 4'te biri ailesi istediği için evlenmiş. Her 7 kadından biri istemeden veya kaçırılarak evlenmiş. Her 5 kadından birine evlenirken görüşü sorulmamış.

Başlık parası hala yaygın

Başlık parası ise hala yaygın. Ailede görülen fakirlik başlık parası, beşik kertmesi ve berdel gibi uygulamalar erken yaşta evlenmeyi besliyor. Kendisi için başlık parası ödendiğini belirten kadınlardan oranı yüzde 21. Ödenen başlık paralarının yaklaşık üçte biri bin liradan az, diğer üçte biri bin ile 5 bin lira arasında ve kalan üçte biri de 5 bin liradan fazla. Başlık parası 100 bin fazla olan 3 kadın vardı. Bunlardan biri kaçırıldığını ve eşinin kendisi için toplam 250 bin lira başlık parası ödediğini bildirdi. Erken evlenen kadınlardan yarısından fazlasının 15 yaşında veya daha da öncesinde evlendiği anlaşılmıştır. Görüştüğümüz kadınlardan biri bize 10 yaşında evlendiğini söyledi. Erkeklerde erken evlilik oranı ise yüzde 5. Erken yaşta evlenenler hem daha çok ocuk sahibi hem de daha fazla düşük yapıyor. Her 3 kadından biri ilk gebeliğini 18 yaşın altında yaşamış. Araştırmada bildirilen en düşük gebelik yaşı 13 olmuştur. Katılımcıların yüzde 18'i evlenmeden önce ailece g yaşamış kişilerdi.

Evliliklerin yarısı akraba

18 yaşından önce evlenen her 3 kadından 1'ine evlenmekle ilgili görüşü sorulmamış. Bu oran 18 yaşından sonra evlenen kadınlar arasında çok daha düşük seyretmekte. Erken yaş evliliklerinde başlık parası ödenmesine daha sık rastlanmakta, 18 yaşında önce evlenenlerde berdel, beşik kertmesi adetleri daha sık. Erken yaşta evlenen kadınların yaşadığı ortalama düşük sayısı daha ileri yaşta evlenenlerinkinden yüksek, sahip oldukları ortalama çocuk sayısı daha yüksek. Evliliklerinin neredeyse yarısı akraba evliliği ve 18 yaş sonrasında evlenmiş kadınlarda görülenden anlamlı düzeyde daha fazla. 18 yaşından önce evlenmiş kadınların yüzde 49.7'si kendisinde bir hastalık olup olmadığı sorulduğunda 'evet' yanıtını verirken, 18 yaşından sonra evlenenlerden ise sadece yüzde 26'sı 'evet' demiştir. Erken yaşta evlenen kadınların yüzde 46.2'si doktorların nedenini bulamadığı ağrıları olduğunu bildirmişken, bu oran 18 yaşında veya sonrasında evlenmiş kadınlarda yüzde 26.1 olmuştur

Erken Yaşta Evlilik Raporu Korkuttu, 18.11.2011, TRT Haber

Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Türkiye'de ve dünyada çocuk yaşta evlilikleri araştırdı. 2 buçuk ay süren araştırma erken yaşta ve zorla evlilik konusunda ilgi çekici sonuçları ortaya koyuyor. Uluslararası belgeler 18 yaş altında yapılan evlilikleri erken evlilik olarak nitelendiriyor. Dünyada her yıl 10 milyon kız çocuğunun erken yaşta evlendiğinin belirtildiği rapora göre Türkiye'de her 3 kadından biri erken evleniyor. USAK Sosyal Araştırmalar Merkezi Uzmanı Elvan Aydemir, erken evlilikleri besleyen unsurların Türkiye'de adetler yüzünden meydana geldiğini söyledi. "Erken evlilikleri besleyen berdel gibi, beşik kertmesi, başlık parası gibi adetler çocuk evliliklerin en çok ortaya çıkma sebepleri." Raporda, Türk Hukuk Sisteminde kabul edilen çocuk yaşları arasındaki farklılıklara dikkat çekiliyor. "18 yaş altındaki birey çocuk kabul edilirken medeni kanunda 17'ye inebiliyor, ceza kanununda yaptırım uygulama yaşına baktığımızda bu rakam 15'e kadar inebiliyor." Araştırmaya göre gelişmişlik düzeyi erken evliliklerin görülme sıklığını azaltıyor.

Türkiye'de Erken Evlilik Ve Çocuk Gelinler Sorunu, Elvan Aydemir, Uluslar arası Stratejik Araştırmalar Kurumu, 15.05.2012

Çocuk yaşta yaptırılan evlilikler, ülkemizin en önemli toplumsal sorunlarından biridir. Ülke gündemlerinde çok fazla yer verilmiyor olsa da, sadece Türkiye'de değil, dünyanın birçok yerinde, özellikle de gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde, karşılaşılan bir olgudur "çocuk gelinler". Bazen, babası, hatta dedesi yaşındaki adamlarla "başlık parası" karşılığında zorla evlendirilen, bazen evlendirildikleri kişilerin ikinci, üçüncü eşi olan, bazen koca koca adamların baskılarına, şiddetine maruz kalan, daha on'lu yaşlarında doğum yapan o gelinler.

Maddi ya da manevi çeşitli sebeplerle, daha çocukluklarını yaşayamadan genellikle de kendilerinden yaşça çok büyük olan erkeklerle evlendirilen bu çocuklar, hem büyük bir toplumsal sorun olarak karşımıza çıkmakta, hem de diğer birçok sorunun ortaya çıkmasına sebep olan dinamikleri hazırlamaktadır.

Bireyin ruhsal ve fiziksel gelişimini tamamlamadan yaptığı evlilikler erken evlilik olarak tanımlanmaktadır. (Gerçi bu tanımla niteliği hafifletmekte, aslen belki de onun yerine “zorla evlilik” terimi kullanılmalıdır). Çocuk Hakları Sözleşmesi gibi uluslararası belgelere göre, on sekiz yaşının altında yapılan her evliliğe “çocuk evliliği”, evlenen kız çocuklarına da “çocuk gelin” denilmektedir. Türkiye’de, Medeni Kanun’da evlenme yaşı on yedi olarak belirtilse de, bahsedilen erken evlilikler zaten hukuki anlamda gerçekleşmemekte, gelenekler ve dini ritüellerle sosyolojik anlamda gerçekleşmektedir. Bununla birlikte Türk Ceza Kanunu’na bakıldığında ise madde ve fıkralar arasında örtük bir sorun baş göstermektedir. Şöyle ki, Kanuna göre on beş yaşını doldurmuş bir kız çocuğu, sosyolojik manada evlenmesi durumunda, “şikâyet üzerine” onunla evlenen kişi, altı aydan iki seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır. Dolayısıyla bu maddeyle örtülü olarak, evlilik yaşı on sekiz yaşının altında tutulmaktadır. Diğer taraftan Çocuk Koruma Kanunu’nun çocuğu “on sekiz yaşının altındaki birey” olarak nitelenmesiyle de kanunlar arasındaki bu çelişkiler ortaya çıkmaktadır. Türk Medeni Kanunu, Türk Ceza Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu’ndaki bireylerin çocuk gelin sayılma yaşlarındaki uyumsuzluklar, konuya ilişkin mücadelelere daha başında ket vurmakta ve sonuçsuz kalmasına sebep olmaktadır.

Türkiye’de Cinsel Eğitim, Tedavi ve Araştırma Derneği’nin (ÇETAD) 2007 yılında yayınladıkları bilgilendirme dosyasında kadınlarda erken evlenme oranı (15-19 yaş) % 11,9 olarak yer almıştır. Bununla birlikte aynı raporda, erken yaşta evlenen kadınların büyük çoğunluğunun eğitim seviyelerinin oldukça düşük olduğuna da değinilmiştir. Ayrıca evliliğin ilk yıllarında çocuk sahibi olmayı isteyen bu kadınların, modern gebeliği önleyici yöntemleri de fazla kullanmadığı (kullanan % 16,9) belirtilmiştir. (1)

Küçük yaşta kadın ve erkeklerin erken yaşlarda evlendirilmesindeki sebepler çok çeşitli, fakat sonuçları da bir o kadar yıkıcıdır. Erken evliliklerin ortaya çıkmasında etmen olan sebeplerin başlıcaları arasında kültürel değerler gelmektedir. Ataerkil değer ve alışkanlıkların, küçük yaşta evliliği olumlayan, normalize eden güçlü bir yanı bulunmaktadır. Geleneksel yaşayışını sürdüren toplumlarda özellikle kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesi bir gelenek haline getirilerek pekiştirilmektedir. Erken yaşta ve zorla yapılan evlilikler bugün dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi ülkemizde de yaygın bir sorun olmasına karşın, toplumsal değerler sebebiyle sorun olarak nitelendirilmemekte, geleneklerin bir parçası olarak kabul görmektedir. Türkiye’ye baktığımızda özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizde erken yaşta evlilik, başlık parası gibi uygulamalar adet niteliğine bürünmüş ve uygulanmaya devam edilmektedir. Geleneksel toplum, evlilikte erkeğin yaşının ileride olmasını uygun görmektedir. Erkeklerin belirli bir düzeyde eğitim görüp, askerliğini yapıp bir iş sahibi

olduktan sonra evlenmesi toplumun genel eğilimi doğrultusunda gerçekleşmektedir. Dolayısıyla erkek evlenene kadar zaten çocukluk dönemini geçirmektedir. Bununla birlikte erkeğin kadınlara arasındaki yaş farkının önemli olmaması ve çok eşliliğinin normal görülmesi sebebiyle de küçük yaşta kız çocukları, büyük yaşlardaki erkeklerle evlendirilebilmektedirler. Fakat aynı geleneksel toplumlarda kızların öğrenimleri erken yaşta bırakılmakta, zaten askerlik gibi sorumlulukları olmadığı ve çalışma hayatına katılmaları da tasvip edilmediği için bir an önce evlendirilmektedirler. Ekonomik faktörler ve Evlenme Yaşı ilişkisi Küçük yaşta evliliklerin ortaya çıkmasına etken olan bu geleneksel ve zihinsel faktörlerin yanı sıra bir diğer önemli faktör ekonomik zorluklar, geçim sıkıntılarıdır. Çocuk gelinlerin görülme sıklığı ile ailenin yoksulluğu arasındaki ilişkileri inceleyen ulusal ölçekli araştırmalar sonucunda bu iki faktör arasındaki ilişkinin doğru orantılı olduğu ortaya konulmuştur. Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler gibi küresel ölçekteki örgütler tarafından yapılan araştırmalarda da, ülkenin gelişmişlik düzeyi ile erken yaş evlilikleri arasında doğru orantılı ilişki ortaya konmaktadır.

Birleşmiş Milletler İktisadi ve Toplumsal İşler Birimi tarafından 2000 yılında yapılan Evlilik Modelleri Araştırması'nda ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile çocuk gelinlere rastlanma oranları arasındaki doğrudan bağ ortaya konulmuştur. Örneğin, 15-19 yaş aralığındaki kızlarda evlenme oranı Kanada'da %0.6, İngiltere'de %1.7, Almanya'da % 1.2, ABD'de %3.9 şeklinde seyrederken, çocuk gelinlere en yüksek oranda rastlanan Batı-Doğu-Orta Afrika ülkelerinde ve Güney Asya'da ise oranlar çok yüksek düzeylere ulaşmaktadır. Bu oranlar Nijer'de %61.9, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde %74.2, Afganistan'da %53.7, Bangladeş'te %51.3' tür. Aynı araştırmada Türkiye'ye dair oran %15.5 olarak verilse de, bu oranın gerçeği yansıtmadığını belirtmek gerekir. Çünkü yapılan araştırmada Türkiye'ye dair veriler, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nden alınan bilgilerle belirlenmiştir. Fakat Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü'nde sadece hakim kararıyla yapılan evliliklerin kaydı bulunmakta, sosyolojik anlamda yapılan evliliklere dair veriler yer almamaktadır. Dolayısıyla elde edilen veriler gerçeği yansıtmaktan çok uzaktırlar. (2)

Bir zihniyet sorunu olarak erken Evlilikler Kız çocuklarının erken evlendirilmelerinin sebeplerinden biri olan ekonomik zorluklar sonucunda, bu toplumlarda yerleşmiş bir zihniyetten de bahsetmek mümkündür. Kız çocuklarını ekonomik bir yük olarak gören bu zihniyet, diğer taraftan da bu evlilikleri geçim sıkıntısına bir çözüm kapısı olarak da görmektedirler. Başlık parası gibi uygulamalarla evlilik karşılığında maddi kazanç elde edilmesinin yanında, beşik kurtması, berdel gibi geleneklerle de kız çocukları zorla evliliklere maruz bırakılmaktadır. Bunlarla birlikte erken evliliklere etken olan diğer faktörler olarak mahalle baskıları, rol modelleri, aile içi cinsel saldırılar, evlilik dışı gebelikler (ya da bunun olabileceği –namus- korkusu) gibi sebepler gelmektedir. Erken evliliklerin geleneksel değerler haline getirildiği bölgelerde çok küçük yaşlardan itibaren kız çocuklarının üzerinde sosyal baskı hissettirmeye başlanmaktadır. “Yaşın geçerse evde kalırsın” ya da “başımıza dert olmadan tez zamanda evlenseydin” gibi dayatmalar sonucunda normalize edilen düzene ayak uydurularak, onun devamı sağlanmaktadır.

Dünyanın birçok bölgesinde hala uygulanan erken evlilikler, direk olarak evlendirilen çocukların hayatlarını etkilemekle birlikte, yine doğrudan topluma da bir sorun olarak geri dönmektedir. Evlendirilen çok sayıda kız çocuğunun, erken yaşlarda evlendirilmeleri sonucunda öncelikle sağlık ve eğitim olmak üzere, yaşamsal birçok hakları ellerinden alınmaktadır. Bu kız çocukları evlendirilecekleri için bir taraftan eğitimleri yarım bırakılmakta, diğer taraftan da daha kendi fiziksel, biyolojik ve psikolojik gelişimlerini tamamlayamadan, modern tıbbi yöntemlerden uzak bir biçimde çok sayıda çocuk sahibi olmaktadır -ki bir kısmı da doğumlar sırasında hayatlarını kaybetmektedir.- Eğitimlerini, arkadaşlarını yani çocukluklarını geride bırakan bu çocuklara dair sorunlar öncelikle kendilerinde başlar. Üstlendikleri sorumluluklarla birlikte psikolojik birçok sorunun yanı sıra, fizyolojik problemlerle de baş etmek zorunda kalırlar. Yaşadıkları bu zorluğa dayanabilenlerin yanında, çok sayıda dayanamayan da olmaktadır.

Erken evlendirilen kız çocukları ile birlikte ortaya çıkan sorunlar, zamanla sadece onları ilgilendirmekle kalmamakta, topluma da vurulan ağır darbeler olarak su yüzüne çıkmaktadır. Eğitimleri yarıda kesilmiş, cahil bırakılmış bu çocukların, geleceğe çok bilinçli, iyi eğitim görmüş evlatlar yetiştirmeleri beklenemez. Dolayısıyla bu sebeple nesillerce sürecek eğitim sorununun baş göstermesine ve benzer gelenek ve göreneklerin süregelmesine sebep olunmaktadır. Eğitimlerinden koparılan ve küçük yaşlarda evlendirilerek evlere hapsedilen kız çocuklarının aynı zamanda toplumsal hayata entegre olmalarının yolu da kapanmaktadır. Zaten kadınların iş hayatında yer almasını tasvip etmeyen bu zihniyet, böylece çok sayıda kadın iş gücünün önünü kesmekte, onları küçük yaşlardan itibaren sosyal hayattan tecrit etmektedirler. Bunun yanında, yaşadığı bu travmaları atlatamayan kız çocukları, pek çok intihar vakasıyla da birlikte anılmaktadır.

Türkiye'nin gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşabilmesi için çözüm üretmesi gereken önemli toplumsal sorunlardan biri olarak varlık göstermektedir çocuk gelinler. Dolayısıyla erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadele için bir an önce çözüm yolları aranması gerekmektedir. Soruna yaklaşımda başlangıç olarak kurumlar ve kanunlar kapsamında ortak bir dil oluşturulmalıdır. Türk Medeni Kanunu, Türk Ceza Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu gibi konuyla ilgili kanunlar arasındaki uyumsuzluklar giderilmeli ve on sekiz yaşını doldurmamış kızların evlenmesi yasaklanmalıdır. Yasakların ihlalleri durumunda da ağır cezaların uygulanmasını sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca sorunla mücadele için çok sektörlü bir yaklaşım benimsenmeli ve yerel yönetim çalışanları ile çocuk polislerine, konuyla ilgili kanunlar ve gereklilikleri hakkında bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır. Bunun yanında özellikle erken evliliklerin görüldüğü bölgelerde kız çocuklarının eğitim devamlılıkları kontrol altında tutulmalı, Milli Eğitim Bakanlığı çalışanlarına ve okullardaki personele bu devamiyetlerin sağlanması yönünde sorumluluk verilmeli, denetimler sıkı tutulmalıdır.

Erken evlilikler, gelenek kodlarıyla devamiyeti sağlanan bir uygulama olduğu için, meşrulaştırılan bu düzenin kültürel değerlerden tasfiye edilmesi gerekmektedir. Köklü kültürel sistemlerin değiştirilebilmesi için ise toplumda köklü ve çok yönlü reformlar gerçekleştirilmelidir.

Dolayısıyla toplumda, özellikle erken evlilik gibi uygulamaların çok görüldüğü bölgelerde hem siyasi, hem ekonomik, hem kültürel alanlarda çok yönlü reform ve yatırımların yapılması büyük önem arz etmektedir. Sorunun çözümünde, bahsedilen hukuki, iktisadi, kültürel ve siyasi öneriler göz önünde bulundurulduğunda, mücadele yöntemlerinin çok daha etkin olacağı tartışılmazdır.

Sonuç olarak, görüldüğü üzere “sadece bir gelenek” adı altında nesillerce devam ettirilen bu ve benzeri uygulamalar, sonuçta toplumda büyük bir hasara sebep olmakta, ülkenin gelişmişlik seviyesini ve daha da ileriye gidebilme çabalarını doğrudan aşağıya çekmektedir. Kadınların aktif rol oynamadığı bir toplumun gelişmişlik seviyesine ulaşamayacağını söylediği çağımızda, bırakın kadınların sosyal hayatta çok yönlü roller üstlenebilmelerini, daha yaşama haklarının güvence altına alınamadığı gerçeğiyle yüz yüze bulunmaktayız. Dolayısıyla çok yönlü çözüm önerilerinin üretilmesi ve vakit kaybetmeden hayata aktarılması gerekmektedir.

(1) Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği (CETAD) Resmi Web Sitesi, , (Erişim tarihi: 23.09.2010)

(2) D. Çakmak, “Türkiye’de Çocuk Gelinler”, Birinci Hukukun Gençleri Sempozyumu-Hukuk Devletinde Kişisel Güvenlik, 20-21 Mart 2009, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara, Türkiye.

Diyarbakır’da ‘çocuk evlilikleri’ alarm Veriyor, AMED, 23.09.2010

Erken yaşta yapılan evlilikler nedeniyle 18 yaş altı yüzlerce çocuk anne olurken, Diyarbakır’ın Ergani ilçe merkezinde yapılan erken yaşta evlilikler nedeniyle 69 çocuk anne oldu. Uzmanlar erken yaştaki evlilikler nedeniyle uyarıda bulundu.

Ergani Devlet Hastanesi verilerine göre, 2010 yılının ilk dokuz ayında yaşları 13 ile 17 arasında değişen 69 kız çocuğu doğum yaptı.

Küçük yaşta evlilikler, birçok dramı da beraberinde getiriyor. Özellikle akraba evlilikleri nedeniyle küçük yaşta evlendirilen kız çocukları daha çocuk yaşta anne oluyor.

Merkezde 60 binin üzerinde nüfus potansiyeline sahip Ergani’de, yılın ilk dokuz ayında Devlet Hastanesi doğum servisine müracaat eden 18 yaş altı 69 kız çocuğu doğum yaptı. Erken yaşta doğum yapanların çoğu yeşil kartlı ve akraba evliliği yapan kişilerden oluştuğu bildiriliyor.

Küçük yaştaki kızların doğum yapmasıyla ilgili olarak savcılığa sevk edilen ailelerin ifadeleri alınırken, özellikle kırsal kesimlerde bu nedenden dolayı kayıt dışı doğumlar yaptırıldığı belirtiliyor.

18 yaş altı doğum vakalarının gerek anne ve bebek sağlığını olumsuz yönde etkilediğini, gerekse sorunun sosyolojik anlamda çok vahim bir aşamaya geldiğini belirten Ergani Devlet Hastanesi Kadın hastalıkları ve Doğum Uzmanı Dr. Ali İrfan Güzel “Erken yaşta gebelik hem annenin sağlığını olumsuz yönden etkiliyor, hem de kadına daha küçük yaşta sosyal sorumluluklar yüklüyor.

Batıdaki akranları oyun oynarken bu çocuklar annelik gibi zor bir sorumluluğa giriyor. Bu da anne ve çocuğun gerek beden sağlığını gerekse ruh sağlığını son derece olumsuz etkiliyor. Söz konusu yaş aralığında doğum yapan çocuk yaştaki annelerin dünyaya getirdiği bebekler daha düşük doğum ağırlıklı bebekler oluyor, bu da bebeklerin prematüre olması sonucunu doğurarak bebek sağlığı açısından büyük risk doğuruyor. Küçük yaşta hamileliğin düşük yapma ve erken doğum ihtimali çok yüksek olduğundan bu durum, annenin ve bebeğin hayatını olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle bu bölgede sıklıkla görülen bu durumun aşılması şimdilik güç görünmektedir. Bu sorunun koruyucu hekimlik kapsamında bertaraf edilmesi gerekmektedir. “Aile hekimliği sisteminin iyi oturması, insanların bu anlamda bilinçlendirilmesi açısından son derece önemlidir” diye konuştu.

Küçük yaşta evlilik büyük geliyor, Selen Doğan, 05.07.2011, Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği

“Küçük yaşta evlenen mağdurlardan biriyim. 13 yaşındayken, herkes okula giderken ben 30 yaşında bir adamla evlendirildim. Hiç tanımadığım, hiç görmediğim, sadece babamın arkadaşının oğlu olduğunu bildiğim biriydi. Sırf bunun için beni evlendirdiler. O şahsı gördüğüm zaman, sanki karşımda babamı görüyordum. Hiçbir gün yanına yaklaşmadım, evde olduğu zaman çok korkuyordum. Odasına bile giremiyordum. Her zaman baba gözüyle baktım ona. O yüzden babaları şiddetle kınıyorum. Halen de o psikolojiyi içimden atamıyorum.” -Van’den bir kadın, 37 yaşında-

Cinsiyet eşitsizliğini küresel olarak yeniden üreten en geniş gelenek çerçevesi, evliliğdir. Türkiye gibi gelenekseli ‘ilk öğrenmelerin’ iktidarıyla kutsallaştıran ataerkil toplumlarda evlilik bir fetişir ve son tahlilde çocukluğun imhası anlamına gelir. Kuşaklar öncesinden devralınan mirası sorgulamaksızın kabul edip uygulamak, ilk önce ve en çok kadınlarla çocukları mağdur eder. Daha adını söyleyebilecek kadar bile büyümeden sandıklar dolusu çeyize sahip çıkması beklenen kız çocuklar, çocukken gelin, gençken yaşlı oluvermekten kurtulamaz. Sokakta oynarken birden bire kendini bir adamın koynunda bulmanın, bedenini tanımadan başka bir bedene bağışlanmanın, ruhunu özgürleştirmek şöyle dursun tutsaklığı kader diye belleyip onu bile sevmeye zorlanmanın acısı ise hiç geçmez.

Bu topraklarda; biz bencilce bir hezryanla mürtüvvet görelim diye, biz ne olduğunu bilmeden nesillerdir koruya geldiğimiz ve onun için insan kesmeyi onurlu bir şey sandığımız ‘namus’ yerinde

dursun diye, biz soframızdan bir tabak eksilsin de eksik eteği kocası doyursun diye evlendiririz çocuklarımızı.

Bu tatsız hikayeler, içine doğduğumuz toplumlarda yaralı bir bellek oluşturmaya yetiyor. Küçük yaşta ve/veya zorla evlilikler, her yıl binlerce kadının yaşamını elinden alıyor. Eşitsiz cinsiyet ilişkileri, ev içi rollerin çizdiği katı sınırlar, sağlık sorunları, yoksulluğun kadımlaşması, aile içi şiddetin artması gibi çoklu mağduriyetler kadınların boğazında birer demir leblebi gibi: ne yeniyor ne yutuluyor.

Çocuk evlilikleri istatistikleri birçok açıdan alt üst ediyor. zira kayıtlara geçen vakaların yanında hiçbir biçimde belgelere yansımayan evlilikler de söz konusu. Örnekse, dinsel ritüellerle yapılanlar... Türkiye`de, kendini dinî kanaat önderi olarak gören ancak Diyanet İşleri Başkanlığı`nın resmen görevlendirmedeği bazı kişiler `imam nikahı` adı altında çiftleri yaşlarına bakmaksızın evlendirebiliyor. Yaşı küçük bireylerin evlenmesi törensiz de gerçekleşebiliyor: aileler aralarında anlaşarak kız ve oğlan çocukları, yasal evlilik yaşına ulaşana dek birlikte yaşamaya zorlayabiliyor. Bu birliktelikler resmi bağ olmaksızın yıllarca sürebiliyor ve ancak çocukların ilköğretime başlama yaşı geldiğinde kimlik belgeleri olmadığı tespit edilirse nikah zorunluluk halini alıyor.

Erken evlilik suç

"Babalarımıza anlatın, çocuklarını evlendirmenin suç olduğunu bilsinler. Kanuna karşı gelmesinler. Biz koca değil eğitim istiyoruz, okuyup meslek sahibi olmak istiyoruz. Bu yaparsak kimi seçeceğimize de kendimiz karar veririz." Düzce`den bir kız çocuk, lise öğrencisi

Reşit olmayanların evliliği Türk Medeni Yasasına göre suç kapsamında. 2002 yılında yasada yapılan değişiklikle, kadın ve erkeklerin evlenebilmeleri için "17 yaşını doldurmuş olma" hükmünü getirildi. Yasanın bir önceki versiyonu, evlilik yaşı alt sınırının kadınlar için 15, erkekler için 17 olduğunu belirtiyordu.

TC Anayasası, taraf olunan uluslararası sözleşmeleri yasa hükmünde sayıyor. Türkiye`nin 1989 yılında imzaladığı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, 18 yaşın altındaki bireyleri `çocuk` olarak tarif ediyor ve korunmaları gerektiğinin altını çiziyor. Ceza Yasası`nın 6. Maddesi de 18 yaşın altını çocuk kabul ediyor. `Çocuk`un tanımına dair farklı görüşler de var. Örnekse, Dünya Psikiyatri Birlikleri, 21 yaşın altındaki bireylerin çocuk sayılması yönünde görüş bildiriyor. Bazı hekim ve psikologlar da her bireyin ruhsal ve bedensel gelişimini tamamlama yaşının aynı olmadığına, bazen 20 yaşındaki kadın veya erkek bireylerin bile halen yetişkin sayılamayacağına işaret ediyor.

2009 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi`nde kurulan Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK), ilk iş olarak erken evlilikleri ele aldı. Bu niyetle bir alt komisyon kuran KEFEK, Meclis`te bir ilke imza atarak çocuk evliliklerini parlamenterlerin gündemine taşıdı, üstelik inceleme misyonuyla yetinmeyip bir araştırma komisyonu gibi de çalıştı. İki aylık yoğun bir çalışmanın sonunda yayınlanan Erken Evlilikleri İnceleme Alt Komisyonu Raporu`nda vurgulanan çözüm önerilerinden biri de, Adalet Bakanlığı`nın `çocuk` tanımını yeniden yapması gerektiğiydi.

Yasal yaşın altındaki bireyler, Medeni Yasa'da özel durumlar olarak ifade edilen durumlarda (yalnızca hamilelik belirtilmekte) 16 yaşında da ebeveyn rızası ve Sulh Mahkemeleri kararıyla evlendirilebiliyor. Ancak, hak temelli bakış açısına sahip hakimler takdir yetkilerini çocuklar lehine kullanmayı tercih edip, yasal yaşın altındaki bireylerin –rızaları varmış gibi görünse de- evlendirilmesi yönünde karar çıkarmıyor. Çünkü onlar da biliyor ki, ifade edilen 'rıza'nın baskı altındayken verilip verilmediği bir vicdani muhasebeye gerek duyuyor.

2007 yılında hazırlanan Anayasa değişikliği taslağında, 10. Maddede, devletin çocukları cinsellikten koruması ifadesi yer alıyordu; bu, kadın örgütlerinin itirazı üzerine taslaktan çıkarıldı. Anayasa'nın 90. Maddesine göre yasa hükmünde olan Kadımlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nde de (CEDAW) evlilik dolayısıyla kadınların maruz bırakıldığı ayrımcılıklara karşı düzenlemeler yer alıyor.

Türkiye'nin Kadına Karşı Ayrımcılığı Önleme Komitesi'ne sunduğu Altıncı Periyodik Rapor için STK Gölge Raporu'nda (Temmuz 2010), erken ve zorla evlendirmelerin yaygınlığına işaret ediyor ve bunun CEDAW Sözleşmesi'nin (Birleşmiş Milletler Kadımlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi) 16. maddesinin ihlali anlamına geldiğini vurguluyor. Raporla "Kız çocuklar 13-15 yaşlarında dini nikahla evlendirilmekte, Türkiye'de resmi evlenme yaşı 17 olduğundan resmi evliliğin getirdiği yasal korumadan da yararlanamamaktadır" deniyor.

Mağdur sayısı artıyor

Ayrıca, çocuk yaşta evlendirilen kadınların sayısı her geçen gün artıyor. Durum böyleyken, rakamlarla konuşmak hayli zor olsa da, sorunun hacmini ve vahametini ortaya koyması bakımından birkaç oran telaffuz edebiliriz: UNICEF'e göre, gelişmekte olan ülkelerde 60 milyondan fazla genç kadın, 18 yaşına basmadan evlendiriliyor. Bu kadınların yarısından fazlası Güney Asya'da yaşıyor.

Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu'nun 52. Oturumu (25 Şubat-7 Mart 2008) sonucunda ortaya çıkan Kız Çocukların Zorla Evlendirilmesi Genel Sekreteryaya Raporu, tam olarak kayıt altına alınmış kesin istatistiklere ulaşmak mümkün olmasa da dünyada yaklaşık 82 milyon kadının 18 yaşından önce evlendiğini söylüyor. Zorla evlilik konusu Genel Sekreteryaya'nın gündemine ilk kez 1995 yılında insan ticareti bağlamında girdi; ardından 1997'de Kadının Statüsü Komisyonu, 1999'da İnsan Hakları Komisyonu tarafından da ele alındı. 2000 yılından bu yana zorla evlilik konusu Kadına Yönelik Şiddet olarak tanımlanıyor ve ayrımcılık kapsamında değerlendiriliyor. Genel Sekreteryaya 1 Ekim 2007'de 32 ülkeye evlilik yaşının en az 18 olmasının yasalarla güvence altına alınması yönünde öneriler ilettiler. Bu doğrultuda; Kolombiya, Hırvatistan, Küba, Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, Almanya, Macaristan, İrlanda, Moritanya, Karadağ, Hollanda, Nikaragua, Norveç, Umman, Filipinler, Polonya, Portekiz, Rusya Federasyonu, İsveç ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin yasalarında 18 yaş sınırı yer aldı. Katar ve Brezilya'da minimum evlilik yaşı 16, Türkiye'de ise 17. Surinam'da yaş sınırı kadınlar ve erkekler için farklı; her iki ülkede de kadınlar için 15, erkekler için Surinam'da 17, Bahreyn'de ise 18. Yemen yasalarında ise evlilik yaşı belirtilmiyor.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun verilerine göre, dünyada her gün 18 yaşın altında 70 bin kız çocuk kendi isteği dışında ve çoğu kez kendisinden yaşça çok büyük erkeklerle evlendiriliyor. Bunların 40 bini çocuk yaşta anne oluyor.

UNICEF ise 2009 yılına ait Çocuk Haklarının Durumu raporunda, özellikle eğitim alanının çocuk evliliklerini zorlaştıracak şekilde düzenlenmesi gerektiğine işaret ediyor.

Zorla evlilikte sosyal ezberlerin rolü büyük

Zorla evlilik, rıza ve arzu dışında, baskı ve tehditle birlikte yaşamaya zorlanmak olarak çıkmıyor karşımıza sadece. Kadınların tek başlarına hayatlarını sürdürebilmesine olanak tanımayan sosyal baskılar da bu kapsama giriyor: 'evde kalma' korkusu, yalnızlığın kadınların var oluşu üzerinde tehdit yaratması gibi birçok endişe de evlilik kararını 'vakitlice' alma refleksini güçlendiriyor. Bu evliliklerin sonu ise her zaman mutlu bitmiyor.

Dilin kurucu etkisinden söz etmeli ve asıl tehlikenin bu olduğunu söylemeliyiz: "Evde kalırsın, yaşın geçerse seni kimse almaz, evlenmeyip ne yapacaksın, tek başına mı yaşlanacaksın..." gibi referansını nereden aldığı, cüretini ise kime ve neye borçlu olduğunu bir türlü bilemediğimiz mitlere algı kapılarımızı kapatmalıyız. Çocuk evliliklerinde bir beis görmeyip bunu dinin emri veya törenin gereği belleyenlerin ağızından düşürmediği o yakıcı dilin dolaşıma girmesine izin vermemeliyiz. Kız çocuklar "büyüyünce ne olacaksın" sorusuna "gelin olacağım" diyorsa bunu nasıl bir aymazlıkla onlara öğrettiğimizi sorgulamalı ve verdikleri yanıtı "afetin" dememeliyiz. Gazeteciler de düğün haberi yaparken "Ayşe'nin en mutlu günü" dememeli mesela. Başka mutlu günlerin de olabileceğine, yaşamın içinde devinilebilecek yegane kozanın evlilik olmadığına inanmakla başlayabilir her şey. Evliliğin yaşam döngüsünün bir parçası olmadığını da haykırabiliriz böylece: Doğarız, büyürüz ve evlenmeyebiliriz. Aile birliğini kutsamayı başkalarına bırakabilir, alternatif 'aile' formları oluşturabiliriz. Misal meslektaşlarımızla, dostlarımızla, komşularımızla...

Çocuklara Yönelik Ticari Cinsel Sömürüyle Mücadele Ağı (ÇTCS) avukatlarından Şahin Antakyalıoğlu ise şunları söylüyor: "Evlatlarının evlilik pazarındaki değeri üzerinden ticaret yapan aileler bunun 'suç' olduğunu bilsin. İşe yarayacaksa, buna 'günah' da diyelim. Çocuk evliliklerini süsleyen, soslayan, magazinleştiren, pornografikleştiren medyaya da biz hak savunucularının her zaman bir çift sözü olacak: Mağduriyetler görünür kılınsın elbette, ama bir biçimde evlendirilmiş çocukları 'kurban' katında resmedip onlara yaşatılanları münferit olaylar gibi göstermesin medya. Üçüncü sayfa haberi gibi hiç görmesin. Erken ve zorla evliliklerin insan hakları, kadın hakları ve çocuk hakları ihlali olduğu, baskıyla evliliğe zorlanmanın bir şiddet türü olduğu bilinsin. Bunları bilirsek erken ve zorla evlilik dahil her türlü şiddet ve ayrımcılıkla mücadele güç kazanır."

Kiralık gelinlik

“21 yaşında evlendim. Çocuk gelin değildim. Hatta kimilerine göre evde kalmıştım. Bir çocukluk fotoğrafım var, çocuk gelin gibi giydirilmişim. O gelinliği hep giydim, bayramlarda, mahalledeki düğünlerde. Ama kendi gelinliğim olmadı; kiralık gelinlikle evlendim.” -İzmir’den bir kadın, 57 yaşında.-

Türkiye’de, erken ve zorla evlilikler yalnızca doğu illerinin sorunu değil. Önyargıların ve tahminlerin aksine, tüm bölgelerde farklı sosyal alışkanlıklara ve geleneklere dayalı olarak varlığını sürdürüyor zamansız ve rıza dışı evlilikler. Kısacası, bu evliliklerin soy kütüğünde nereli olduğu yazmıyor; memleketi olmayan, belirli bir coğrafyası bulunmayan bir sorun bu. Yaygınlığı ölçüsünde zarar veren, önlenmedikçe kendine yeni kurbanlar seçen bir canavar gibi üstelik. Sınır tanımıyor.

Birey olabilmek

“Küçük yaşta evlendirilen kadınların konuşma hakkı yok. Büyüklerin yanında asla konuşamazlar. Çocuklarını sevemezler. Duygularını hiçbir şekilde yansıtamazlar. Var olarak kabul edilmiyorlar. Kız ya da erkek, çocukların önce birey olmasına izin verilmeli.” Uşak’tan bir kadın, 46 yaşında.

Toplumsal cinsiyet rolleri yaşına başına bakmadan tüm evli kadınlara yemekten temizliğe, çocuk bakımından ev ekonomisine bir dizi görev veriyor. Başımızın üstünde daimi bir iyilik halesiyle dolaşmamız, her türlü fedakarlığı gözümüzü kırpmadan yapmamız, en iyi anne, en becerikli aşçı, en namuslu eş, en titiz ev sahibi olmamız bekleniyor. Evlilik fetişizmi kendi arzu nesnelere yaratıp onlar üzerinden toplumun düzenini temize çekmekte, kolektif bilinçaltını ataerkil ezberlerle güçlendirmekte gecikmiyor. Olan yine kadınlara ve çocuklara oluyor!

Erkekler de karşı olmalı

“Küçük yaşta evlenmeye karşıyım. Hiçbir zaman çocuklarımı bu duruma düşürmedim. Çiftçi ailelerde gelin, ev hizmetçi olarak geliyor. Çapaaya amele lazım. Bir de, evden kaçmasın diye evlendiriyorlar kızları. Mal mülk varsa başkasına gitmesin diye düşünülüyor. 13-14 yaşlarında evlenenler var Acarlar köyünde. Çocuklar okula gitmiyor, araştırmışlar, haber etmişler gelsinler diye, kucağına çocuğunu alan gelmiş. Evlenmişler, çoğunun çocuğu olmuş.” Aydın’dan bir erkek, 69 yaşında

Erken veya zorla evlilikler yalnızca kadınları mağdur etmiyor. Cinsiyet eşitsizliği, toplumsal baskılar ve öğrenilmiş roller erkeklerin de bu tür evliliklere karşı olmasını gerektiriyor. Her ne kadar küçük yaşta evlendirilen bireyler ağırlıklı olarak kadınlarsa da, çocukluğunu yaşayamadan damatlık giydirilen, ‘aile babası’ rolü biçilen erkek çocuklar da var. Kırsal kesimde erkeklerin erken evliliği kentsel alanlara göre daha sık rastlanan bir olgu. Miras bölünmesin, ailenin mal varlığı ‘dışarıya’ gitmesin, veya evlilik dışı ilişki yaşayarak ailenin başını derde sokmasın diye baş göz edilen erkek çocuklar, evlendirildikleri kızlar kadar olmasa da bu travmayı ömür süresince deneyimliyor.

Kadınlar ile erkeklerin küçük yaş evliliklerinde karşı karşıya kaldıkları sorunlar temelde aynı gibi görünmesine rağmen, cinsiyet rolleri ve yaşamılan bölge itibarıyla pek çok farklılığı da taşıyor. Kadınlar hizmet etmekten, bol çocuk yapıp aile nüfusunu arttırmaktan kurtulamazken beden ve ruh sağlıklarını korumakta zorlanıyor.

Yoksulluğun kadınlaşması

“16 yaşında evlendim. Yoksulluk içinde büyüdüm. Kendi isteğimle akraba evliliği yaptım. 6 çocuğum var. 17 yaşında anne oldum. Eşim işsiz, büyük ekonomik zorluk çekiyoruz. En büyük hayalim eşimin iş bulması, maddi sorunların sona ermesi.” Siirt’ten bir kadın, 34 yaşında

Küçük yaşta evliliklerin kadınlar açısından pek çok olumsuz sonucu var. Erken ve bilgisiz cinsel ilişkiye bağlı vajinismus, erken hamileliğe bağlı düşük, ölü doğum gibi sorunlar; geleneksel/ataerkil çoknüfuslu ailelerde kayınvalide baskısı; sosyalleşememe, eğitim yaşamının sona ermesi veya kesintiye uğraması, çalışma yaşamına katılamama, ev içi sorumlulukların ağırlığı, içine kapanma, üretimsizlik, kültürlenememe, iletişimsizlik gibi... Olumsuz sonuçlardan biri de yoksullaşma. Erkeğin çalışmasına bağlı bir ekonomik sisteme muhtaç ise evlilik birliği, ve kadınların üretim ilişkileri içine girmesine izin/onay verilmiyorsa, yoksullaşma kaçınılmaz.

‘Çocuk Gelinler’e dair farkındalık

Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği 2010 baharından beri Türkiye’deki 54 ilde “Çocuk Gelinler” adlı bir proje yürütüyor. Afyonkarahisar, Ağrı, Aksaray, Amasya, Ankara, Ardahan, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Bolu, Bursa, Çankırı, Çorum, Diyarbakır, Düzce, Edirne, Elazığ, Erzincan, Eskişehir, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Iğdır, İzmir, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Kütahya, Malatya, Mardin, Muş, Nevşehir, Niğde, Ordu, Osmaniye, Rize, Sakarya, Siirt, Sinop, Şırnak, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Tunceli, Uşak, Van, Yozgat ve Zonguldak’ta erken ve zorla evlilikleri gündeme taşımak, kamuoyu yaratmak ve bu toplumsal soruna yerelden başlayarak çözüm alternatifleri geliştirmek üzere ilgili kişi, kurum ve kuruluşları harekete geçirmek Uçan Süpürge’nin bu projedeki önceliği. Bu proje, söz konusu alandaki bilgi ve deneyimi bir adım öteye taşıyarak sorunun çözümüne somut ve kalıcı katkılar yapmak için planlandı; küçük yaşta ve/veya zorla evlendirilme tehdidi altındaki kız çocukların, erken evlendirildiği için sosyal yaşamdan, eğitimden ve istihdam olanaklarından mahrum bırakılan kadınlar için yasa koyucuların, kadın, çocuk ve insan hakları örgütlerinin, üniversitelerin, uluslararası toplumun, eğitim, sağlık ve iş dünyasının, kamu politikalarına yön veren tüm yapıların özgün biçimlerde işbirliğini öngörüyor. Aynı zamanda, doğrudan erken ve zorla evliliklere ilişkin yeterli ve bağımsız araştırma ve istatistikler olmadığından, bu projeye birlikte güncel verilerin ortaya konması da çözüm arayışlarının önemli bir parçası olarak hedefteki yerini alıyor; proje çerçevesinde yapılacak alan araştırmalarına üniversitelerin sosyoloji ve kadın çalışmaları bölümlerinden akademisyen ve öğrencilerin aktif katılımı öngörülüyor. Proje; hayatlarının en başında tercih etmedikleri bir yaşama başlamak, bedenlerinin, kimliklerinin ve emeklerinin

kendilerine ait olmadığı bir yaşamı kucaklamak zorunda bırakılan kız çocukların nasıl güçlenebileceğine odaklanıyor.

Proje çerçevesindeki 54 ile tek tek giderek film gösterimleri, söyleşileri, anketler ve kamu yöneticileriyle mülakatlar yapan Uçan Süpürge binlerce kişiye doğrudan ulaşarak erken/zorla evliliklere dair farkındalığın artmasına katkıda bulundu. Proje önümüzdeki ekim ayında sona erecek ve ardında tanıklıkları, araştırma sonuçlarını ve deneyimleri içeren bir kitap ve bir belgesel film bırakacak

EK3:

UÇAN SÜPÜRGE

ERKEN EVLİLİKLER/ÇOCUK GELİNLER

POLİTİKA NOTU

Bu politika notu, Türkiye’de erken evlilikler/çocuk gelinler sorunuyla ilgili yapılacak çalışmalara yol göstermek üzere hazırlanmıştır.

*Bu politika notu dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Uçan Süpürge’nin erken evlilikler/çocuk gelinler konusunu neden önemli bir kadın sorun ve çalışma alanı olarak gördüğü sorusuna cevap verilmektedir. İkinci bölümde Uçan Süpürge’nin 2011 yılında Sabancı Vakfı hibe programı çerçevesinde yürüttüğü projeden önce hangi çalışmaları yaptığı özetlenmektedir. Üçüncü bölüm 2011 Projesine (Çocuk Gelinler Projesi) ayrılmıştır. Bu bölümde projenin amacına, aşamalarına ve elde edilen ilk bulgulara yer verilmektedir. Dördüncü bölümde erken evlilikler-çocuk gelinler konusunu sorun olarak gören ve bu sorunu gidermeye çalışacak tarafların (politika yapıcılar ve uygulayıcılar, hukukçular, merkezi ve yerel yönetimler ve bunların yöneticileri, kamuoyu yaratmakta rol oynayan medya kuruluşları, toplumsal cinsiyet konusunda duyarlılık yaratacak sivil toplum kuruluşları) yapacakları tartışmalara ve alacakları karar ve önlemlere yol gösterici olmak üzere, Uçan Süpürge’nin **Neler Yapılabilir** sorusuna cevapları yer almaktadır.*

BÖLÜM 1

UÇAN SÜPÜRGE İÇİN ERKEN EVLİLİKLER/ÇOCUK GELİNLER NEDEN ÖNEMLİ BİR KADIN SORUNU VE ÇALIŞMA KONUSUDUR?

Hacettepe Üniversitesi’nin Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması’na (2008) göre, 18 yaşın altında evlenen kadınların oranı yüzde 28’dir. Bu oran bölgeler arası farklılık göstermektedir; Orta Anadolu’da yüzde 37’ye, Doğu ve Güneydoğu’da yüzde 40-42’ye çıkmaktadır.

- Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yol açtığı önemli bir sorun olan erken yaşta ve zorla evlilikler, fırsat eşitliğinin önündeki en büyük engellerden biridir.

- Erken evlilik kadınların aile içi şiddete fiziksel, duygusal, sözel ve cinsel şiddete maruz kalma olasılığını artırır.

- Erken evlilik, ataerkil cinsiyet rollerini pekiştirir, kadınların başlıca sorumluluklarının eşlere bağlılık, çocukları büyütme, ev işi yapma olduğunu dayatır.

- Erken evliliklerde eş terki, ikinci eş alımı (kumalık) çok daha sık yaşanır.

- Şiddet ve yoksulluk, evden kaçma oranını artırabilir.

- Evden kaçma, şiddetle beraber kadınların fuhuş sektörünün eline düşme olasılığını güçlendirebilir.

- Kadınların ev ve toplum içindeki çikışsızlığı, yalnızlaşmaları ve sorunlarla baş edememeleri intihar girişimlerini artırabilir.

- Erken evlilikler kız çocukların eğitim yaşamını kesintiye uğratır.

- Genç kadınlar yurt dışına evlendirilmek üzere gönderilebilir, zorla evlilik uluslararası insan ticareti niteliği alabilir.

- Erken evlilik çoğu zaman erken annelik anlamına gelir. **Türkiye’de 15-20 yaş arasında yapılan doğumlarda anne ölüm oranı ileri yaşlara göre 4 kat fazladır¹.**

- Erken hamileliklerde düşük yapma, ölü doğum, erken doğum riski de fazladır.

- Erken evlenen çiftlerde HIV/AIDS gibi cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanma olasılığı yüksektir.

- Erken evlendirilen kadınlar istihdam olanaklarından yeterince yararlanamazlar, ya da ucuz işgücü olarak ve güvencesiz şartlarda çalıştırılırlar. Özellikle ev içinde çalışan kadınların kazandıkları, kendi refahlarını artıran bir unsur olamaz; aile refahı artarken kadınların yoksulluğu devam eder.

- Küçük yaşta aile, ev, çocuk vb. sorumlulukların kadınlar üzerindeki ağırlığı artıyor.

- Erken evlilikler evli kadınların üzerindeki sosyal baskıyı daha çok artırır.

Kadın ev içine hapsolabilir.

¹ Birleşmiş Milletler raporlarına göre, gelişmekte olan ülkelerde erken doğum, 15-19 yaş aralığındaki genç kadınların ölüm nedenleri arasında ilk sırayı almaktadır.

- Küçük yaşta evlilik, ruhsal ve bedensel gelişimin tamamlanmamış olması nedeniyle çeşitli hastalıklara ve psikolojik rahatsızlıklara yol açabilir.
- Küçük yaşta ve zorla evlenmiş kadınların çoğu baskı altında ve bağımsızlığını kazanamamış oldukları için gerekli sağlık hizmetlerine ulaşmakta zorluk çeker..
- Hedef bölgelerde kadınlar ve kız çocukların yurttaşlık bilinci ve haklarıyla ilgili bilgiye tam olarak sahip olamamaları, siyasal yaşama katılımın önünde bir engel teşkil ediyor.
- Cinsiyet kimliklerine dayalı ayrımcılık pekiştirilebiliyor, eşcinsel bireyler baskıdan kurtulmak için rızaları dışında evlenebiliyor.
- Evliliğin kadınlar için ‘olmazsa olmaz’ kabul edilmesi, kadınların tek başlarına hayatlarını sürdürmelerinde toplumun gördüğü risk ve tehditler, bir an önce evlenme talebini güçlendirir.
- Toplumda içselleştirilen ve yıkıcı etkilerine rağmen benimsenen tutum ve davranışlar, örnekte ‘evde kalırsın’ tehdidi, erken ve zorla evliliğe sebep olabilir.
- Kız çocuklar,erken yaşlarda sırf gelin gittikleri ailelerin engelli üyelerine bakmak için evlendirilebilir. Bu bakım hizmetleri kız çocuk üzerindeki fiziksel ve ruhsal ağırlığı artırıp rahatsızlıklara yol açabilir.

BÖLÜM 2

UÇAN SÜPÜRGE’NİN ERKEN EVLİLİKLER/ÇOCUK GELİNLER KONUSUNA DUYDUĞU İLGİNİN TARİHÇESİ VE 2011 YILI ÖNCESİNDE YAPTIĞI ÇALIŞMALAR

2003-2005

Köprüler Kuruyoruz projesiyle bütün illerde binlerce kadınla buluşan, film gösterimleri ve söyleşilerde kadınların taleplerini ve önceliklerini yerinde görme fırsatı bulan Uçan Süpürge fark etti ki kadınların yaşadığı eşitsizliklerin ve şiddetin arkasında çoğunlukla küçük yaşta ve istenmeden yapılan evlilikler var. İllerdeki izlenimin ve kadınların aktardığı deneyimlerin somut bir çalışmaya dönüşmesi için ilk adımlar 2006’da atıldı.

2006

O yıl ilk kez bir özel sektör desteğiyle, Eczacıbaşı NIVEA ile birlikte 6 kentte başlattığımız ‘Kadınlar Arası Dayanışma ve Motivasyon Seminerleri’nde erken evliliklerin de bir söyleşi başlığı olmasını istedik. Aynı yıl 9. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali’nin programında Tatlı Yiyelim Tatlı Konuşalım adlı bir filme yer verdik. Almanyalı iki kadın yönetmen, Sigrid Dethloff ve Renate Bernhard’ın bu belgeseli, Almanya’da erken yaşta ve zorla evlendirilen kadınların öykülerini anlatıyordu. 2006 yılında başka bir yoldan daha yürümemiz gerektiğini düşünüp rotamızı İç Anadolu’ya çevirdik. Erken ve zorla evlilikler üzerine konuşup yazarken hemen herkes “Ama bu Doğu’nun sorunu, oralara gidin” diyordu. Oysa, hem Türkiye’yi karış karış gezdiğimiz projelerden hem medyayı didik didik ettiğimiz çalışmalardan biliyorduk ki bu bir sosyal sorundu ve ülkenin dört bir bucağında görülüyordu. Hatta bir evlilik turizminden söz edebilirdik. Avrupa ülkelerinde yaşayan Türkiyeliler göçle birlikte bu yıkıcı geleneği de beraberlerinde götürüyor, yaz tatillerinde memleketlerine gelip oğullarına ‘kız bakıyor’, evlilik pazarındaki bu alışveriş genç kadınların ‘ithal gelin’ olarak yurt dışına götürülmesiyle sonuçlanıyordu. Erken ve zorla evlilik, göç eden bir sorundu. Göçün rotalarından biri de çok sayıda Türkiyelinin de yaşadığı Almanya’ydı. 2006 yılının son dört ayında, Almanya Dışişleri Bakanlığı ve Ankara Büyükelçiliğinin desteğiyle ‘Erken Evlilikler’ başlıklı bir pilot proje yaptık. İç Anadolu bölgesindeki tüm illerin valilik ve belediyelerine birer yazı göndererek evliliklere dair verileri ve bu konudaki işbirliği olanaklarını araştırdık. Bu yazışmalara olumlu yanıt verip erken evlilikler hakkında elini taşın altına sokmaktan kaçınmayacağını dile getiren illerden Kırıkkale ve Yozgat’ı seçip hazırlıklara başladık. Kasımda Kırıkkale, Aralıkta da Yozgat’ta valilik, belediye ve sosyal hizmetler il müdürlüklerinin yardımlarıyla belirlenen mahallelerde kadınlarla anket ve yüz yüze görüşmeler yaptık. Milli eğitim müdürlükleri, müftülükler ve sivil toplum kuruluşlarıyla da bu konuda alınabilecek önlemler hakkında görüş alışverişinde bulunduk. Yine her yaştan kadının katılımıyla film gösterimi ve söyleşi düzenledik. O yılın son gününde, bu projenin sonuçlarını değerlendirmek için düzenlediğimiz toplantıya, kadın örgütleri, milletvekilleri, Kırıkkale ve Yozgat’ın valileri ile belediye başkan yardımcıları, Ankara’dan yerel yönetim temsilcileri, insan hakları örgütleri, baro, diyanet, emniyet, milli eğitim, sosyal hizmetler genel müdürlükleri, gazeteciler ve akademisyenler katıldı. Bu

toplantının son oturumunda erken ve zorla evlilikleri önlemek için ulusal ve yerel eylemleri hazırlanması, zorunlu ilköğretimin 12 yıla çıkması gibi somut öneriler dile getirildi. Önerilerden biri de Meclis'te bir komisyon kurularak konunun derinlemesine araştırılmasıydı. Bu öneri 3 yıl sonra TBMM'de kurulan Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu bünyesindeki alt komisyonla hayata geçti.

2007

Uçan Süpürge erken ve zorla evliliklere dikkat çekmek için bu kez festivalini devreye soktu. 10. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali'nin kısa film öyküsü yarışmasının konusu 'Evlilik mi, Evcilik mi' olarak belirlendi. O yıl yarışmaya Türkiye'nin her yerinden 300'ün üzerinde kısa film öyküsü gönderildi. Jürinin belirlediği ilk on eserin yazarı Ankara'da Işıl Özgentürk yönetimindeki senaryo atölyesine davet edildi. Atölye sonucunda eserlerden bazıları filme çekildi ve bir sonraki yıl festivalde gösterildi. Erken ve zorla evlilikleri sinemanın dili ve olanaklarını kullanarak gündeme taşımak etkili bir yoldu. Filmler yaşamdan kareler anlatıyor ve hepimizi farklı biçimlerde etkiliyorsa, bir toplumsal sorunun beyazperdeye yansımaları da dünyanın her yerinde binlerce kişiyi erken evliliklerin olumsuz sonuçları konusunda en azından düşündürebilirdi.

2008

Uçan Süpürge, 'Çocuk Gelinler' projesini başlattı. Dortmund Köln Uluslararası Kadın Filmleri Festivali ortaklığında Avrupa Birliği'nin desteğiyle yürütülen projede ilk olarak kısa film sinopsis yarışması açıldı. Yarışmada finale kalan sinopsislerin yazarları bir ay boyunca Ankara'da Uçan Süpürge'nin konuğu olarak atölye çalışmalarına katıldılar. Katılımcılar eğitmenleri eşliğinde (Almanya'dan Maren-Kea Freese ve Bernadette Feiler, Türkiye'den Leyla Özalp ve Aylin Eren) senaryodan kostüme, çekimden yapıma sonrasına kadar her aşamasını birlikte kotardıkları iki kısa sözsüz film yaptılar. Damla Köle'nin öyküsünden çekilen 'Beni geri çağır hayat' ve Dennis Todoroviç'in öyküsünden çekilen 'Nefes al, Alma, nefes al' adlı filmlerdi bunlar. Filmlerin galası 24 Ekim 2008'de Ankara'da Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Ankara Devlet Tiyatrosu'nun desteğiyle Şinasi Sahnesi'nde

yapıldı. Galada Avrupa Parlamentosu milletvekili Emine Bozkurt da bir konuşma yaptı, “Erken ve zorla evliliklere toplumsal bir ‘hayır’ demenin zamanı geldi” dedi. Filmlerin İstanbul’daki ilk gösterimi ise Hürriyet gazetesinin daveti üzerine 24 Kasım 2008’de Hürriyet Medya Towers’ta yapıldı. Gösterimin ardından düzenlenen panelde Hürriyet’ten Vuslat Doğan Sabancı, Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesi Nükhet Sirman, psikolog Feride Güneri, avukat Canan Arın ve oyuncu Hülya Avşar birer konuşma yaptı. Çocuk Gelinler projesi çok ses getirdi. Bu filmler yurt içi ve dışındaki bazı festivallerde gösterildi, ayrıca özel gösterimlerle çeşitli sivil toplum kuruluşlarının organizasyonlarında yer aldı. ‘Nefes al, Alma, nefes al’, aynı yıl Ankara’da düzenlenen 1. Rotary Uluslararası Kısa Film Yarışması’nda en iyi kurmaca dalında üçüncülük ödülü aldı.

2009

TBMM’de kurulan Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu’nun Erken Yaştaki Evlilikleri İnceleme Alt Komisyonu, konuyla ilgili kamu kurumlarını ve akademisyenleri ayrı ayrı dinledi. Alt komisyon Uçan Süpürge’den de görüş istedi, erken evliliklerle ilgili çalışmaları hakkında bilgi aldı.

Projeler sürerken bir yandan da erken ve zorla evliliklerin kadınların yaşamında hangi mağduriyetlere, hangi ruhsal ve bedensel rahatsızlıklara yol açtığına, cinsiyet eşitsizliğini nasıl yeniden ürettiğine değindiğimiz yazılar yazdık, haberler yaptık, radyo ve televizyon programlarına katıldık. Yaptıklarımızı bir adım öteye taşıyacak işleri de bu süreçte planladık. Tüm Türkiye’de film gösterimleri, seminerler ve başka etkinliklerle erken ve zorla evliliklere yerelin gündeminde bir yer açmak için yeni fikirler geliştirmeye başladık. Tam bu süreçte, Türkiye’nin genelinde yaygın ortamlar yaratabilmek için karar mekanizmasının en üstünde yer alan Cumhurbaşkanlığı’ndan destek almanın önemli olduğuna inandık. Uzun uğraşlar sonucunda bir yazı aldık. Uçan Süpürge’nin ülke genelinde yürüteceği erken evlilikler temalı etkinliklerin organizasyonuna yerel yönetimlerin katkısını isteyen bir yazıydı bu. Devletin en üst karar makamının bu sorunu sahipleniyor ve üzerinde çalışılması gereken bir konu olarak görüyor olması sevindiriciydi. Şimdi yapılması gereken, çok yönlü bir sorun olan erken ve zorla evliliklerin hangi alanlarla ilişkisini odağa

almamız gerektiğine karar vermek ve bütün bu süreçte gözden kaçırdıklarımız varsa onları da listemize ekleyip yolumuza devam etmekte.

Bu niyetle, 13 Nisan 2009'da Ankara'da bir arama toplantısı yaptık. Toplantıya akademisyenler Yakın Ertürk, Yıldız Ecevit, Sevil Atauz, Simten Coşar, Dilek Cindoğlu, Mine Tan, Serpil Sancar, Filiz Kardam, Ayşe Akın, Ebru Özberk, Gökçe Bayrakçeken, Sare Doğan ile İnsan Hakları Başkanlığı'ndan Süreyya Kavaklı ve aktivist yazar Handan Çağlayan katıldı. 2009 yazında Ankara Barosu'nda, Ceza Yasası'nın 102, 103, 104 ve 105. maddelerinde çocuk haklarını koruyacak, ensest ve pedofilinin yasalarda tanımlanmasını amaçlayan, erken yaşta ve zorla evliliklerin çocuğa yönelik cinsel saldırı suçu olarak tanımlanmasını öngören değişikliklerin yapılmasını amaçlayan bir çalışma grubunda yer aldık. Ceza Yasası'nın 104. Maddesinde belirtilen 'Reşit olmayanla cinsel ilişki' üzerinde özellikle durduk. Bu durumun cinsel saldırı olarak tanımlanması ve suç çocuğa yönelik olduğu için cezanın artırılması öngörülüyordu.

2010

Dergimiz Uçan Haber 12. yılında 26. sayısını erken ve zorla evliliklere ayırdı. Türkiye'de ilk kez erken ve zorla evlilikler hakkında kapsamlı bir dergi çıktı.

BÖLÜM 3

“ÇOCUK GELİNLER: YIKICI GELENEKLER VE ATAERKİL SOSYAL MİRASIN MAĞDURLARI“ PROJESİ

Sabancı Vakfı tarafından desteklenen projenin amaçları hedef kitle açısından şöyle özetlenmiştir:

Kadınlar: Ülkemizde yaşayan tüm kadınların kendi yaşam haklarında söz sahibi olmasının “kendileri olup kendi düşlerini yaratmalarını, kendi tercihlerinin, kendi kararlarının, kendileri olmalarının güvenini hissetmelerini, bu konuyla ilgili yasal haklarını bilmelerini, yasal yaptırımlar nedeniyle aile baskısının ve mahalle

baskısının izin verilemeyeceğini bilmelerini, bu konuda haklarını savunmak için nereye ve nasıl başvuracaklarını bilmelerini sağlamak.

Kamu görevlileri: Türkiye'deki çocuk hakları ve kadının insan hakları konusunda donanımlı bilgiye sahip, bu hakların ihlal edilmemesi konusunda hassasiyet ve sorumluluk sahibi olmalarını sağlamak, bu projenin öncelikle amaçlarındandır. İlkokul öğretmenleri, din görevlileri, evlilik işlemleriyle ilgili yetkiler, kaymakamlık ve diğer yerel yönetim temsilcilerine kadar sorumlu kişilerin yasal yaptırımlardan haberdar olmasını sağlamak.

Yasa koyucular: Evlilik yaşı, zorla evlendirmelere karşı alınması gereken önlemler, erken ve zorla evlilik mağdurlarının insan hakları için gözetilmesi zorunlu uluslararası sözleşmeler, eşitlik politikalarının evrensel bütünü konularında bilgilencmeleri ve bu konuları gündemde tutmaları, güncel ve uluslararası uygulamaya yönelik baskı gücü oluşturmak.

Üniversiteler: Konuyla ilgili araştırma yapmaları için teşvik etmek, bu araştırma sonuçlarının ülkenin tamamına yayılarak güncel ve daha kapsamlı akademik araştırmaların yapılması için baskı gücü oluşturmak.

Medya: Duyarlı ve sorumlu yayıncılık anlayışını pekiştirecek örneklerle yer verilmesini, konuya dikkat çeken yayınlan yapılmasını sağlamak.

Aileleri erken ve zorla evliliklerin olumsuz sonuçları hakkında bilgilendirmek, yerel ve yaygın medyayı da kullanarak bilinç ve farkındalık arttırmak.

Hangi toplumsal koşulların erken ve zorla evliliklere zemin hazırladığı, olumsuz sonuçlarının neler olduğu ve bu uygulamanın ne kadar yaygın olduğuna dair verileri içerecek alan araştırması yapmak.

Alan araştırmasının sonuçlarına dayanarak yerel yönetimler ile merkezi yönetimin yereldeki kurumlarının etkin politika ve hizmetler üreterek erken ve zorla evliliklerin önlenmesine yönelik çalışmalarını sağlamak.

Film gösterimleri ve söyleşilerle kadınların erken ve zorla evliliklere ilişkin deneyimlerini paylaşmalarına ortam hazırlamak, bu deneyimlerden yola çıkarak sorunun yaygınlığına dikkat çekmek ve kadınlara nasıl bir çıkış yolu sunulabileceğine dair gündem oluşturmak.

Projede neler oldu?

Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği, Sabancı Vakfı'nın desteğiyle başlattığı “Çocuk Gelinler: Yıkıcı Gelenekler ve Ataerkil Sosyal Mirasın Mağdurları” projesini 54 ilde yürüttü².

Hazırlık çalışmaları:

- Saha çalışması için belirlenen 54 ille yazışmalar başladı.
- İllerin valilik ve bağlı kurumları ile belediyelerine, orada faaliyet gösteren hak temelli örgütlere ve yerel medyaya proje faaliyetleri hakkında yazılar gönderildi, işbirliği çağrısı yapıldı.
- Seyahat takvimi çıkarıldı.
- Projenin saha ekibi, faaliyetler sırasındaki iletişim stratejisini Ceviz Ajans'la birlikte oluşturdu.
- Bu doğrultuda, ajansın yaratıcı ekibi projenin afiş ve broşürlerini hazırladı.
- Teknik ve içeriğe dair hazırlıklar tamamlandıktan ve saha organizasyonu yapıldıktan sonra ekip illere doğru yola çıktı.

Saha Çalışmaları:

a. **Toplantılar ve film gösterimleri.** Projenin saha çalışmaları aralıklarla 6 ay sürdü. Bu süre içinde bu illere tek tek giden proje ekibi, her birinde yerel yöneticilerle, ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarıyla, akademisyenlerle, hukuk, sağlık ve sosyal hizmetler alanlarından uzmanlarla, emniyet ve yerel medya mensuplarıyla ve her yaşta kadınlarla bir araya geldiği toplantılar düzenledi.

Bu toplantılarda iki kısa film gösterildi. Uçan Süpürge'nin kendi üretimi olan bu sözsüz kısa kurmaca filmlerden biri, “Beni geri çağır hayat”, diğeri de “Nefes al, Alma, nefes al” adını taşıyordu. Gösterimlere Valilik ve Belediyelerin işbirliğiyle kentin farklı bölgelerinden kadınlar ve okullardan öğrenciler katıldı.

² Bu iller şunlardır: Afyonkarahisar, Ağrı, Aksaray, Amasya, Ankara, Ardahan, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Bolu, Bursa, Çankırı, Çorum, Diyarbakır, Düzce, Edirne, Elazığ, Erzincan, Eskişehir, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Iğdır, İzmir, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Kütahya, Malatya, Mardin, Muş, Nevşehir, Niğde, Ordu, Osmaniye, Rize, Sakarya, Siirt, Sinop, Şırnak, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Tunceli, Uşak, Van, Yozgat, Zonguldak

b. Söyleşiler ve tartışmalar. Filmleri birer araç olarak kullanan Uçan Süpürge, gösterimlerin ardından salonda bulunan yetişkin kadınlar ve kız çocuklarla küçük yaşta evlilikler hakkında söyleşiler yaptı. Bu söyleşilere zaman zaman sosyal hizmet uzmanı, psikolog, polis, jandarma, avukat, sosyolog gibi meslek elemanları da katılarak kadınları “küçük yaşta ve/veya zorla evliliğe karşı” neler yapılabileceği anlattılar, mağduriyet durumunda başvuru yerleri hakkında bilgi verdiler. Bu söyleşilere vali yardımcıları, belediye başkan ve yardımcıları, rektör ve yardımcıları, ilgili resmi kurumların temsilcileri, yerel gazeteciler de katılarak illerindeki erken evliliklere dair bilgi ve fikir sahibi oldu, alınması gereken önlemlere dair farkındalık yaratıldı.

c. Televizyon programlarına katılım:

Bu etkinlikler için gidilen illerde yerel televizyon kanallarında programlara konuk olan Uçan Süpürge, böylece ilin tamamına sesini duyurdu, çocuk gelinler sorununu illerin gündemine getirdi.

Saha çalışmasının çeşitli etaplarında proje ekibinin başka konukları da oldu. Erken evliliklerle ilgili belgesel film çeken bir ekip Nevşehir ve Niğde’de Uçan Süpürge’nin çalışmalarını izledi, çekimler yaptı.

d. Anketler:

Gidilen 54 ilde proje etkinliklerinin yapıldığı salonlara gelen katılımcılara 13 soruluk bir anket uygulandı. Bu anketlerde kadınlara evlilik yaşları, ideal evlilik yaşına dair düşünceleri, ilk hamilelik yaşları gibi temel sorular yöneltildi.

e. Mülakatlar.

Proje kapsamında 10 şehirde (Ankara, Aydın, Afyon, Kayseri, Hakkari, Elazığ, Edirne, Ardahan, Osmaniye, Kastamonu) toplam 100 adet derinlemesine görüşme yapıldı.

Görüşülen kişilerin görev ve/veya meslekleri şöyleydi: Sosyal hizmetler müdürü, sosyal hizmet uzmanı, gazeteci, muhtar, sağlık müdürü, psikolog, aile

hekimi, aile mahkemesi hakimi, avukat, belediye başkanı veya yardımcısı, milli eğitim müdürü, müftü, baro başkanı, baro kadın komisyonu başkanı, vali yardımcısı, başhemşire, emniyet müdürlüğü amiri, kadın sığınma evi sorumlusu, imam, akademisyen, yuva ve okul müdürleri, sivil toplum kuruluşu temsilcisi, nüfus ve vatandaşlık işleri müdürü vb...

f. Saha çalışmasından elde edilen veriler ve geçici bazı sonuçlar

- Kadınlar ve kız çocuklar haklarını bilmiyor ve bilmek istiyor.
- Zorla evlendirme riski/tehdidi altında bulunan çocuklar nereye başvurabileceklerini bilmiyor. En fazla polisin aranabileceğini söylüyorlar.
- Kız çocuklar erken yaşta evlilikle ilgili bilinçlendirme çalışmalarının ailelerine yönelik yapılmasını istiyor. Bu çalışmaların hedefinde özel olarak babaların olması gerektiğini düşünüyor.
- Görüşülen yetişkin kadınların çoğu, küçük yaşta evliliğin her zaman 'zorla' olmadığını, kızların kendi istekleriyle evlendiğini düşünüyor.
- Genç kadınlar küçük yaşta evden kaçmanın yaygın olduğuna işaret ediyor.
- Kadınlar erken evlilik konusunda da birbirini suçluyor. "Ama kızlar da kendileri istiyor", "Ama çocuğu yetiştiren de anneler" vb.
- Kadınların aktardığı tanıklık ve deneyimler, ülkede berdel, beşik kертmesi, başlık parası gibi yasal olmayan, ancak toplumsal kabulde yeri olduğu için uygulanagelen 'geleneklerin' yaşadığını gösteriyor.
- Çocuk yaşta evlilikleri çemberin en dar halkasından başlayarak çözmeye yönelik öneriler, mahalle baskısı gibi nedenlerle gerçekçilikten uzakta kalıyor. Küçük yaşta evlendirilenlerin düğünlerine gitmeyerek, bunu yapan ailelere tepki göstererek, çocuğunu okul yerine düğüne gönderen ailelerle iletişimi keserek yaratılabilecek mahalle baskısı, illerde pek kabul görmüyor.
- Erken evlendirilmiş kadınlar kızlarının bunu yaşamasını istemiyor. "Sizce evlilik için uygun yaş kaç olabilir" sorusuna yetişkin kadınların verdiği yanıtlarda, "25'ten sonra", "Mesleğini eline aldıktan sonra" cümleleri öne çıkıyor. Bazıları ise kızının geç yaşta bile olsa evlenmesini hiç istemiyor.
- Çocuk gelinler sorunu karikatürize edilmiş, marjinalleştirilmiş, masalsılaştırılmış bir sorun. Bu yüzden de kişisel zihin haritasında 'gerçek' bir yeri

yok. Böyle bir problemin var olduğunu herkes biliyor ama yaşadığı kente bunu yakıştıran çok az.

- Çocuk yaşta evlilik dendiğinde akla gelen, 12-13 yaşlarındayken gerçekleştirilen evlilikler. 17-18 yaşlarında evlenmenin de çocuk yaşta evlilik olduğuna dair kanaat yaygın değil.

- Ülke genelinde küçük yaşta evliliklere dair gündem yok.
- Kamu yöneticileri sorunun farkında değil.
- Yerel yönetimlerde de farkındalık düşük.

Kız çocuklardaki bilinç ve farkındalık düzeyi yetişkinlerden daha yüksek.

Ağrı, lise öğrencisi kız çocuk:

Benden bir yaş küçük bir kuzenim var, şu an nişanlı. Evlenmeyi kendine bir hedef belirlemiş. Küçük yaşta akli resmen bulanmış. Onun doğru olduğunu savunmuyor. Olgunlaşma yaşı 22'dir, onun altında her insan çocuktur. Çocuk aklıyla neler yapılabilir ki ben bilmiyorum.

Ama yetişkinlerin önyargı/önkabal duvarlarına çarpıyorlar.

İzmir, ilköğretim öğrencisi kız çocuk:

Her birey 18 yaşına kadar çocuktur. Mesela aileniz sizi zorluyor, 16 yaşındasınız evlen evlen... Bu, çocuk istismarına girer... Aşk güzel bir şey ona sözüm yok. (Bir kadının, "Yaşamadın nereden biliyorsun" sorusu üzerine) Arkadaşlar anlatıyor.

Önyargılar da öğreniliyor; nesilden nesile devirle.

Tekirdağ, lise öğrencisi kız çocuk

Güneydoğu'da ve Doğu'da başlasanız daha iyi olurdu. Şimdi siz oraya gidene kadar belki 50 genç kız evlenmek zorunda kalacak. O küçücük omuzlar evlilik gibi çok

büyük bir sorumluluğu taşımak zorunda kalacak. Onları bu durumdan kurtarıp yeni bir belgesel yapsak daha akıcı daha inandırıcı daha güzel olurdu diye düşünüyorum.

Öğretilenlere itibar etmeyenler de var.

Kırşehir, ilköğretim öğrencisi erkek çocuk

Özellikle Doğu değil bütün Türkiye’de bu cahillikler var. Türkiye gelişmekte olan bir ülke. Ama böyle giderse gelişmesi daha da zor. 17 yaş üzeri evlilik oluyor, Avrupa’da 18. Türkiye gelişmiş bir ülke olmak istiyorsa erken evlilikleri kaldırsın.

Kıyaslamalarla ve ibret hikayeleriyle büyütülüyorlar.

Malatya, lise öğrencisi kız çocuk:

Çocuk gelişimi öğrencisiyim. Sağlık Meslek Lisesinde okuyan bir arkadaşım vardı, erken evlendi, çocukları oldu, şu an hastanede bulaşıkçılık yapıyor.

Kadınlar sorunun çözümünü ‘kadın kadına’ aramayı yeterli bulmuyor.

Ankara, Ş.Koçhisar, genç bir kadın

Buraya babaların da gelmesi gerekmez miydi? Babaların bilinçlendirilmesi gerekiyor. Evde daha çok babanın sözü geçtiği için, her konuda. Anneler ne kadar çabalarsa, bazen o kadar hükümlü babalar vardır ki annenin sözü hiçbir zaman geçmez.

Kız çocuklar haklarını öğrenerek büyümüyor.

Trabzon, lise öğrencisi kız çocuk

Zorla evlendirildiğimiz zaman nereye başvurmamız gerektiği konusunda hiçbir bilgimiz yok. Okulda bunlardan hiç bahsedilmiyor. Sadece derslerden bahsediliyor.

Şu an bu komulara gerçekten çok yabancıyız. Söyledikleriniz, savcılık falan bunları hiç bilmiyoruz.

Aileler zorlamıyor veya engellemiyor gibi görünse de etkileri çok derin.

Yozgat, genç bir kadın

Kızları okutmali ama, bazı aileler 'ben maddi destek veriyorum, imkan sağlıyorum ama yine okumuyor' diye çocukları suçluyorlar. Bence kendilerini kandırıyorlar. Çocukların okumamasının tek sebebi bence aileler, çünkü aileyi örnek ediniyorlar.

Uçan Süpürge'nin Çocuk Gelinler Araştırmasından Bazı Notlar

Uçan Süpürge, Orta Anadolu'nun altı kentinde 146, bu bölge dışında kalan 44 şehirde 3185 kadın ile anket yaptı. Anketler seyircilerinin bulunduğu salon ve amfilerde erken evlilikler hakkında yapılmış filmleri seyretelemelerinden önce dolduruldu.

3185 Anketten Bazı Sonuçlar (Orta Anadolu hariç):

- Cevaplayıcıların % 54'ü 16-20 yaş grubundaki genç kadınlardır.
- Cevaplayıcılar arasında evli kadın oranı % 21'dir.
- Evliliklerin % 79'u 25 yaşına kadar gerçekleşmektedir. Bu yaştan sonra evlenen kadınların oranı sadece % 21'dir.
- 18 yaşından küçük evlenenlerin oranı % 14,3'dür.
- 17 yaşından küçük evlenenlerin oranı % 9.3'tür.
- 15 Yaşından küçüklerin oranı % 5'dir.
- Kızlar için ilk evlilik yaşının 25 olması gerektiğini söyleyenlerin oranı % 42 ile en yüksek. (KARŞILAŞTIRMA: Orta Anadolu'da kızların ilk evlilik yaşının 20 olması gerektiğini söyleyenlerin oranı en yüksek: % 34.) Hem TÜİK istatistikleri, hem TNSA sonuçları Orta Anadolu'da evlilik yaşının Türkiye ortalamasından (% 23) küçük olduğunu gösteriyor ve US sonuçlarını doğruluyor. (% 21.9)

- Orta Anadolu gibi, evlilik yaşının Türkiye ortalamasından daha küçük olduğu bir bölge daha var: Güneydoğu Anadolu 22.7.
- Hiç okula gitmeyen kadınların yüzde 33,3'ü kaçırılarak evlenmiş.

BÖLÜM 4

UÇAN SÜPÜRGE ERKEN EVLİLİKLERİN AZALABİLMESİ İÇİN HANGİ ÖNERİLERDE BULUNUYOR?

ERKEN EVLİLİKLERİN TESPİTİ VE RAPORLANMASI

➤ Evlenme istatistiklerini elde etmek için bugün kullanılan veri toplama yöntemi anlamlı ve etki değildir. ADNKS kullanılarak nüfus müdürlüklerinden elde edilen bilgiler 18 yaşın altındaki evlilikleri içermemektedir. Başka veri kaynakları yaratmak gereklidir. 18 yaşından önce yapılan evlilikleri kaçırmayacak bir veri tabanı oluşturmak önemlidir.

➤ Sağlık kuruluşları erken yapılmış evlilikleri tespit ve raporlama sorumluluklarını yerine getirmelidir.

İZLEME, ARAŞTIRMA VE ANALİZE ÖNEM VERİLMESİ

Son derece yetersiz istatistiklerin varlığında durumun saptanması da sorunun çözümüne dair öneriler geliştirilmesi de zordur. Bu nedenle *sağlıklı istatistikler* toplanmalıdır.

➤ Erken evliliklerin yoğun olarak görüldüğü bölgelerde *bilimsel araştırmalar* tekrarlanmalı, bu araştırmaların verileri *analiz edilerek yorumlanmalıdır*.

YASAL DÜZENLEMELER YAPILMASI VE ÖNLEMLER ALINMASI

➤ Medeni Kanun evlilik yaşını düzenlemiştir. Bununla birlikte 17 yaşında yapılacak evlilikler konusunda karar alırken hakimlerin titizlik göstermeleri, 18 yaşın altında yapılan evlilikleri azaltabilir.

➤ Türk Ceza Yasası'nda cezaların caydırıcılığı artırılmalıdır. 4721 sayılı Türk Medeni Yasası, 5237 sayılı Türk Ceza Yasası ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Yasası arasındaki uyumsuzluk giderilmelidir.

KAMU GÖREVLİLERİNİN DUYARLILIĞININ ARTIRILMASI

➤ Erken yapılan evlilikler ile en doğrudan ve yakından ilişkisi olacak kamu görevlilerinin konuya duyarlılıklarını artırmak için özel programlar ve etkinlikler düzenlenmelidir: Öğretmenler ve okul müdürleri, doktorlar ve ebeler, muhtarlar, din görevlileri bu meslek gruplarını başında gelmelidir.

➤ Diyanet İşleri Başkanlığı'nın erken evlilikler konusunda belirleyeceği bir strateji bütün din görevlileri arasında yaygınlaştırılmalıdır.

ÇÖZÜMLERE ÇOKAKTÖRLÜ ÇALIŞMAYLA ULAŞILMASI

➤ Yerel yöneticiler ve merkezi yönetim temsilcileri yerel paydaşlarla birlikte çalışmalıdır.

➤ Yerel düzeyde 'önde gelenler', 'saygın meslek temsilcileri', 'yöneticiler' gibi seçilmiş kişiler ve kanaat önderleriyle ortak çalışmalar yapılmalıdır.

MEDYANIN HAREKETE GEÇİRİLMESİ, DUYARLILIĞININ ARTIRILMASI

➤ Medyayı harekete geçirmek: Yazılı ve görsel basının erken yapılan evlilikler konusunda duyarlılığını artırmak.

➤ Medyayı harekete geçirmek, radyo programları TV spot filmleri ve benzer yollar kullanarak erken evliliklerin kadın sağlığına verdiği zararlar hakkında bilgilendirmek, bilinçlendirmek.

EĞİTİM KURUMLARINDA FARKINDALIĞIN ARTIRILMASI

➤ Eğitim sektörünün her alanında çalışanlar arasında duyarlılık oluşturulmalı, öğretmenler ve okul müdürlerinin konu ile ilgili kritik rolleri dikkate alınarak onlarla özel çalışmalar yapılmalıdır.

➤ Müfredat programına toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerini dahil etmek, böylece kız çocuklarının hakları konusunda bilinçlenmelerini sağlamak.

➤ Kız çocuklarını okula göndermeyen ebeveynlerle özel ilişkiler kurulmalıdır. Kız çocukların eğitim sürelerinin uzaması için ailelere destek olunmalıdır.

➤ Yatılı bölge okullarının sayısı artırılarak kız çocukların eğitimlerini tamamlamaları sağlanmalıdır.

EK 1 : YASAL ÇERÇEVE

Türkiye’de Medeni Yasa, 2002 yılında yapılan değişiklikle, kadın ve erkeklerin evlenebilmeleri için “17 yaşını doldurmuş olma“ hükmünü getirdi (Yasanın bir önceki versiyonu, evlilik yaşı alt sınırının kadınlar için 15, erkekler için 17 olduğunu belirtiyordu).

“Çocuk”, vazgeçilmez haklara sahip birey olarak tanımlanır. Çocuklar, gelişimini tamamlaması için yetişkinlikler tarafından rehberliği yapılan kişiler olarak değerlendirilmelidir.

Türkiye’nin 1989 yılından beri taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, 18 yaşın altındaki bireyleri çocuk olarak tarif eder. Türkiye bu sözleşmeyle uyumlu tanımlı Çocuk Koruma Yasası’nda yapmıştır. Bu bireylerin evliliği, ulusal yasalarca kabul edilse bile, çocuk evliliğe kapsamına girer.

Türk Ceza Yasası’nın 6. Maddesine göre de 18 yaşın altındakiler çocuktur. Medeni Yasa ise evlilik ehliyeti için 17 yaş şartını getirir, ancak, 17 yaşındaki kadın ve erkek bireyler anne-babaları veya onlara bakmakla yükümlü kişilerin izniyle evlenebilir. Yasal yaşın altındaki bireylerin evlenmesine, yine ebeveyn izniyle ve mahkemeye sunacakları ‘pek önemli bir sebebe’ dayandırılarak hakim kararıyla izin verilebilir. Bu, devlet tarafından ‘çocuk evliliğinin’ hukukileştirilmesi anlamına gelir.

Çocuklar, mahkemece izin verilen yaşlarda da evlenerek yetişkin statüsü alırlar. Çünkü “evlilik, reşit kılar.” Yasa, “evlenen iki bireyin evliliğin sonuçları açısından bilgilendirilmiş ve bunu anladıkları durumda ikisi de istiyorsa...” diye açıklar bu durumu. Bu çok ender veya hiç olmayacak bir durum olduğundan, çocukların evliliği ‘çocuk satışı’, yani 1700’lerde ortadan kalkan ‘köleliğin toplumsal cinsiyet açısından göz yumulan biçimi’dir.

TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun Erken Evlilikleri İnceleme Alt Komisyonu, çocuk evliliklerinin önlenmesi için ilgili kurumların alması gereken önlenmelere işaret ederken, Adalet Bakanlığı'ndan 'çocuk'un tanımının yeniden yapılmasını istemiştir. Çocuk bireyler yasalar önünde herhangi bir hak kaybına izin vermeyecek biçimde tanımlandığında, ihlal, istismar ve şiddetin önüne daha iyi geçilebilir.

Dünya Psikiyatri Birlikleri, 21 yaşın altını çocuk kabul eder. Dolayısıyla, bu yaşın altında yapılan evlilikler de çocuk evliliği kapsamına girer. Yasal yaşın altındaki bireyler, Medeni Yasa'da özel durumlar olarak ifade edilen durumlarda (yalnızca hamilelik belirtilmekte) 16 yaşında da ebeveyn rızası ve mahkeme kararıyla evlenebilir. 2007 yılında hazırlanan Anayasa değişikliği taslağının 10. Maddesinde, devletin çocukları cinsellikten koruması ifadesi yer almış, kadın örgütlerinin itirazı üzerine taslaktan çıkarılmıştır. (Devletin/hükümetin, kız çocukların evlilik yoluyla cinsel ilişkiye zorlanması konusunda gerekli önlemleri almaması izah edilemez.)

Anayasa'nın 90. Maddesine göre yasa hükmünde olan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nde de (CEDAW) evlilik dolayısıyla kadınların maruz bırakıldığı ayrımcılıklara karşı düzenlemeler yer alır.

Madde 16

- Evlenmede erkeklerle eşit hak

Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ne (CEDAW) Göre;

- Özgür olarak eş seçme, serbest ve tam rızayla evlenme hakkı
- Evlilik süresince ve evliliğin son bulmasında ayrı hak ve sorumluluklar

- Çocuk sayısına ve çocukların ne zaman dünyaya geleceğine serbestçe ve sorumlulukla karar vermede ve bu hakları kullanabilmede bilgi, eğitim ve diğer araçlardan yararlanmada eşit haklar

- Meslek ve iş seçimi dahil her iki eş için eşit kişisel haklar

- Çocuğun erken yaşta nişanlanması ve evlenmesi hiçbir şekilde yasal sayılmayacak, evlenme asgari yaşının belirlenmesi ve evlenmelerin resmi sicile kaydının zorunlu olması için yasama dahil gerekli tüm önlemler alınacak.

Madde 10

- Kız öğrencilerin okuldan ayrılma oranlarının düşürülmesi ve okuldan erken ayrılan kız çocuklar için eğitim programları düzenlenmesi.

Madde 5

- Her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı önyargıların, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmek için taraf devletler bütün uygun önlemleri alacaktır.

Medeni Yasa'da

Herkes eş seçme hakkına sahiptir. Kadınlar istedikleri erkekle evlenebilir.

Başlık parası, zorla nişanlandırma ve zorla evlendirme yasal değildir.

Madde 148-152

- Zorla evlendirilmek istenen bir kadın karakola/jandarmaya/savcılığa başvurup şikayetçi olabilir.

- Cinsel birleşmeyi reddedebilir. Zorla birleşme sağlanırsa tecavüze uğradığını belirterek şikayetçi olabilir.

- Zorla evlendirildiği için aile mahkemesine başvurabilir, evliliğin iptali davası açabilir.

Dini tören, yalnızca resmi nikah yapıldıktan sonra yapılabilir. Resmi nikahı olmayan kadınlar yasadaki haklarını kullanamaz. Eşin ölümü durumunda mirasçı olamaz, ayrılma durumunda nafaka ve tazminat isteyemez, çocuklar nüfusa kaydettirilmemiş olduğundan nafaka ya da mirastan pay talep edemez.

Madde 102

- Evlilik içi tecavüz şikayete bağlı bir suçtur.

Madde 124

- Kişiler 17 yaşını doldurmadıkça evlenemez.

Ceza Yasası'nda

Madde 230

- Tek başına dini tören (imam nikahı) suçtur. Suç olması şikayete bağlı değildir. Çokeşlilik yasa dışıdır.

Madde 103

- 15 yaşını tamamlamamış olan veya tamamlasa bile eyleminin sonuçlarını bilemeyecek olan çocuklara yönelik her türlü cinsel davranış suçtur.

Madde 104

- Rıza olsa bile 15 yaşını doldurmuş çocukla cinsel ilişkiye giren biri, şikayet üzerine yargılanır.

Anayasa'da**Madde 42**

- Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.

Madde 90

- Uluslararası sözleşmeler yasa hükmündedir.

EK4:**SICAK BİR YUVA (16. 06. 20112)**

Evlilik, iki kişinin aile kurmak üzere kanunların uygun gördüğü şekilde, ruhen ve bedenen bir ömür boyu sürecek şekilde bir araya gelmesidir.

İnsanoğlunun varlığının başlangıcından bugüne bu müessese, zamanın şartlarına göre şekillenerek her zaman var olmuştur. Neslin devamının en köklü atıldığı temeller aile kavramı içerisinde şekillenmiştir.

Günümüzde de evlilik müessesesi kişilerin içerisinde yaşadıkları ülkelerin kendilerine tanıdığı hukuk çerçevesinde devam etmektedir. Yuvaların kurulmasında örf, adet ve geleneklerinde kuşaktan kuşağa taşınarak zamanının da getirdikleri ile yeniden şekillenerek kendisini yenilemektedir. Geçmişten günümüze bazı örf adet ve geleneklerden kimileri unutulmuş kimileride önemini kaybetmiştir. Unutulmayan ve kendini yenilemeyen bir olgu var o da bilhassa kız çocuklarının küçük yaşlarda hala evleniyor olmalarıdır.

Evlenme yaşları ülkelerin kendi hukuk kurallarına, göre belirlenmiştir. Bir takım ülkelerde 15 yaş altı evlilikleri görülürken gelişmiş ülkelerde bu seviye 18'lere yükselmiştir. Ülkemizde Resmi evlilik yaşı: *On sekiz yaşını doldurmuş, mahkemece vesayet altına alınmamış olan erkek ve kadın başka bir kimsenin rızası veya iznine bağlı olmaksızın evlenir. Ayrıca; On yedi yaşını tamamlayan erkek ve kadın velinin izni, veli yoksa vasi veya vesayet makamının izni ile On altı yaşını dolduran kadın ve erkek hâkimin izni ile evlenebilir.*(Evlenme Yönetmeliği M.14) şeklinde belirlenmiştir.

Ülkemizde bölgelere göre evlilik yaşlarında farklılıklar gözlenmektedir. Erken yaşta evliliğin sebepleri ve sonuçları ayrı ayrı incelenerek neslin daha sıhhatli olması ve devamı için gerekli tedbirlerin alınması kaçınılmaz bir gerçektir. Anne ve çocuk ölümleri, sakat çocuk dünyaya getirme oranları, daha kendisi çocuk olan o anne ve babanın ruh hali ve davranış değişiklikleri, dünya ya gelen o bireyin eğitimi; son

zamanlarda artan boşanma oranları, intihar vakaları, suç oranları da Evlenme Yaş Oranları temel alınarak karşılaştırılmalıdır.

Evlenmede esas olan karşılıklı sevgi saygı çerçevesinde bir yuva kurarak neslin devamı ise, o neslinde salahiyeti bir o kadar önemlidir. Çünkü günümüzün bebek nesli geleceğe yön verecek nesildir. Bugün bireyler, sivil toplum örgütleri ve devlet kendi üzerine düşen bir vazife olarak ağaçlandırma çalışması yaparken çevrenin bize ecdadımızın bir emaneti olduğu bilinciyle çevre adına projeler ve çalışmalar yapıyorken bu çevrede yaşamını sürdüreceği kendi neslinin muhafazası için neden bu kadar kaygı duymuyor.

Toplumun en temel yapı birimi olan Aile Çatısının çatıradığı bu günlerde, sebep-sonuç ilişkileri incelenirken atlanılan bir konuda bu yuvaların kuruluş şeklidir. Sonuçlara göre yorum yapmak yerine ana sebeplerden yola çıkarak sonuçlar elde etmek daha etkin olacaktır. Bu bağlamda en hassas konu evlenen bireylerin yaşları olması gerekmektedir. Evlenecek bireyin görüş ve düşüncelerine ne kadar önem veriyoruz buna eğilmek gerekiyor.

Geleceğe daha emin yürümek için sıcak yuvalara ihtiyacımız var. Parçalanmış yuvalardan müteşekkil bir toplum yıkılmaya mahkûmdur. Yıkılın toplumun, devletinin de bekası olmaz.

Daha sağlıklı ve uzun ömürlü bir nesil için lütfen evlenecek gençlere kulak verelim...

Ertuğrul USTA

Nevşehir Belediyesi

Evlendirme Memuru

Ek5: (Uçan Süpürge Kadın derneğinden Bazı Örnekler)

Muş- “Üvey anne elinde olmak kolay değil. Ya döverdi ya söverdi. Babamıza da bir şey diyemezdik. Ablam 15’inde evlendi. Ben nişanlandığımda 14 yaşındaydım. Koca evine gitmek kurtulmak demektir.” (Orta yaşlı bir kadın)

Ankara- “Köyde bir akrabamızın annesi yatalakmış. Erkek kardeşine kız aradılar. Buldular. Kız lisede okuyordu, okulu bıraktırdılar. Çok başlık parası verdiler. Kız şimdi hem kaynanasına bakıyor hem evi çekip çeviriyor.” (Genç bir kadın)

Van- “13 yaşında, herkes okula giderken ben de 30 yaşında bir adamla evlendirildim. Hiç görmedim, hiç tanımadım, sadece babamın arkadaşının oğlu olduğu için beni evlendirdiler. Gittiğim şahsı gördüğüm zaman sanki benim babam. Hiçbir gün onun yanına yaklaşmıyordum, gece olduğu zaman çok korkuyordum, odasına bile giremiyordum. Her zaman baba gözüyle baktım ona. Hâlâ da o psikolojimi üstümden atamıyorum.”

Van- “Biz karar veremiyoruz, bizim dilimiz yok. Babamız ne derse o olacak. Sabah kalktı, hadi gidiyoruz. Nereye gidiyoruz? Kocana. Affedersiniz cinsel ilişkiyi bile bilmiyordum.”

Nevşehir- “Babam beni 12 yaşında gelin etti. Kocam 20 yaşındaydı. Hiç görmemiştım onu. Beni götürdüler, bu kocan dediler. Tanımam etmem. 20 sene onun yanında kaldım. Vay olmaz olaydı. Acı çok.”

Amasya- “17 yaşında evlendim. Eşim askerdi. Dışarı gitmek zorundaydık, Kars’tan sonra İstanbul. 18 yaşında anne oldum. Genç kızlara bakar özenirdim. Bir gün eşim geldi, yemekten sonra televizyon izlemeye başladık. Sokakta mahallenin genç kızları toplanmış oyun oynuyorlar. Balkondan izliyorum. Kızım üç yaşındaydı. Eşim oyun oynayanlara nasıl baktığını görmüş, oynamak ister misin dedi. O kızımıza baktı, ben gittim oynadım eve geldim. Eşim her zaman çok destek oldu. Herkes benim kadar şanslı değil.”

Zonguldak- “16 yaşında gelin gittim. Hiç pişman değilim, yine yaparım. Kocam iyi kısmet çıktı. Bana baktı, çocuklara baktı. Dövmedi, sövmedi.”

İzmir- “Ne istiyorsun ki diyorlardı. Yediğin önünde yemediğin arkanda. 16’ımı yeni bitirmiştım evlendiğimde, eşim benden on yaş büyük. Üniversiteye gitmek istiyordum ama düğün dernek tatlı geldi, okul hayal oldu yani. Tamam dedim, madem evlendim, tadını çıkarayım ne yapayım. Gezip tozayım. İşimin yüzü bir gün bile gülmedi. Samırsın zorla aldı beni. Önce peşimden koştun sonra da pişman mı oldun dedim. Evde sessiz film oynanıyordu sanki. Çocuğumuz da olmadı. Cenaze evi gibi, çıt çıkmıyor. Hiçbir şeyimi eksik etmedi, ne istediysem yaptı ama biz gerçekten birbirimize eş olamadık, sevincimizi üzüntümüzü paylaşamadık. Öyle susarak yirmi yıl geçirdik. Halen de yabancı gibiyiz.”

Diyarbakır- “15 yaşında evlendim. Korkunç bir şey. Tanımı yok. Büyük bir ailenin içine gidiyorsun, nasıl davranacağını bilmiyorsun. Kız istendiği zaman derler ki yaşı küçük olsun eğitelim. Mesela ben erkeklerin önünde ayağa kalkıldığını bilmiyordum, bilmediğim için ilk tokadımı yedim. 16 yaşında oğlumu kucığıma aldım. 23 yaşındaydım, eşim vefat etti.”

***Tekirdağ-** “Sülaledede, okuyan tek kızım. Yaşıtlım bir sürü kuzenim vardı. Anneannem 13 yaşında evlenmişti ve aile toplantılarında sürekli kuzenimden bahsediyordu; Fatoş evde kaldı n’apıcaz diye! Ona koca bulmak çabasıındaydı. Bir gün anneanneme takıldım, beni niye söylemiyorsun dedim. Sen okuyorsun, sen hayatını kurtardın, dedi. Üniversiteye gittiğimde çevremde çok tepkiler aldım, annem babam büyük savaşlar verdiler okumam için. İlk tatile geldiğimde senin kaç erkek arkadaşın var diye en yakımlarım sordu. Ailem çok tepki aldı ama bu sözlere çok da tepki verdiler, beni desteklediler. Her şeye rağmen okudum ve buradayım.”

Bingöl- “Tvlilik programları da etkiliyor. Geçenlerde izdivaç programına kızın biri çıkmış, 17 yaşında filan, ‘Arkadaşlarım bana evde kalırsın, çok çirkinsin kimse seni almaz’ dediği için evlenmek istiyorum’ diyor. Bu kız şimdi evlenmeyi kendisi mi istiyor, yoksa toplum baskısından korktuğu için kendini mecbur mu hissediyor? Ben çözemedim.”

Malatya- “Babam diyor ki, ders çalışmazsan evde oturursun annene yardım edersen, zamanı gelince de veririz seni kocaya gidersen. Anne babaların düşüncesi bu.

Malatya- “Erken yaşta evlenmekle kazanacağımız hiçbir şey olmayacak ama kaybedeceğimiz çok şey olabilir; gurur, saygı, değer. En çok da özgürlük.”

Trabzon- “Aileler ya şımartıyor ya baskı yapıyor. Felancanın kızı şöyle yapmış dikkatli ol. Sınıf arkadaşımınla yolda giderken anneannemle karşılaşıyorum, sen niye konuşuyorsun onunla, aklını çeler diyor.”

Tunceli- “Bu yaşlarda evlendirilen kız çocukları zorlayan aileler çok cahil. Bu çok yanlış bir hareket. İnsan önce geleceğini kurmalı. Üniversiteden sonra elime işimi aldığım, cebime maaşım var artık dediğim zaman, kendime uygun bir eş bulabilirsem o zaman evliliği düşünebilirim

Şırnak- “Bizde hâlâ berdel var. Ablam ve kuzenim berdel edildi. İkisi de istemeyerek gelin gitti. Ama daha kuzenimi abime getiremedik. Çünkü abim başka birini seviyor. Çok üzülüyor ama kabul etmekten başka çaresi yok. Aileler buna bir son vermeli.”

Mersin- “Ben 10 yaşında gelin gittim Gaziantep’e. Fırına giderken çocuklar beni kovalardı, ‘küçük gelin’ diye bağırdı. İlimle çamaşır yıkardım, kaynanam beni döverdi. Kaynanam ekmek vermezdi. Kaynım ben ekmek yaparken karnıma bıçak soktu. Sonra kapıyı üstüme kilitleyip çıktı. Kayınbabam ata bindirip hastaneye götürdü. Bana sorular sordular. Nasıl oldu dediler. Kış kabağı keserken oldu dedim. Mahkemeye gönderdiler. Her ay mahkemeye giderdik. Savcı ve hakim bana sordular, istekli mi evlendin yoksa zorla mı evlendin? İki kolumu mühürlediler, Diyarbakır heyetine gittik yaşıma büyütmek için, yoksa kocam hapse girecekti. Sonra eve döndük. Daha yarım iyileşmeden işe başladım.”

Adana- “Ben de bir çocuk gelindim. Bugün 60 yaşındayım, kızım 45 yaşında. Eşim liseyi ve üniversiteyi evlendikten sonra bitirdi. Ama kimse bana sen de okumak istiyor musun diye sormadı. Çocuklar büyüdükten sonra lise diploması aldım. Eşim inşaat mühendisliğini bitirinceye kadar çocuklar büyüdü, okula başladı. Şanslıydım, maddi sıkıntı yaşamadım. Ailem de büyük destekti. 15 yaşında anne oldum. Büyük kızım ve oğlum doktor. Küçük oğlum mühendis oldu, bir şirkette yönetici. Küçük kızım da siyasalı bitirdi, Amerika’da yüksek lisans yapıyor. Eşleri de kendileri gibi başarılı. Bırakın da ben de çocuklarımla övüneyim biraz! Yaşutlarım çocuklarıyla uğraşırken ben torunlarımla vakit geçiriyorum. Yine de, yaşamak isteyip de yaşayamadıklarımı

bana kim verecek diye sormadan edemiyorum. Ben çocuk olmadım, genç kız olmadım. Tek bildiğim onuz yıldır gönüllü çalıştığım

Hakkari- “Amcalarım daha sonra beni başlarından atıp hiç görmediğim biriyle evlendirdi. Kocam 2004 yılında beyin kanaması geçirerek öldü. Kayınlarım kocam öldükten sonra bizlere bakmadı, 6 çocukla ortada kaldım. Kendilerine her şeyi alıyorlardı fakat bana ve çocuklarıma hiçbir şey almıyorlardı. O zamanlar bize Kaymakamlık ve Şemdinli merkezdeki hayırseverler bakıyordu. Ama onlar da daha sonra ellerini bizden çekti. Meburen yine başkasıyla evlendim ve bakamadığım çocukları kayınlarım aldı. Çareyi kuma olarak evlenmekte buldum ama yoksulluk beşimi bırakmadı. İmam nikahıyla evlendiğim kocadan iki çocuğum oldu. Diğer çocuklarıma hasretlik çekerken yoksullukla da mücadele ettim. Yetkililere güveniyorum, sesimi duymalarını istiyorum. Beni bu rezaletten, bu yoksulluktan kurtarmalarını istiyorum.”

Batman- “12 yaşında bir gelin geldi ve gelin başı yapmamı istedi. Kardeşi de yanındaydı ve 11 yaşındaydı, kız kardeşini de kaynına vermişler. Kıza sordum ‘Ya anlayamazsan, ayrılırsan çünkü çok küçüksün’ dedim. Kız bana ‘Ayrılırım, babam beni başkasıyla evlendirir, ondan da başlık parası alır, beni başlık parası olarak görüyor’ dedi. 12 yaşındaki gelin kendi isteğiyle evlendiğini, kız kardeşinin babasının zoruyla nişanlandığını söyledi.”

Ankara- “Ben 18 yaşında evlendim, 19 yaşında çocuğum oldu. Sırtına giydirecek bir zıbın bulamadım. O gün bugündür ben kızımı okuttum, 24 yaşında, bu sene eline ekmeğini alacak. Biz parasızlıktan okumadık. Her şeye beynimiz çalışıyordu yani. Kimi kızları da parasızlıktan okutamıyorlar. Çareyi kaçmada buluyorlar onlar da. 46 yaşındayım. Biz hiç aşık maşık olmadık anam

Diyarbakır- “14 yaşındaydım, ilkokulda. İstemeye geldiler. Hayatım kararmış gibi, beni alıp götürceklermiş gibi çok korku hissettim. Zaten babam vermezdi. Yok dedim zaten. Annem hep bize yardımcı olur. Okumak istiyordum. Babam okutmak istemedi, dilekçe verdim. Silvan tarafından bir köyde oturuyorduk, dilekçeden bir haber gelmedi. Destek veren kimse yoktu ailede. Erkekler vardı ailede ama hiç kimse bize yardımcı olmadı. Bir erkek hiçbir zaman bir kadının bir yere ulaşmasını istemez. Bizde şöyle derler; bir kadına yüz verdin mi hemen şumarır kendini kaybeder.” (Genç bir kadın)

Kayseri- “Geminin kaptanı erkektir. O nedenle çok bilinçli olmalı, çok akli başında olmalı. Yeri geldiğinde idare edebilmeli karşısındakini. Erkek her şeyi yaşamış olmalı, doymuş olmalı. Evlendiği zaman içinde ukte kalmamalı. Çapkınlık yönünden olsun, hayatı yaşama yönünden olsun özgürce her şeyi yaşamalı, ondan sonra evlenmeli.”

Kayseri- “Giymek zorunda oldukları bir rol var. Taşımak zorunda o rolü ve o rol onu eziyor. Çocuk gelinler noktasından bakıyorsak karşıdakinin de mesela katlanmış yaşından söz ediyorsak burada da zulüm görüyorum. Reşit bir erkeğin çok küçük bir kızla evlenmesi bir zevk midir, bir ego tatmini midir nedir bilmiyorum. Ama burada iktidar hırsı olduğunu düşünüyorum. Sabah eşimle arabada türkü dinledik. Şuna bak dedi, 13-14 yaşında kız sevmekten söz ediyor. Milletten hafızasında böyle bir türkü var.”

Edirne- “Tabii erken evlilik erkekler için daha çok sorun. Neden dersen, erkek çocuk hanımını aldı mı onu besleyecek, onun geçimini sağlayacak. Kız çocuğu evereyim ne yaparsa yapsın diyen babalar var. Böyle olunca erkeğe düşüyor ev idaresi.”

Aydın- “Erkek kendisi büyüdüğü, evlilik yaptığı kadını çocuksu bulacak, beğenmeyecek, yetersiz görecektir, hor görmeye başlayacak ve bu şiddete kadar varacak.” (Kamu görevlisi, erkek, evli)

Edirne- “14 yaşında evlendim. Eşim 16 yaşındaydı. Hiç tanışmadan evlendik. O zaman da yakışıklı bir gençtim. Dışarıda top oynarken ‘gel düğün yapıyoruz’ dediler. Babam erken vefat etmişti. Annem ‘Ah ben de öleceğim, bir an önce evlendireyim de mirüvvetini göreyim’ dedi. Annem şu an 80 yaşında, torunlarını da gördü, arada olan bize oldu!” (STK yöneticisi, erkek, evli)

Yozgat- “Ben 16 yaşında nişanlandım. 17 yaşında evlendim. Evliliğin ne demek olduğunu bilmiyordum. Annem rahatsızdı, evde küçük çocuklar vardı, evde bazı işlerin yapılması gerekiyordu. Biz o vesileyle evlenmiş olduk. Ben okula gidiyom Ticaret Lisesi ikinci sınıf, derse çalışacağım, hanıma diyorum yatma, yatarsan derse çalışmam sınıfta kalırım. Nişanlandığım sene de sınıfta kaldım. Evlendik, çocuk oldu, bir çocuk iki çocuk üç çocuk dört çocuk beş çocuk. Beş kızım var, üçünü evlendirdim,

biri iş kadını, biri hemşire. Sonradan anladım erken evlendiğimi. Köylerde 12 yıl öğretmenlik yaptım. Anladım ki bu erken evliliğin bir sürü sorunları var. Aile içi tartışmalar çıkıyor, gelin kaynana tartışması çıkıyor, bunlar Türkiye'nin gerçekleri yani. Buradaki en büyük görev de Milli Eğitime düşüyor. Çocuklarımız bu yönde eğitilecek, evliliğin toz pembe bir hayat olmadığını. Ben bunları yaşadım. Çocuğuma bir ayakkabı alamadım. Öğrenciyim, ana babama muhtacım. Kızıma bu çektiğimiz sıkıntıların hepsini anlattım, en az 22-23 yaşında evlendirdim. (Sosyal Hizmetler yetkilisi, erkek, evli)

Afyonkarahisar- *“O zamanlar dershaneye gidiyordum, iyi de puanlar alıyordum, ilk üçe giriyordum. Babam ‘Emekli oluyorum, yarın öleyim mi kalayım mı belli değil, bugün düğününü beş liraya mal edeceksem yarın belki on liraya yapacağım, bir an önce evlen’ dedi durdu. Evin ilk erkek çocuğuydum.”*

Afyonkarahisar- *“Evlenince insan hayallerini fazla düşünmüyor. Mesela benim üniversite hayalim evlenince olmadı. Puanım mühendislik fakültesini tutuyordu. Tabii bu anlattıklarım evlilikten pişmanlığım olduğundan değil. pişmanlık yok ama daha farklı şeyler olabilirdi.” (Kamu görevlisi, erkek, evli)*

Aydın- *“Yani şimdi çiftçiyiz. Kadın eve hizmetçi gibi geliyor. İşte çapaya amele lazım, işçi lazım diye everiyorlar. Bir de kaçmasın diye, veya malı mülkü fazlaysa başkasına gitmesin, bir an evvel alalım diyorlar. Gençlerin de evlenmeye karşı bir zaafı oluyor.” (Erkek, evli)*

Nevşehir- *“Veli toplantılarıyla çözmeye çalışıyorum ama toplantılara daha çok anneler geliyor. Erkekleri getiremiyorum. Kahvehaneye gidiyoruz, birkaç defa bu konunun üzerine gittiğinizde sizden kaçıyorlar.” (Öğretmen, erkek, evli)*

Erzincan- *“Yaşamdan erken koparılmama. Dalından koparılan çiçek gibi veya olgunlaşmamış meyve gibi kızın hayattan koparılması, ait olmadığı bir dünyaya sürüklenmesi, acının içine sürüklenmesi... Bir insanın yeni bir hayatı dünyaya getirebilmesi için her şeyden onun hayata hazır olması gerekir. Çocuk yaştaki kızların kucaklarına bir çocuk alması gerçekten de bir trajedi. Bu bizim toplumumuzun derin, ağır bir yarası... Bu alışkanlık kültürümü yıkmamız lazım. Ülkemizde evlilikler alışkanlık evliliğidir. Kızlar üzerinde ağır bir duygusal yük taşıyorlar. Bilinçaltımızı yeniden programlamak, yeniden şekil vermek. Çocuklarımızı ‘insan’ olarak*

yetiştirebilirsek onlar kız ve erkek olarak çok özgür seçimler yapabilecekler. Öğrenilmiş çaresizlik altındayız.” (Öğretmen, erkek, evli)

Erzincan- “Erkeğin içinde her zaman ben güçlüyüm düşüncesi vardır. Hem düşünce olarak hem bilek gücü olarak. Bunu yıkmak lazım bence. Bir yandan kızları bilinçlendirirken bir yandan da erkeklerin içindeki o güçlü duyguyu yavaş yavaş söndürmek lazım, sevgiye dönüştürmek lazım bence.” (Lise öğrencisi kız çocuk)

Ankara- “Erkeklerle suçu yüklemek doğru mu? Onları yetiştiren de bir anne. Ot kökün üzerinde büyüyecek. Dünyayı erkekler idare ediyor ama biz de onları idare etmeyi öğrenmeliyiz.” (Kadın, evli)

Ankara- “Bence suç annelerde değil. Babalar erken yaşta evlendiriyor. Bunu niye yapıyorlar anlamıyorum. Büyükler utanmalılar!”

Bingöl- “Tecavüze, tacize uğruyorlar. Bu yüzden de istemedikleri kişilerle evlenmek zorunda kalıyorlar. Evlenerek güya namus kurtuluyormuş. Öyle bir şey yok.”

Amasya- “Çocuğumuzu erken evlendirerek onun başını belaya soktuğumuzun farkında mısınız?”

Sinop- “Aslında erkeklerin eğitilmesi gerek.”

Dağ olurum taş olurum yine de kızımı vermem!”

(Nevşehir 'den bir kadın)

“Tek çarem annem zaten!”

(Diyarbakır 'dan bir kız çocuk)

Siirt- “Çevremizde çocuk yaşta kızlar aile baskısıyla evleniyorlar. Karşı gelemem büyüğümdür ne derse o olsun zihniyeti var. Babalar belki masraftan kaçıyor, çocuklarına bakamıyorum diyor ama annelerin bunu yapmaması lazım. Biz gençler ne yapabiliriz? Evlenmiyoruz diyebiliriz. Ben evlenmeye karşıyım, istemiyorum da.” (Genç bir erkek)

Ankara- “Evlilik hakikaten kolay değil. Hayatım birden bire başka bir şeye dönüştü. Çocuk sayılırdım, oyun gibiydi her şey. Şimdi kızıma bakıyorum, mümkün değil evlenemez diyorum. Kendisinin olmayan bir hayata kendini adanmak; kadınlardan beklenen bu. Kızımı dünyaya bunun için getirmiş olamam. Büyüsun, meslek sahibi de olsun, kendi karar versin evlenecek mi evlenmeyecek mi?” (Kadın, boşanmış, 50 yaşında)

Tekirdağ- “Hepimiz diyoruz ki doğuda eğitim yok. Hayır, var. Doğuda anneleri seminere çağırdığımızda 100 kişi davet ettiyse 99’u oradadır. Ama Trakya’da 300 kişi davet ediyoruz, 6’sı geliyor. Bu çocuklarına verdikleri değeri gösteriyor. Bizim burada erken yaşta evlilik oranları fazla, doğuda daha az. Bunu oralarda üç sene yaşayarak, Diyarbakır-Mardin-Adıyaman-Hakkari-Van buralarda gezerek tespit ettim. Oradaki insanlar çocuklarını okula gönderiyorlar. Çünkü hayatlarını değiştirmenin tek yolunun okumak olduğunu biliyorlar. Ya evlenecek, ya dağa çıkacak ya da okuyup hayatını kurtaracak. Burada aileler ne diyor? Paramız var destekleriz, okusun, meslek sahibi olmasa da gider bir koca bulur.” (Öğretmen, kadın)

Ağrı- “Biz altıncı sınıftayken bir arkadaşımız vardı, derlerinde gayet de hasarlıydı. Birkaç hafta okula gelmedi. Yanına gittiğimizde parmağındaki yüzüğü gösterdi. Çok üzüldük. Kendisi de istemiyordu ama ailesi 10 bin TL karşılığında kızlarını 70 yaşındaki bir adama satmışlardı. 14 yaşındaydı. Birkaç sene sonra ailesini gördüm, kızım ilk doğumunda çok kan kaybetti şu an ölüm döşeginde dediler. Ailesi o kadar pişmandı ki size anlatamam. O durumdan kurtuldu. Geçen sen de babası kızını sürekli aramasına rağmen kız bir türlü telefonu açmıyordu. Merak edip yanına gittiğinde kızımı dövülmüş bir şekilde sokağın ortasında buldu. Adamın kızı burada, tekrar evlendirmek istiyor. Bu zihniyetin amacının ne olduğunu bulamıyorum.”

Düzce- “Babalarımıza anlatın, çocuklarını evlendirmenin suç olduğunu bilsinler. Kamuna karşı gelmesinler. Biz koca değil eğitim istiyoruz, okuyup meslek sahibi olmak istiyoruz. Bu yaparsak kimi seçeceğimize de kendimiz karar veririz.” (Lise öğrencisi bir kız çocuk)

Kastamonu- “Ablam çok erken yaşta evlendi, ortaokulu bile bitiremedi. Yakinen tanıdığımızla evlendi ve yıllardır çekiyor. Onu gördüm ve ben üniversite okumaya karar verdim. Çünkü erken evlilikte başıma neler geleceğini bilmiyordum. Sonuçta bir hayatın yükümlülüğünü, bir sorumluluğu alacaktım, bu sorumluluk için çok küçüktüm. Hayata karşı savaşmak için çok erken yaşta olduğumu düşündüm.”

Muş- “17 yaşında kızım var. Ben vermek istemiyordum. Okulu da bıraktı. Kendi isteği olunca çocuk da iyidir diye kalktı verdik. 18 yaşında çocuğu oldu. Çocuktan sonra baya bir sorunlar yaşadı. Zor topladı.” (Kadın, evli)

İzmir- “Bunun tamamen bir eğitim sorunu olduğunu düşünmüyorum. 1950’ye kadarki alfabede bir eşitlik söz konusuydu. Ders kitaplarında mutfakta anne-baba-çocuk birlikte iş yapıyordu. 1950’de yönetim değişince köy enstitüleri kapandı, yeni bir yönetim şekline dönuştük, yeni dünya düzeninin de altyapısı oluştu burada. Tamamen farklı bir eğitim sistemine yönelindi. Babayla erkek çocuk dışarıda odun kırarken anneye kız çocuk mutfakta bulaşık yıkamaya başladı. Babayla çocuk gazete okurken anneye kız oya yapmaya başladı. Cins ayrımcı eğitim sistemine geçtik biz. Farkında olmadan. Sistem bize her şeyi alıştıra alıştıra dayattı ve alışkanlık haline getirdi. Eğitim sisteminin değişmesiyle bunun değişeceğine inanıyorum. Beş çocuklu bir ailede birileri eğitilecekse erkek çocuğa öncelik verilir. Çünkü kız gidecektir, birileri tarafından doyurulacaktır. Bunlar değişmedikçe çocuk gelinlerin kaderi değişmeyecek.”

Kırşehir- “Haklarımı yeterince bildiğimi düşünmüyorum. Haklarımı öğrenmeyi çok istiyorum. Bilsen bile savunamıyorum. Çünkü bizim köyde gençlere ilgi vermiyorlar, hele kızlara hiç vermiyorlar. Erken yaşta evlendiriyorlar. Ben bunun cezasız olması beni çok üzüyor. Hapis olabilir. Ama para cezası olmasın çünkü ödenebiliyor. Çocuğu okuldan alabiliyorlar. En kötü tarafı ne: çocuk yaşta çocuğu oluyor ve çocukluğunu yaşayamıyor. En başta haklar ailede öğrenilmeli. Sonra okulda açılmalı. Gençlerimizi küçük yaşta evlendirmeyelim. Onlar sizin çocuklarınız. Aileler duyarlı olmalı. Köyde kız çocuğuna güvenmiyorlar. Başma tecavüz gibi bir şeyler gelir diye korkuyorlar. Erkeklerden dolayı korkuyorlar. Okulum bitsin, elime mesleğimi alayım ondan sonra evlenebilirim. Mecburi değil. Evlilik olmasa da olur.” (Lise öğrencisi kız çocuk)

Osmaniye- “Zaten devlet ister istemez zorunlu okul süresini 12 yıla çıkaracak. Çıktığı zaman da evlilik yaşı 18-19’a yükselmiş olacak. Bu herhalde en mantıklı, en güzel çözüm yolu olacak.” (Sosyal Hizmetler İl Müdürü, erkek, evli)

Kastamonu- “Karadeniz’de maalesef küçük yaşlarda evlenmiş, evlendirilmiş kız çocuklarımız oluyor. 8 yıllık kesintisiz eğitim ciddi olarak bunun önüne geçti.” (Milli Eğitim Müdürü, erkek, evli)

Ankara- “17 yaşında evlendim, keşke geç evlenmeseydim. Ben de isterdim okumayı. İlkokul mezunuyum. Okuyamadım. Pişmanlık var. İki sene yalvardım, tek dedim olsun geç gideyim okula, babacannem başladı ‘evde kaldın’. Çok başımın etini yedi, evlenmek zorunda kalıyorsun. Bir ay sonra da hamilesin.” (Kadın, evli)

Ankara- “Orta ikiden ayrıldım. İkiyi bitirip üçe başlayacağım sene, annem ‘sen artık büyüdün, okula gidemezsin, artık iş göreceksin’ dedi. Köydeyim. Annem işe gidiyordu, ben de evin işlerini yapacaktım. 17 yaşında evlendim, 18’ime bastıktan dört gün sonra oğlum doğdu. Dört sene kaynana kayınbaba yanında kaldım, bir buçuk sene asker yolu bekledim. Çok perişanlık çektim.” (Kadın, evli)

Erzincan- “Ben 17 yaşında evlendirilmiş bir annenin kızıyım. Eğitim hayatı sona erdirilmiş. Mallar erkeklere kalsın, kızlar evlensin ve yükü bizden kalksın denilerek. Annem bu durumu hiçbir zaman kabullenememiş ve evlendikten sonra okumaya karar vermiş. Şu an çocuk gelişimi bölümünde okuyor.”

Bitlis- “Eğitim şart! Anneyi bilinçlendirdiğiniz sürece problemlerin ortadan kalkacağına inanıyorum. 15-16 kaçarak evlenen çocuklar sağlıklı düşünen çocuklar değiller. Çocuk onlar!” (Belediye başkanının eşi)

Mardin- “12 yaşında evlendirildim. Kolay bir şey değil. Başta eğitim diyorum, başka bir şey demiyorum. Tek odada yaşıyorum. Okula giden çocukları gördüğümde çok seviyorum. Elimden gelirse yardım bile ediyorum onlara.”

Nevşehir- “Annem bize çeyiz yaptı ama şöyle dedi, eğer okursan sana bunlar var. Okumazsan hiçbirini vermem. Önce kendi ayakların üzerinde durman lazım.” (Üniversite öğrencisi, kadın)

Diyarbakır- “Kız çocuklara daha küçükken yetişkin gibi davranılmasın. Kızım makyaj yapabilir denmesin. Daha 10 yaşında! Bir de çeyiz yapma var. Çeyiz erken evliliği korkunç hızlandırıyor. Karşıyım. Şu nakışı kızıma işleyeyim demeyin! O zaman mesleğe doğru değil evliliğe doğru gidiyor çocuk.” (Genç bir kadın)

Çankırı- “Mahallede kadınlar kapı önlerinde toplanıp dantel örüyor. Sorarsan hepsi aynı şeyi söyler, kızımıza yapıyoruz derler. Kızlarına bakın, daha okula gidecek yaşta bile değiller. İlgi yok, sevgi yok, iletişim yok, ama bol bol çeyiz var!” (Genç bir kadın)

*** Çocuk Gelinler: Küçük Yaşta Evlilik Büyük Geliyor", Hazırlayan: Selen Doğan, 2011, Ankara**

*Uyutamaz beni ninniler şimdi
Ve gürültüler uyandıramaz
Her şey sessiz
Her şey dümdüz olsa ne gezer
Saçlarım hâlâ asi hâlâ yaramaz*

*Giderim gitmesine lakin
Oyuncaklarım kimin olacak
Beş vakit tuttuğu anneciğimin
Kollarım kimin parmaklarım kimin olacak.*

Gülten Akın

Çocuğun Ölümü, 1952

Tablo 1: Mart 2009 - İlköğretime Özürsüz Devamsız Öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri (20 Gün ve Üstü)

(TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu-Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Rapor: 17)

		KIZ	ERKEK	TOPLAM
Ekonomik, Sosyal, Kültürel Boyut	Öğrenim gördüğü 6-8. Sınıfların bulunmaması	643	278	921
	Ailevi nedenler	7.867	3.999	11.886
	Ekonomik yetersizliği nedeniyle giderlerin karşılanamaması	704	582	1.286
	Erken evlilik ve nişanlanma	675	18	693
	Geleneksel nedenler	4.273	700	4.973
	Göçler	1.467	935	2.402
	Sağlık nedeniyle devamsızlık	2.169	2.395	4.564
Engellilik Hali	Görme engelli ve/veya görme bozukluğu	104	86	190
	İşitme engelli	133	147	280
	Ortopedik	430	505	935
	Zihinsel engellilik	2.193	3.008	5.201
Çalıştırılan Çocuklar	Mevsimlik gezici ve geçici tarım işçiliğinde çalıştırılan çocuklar	739	477	1.216
	Sanayide ve hizmet sektöründe çalıştırılan çocuklar	150	352	502
	Sokakta çalıştırılan çocuklar	8	128	136
	Ev hizmetlerinde çalıştırılan çocuklar	942	190	1.132
Nüfus Kaydıyla İlgili Sorunlar	4.962	2.418	7.380	
Diğer Nedenler	30.943	18.333	49.226	
TOPLAM		58.402	34.551	92.953

Tablo 2: Mart 2009 E-okul Verilerine Göre İllerde Erken Evlilik ve Nişanlanma**Nedeniyle İlköğretime Devamsız Çocukların Dağılımı****(TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu-Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Rapor: 17-18)**

Erken Evlilik ve Nişanlanma				
	İLLER	KIZ	ERKEK	TOPLAM
1	ADANA	13	0	13
2	ADİYAMAN	6	0	6
3	AFYON	1	0	1
4	AĞRI	115	1	116
5	AKSARAY	3	0	3
6	AMASYA	0	0	0
7	ANKARA	2	0	2
8	ANTALYA	7	0	7
9	ARDAHAN	2	0	2
10	ARTVİN	0	0	0
11	AYDIN	0	0	0
12	BALIKESİR	3	0	3
13	BARTIN	0	0	0
14	BATMAN	11	1	12
15	BAYBURT	1	0	1
16	BİLECİK	0	0	0
17	BİNGÖL	2	0	1
18	BİTLİS	9	0	9
19	ÇORLU	0	0	0
20	BURDUR	3	1	3
21	BURSA	5	0	6
22	ÇANAKKALE	4	0	4

23	ÇANKIRI	0	0	0
24	ÇORUM	0	0	0
25	DENİZLİ	3	0	3
26	DIYARBAKIR	56	1	57
27	DÜZCE	1	0	1
28	EDİRNE	10	0	10
29	ELAZIĞ	4	0	4
30	ERZİNCAN	1	0	1
31	ERZURUM	13	1	14
32	ESKİŞEHİR	1	0	1
33	GAZİANTEP	40	0	40
34	GİRESUN	0	0	0
35	GÜMÜŞHANE	0	0	0
36	HAKKÂRİ	8	1	9
37	HATAY	21	0	21
38	İĞDIR	4	1	5
39	ISPARTA	1	0	1
40	İSTANBUL	13	2	15
41	İZMİR	13	3	16
42	K.MARAŞ	19	0	19
43	KARABÜK	0	0	0
44	KARAMAN	0	0	0
45	KARS	16	0	16
46	KASTAMONU	0	0	0
47	KAYSERİ	6	0	6
48	KIRIKKALE	2	1	3
49	KIRKLARELİ	2	0	2
50	KIRŞEHİR	5	0	5
51	KİLİS	6	0	6
52	KOCAELİ	5	0	5
53	KONYA	2	0	2

54	KÜTAHYA	2	0	2
55	MALATYA	5	0	5
56	MANİSA	16	0	16
57	MARDİN	23	0	23
58	MERSİN	33	1	34
59	MUĞLA	3	0	3
60	MUŞ	39	0	39
61	NEVŞEHİR	3	1	4
62	NİĞDE	3	0	3
63	ORDU	0	0	0
64	OSMANİYE	7	0	7
65	RİZE	0	0	0
66	SAKARYA	0	0	0
67	SAMSUN	8	0	8
68	SİİRT	21	1	22
69	SİNOP	0	0	0
70	SİVAS	3	0	3
71	Ş.URRFA	17	0	17
72	ŞIRNAK	15	0	15
73	TEKİRDAĞ	5	0	5
74	TOKAT	6	0	6
75	TRABZON	0	0	0
76	TUNCELİ	0	0	0
77	UŞAK	1	0	1
78	VAN	19	1	20
79	YALOVA	1	1	2
80	YOZGAT	7	0	7
81	ZONGULDAK	0	0	0
	TOPLAM	675	18	693

Tablo 3: Türkiye’de 15-19 Yaş Evlilikler

(TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu-Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Rapor: 21)

15 – 19 Yaş Evlilikler		
	Evli Değil	Evli
1998	84.8	15.2
2003	88.1	11.9
2008	90.4	9.6

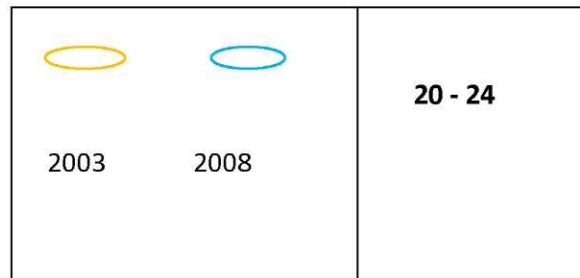
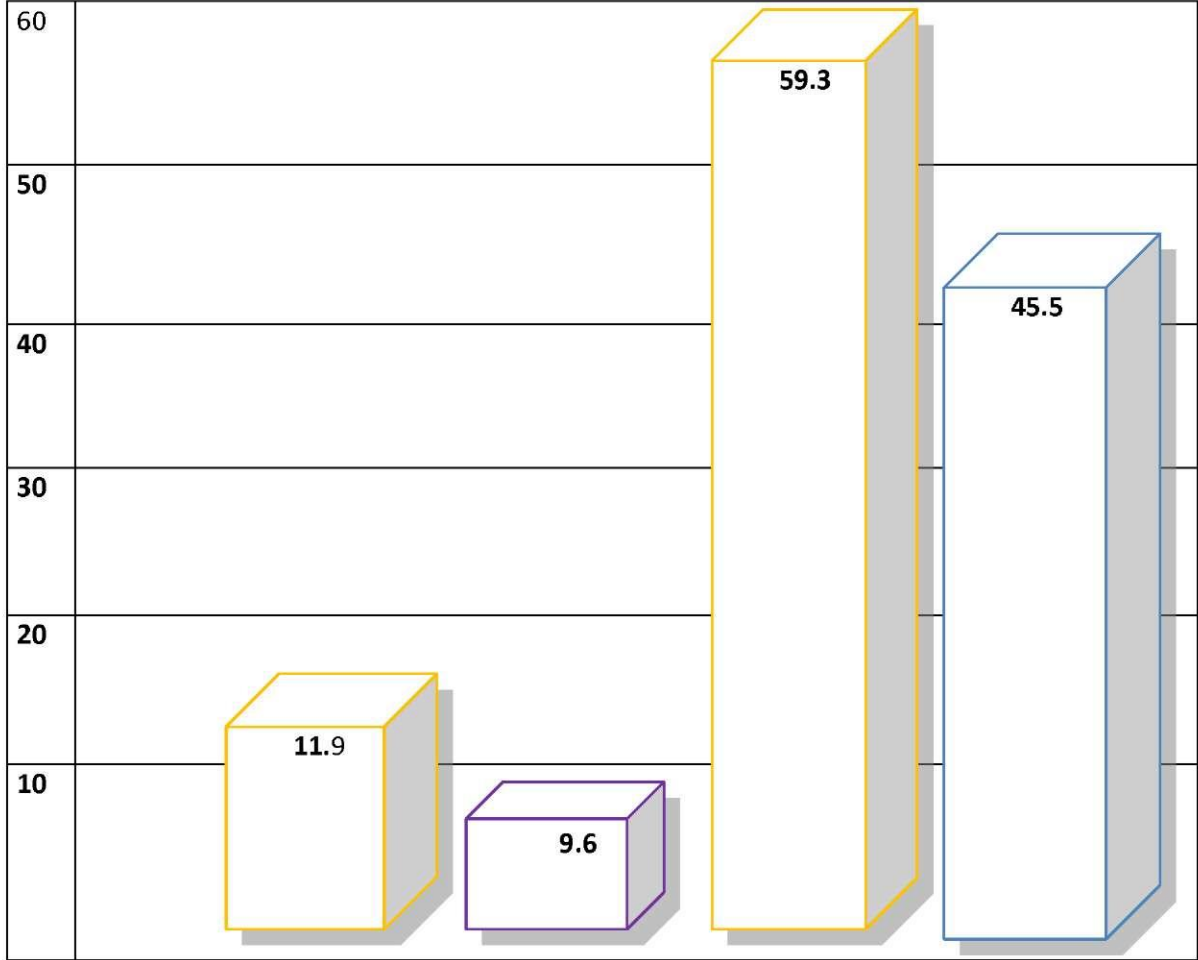
Tablo 4- Türkiye’de Doğum Öncesi Bakım/Eğitim (2008)

**(TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu-Erken Yaşta Evlilikler Hakkında
İnceleme Yapılmasına Dair Rapor: 21)**

	Doktor %	Ebe/Hemşire %	Hiç Kimse
Eğitimi Yok, Temel Eğitimi Tamamlamamış	74.4	3.8	21.5
Temel Eğitimi 1. Kademe	90.5	2.8	6.5
Temel Eğitimi 2. Kademe	94.5	1.7	2.9
Yüksek Okul ve Üniversite	98.4	0.9	0.5

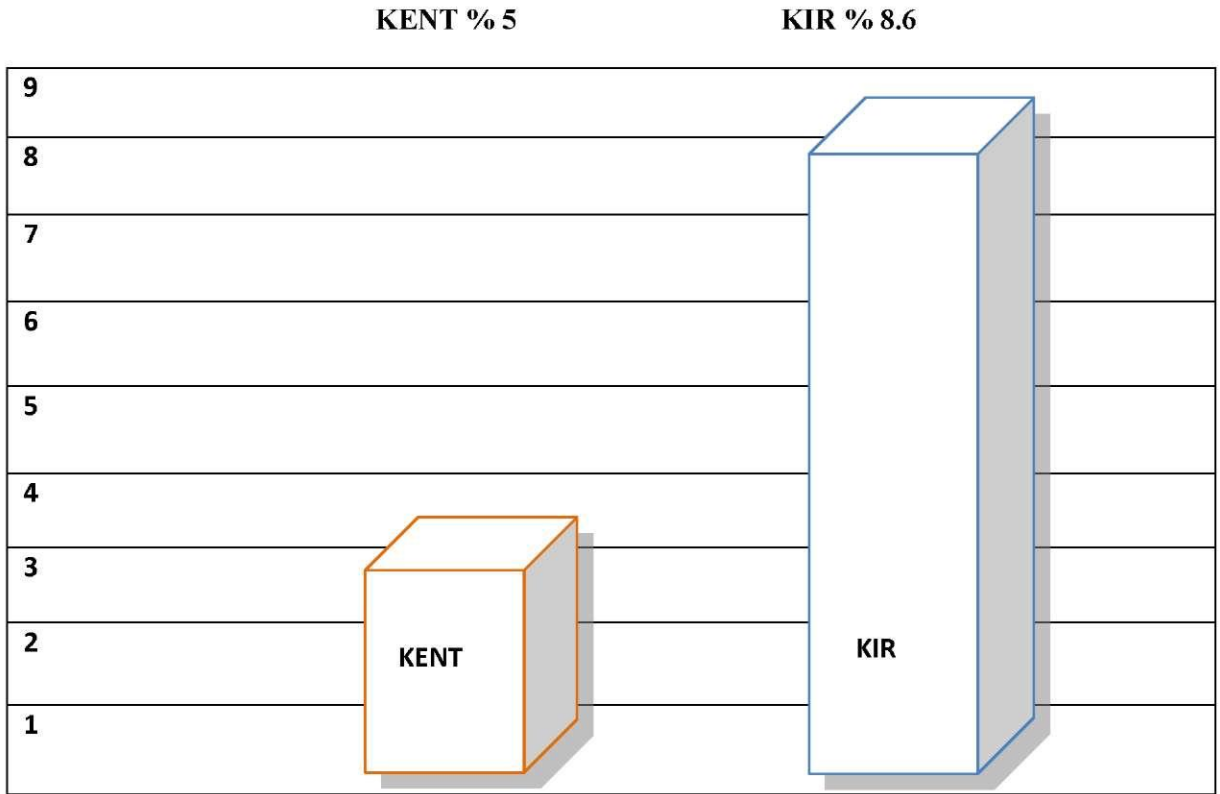
Şekil 1- Türkiye’de Adölesan Dönemde Evlilik (2003, 2008)

(TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu-Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Rapor: 21)

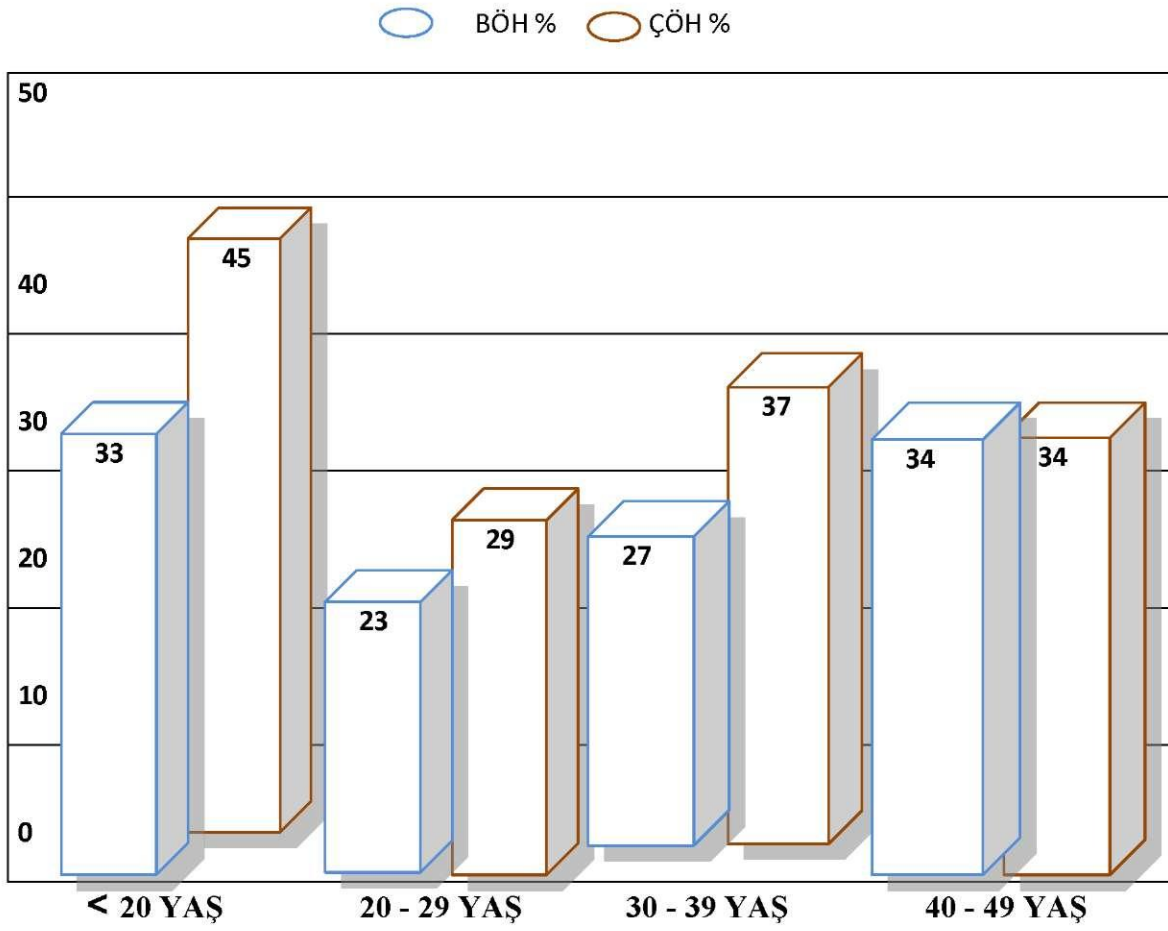
**Şekil 2- Türkiye’de 15-19 Yaş Grubu Evli Ergenlerde Çocuk Doğurmaya Başlayanların
Yüzdesi (2008)**

**(TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu-Erken Yaşta Evlilikler Hakkında
İnceleme Yapılmasına Dair Rapor: 22)**

Şekil 3- Türkiye’de Doğumdaki Anne Yaşına Göre Bebek ve 5 Yaş Altı Çocuk Ölüm Hızları (2008) –

(TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu-Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Rapor: 22)

T.C.
NEVŞEHİR BELEDİYESİ
Evlendirme Memurluğu

Sayı : M.50.0. NEV.0.10.01-49
Konu : Evlenme İstatistikleri

13.06.2012

NEVŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne
NEVŞEHİR

İlgi : 12.06.2012 Tarih ve B.30.2.NEÜ.0.41.00.00-340 Sayılı yazımız.

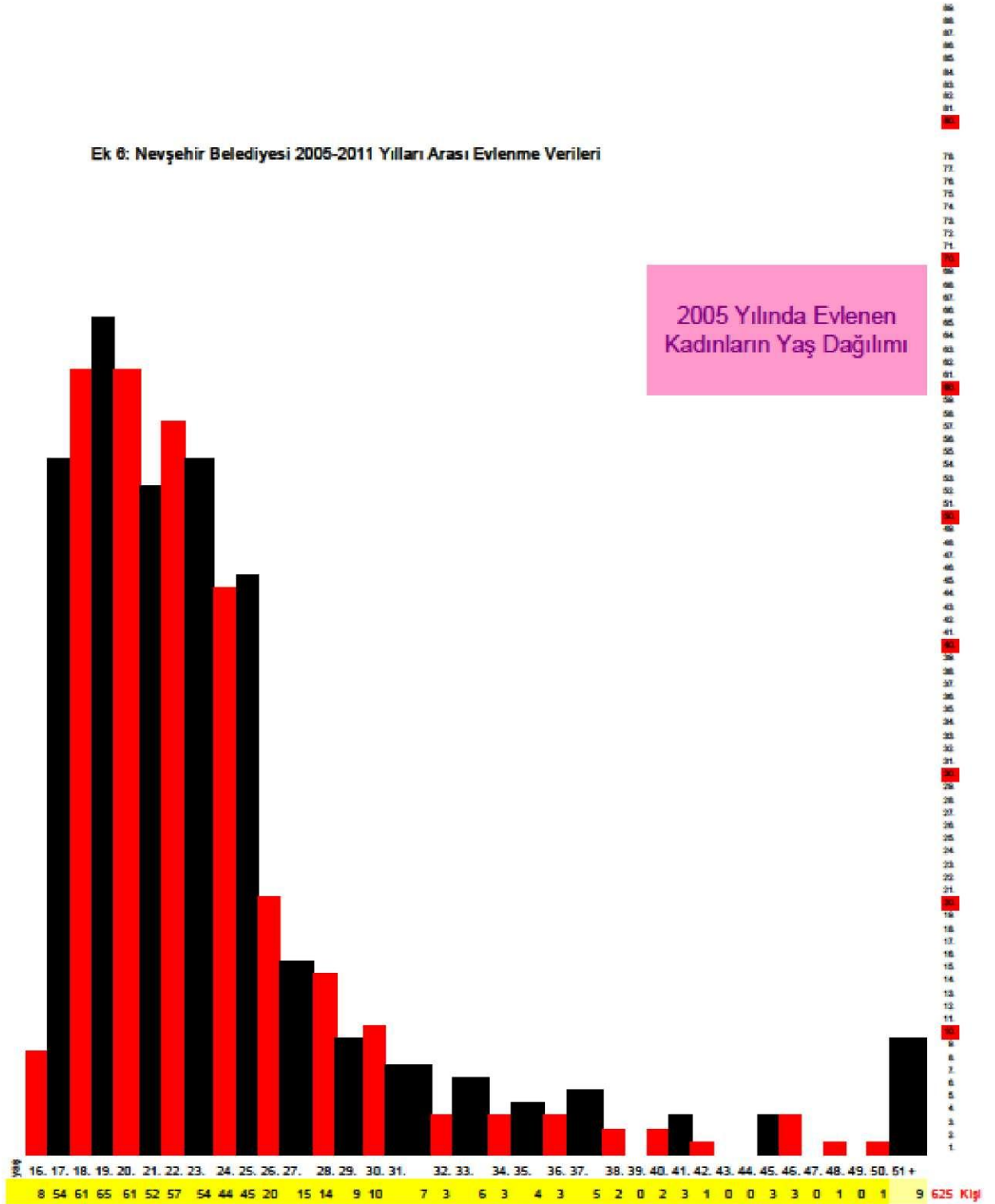
İlgi sayılı yazınızda Belediyeniz Evlendirme Memurluğunca yapılan nikâh akitlerinden cinsiyetlere göre yaş dağılımlarını gösteren bilgiler istenilmekte olup; 2005 ila 2011 yılları arasında yapılan nikâh akitlerinde ki cinsiyetlere göre yaş dağılımlarını gösteren grafik çizelgeleri yazımız ekinde sunulmuştur.

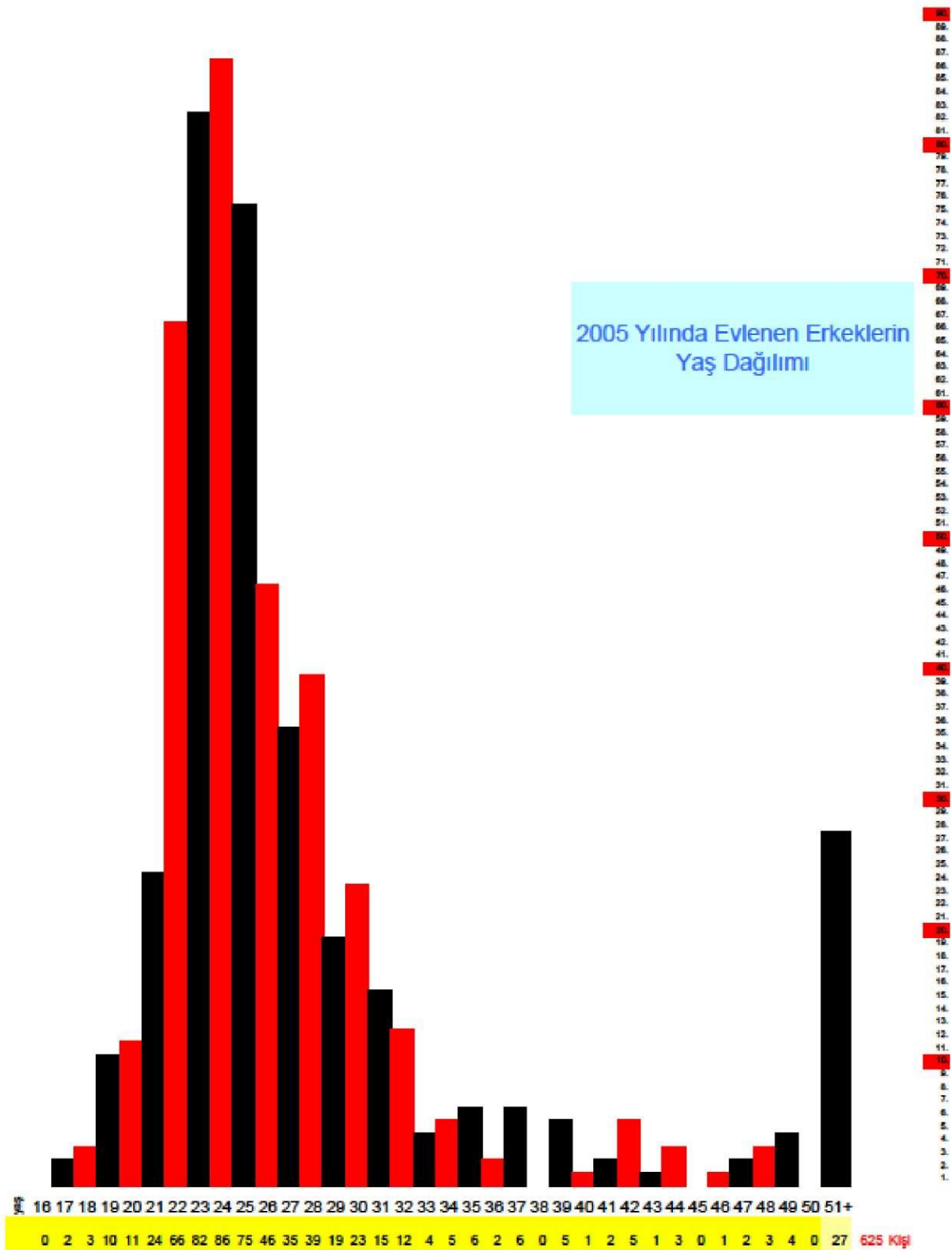
Bilgi ve gereğini arz ederim.

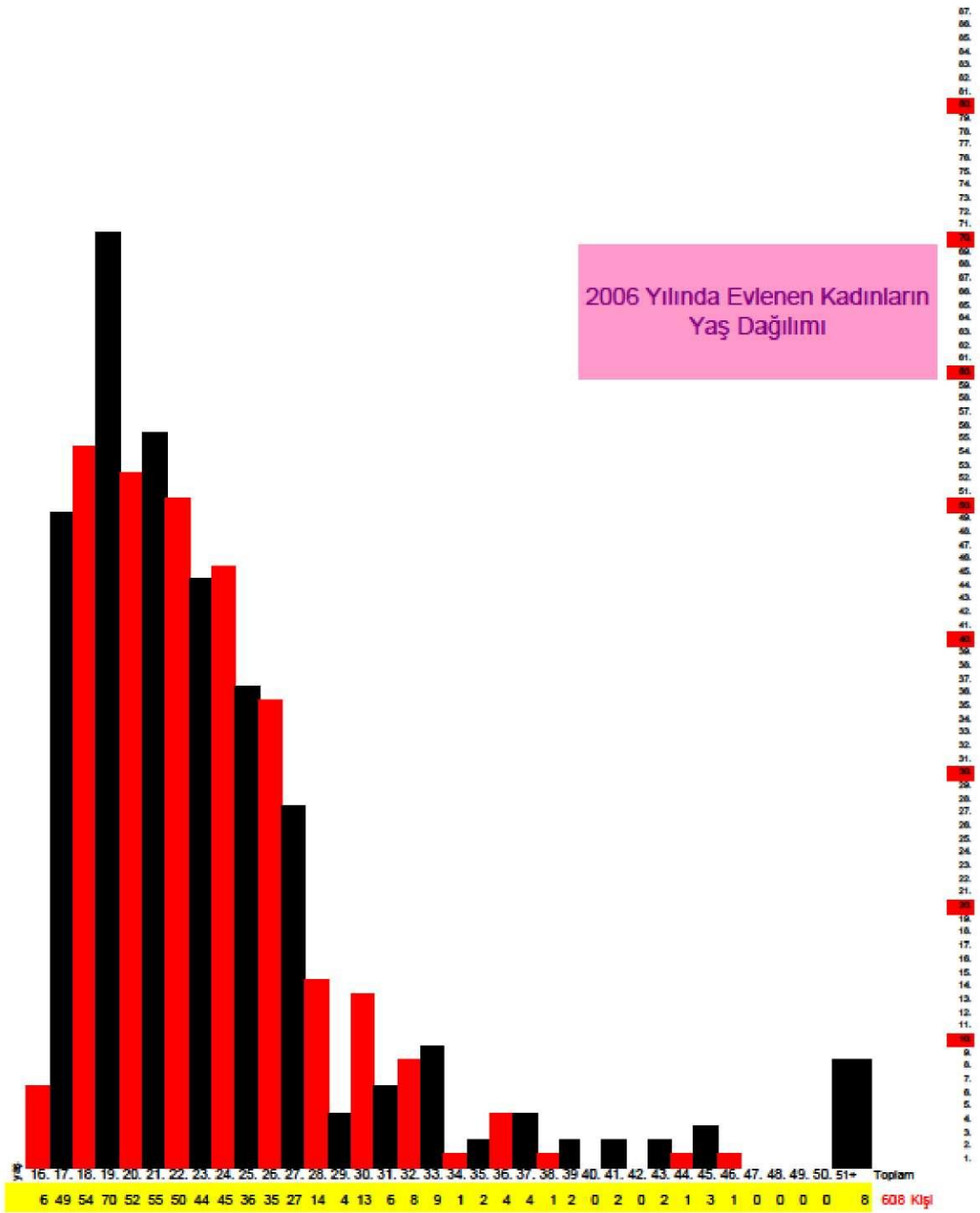
Ertuğrul USTA
Nevşehir Belediyesi
Evlendirme Memuru

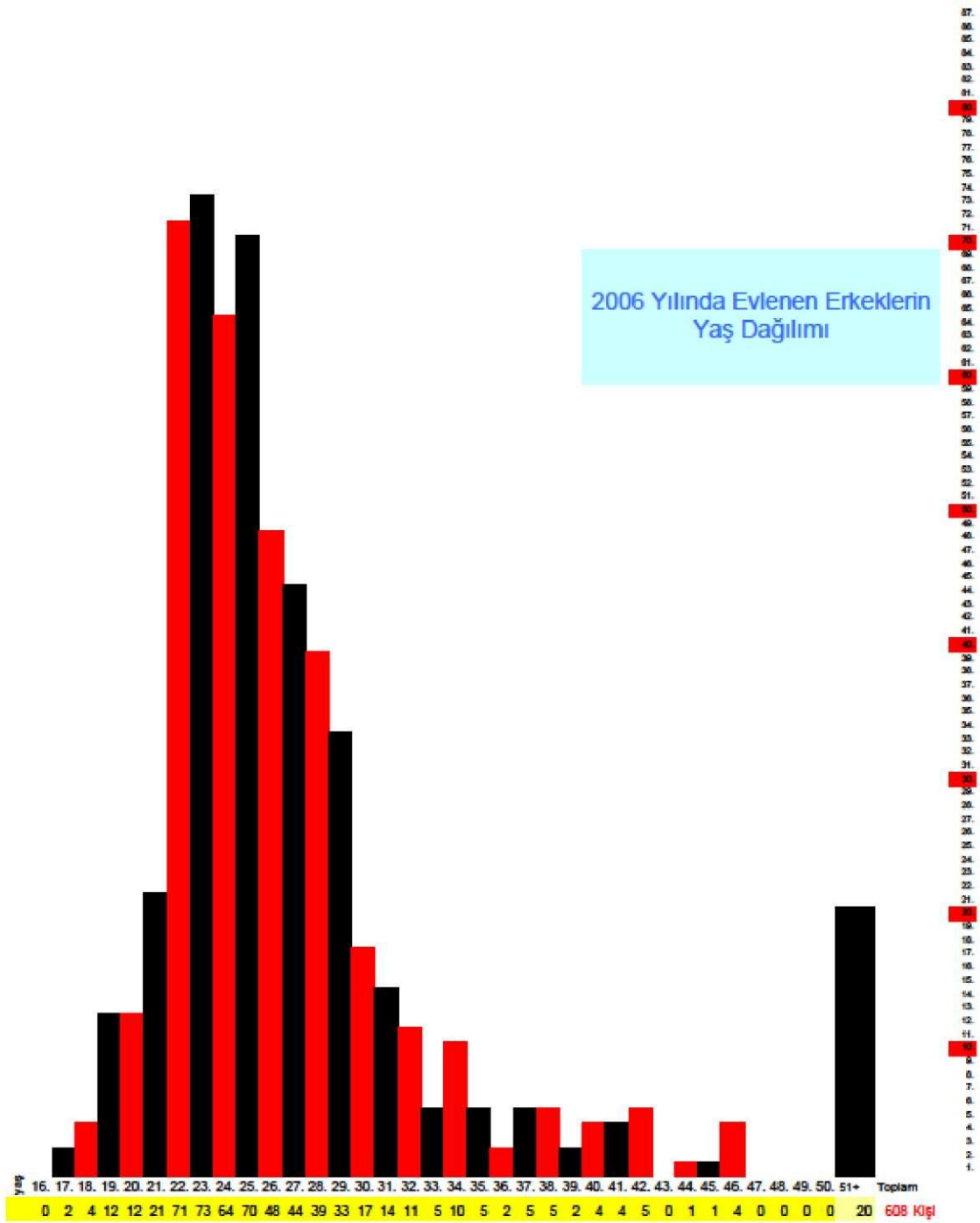
Ek :
Evlenme İstatistikleri (15 sayfa)

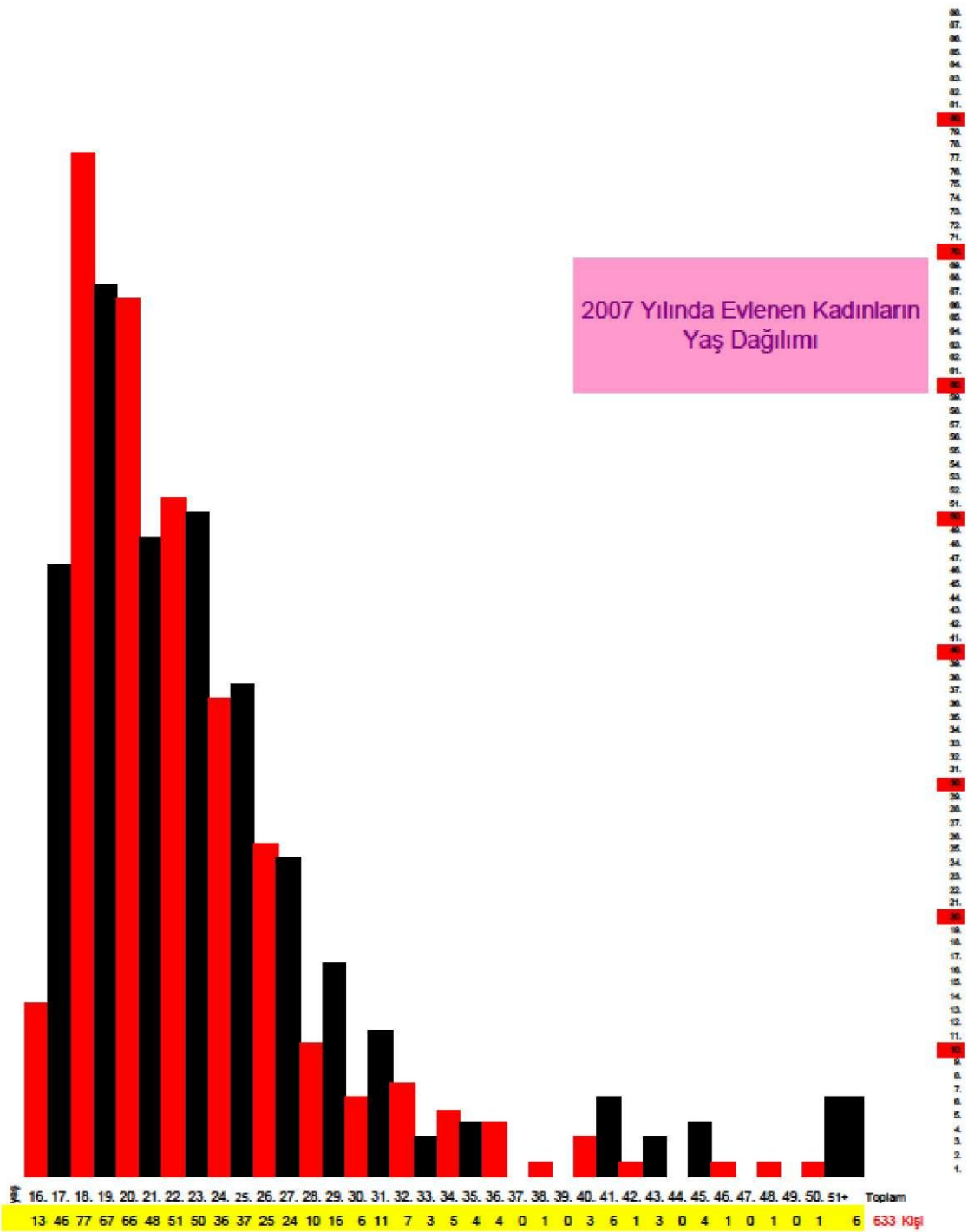
Ek 6: Nevşehir Belediyesi 2005-2011 Yılları Arası Evlenme Verileri

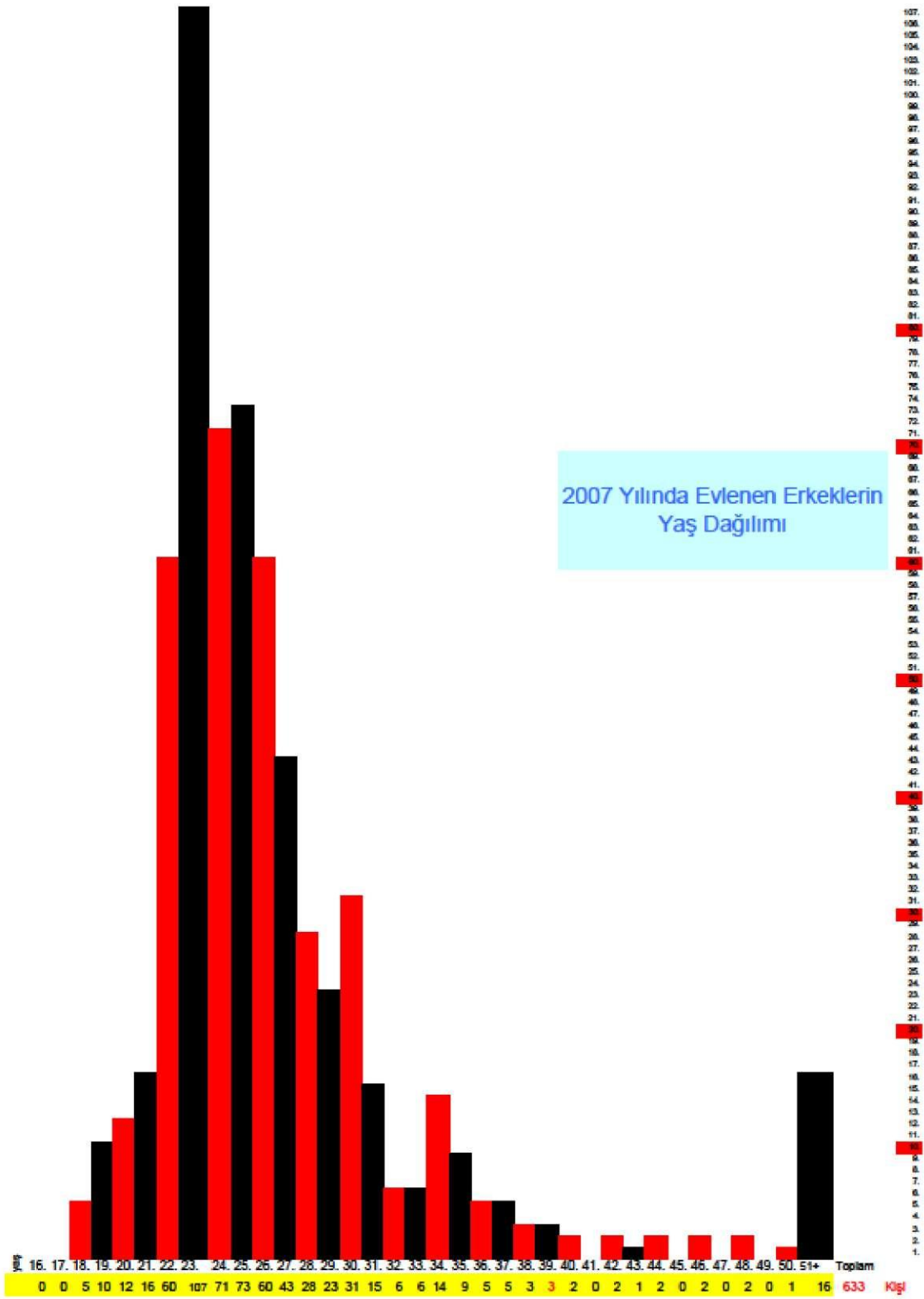

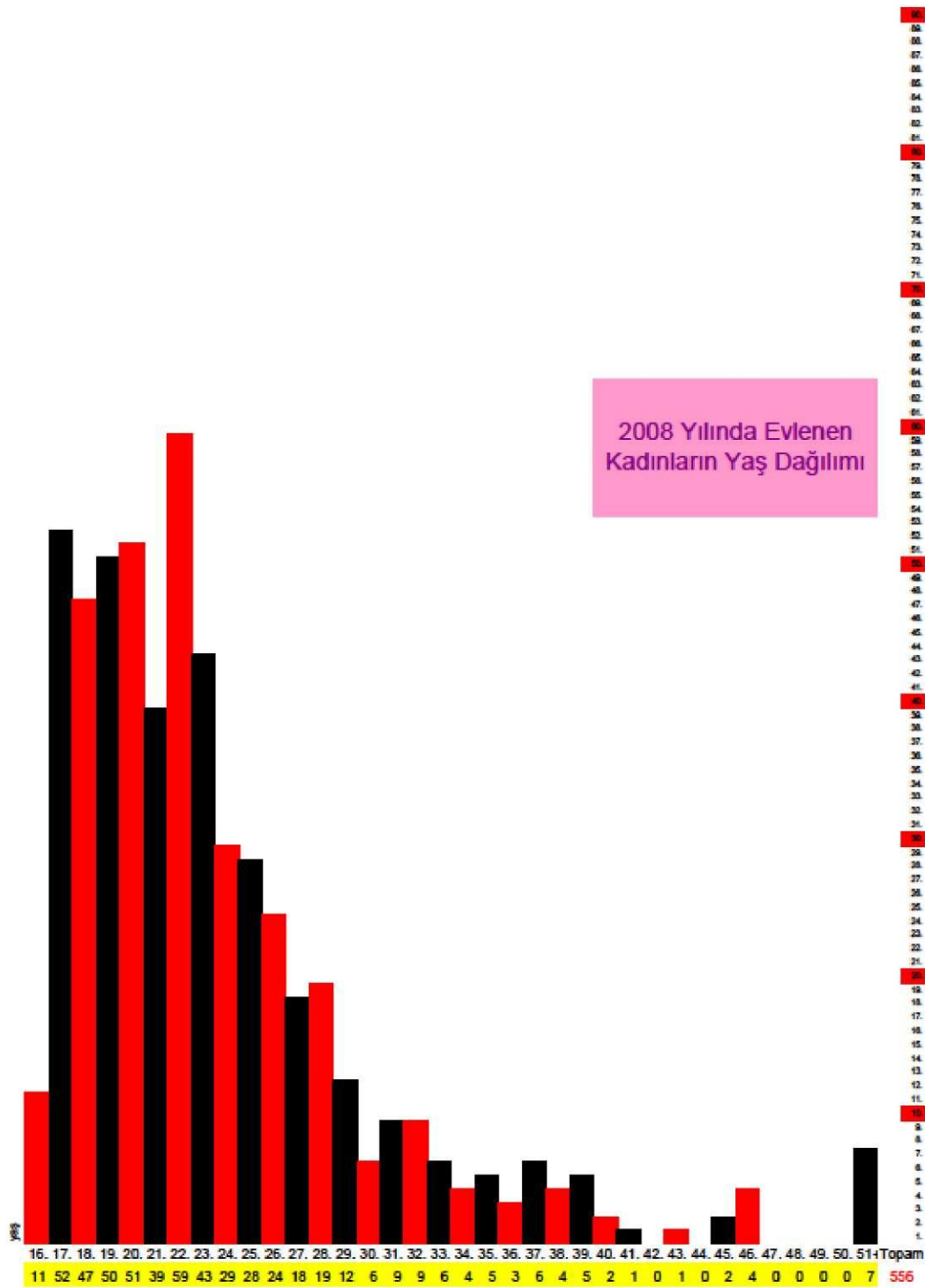

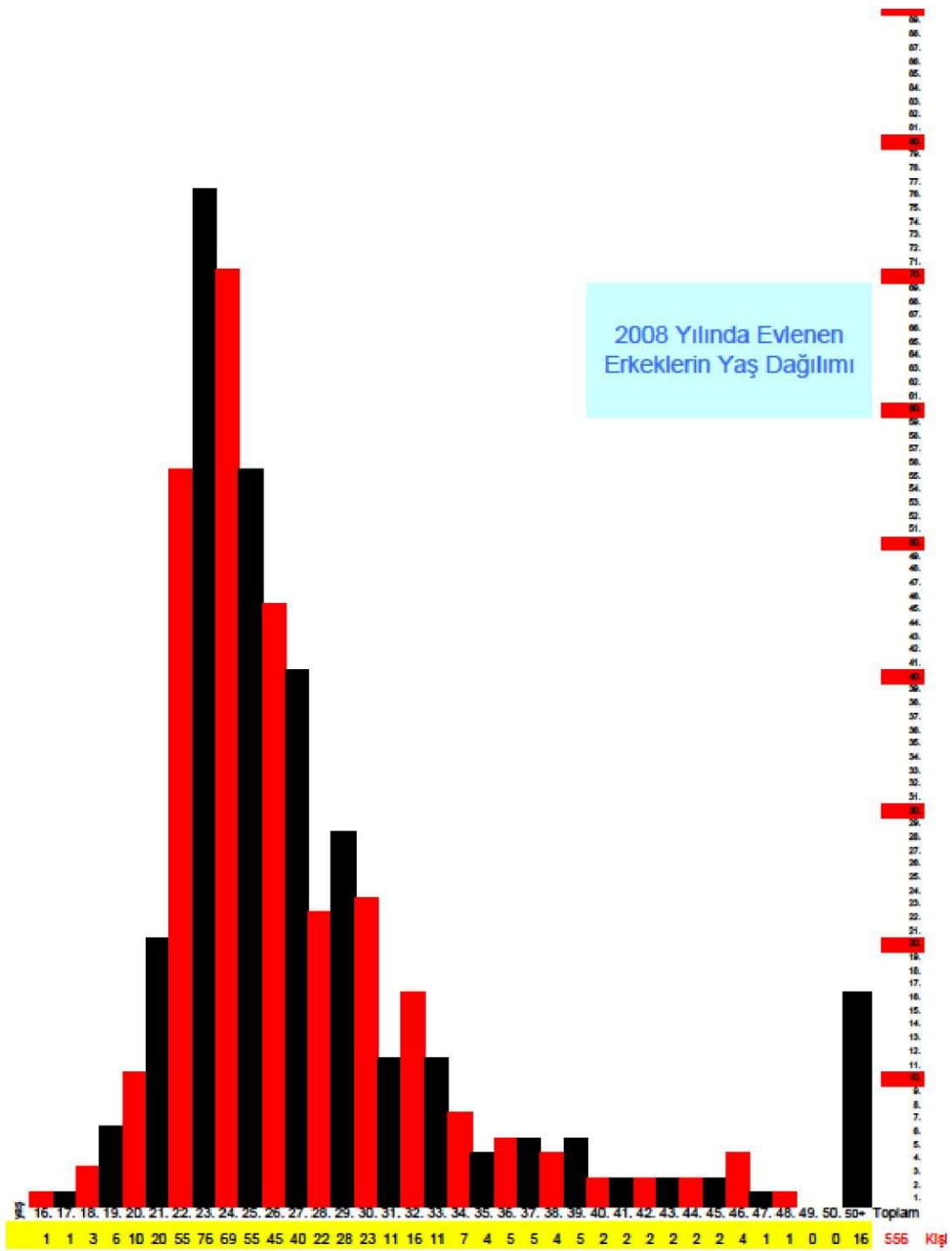

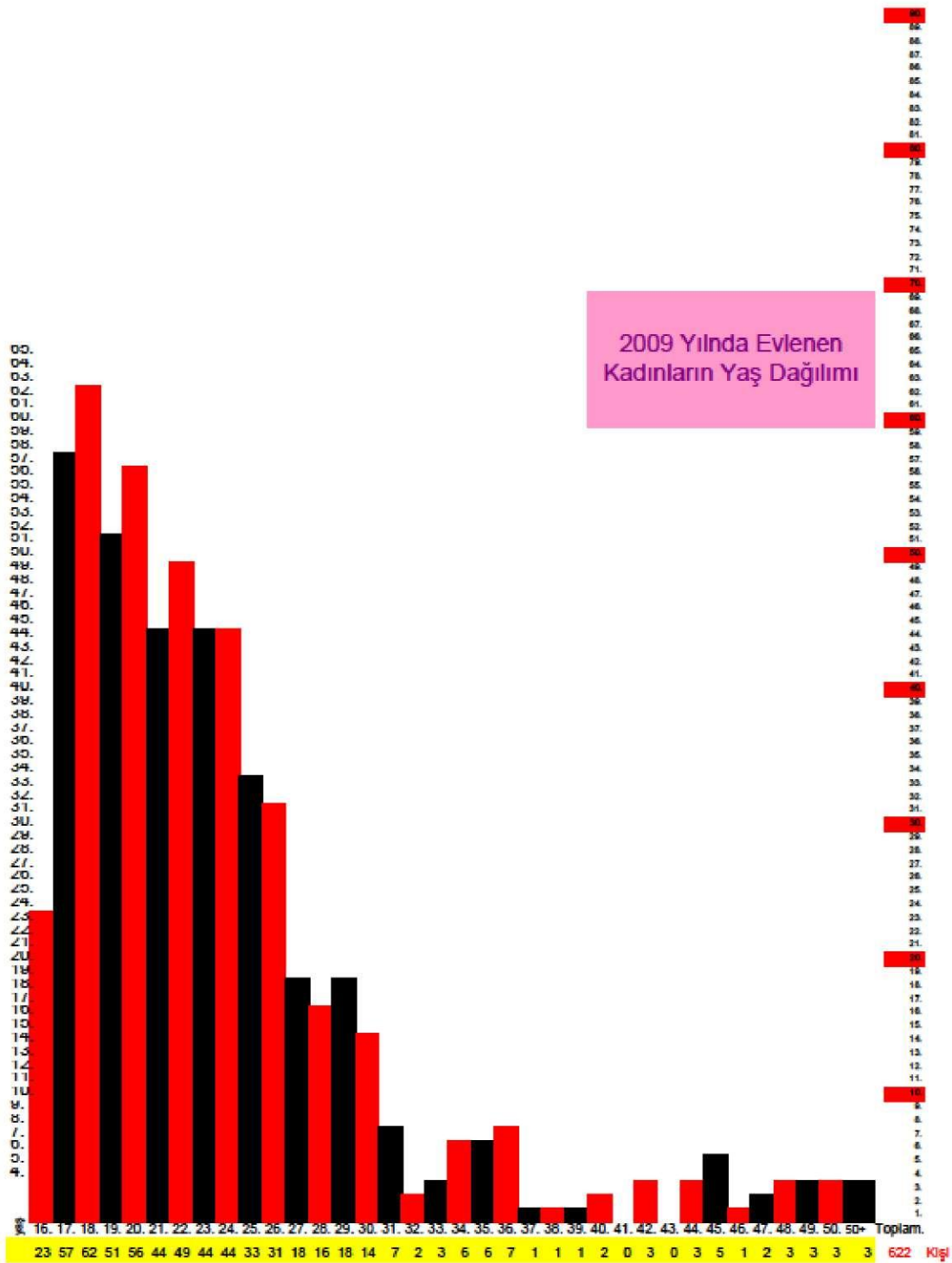

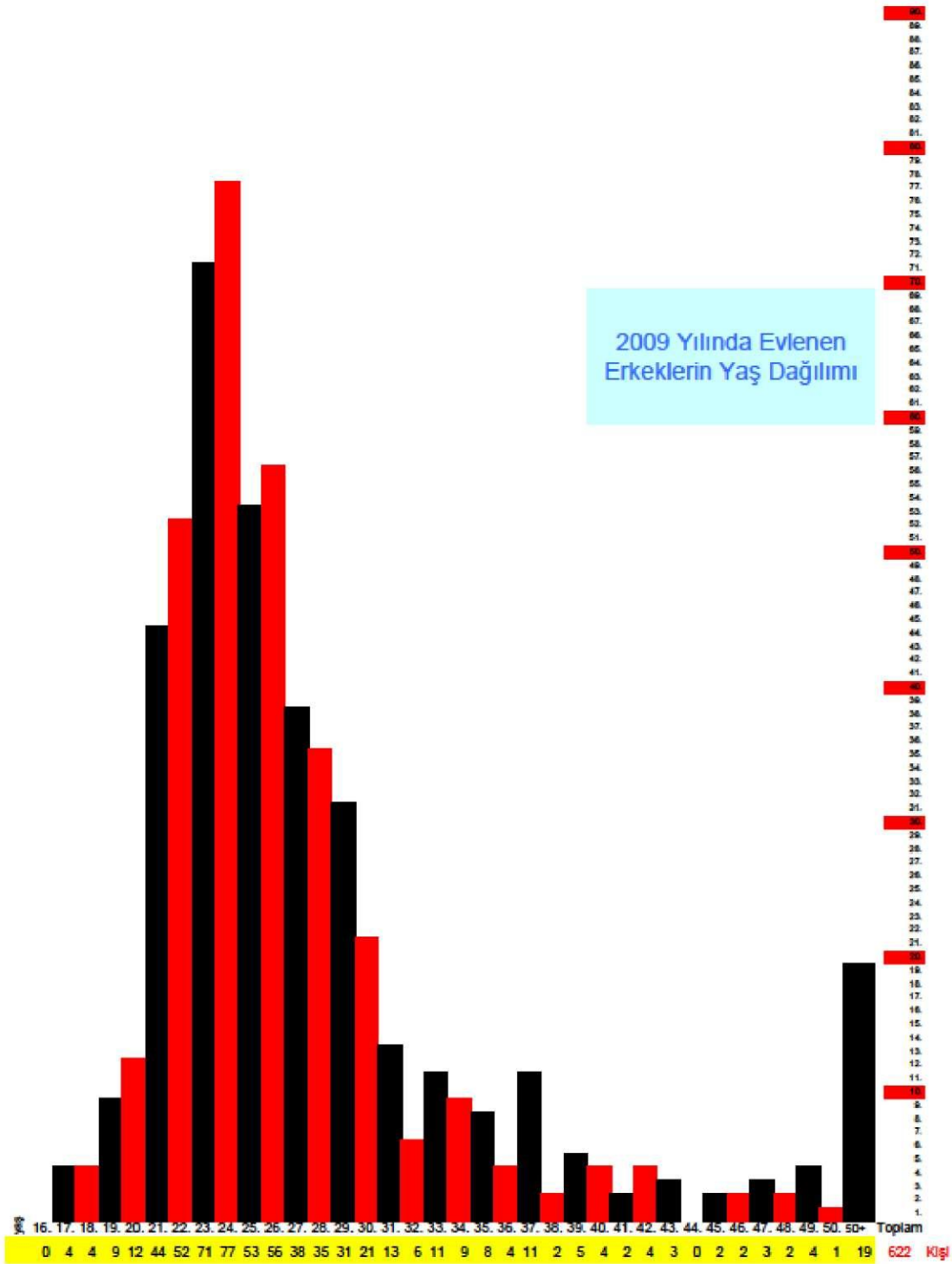

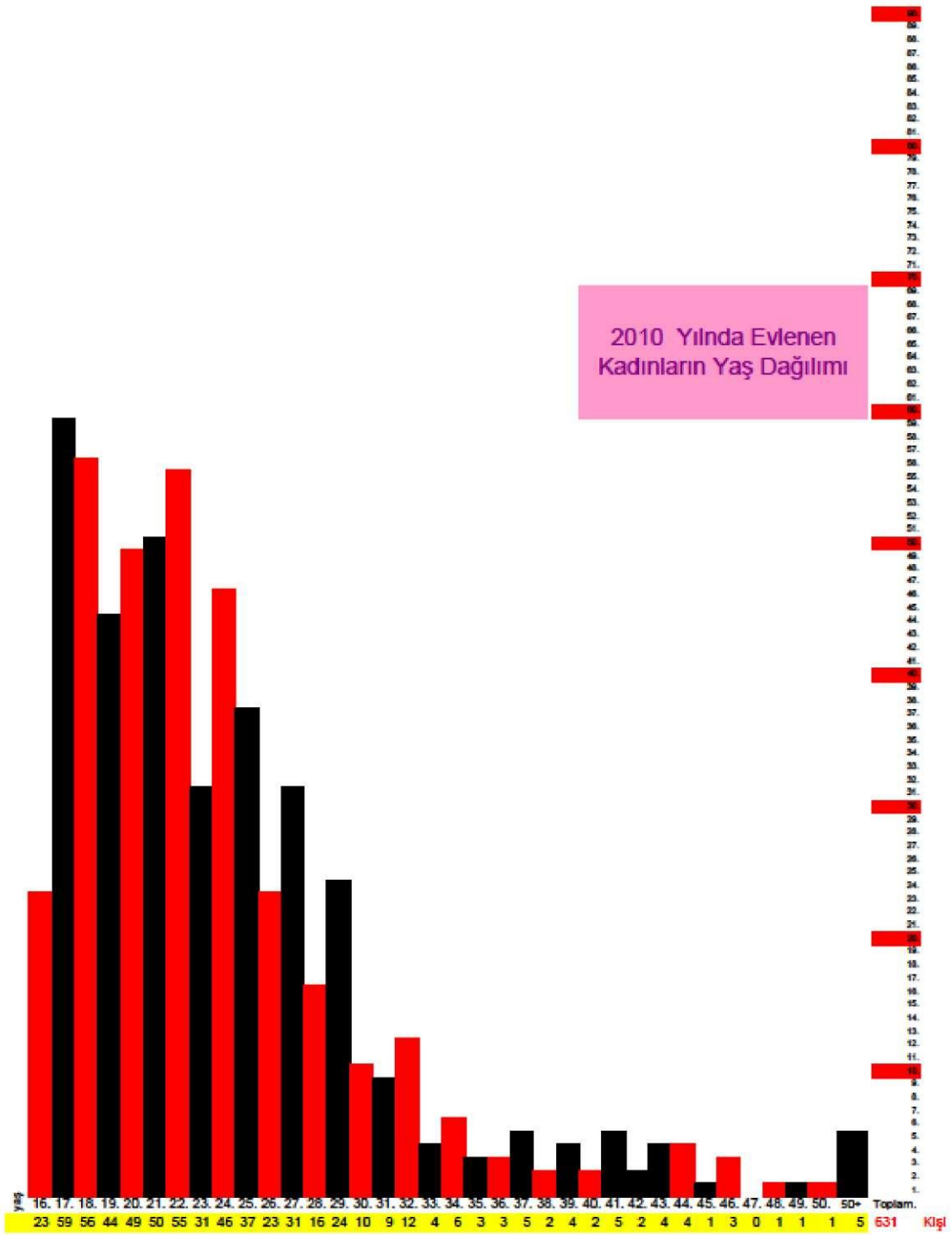

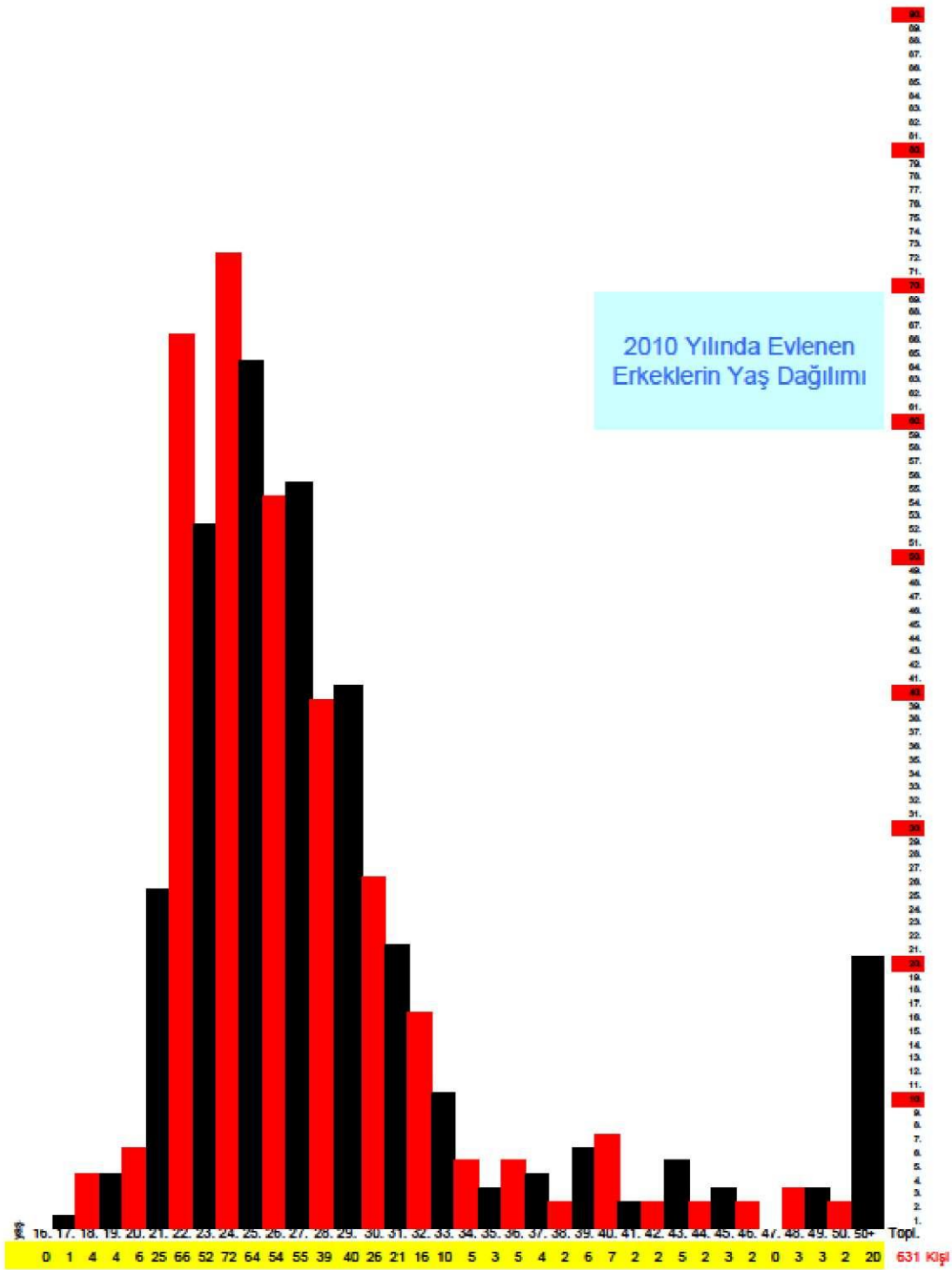

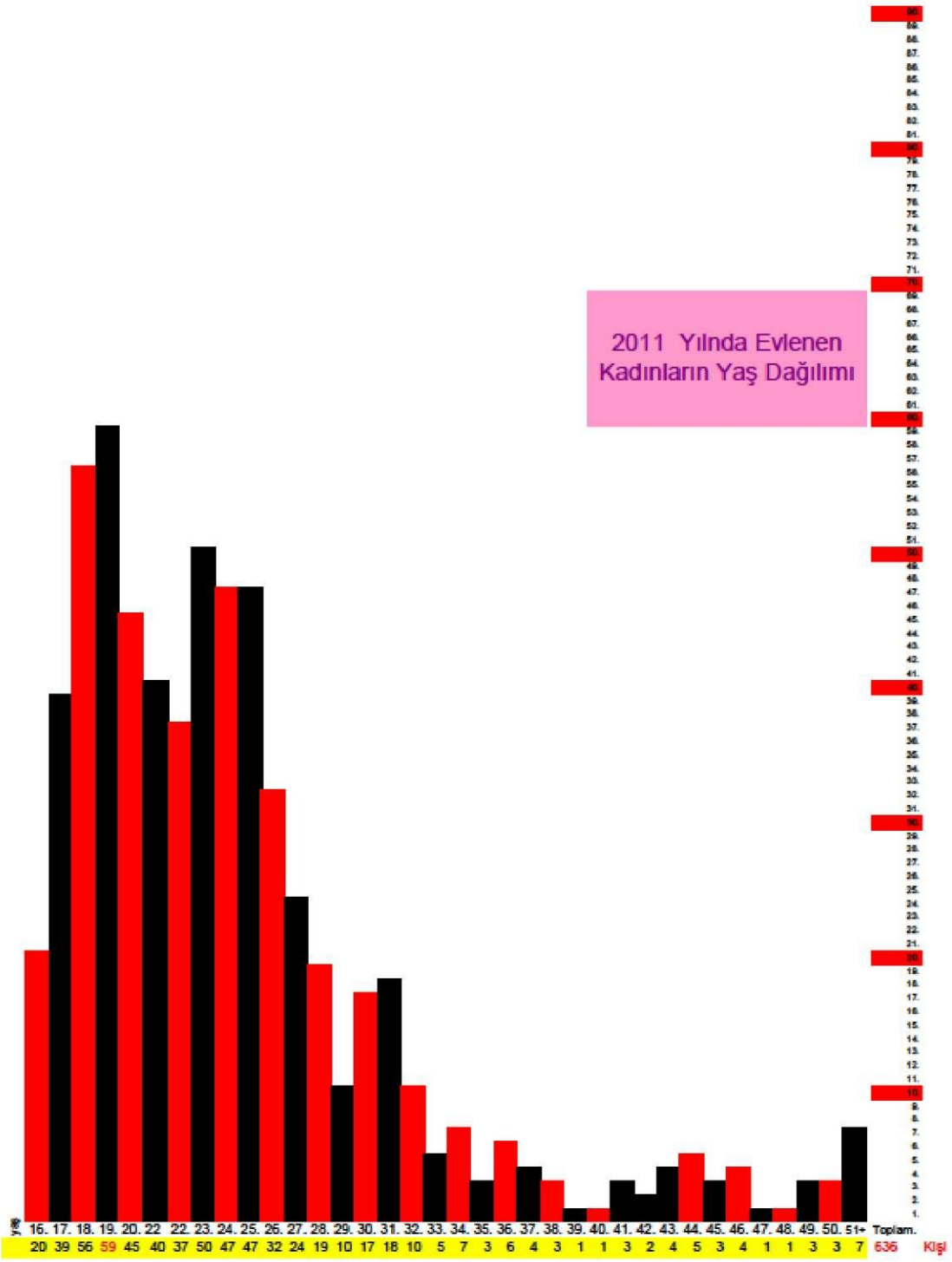

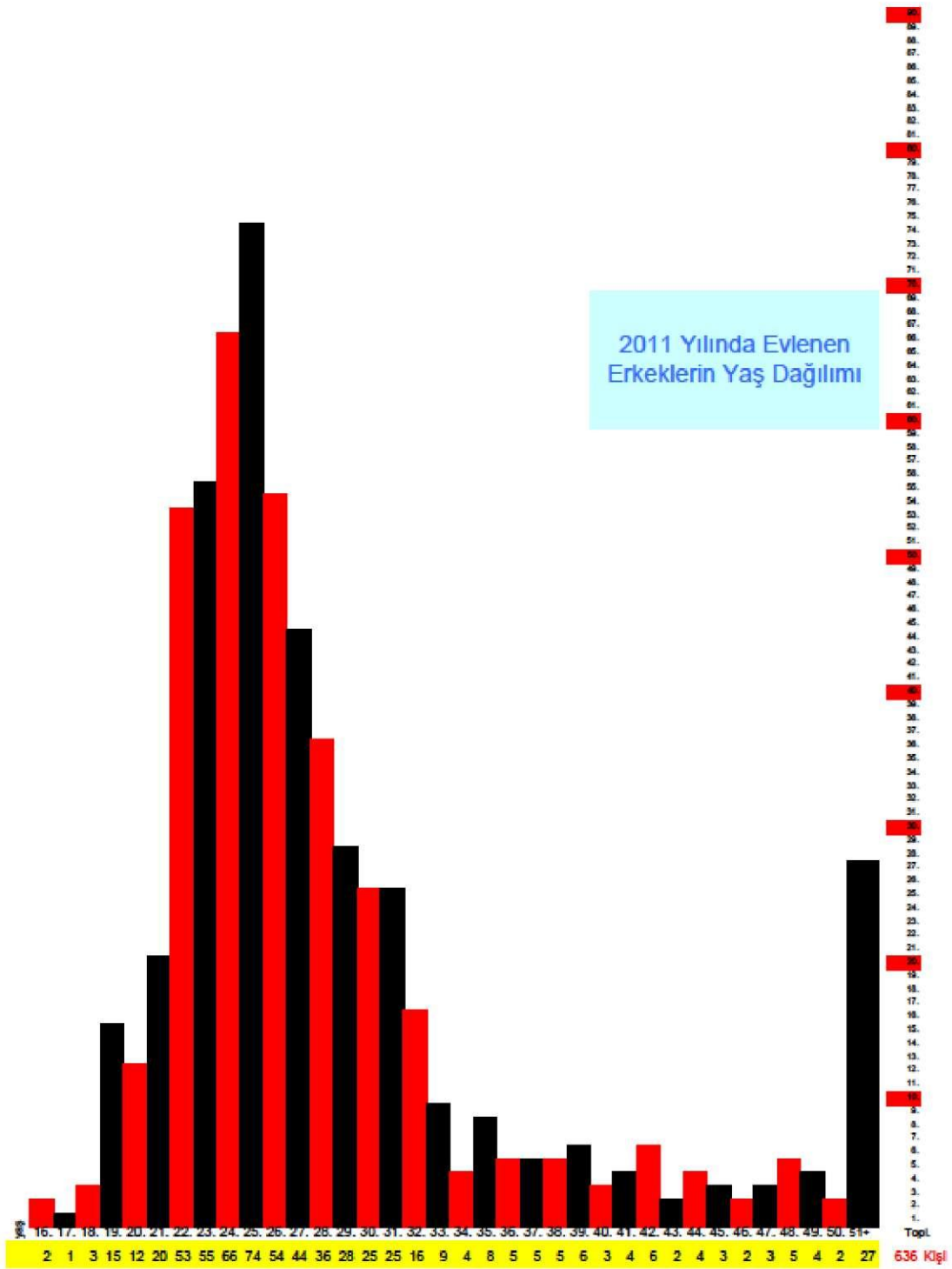

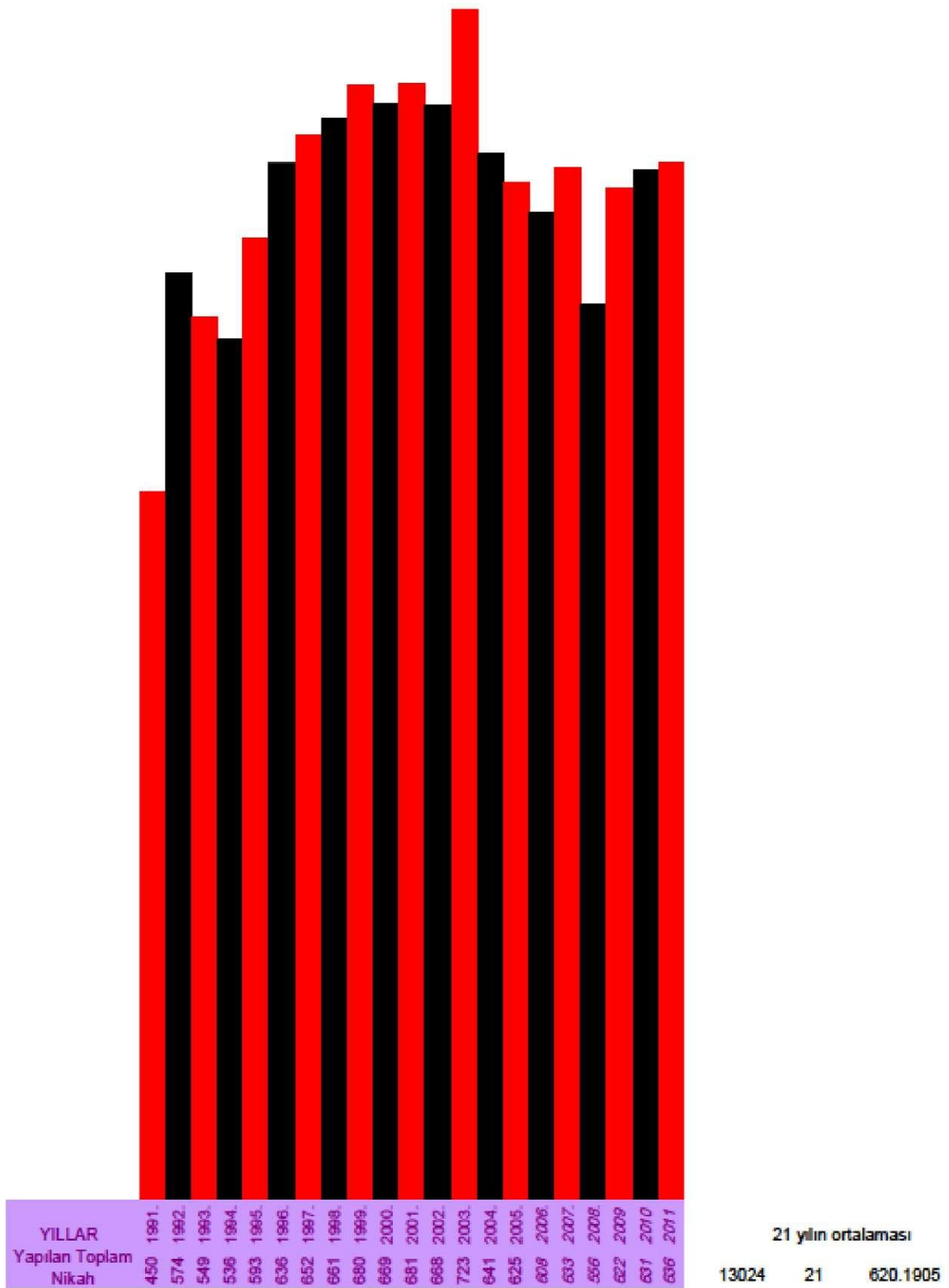

evlilik değil,
evcilik

bırakın çocuk kalsınlar

Sınırları bahçe ya da tarla çitleri ile çizilmiş bir dünyada; ergen olmadan, ilköğretim çağında anne/baba olan çocukları düşünün. Gerçekle oyunu, ayırt edemeyecek yaşta, omuzlarına yüklenen sorumlulukları düşünün.

Çocuklarınızın hayatları ile ilgili onların vermesi gereken kararları verirken, **bir daha düşünün!**

ÇOCUK GELİNLERİN YÜREK BURKAN ÖYKÜLERİ

“Daha
14'ümdeyim
gelin olamam
anne”

ÇOCUK GELİNLERİ!

Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde berdel, cinsel istismar ve akraba evliliği nedeniyle kız çocukları küçük yaşta evlendiriliyor. Diyarbakır'da sadece bir hastanede 10 ayda yaşları 11-17 arası değişen 415 kız çocuğu doğum yaptı.

ÖZGEÇMİŞ

1985 yılında Iğdır-Karakoyunlu’da doğdu. İlkokulu Hürriyet İlk Okulunda okudu. Ortaokul ve lise eğitimini Iğdır M.E.V Anadolu Lisesinde tamamladıktan sonra, 2002-2008 yılları arasında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Anabilim Dalından mezun oldu. “Abdi İpekçi Cinayeti Üzerine Bir Araştırma” başlıklı çalışma ile lisans eğitimini tamamladı.

2009 yılında Yüksek Lisans Eğitimi amacıyla Nevşehir ilinde Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında Yüksek Lisans eğitimine başladı. Halen Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında tez aşamasında yüksek lisans öğrencisidir.

e- posta: cumhuriyetiseviyorum@hotmail.com

Adres: 14 Kasım Mah. Seher Sok. Serkan Apt. No:5 Kat:3

IĞDIR